

492.7-5
الخلاصة الوافية

في

القواعيد العربية

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԱՐԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ԱՇԽԱԹԱՍԵՐԾԾ

ՕՉԱՆ Ս. ԽՆՏԱՄԵԱՆ

Յաւազիս Արար. Պարս. և Թուրք. Լեզուաց

ՏՊԱԳՐ. ԶԱՐԵՆ և ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Գրական ԳՅՈՒՆ

492.7-5

Խ-65

Spicy

20 MAY 2010

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒՅԻՆ

ԱՐԱՐԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

25 JUN 2013

492.7-5
Խ-65

الخلاصة الوافية

في

القول عند العرب

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԱՔԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵՑ

ՕՂԱՆ Ս. ԽՆՏԱՄԵԱՆ

Ոստանիչ Արար., Պարս. և Թուրք. Լեզուաց

ՏՊԱԳՐ. ՉԱՐԵԶ Ն. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Երևան, 1913

77. 836

Ամեն իրաւունք հեղինակին վերապահեալ է

ՅՈՒՂԱՐՉԱՆ

ՅԱԻԷՏ ՈՂԲԱՅԵԱԼ ՎԱՂԱՄԵՌԻԿ

ԱՍԼԱՆ Պ. ՆՈՒՊԱՐԻ

(1890—1904)

Կ Ա Ն Գ Ն Է

Վ. շաակից գրացումով

Հ Ե Ղ Ի Ն Ա Կ Ը

2561-77

Վսեմաշում Տեր,

Խնդրեմ, հաճեցե՛ք քոյրասրել ինձ մտաւոր երկանցս այս նախընծայ պատիւը ձօնել, իբր Յուշարձան, Ձեր սիրասուն պայագասին՝ վաղաժողով Աւրանի որ շատ կանուխեն մեկնեցաւ իր ծնողացը գորովայից գրկեն՝ արդարոց պարին միանալու:

Արդ, ցորփան խօսուի արաքական բարբառը՝ ի ափսոս աշխարհի, ցորփան իմ այս երկ փանափի ծառայե մերագնեից՝ յուսումն շնաշխարհիկ սոյն շեզուի, այնքան ասեն քո՛ղ յիշուի խղճիկ անունն Աւրանի:

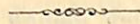
Հաճեցե՛ք, Վսեմաշում Տեր, ղնդմենի այս սոքիս ամենախորին յարգանացս հաւաստիքը:

ՕՀԱՆ Ս. ԽՆՏԱՄԵԱՆ

Վսեմաշում

Պօղոս Փաշա Նուպար

Բարիկ

Արաբերէն լեզուի ուսումը անհրաժեշտ պէտք մը եղած է, բնականաբար, այն ամէն ազգայնոց որոնք հետզհետէ եկած են հաստատուիլ ակեւոր Նեղոսի հիւրընկալ ափանց վրայ:

Արդարեւ այսպիսի արաբախօս երկրի մը մէջ կառավարական, առեւտրական և այլ ասպարէզներու մէջ յաջողելու, յառաջդիմելու գլխաւոր պայմաններէն մէկն է արաբերէն լեզուին տեղեակ ըլլալ: Դժբաղդաբար սոյն լեզուն ըստ բաւականին կարենալ սորվելու համար՝ ի մեզ կը պակսին դեռ յարմար դասագիրքեր, մասնաւորապէս հայերէն լեզուաբերականութիւն մը, որուն պէտքը շատ զգալի եղած է: Քանին որ բուռն եռանդով մը սոյն լեզուն սորվելու սկսած և ժամանակ մը վերջը ձեռնթափ եղած են դժուարութեան առջեւ ընկրկելով:

Սակայն Արաբերէն Քերականութեան ուսումը կարծուածին չափ դժուարին չէ: Ըստ իս, ո՛չ այնքան կանոններուն յաճախութիւնը, որքան լեզուին յատկաբանութիւնը և մանաւանդ խնդիր ու խնդրառուի պարագաներն են որ դժուարութիւն կը ներկայացնեն: Արդարեւ օտար ուսանողին համար դժուար է գիտնալ թէ **قَرَبٌ** (մօտեմալ) բայը նախդիրով խնդիր կ'առնէ, իսկ **عَفَا** (ներել) բայը **عَنْ** նախդիրով, ևն. ևն.: Կան բայեր որ տարբեր նախդիրով խնդիր առնելով տարբեր նշանակութիւն կ'ունենան: Օրինակի համար. **عَدَّ** որ սեռի խնդիրով կանչել, հրաւիրել կը նշանակէ, **ج** նախդիրով բարեմաղթել, աղօթել. իսկ **عَلَى**

նախդիրով անեծի կարգայ իմաստն ունի: Ասոր պէս շատեր՝ որոնց կարելի է հմտանալ ընտիր գրուածներու ուշադիր վերծանումովն եւեթ:

Արգ, լեզուին ուսման մասին եղած գծուարութիւնը մասամբ հարթելով մերայնոց գիւրութիւն մը ընձեռելու անկեղծ փափաքով ահա՛ ի լոյս կ'ընծայեմ սոյն երկս, զոր նորագոյն գիւրուսոյց մեթոտով մը պատրաստած եմ մանրակրկիտ պրպտումներէ յետոյ: Ուստի կը յուսամ թէ սոյն գասագիրքս Արարերէն սորվել փափաքողները լիսւի պիտի գոհացնէ:

Իմ գլխաւոր մտադրութիւնս եղած է լեզուին թէ՛ բառադիտական և թէ՛ համաձայնութեան ամենէն կարեւոր ու անհրաժեշտ օրէնքները նշանակել և կանոններուն ճշգրիտ սահմանները (Définition) տալ պարզ ու մեկին ոճով մը: Կանոններու խել մը բացառութիւններով գործը խճողելէ զգուշացած եմ: Այսու հանդերձ տեղ տեղ էջներուն ստորտը աւանձիկնն ծանօթագրած եմ այնպիսի մասնաւոր տեղեկութիւններ, զորս շահեկան նկատած եմ ըստ բաւականին զարգացած ուսանողներու համար: Գործիս բառադիտական մասին մէջ լայն բաժին մը տրուած է բայերու խոնարհման՝ իր բոլոր կարեւոր մանրամասնութիւններովը. անանկ որ ուսանողը պիտի գտնէ հոն զարտուղի բայերուն իւրաքանչիւր տեսակին խոնարհման ամբողջական պատկերը:

Կարեւոր կը համարիմ յայտարարել թէ Քերականութիւնս պատրաստած եմ Եգիպտական կառավարութեան Արար. լեզուի համար գծած յայտագրին համաձայն, որով այս գիրքը՝ տեղույս կառավարական բարձրագոյն վարժարանները մտնել ուզող և կամ Baccalauréatի քննութեան պատրաստուող մերազնէից պիտի կրնայ օգտակար ստաար ու առաջնորդ մը ըլլալ:

Կատարելապէս համոզուած ըլլալով թէ ո՛րքան ումպէտ և տաղանգացելիչ աշխատութիւն մըն է ուսանողին համար լեզուի մը չոր ու ցամաք կանոնները եւեթ գոց ընել,

մասնաւոր հոգ տարած եմ գրիթէ իւրաքանչիւր դասէ վերջ պատշաճ հրահանգը դնել, յաճախ ուրեք հայերէն լեզուաւ՝ խիստ սարդ և դիւբաւ թարգմանելի խօսքեր, որոնց մէջ գտնուած բառերուն արարերէնները նշանակուած են ամփոփ կերպով գրքին վերջը բառացանկի մը մէջ: Ատոնցմէ զատ աւանդուած գասերուն վրայ տեղ տեղ արար. լեզուով սխալ հրահանգներ գրուած են իբր վերաբաղ: Լեզուին հմուտք կրնան վկայել թէ այդպիսի վարժութիւններ ո՛րքան օգտակար են:

Թէեւ գասերու բաժնած եմ գործս, սակայն ուսուցչին անկ է աշակերտներուն տարողութեանը համեմատ զանոնք մասերու բաժնել կամ ընդլայնել:

Անթերի գործ մը պատրաստած ըլլալու յաւակնութիւնը չունիմ երբէք, ուստի կը յուսամ թէ այս առաջին տպագրութեան մէջ ուշադրութենէ վրիպած թերութիւններու մասին ներողամիտ սգուով կը վերաբերուին ազնիւ պաշտօնակիցք և բանասէրք՝ նկատի ունենալով սա կարեւոր պարագան թէ առաջին անգամն է որ մեր մէջ լոյս կը տեսնէ արարերէն լեզուի համաձայնութեան (ջ) գասագիրք մը:

Աւելորդ է ըսել թէ նիւթական մեծամեծ զոհողութիւններու, աներեւակայելի գծուարութիւններու ենթարկուեցայ սոյնպիսի գործ մը մէջտեղ հանելու համար: Ուրախ եմ սակայն յայտարարելու թէ սոյն աշխատութիւնս, յօգուտ ամէն կարգի ուսանողաց, հրասարակ հանելու մասին հաստատ առաջադրութիւնս ամէն խոչընդոտներու յաղթեց: Արգարեւ անտիական հասակէս իմ ջերմ իղձս եղած է կրթական ապարէզին մէջ ծառայել սիրելի ազգիս ազնիւ ուսանողաց, իսկ անոնց օգտակար հանգիստանալ՝ իմ միակ փառքս:

ՕՉԱՆ Ս. ԽՆՏԱՄԱՆ

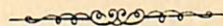
7 Յուլիս 1913
Գահիրէ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱԲԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔ

Ա. ԴԱՍ

حُرُوفُ الْهَجَاءِ ՏՈՒՆԻՐ ՀԵԴՈՒՄՆ

1. Արաբերէն լեզուի գիրերը քսան և ինը հատ են.

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط
ظ ع غ ف ق ك ل م ن ه و لا ی

ՀԵԶՈՒՄՆ ԶՍՆԱԶՍՆ ՏՍՈՒՅ

2. տառը նուրբ դի պէս կը հնչուի :

3. Գիրը արտասանելու համար լեզուին ծայրը

ակռաներուն կրթնցնելով շտուն ձայն մը հանելու է (բի և սի միջեւ հնչուն մը)։ Սոյն գրին ձայնը կը համապատասխանէ անգղիերէն thing բառին մէջ th ին հնչման։

4. Կ թաւ է, և կը հնչուի հազագային շնչական հի պէս։

5. Կ թաւ և հազագային իւ է։

6. Յ կ'արտասանուի լեզուին ծայրովը s ի և զի միջեւ հնչումով մը՝ ակռաները սեղմելով։ Ս.յս գրին ձայնը կը համապատասխանէ անգղիերէն the բառին մեղմ հնչման կամ՝ յունարէն στερρα գրին։

7. Յ նուրբ զ է։

8. Տ նուրբ ս։

9. Վ թաւ և խլաձայն ս է։

10. Վ թաւ և խլաձայն Տ։

11. Վ թաւ-խլաձայն ք։

12. Վ թաւ է, և ատամնային-սուլաձայն զ ի պէս

կը հնչուի։

13. Ե թաւ է և հազագային ա՛ հնչումն ունի։

14. Ե կը հնչուի հազագային ղ։

15. Բ թաւ f է և կոկորդային միանգամայն։

16. Կ նրբահնչիւն զ ի պէս կ'արտաբերուի։

17. Կ նուրբ շնչական հի է։

18. Վ Անգղիերէն ճիշտ w գրին պէս ու կը հնչուի (կրկնատառ բաղաձայն)։

19. Կ (1) ին | ը միւս տառերուն պէս ճայնանիշ (حَرَكَه) առնող գիր մը չէ, հետեւաբար բառին սկիզբը չկրնար գալ (2), այլ միշտ գրէ մը վերջը կը գրանուի և երկար ա՛ կը հնչուի, ինչ. باب (պա՛պ) դուռ, حَام (հա՛գիւ՛մ) դասաւոր։

20. Սրաբերէն գիրերը արտասանութեան տեսակէտով ուրեմն երկու գլխաւոր կարգի կը բաժնուին. քաւ և նուրբ։

21. Թաւ գիրերն են. ق غ ع ظ ط ض ص خ ح .

22. Նուրբ գիրերն են. س ز ر ذ د ج ث ت ب ا .
ی و ه ن م ل ك ف ش .

ԳիՏԵԼԻԻ. — Հեզական տառերէն و ز ر ذ د ا գիրերը իրենցմէ ետքը եկող գիրերուն շեն կցուիր, ինչ. درس դաս, ورد վարդ, دكان խանութ։

Իսկ մնացեալ տառերը ուրիշ ո՛ր և է գրի կը կըցուին, ինչ. اريد اريد, արեւ, արեւ, արեւ։

(1) Կ ը միացումն է Լ ին և Ի ին։

(2) Բառերուն սկիզբը տեսնուած բոլոր | ներն ալ է են, ինչ. أم . انسان . أمر .

Բ. Դ Ա Ս

الْحَرَكَاتُ وَالشُّكُونُ

ՉԱՅՆԱՆԻՉՔ

23. Սրաբերէնի մէջ ձայնաւոր գիր չկայ. ատոր փոխարէն حركة կոչուած ձայնաւնիչեր ունին, որոնք ձայնաւոր գիրերու գերը կը կատարեն:

24. Չայնանիչը երեք է.

1⁰. الضمة, սա նշանն (ُ) է որ գրին վրայ կը գրուի և ու կը հնչուի (1):

2⁰. الفتحة, սա նշանն (َ) է որ գրին վրայ կը գրուի և ա հնչոււմը ունի (2):

3⁰. الكسرة, սա նշանն (ِ) է որ գրին ներքեւը կը գրուի և ի կը հնչուի:

25. Այս ձայնանիչերէն մին ունեցող գիրը متحرك, իսկ չունեցողը ساکن կը կոչուի, որուն վրայ شُكُونٌ կը գրուի, ինչ. شُكُونٌ գրադոււմ, الْمَدْرَسَةُ պարոցը:

(1) Ուրեք ուրեք սոյն ձայնանիչը օ ի պէս եւս կը հնչեն:

(2) Նուրբ գիրերուն فتحة ն գոց ա կը հնչուի (ա ի և ե ի միջեւ հնչուի մը): Այդ հնչոււմը ցոյց տալու հարկին՝ մենք զայն սապէս ա նշանակած ենք գրքիս մէջ:

26. Սագիւն եղող գիրը նախորդին ձայնանիչովը կը կարգացուի, ինչպէս կ'երեւի شغل և المدرسة բառերուն մէջ:

27. Երբ ا, و և ی գիրերը իրենց յատուկ ձայներուն (ա, ու, ի) ենթակայ գտնուին, այսինքն ا քն առաջ كسرة և քն առաջ فتحة, և քն առաջ كسرة քրայ, սոյն գիրերուն վրայ ֊ նշանը չգրուիր և ասոնց նախորդ գիրերուն ձայնանիչերը երկարեալ հնչում մը կ'ունենան, ինչ. مَال (մալ) ինչ, فَوْز (ֆուզ) ֆուզ, دِيَارٌ (տինար) դինար, ոսկեդրամ:

Այս պարագային մէջ ا, و և ی գիրերը حُرُوفٌ أَلَدَّةٌ կը կոչուին:

28. Բաց ի քն, որ միշտ երկար ա է, եթէ ی են կամ و ը նախորդող գիրը فتحة ունենայ, այս վերջին երկու գիրերը ալ և առ (= առ) երկարբառները կը կազմեն حُرُوفٌ أَلَلِيَّةٌ անուամբ և سکون նշանը կ'առնեն, ինչ. قَوْلٌ փուֆ, جَوْزٌ ընկոյզ, خَيْرٌ:

Գ. Դ Ա Ս

التَّوِينُ

29. Վերոյիշեալ ձայնանիչերուն կրկնութիւնն է تَوِينٌ որ հօղովելի բառերուն ծայրը միայն գրուելով

վերջաւորութիւնն և կը հնչեցնէ սապէս . ուն, ան, ին, և յաճախ հասարակ անունին անորոշ իմաստ մը կու տայ, ինչ . كِتَابٌ գիրք մը, مِنْ كِتَابٍ գրեէ մը, անգամ մը . Այս բառերը կը կարգացուին كِتَابَيْنِ , مِنْ كِتَابَيْنِ .
Իբր թէ ծայրերնին իսկապէս ن գտնուած ըլլար :

30. Եթէ բառը مَرْبُوطَةٌ Ե կոուած աւելորդ օ ով չվերջաւորի, երկու վանքիս (تَوَيْنُ الْفَتْحِ) առած ատեն պէտք է ծայրը 1 մը աւելցնել, ինչ . قَرَأْتُ كِتَابًا գիրք մը կարգացի, or երեւ or մը, or ին մ.կր :

1. ՇՐԱՀԱՆԳ

Հետեւեալ բառերուն ծայրը երեք տեսակ تَوَيْنُ ալ դնել ըստ կանոնի . Օրինակ . درسٌ درساً درس .
مدرة . ابنة . كلمة . دفتر . شجرة . أم . أب . بنت . ليلة . دلو . صيف . بيت . اخ . وقت . عصر . قصد . كرسي . امرأة . بلدة . جزء . اخت . حياة . ولد . انسان . ابتداء . مصري . اشارة . شيء . ابن . اسد . تلميذ . صباح . ضرر . عبد . سر . جماعة . بئر . شاطئ . جزاء . ولي . سعي . عفو . جدي (نق).

Դ. Դ Ա Ս

إِلَّا بَدَأَ

31. ابتداء Գերականական ոճով բառ մը արտա-
սանելու սկիզբ կը նշանակէ :

32. Առաջին գիրը առանց ձայնանիշի բառ չկայ Արաբերէնի մէջ : Բառի մը առաջին գիրը անպատճառ ձայնանիշով (متحرك) ըլլալու է (1) :

أَلْوَقْفُ Դ.Ա.Դ.Ա.Բ

33. Ընթերցման պահուն նախադասութեան մը վերջը կանգ առնելուն ալ դադար (وقف) կ'ըսուի :

34. Այդ դադարը ո՛ր բառին վրայ տեղի ունե-
նայ, նոյն բառին վերջի գրին ձայնանիշը չկարգացուիր, ինչ . خَرَجَ أَسَدٌ (փոխանակ ի) ստիւժ մը դուրս ելալ :
Այսպէս կ'ըլլան . الْقَلَمُ . زَيْدٌ . الْكِتَابُ :

35. Զոյգ فتحة ով սապէս (ل) վերջաւորող բա-
ռին վրայ դադար տեղի ունեցած ատեն, تَوَيْنُ ը զանց կ'առնուի՝ 1 ր միայն թողլով որ ա կը հնչուի, ինչ .
مثلاً , أبدأ , أصلاً , مَرَجَبًا , مثلاً , أبداً
مثلاً , زيد . أصلاً . مَرَجَبًا :

36. Իսկ թէ որ բառը مَرْبُوطَةٌ օ ով վերջաւորի՝
այդ օ գիրը դադարի միջոցին ի կը հնչուի և ոչ թէ դ,
ինչ . الصَّلَاةُ (աստալագու), կ'ըլլայ الصَّلَاةُ :

(1) Այս կանոնին համեմատ՝ օտար լեզուէ եկամուտ այն
բառերուն, որոնց առաջին գիրը բաղաձայն է, սկիզբը ձայ-
նանիշով 1 մը աւելցուած է Արաբերէնի մէջ, այսպէս կիլիմայ,
إِسْمَئِيلَ . أَفْلَاطُون . إِقْلِيم . Պղատուն, սպունգ բառերն եղած են

Ե. Դ Ա Ս

التقاء الساكنين

ԵՐԿՈՒ ԱՆՁԱՅՆԱՆԻՇ ՏԱՌԵՐՈՒ ԶՈՒԳԱԴԻՊՈՒՄԸ

37. Բառի մը մէջ առանց ձայնանիշի երկու բազմայն գիրերու իրարու քով գտնուելուն *التقاء الساكنين* կըսուի, որ երկու պարագայի մէջ միայն ներելի է:

Ա. Երբ բառին վրայ դադար տեղի ունենայ, ինչ. *سَعِيدٌ . قَوْلٌ . الْحُكْمُ . الْوَزْدُ*

Բ. Այն բառերուն մէջ ուր *حروف المدّ* կոչուած *ا*, *و* կամ *ي* տառերէն ետքը կրկնակով գիր մը *مدغم فيه* գտնուի, ինչ. *قَرَامُوسٌ , دَابَّةٌ , خَاصَّةٌ* յատկապէս:

38. Այս երկու պարագայէն դուրս *التقاء الساكنين* չկրնար ըլլալ երբէք: Մինչեւ իսկ տառազօգմամբ կարգացուած երկու բառերու միջև ներելի չէ անձայնանիշ (*ساكن*) գիրերու միմեանց քով հանդիպումը: Այսպիսի պարագայի մը մէջ՝ բազմայնով վերջացող առաջին բառին ծայրի գրին ձայնանիշ մը կը տրուի: Օրինակի համար *من* եւ *عن* նախգիրներէն մէկը յօդուանեցող բառի մը առջեւ գտնուած *ا* տեն *من* բառին ծայրը ընթացաւ մը եւ *عن* ին ալ ծայրը *قَامُوا* մը պէտք է աւելցնել, այսպէս *من الباب* դռնէն, *عن المهدي* օրորոցէն:

39. Բաց ի *من* նախգիրէն, անձայնանիշ գրով վերջացող բոլոր եզակի բառերուն ծայրը *قَامُوا* եւ յօդուանակներուն ալ *سَامُوا* ձայնանիշը կը տրուի, ինչ. *قَالَتِ الْبَيْتُ . قَالَتْ الْبَيْتُ . قَالَتْ الْبَيْتُ* աղջիկը բառ. *لَا تَخْشَوُا النَّاسَ . قَالَتْ الْبَيْتُ* (վոխ. *قَالَتْ الْبَيْتُ . قَالَتْ الْبَيْتُ*) մի վախճաք մարդոցմէ. *أَنْتُمْ الْمَذْنُبُونَ . قَالَتْ الْبَيْتُ* յանցաւորները դուք էք: (վոխ. *أَنْتُمْ الْمَذْنُبُونَ . قَالَتْ الْبَيْتُ*)

Զ. Դ Ա Ս

النَّوَابِطُ

40. Արաբերէն բառերուն ընթերցման յատուկ ուրիշ ուղղագրական չորս նշաններ եւս կան *ضوابط* անուամբ, որք են. 1. *الشَّذَّةُ*, 2. *الْمَدَّةُ*, 3. *الْوَصْلُ*, 4. *هَمْزَةُ الْقَطْعِ*:

الشَّذَّةُ

41. *شذّة* ն այս նշանն (-) է որ երկու նոյնատեսակ գիրերու միացումը կը նշանակէ, եւ ին վրայ չի կրնար դուրսիլ: Ուրիշ ո՞ր գրի վրայ գտնուի, այն գիրը երկու անգամ կ'արտասանուի, ինչ. *مَسْرَرَةٌ* (մսրրէ) ուրախութիւն, *مَادَّةٌ* (մաճէ) նիւր:

أَمْدَةٌ

42. Այս նշանը (̣) միայն | ին վրայ կը գրուի որ երկար ան կը կարգացուի, ինչ. *أَمْرٌ* (ամիր) հրամայող, *أَكْرَبٌ* (ակրի) ուսող:

هَمْزَةٌ أَلْوَصِلُ

43. Այս նշանն (̣) ալ բառին սկիզբը գրուելուած ա՛յն | ին վրայ կը գրուի որ իրմէ առաջ գիր մը կամ բառ մը գտնուելուն պատճառաւ բնուած արտասանուիք ընթերցման միջոցին, ինչ. *يَأْتِي بِأَرْحَمِي* գրա՛ ինն, ո՛վ ճեր: Այս խօսքին մէջ *أَرْحَمِي* բառին | ը ընթերցման առե՛ն յապաւուելով սապէս կը կարգացուի. եւ՛ Րապպիհիւսուսին:

44. *هَمْزَةُ الْوَصْلِ* ը խօսքին սկիզբը գտնուած առե՛ն կը հնչուի, ինչ. *أَرْحَمِي يَا رَبِّ* (իրհիւսուսին եւ՛ Րապպի) (1):

(1) *هَمْزَةُ الْوَصْلِ* են՝ եռագիր բայերուն հրամայականին | ը, ածացեալ բայերուն (բոց ի *أَفْعَالٌ* էն) անջիժ սկզբնատառով աներեւոյթներուն և անոնց կատարեալին ու հրամայականին | ներք, ինչպէս նաև *أَلْ* յօդին և *أَبْنٌ* օրդի, *أَبْنَةٌ* աղջիկ, *أَثَانٌ*, *أَثَانٌ* երկու, *أَسْتُ* յետոյ, *أَمْرٌ*, *أَمْرٌ* այր, *أَمْرَةٌ*, *أَمْرَةٌ* կին, *أَيُّمٌ* երդում բառերուն | ներք:

هَمْزَةُ الْقَطْعِ

45. Այս նշանագիրը (̣) իսկապէս բաղաձայն գիր մըն է որ բառերուն սկիզբը միշտ | ի ձևով կը գրուի, որ իր յենակէտը կը համարուի: *هَمْزَةُ الْقَطْعِ* և կամ *هَمْزَةُ الْقَطْعِ* եղած առե՛ն | ին վերեւը, իսկ *كَسْرَةٌ* ունեցած առե՛ն ներքեւը կը նշանակուի այսպէս *أَ*:

Օրինակ. *أَلَا أَلَا أَنْتَ مَا أَعْظَمَ شَأْنُكَ* Չիք պատեցիք բայց միայն Դուն: որքա՛ն մեծ է Քո վայելչութիւնը:

46. *هَمْزَةُ* անանց յենակէտի ևս կը գրուի բառին վերջը, ինչ. *جَاءَ رَجُلٌ* մարդ մը եկաւ, *الْجُزْءُ الْأَوَّلُ* առաջին մասը:

է. Դ Ա Ս

حَرْفُ التَّعْرِيفِ 607

47. Արաբերէնի մէջ որոշիչ յօդն է *أَلْ* որ որոշեալ իմաստով գործածուած հասարակ անունին (1) սկիզբը կը գրուի անփոփոխ կերպով, ինչ. *كِتَابٌ* գիրք մը,

(1) Յատուկ անունները յօդ չեն առներ: Բացառութիւն են *القاهرة* Գահիրէ, *البيد* Նեղոս, *الْيَمَن* Եմէն և այլ մի քանի յատուկ անուններ:

بُالْكِتَابِ գիրքը . وَالَّذِ sղայ մը , أَلْوَالِدُ sղան . կինեք , الْبَنَاتُ կիները :

48. Անուն մը երբ , յօդ առնէ , իր վերջաւորութեանէն քին կը ջնջուի :

49. Յօդ կը դրուի նաև անունի մը վրայ երբ սեռ կը ցուցնէ , այսինքն երբ ամէն բառը կրնայ , յարմարիչ այդ անունին քով , ինչ . أَلَا نَسَانُ لَا يَخْلُوُ مِنْ النَّسِيَانِ . մարդս (այսինքն ամէն մարդ) մոռացումէ զերծ չէ :

الْعِلْمُ نَافِعٌ գիտութիւնը (ամէն գիտութիւն) օգտակար է :

50. Եթէ , յօդ ունեցող բառին վրայ յ գիրը գալու ըլլայ ալ յօդին ալ կը ջնջուի , ինչ . لِلنَّخِيرِ բարիի համար . لِلْمَصْلَحَةِ գործի համար , ևն :

Ը . Դ Ա Ս

الْحُرُوفُ الشَّمْسِيَّةُ وَالْقَمَرِيَّةُ

51 . Հեգական տառերէն տասնըչորս հատը կը կոչուին և հետեւեալներն են .

ت ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ل ن

52. Ասոնցմէ մէկով սկսուած բառին վրայ թէ որ ալ որոշիչ յօդը դրուի , ալ չհնչուիր և անոր տեղ բառին սկզբնատառը երկու անգամ կ'արտասանուի կրկնակ (شدة) առնելով : الشَّمْسُ . Արեգակը , الدَّرْسُ

դասը : և եթէ յօդէն առաջ գիր կամ բառ մը գրուուի , երկուքն ալ (ال) չեն հնչուիր , ինչ . بِالتَّذْرِجِ . ասիհանաբար , فِي التَّرَابِ հողին մէջ , عَلَى السَّوْبَةِ բնդհանրապէս :

53. Մնացեալ տասնեւչորսն ալ حروف قرية կ'ըսուին և ասոնք են .

ا ب ج ح خ ع غ ف ق ك م ه و ي

54. Եթէ այս գիրերէն մէկով սկսուած բառերուն վրայ որոշիչ յօդ գտնուի , ալ կը կարգացուի , ինչ . اَلْقَمَرُ լուսինը , اَلْبَابُ դուռը , اَلجَبَلُ լեռը : Իսկ եթէ իրմէ առաջ գիր մը կամ բառ մը գտնուի՝ ալ չհնչուիր , ինչ . فِي اَلْحَالِ (Ֆիլ հալ) անմիջապէս :

2. Z R U Z U N F

Հետեւեալ բառերը ըստ կանոնի նշանագրել և կարգալ :

Օրինակ . اَلْأَلْفُ اَلْبَاءُ اَلتَّاءُ اَلرَّأْسُ

الالف . الباء . التاء . التاء . الحميم . الحاء . الحاء . الدال . الدال . الراء الزاى . السين ، الشين . الصاد . الضاد . الطاء . الظاء . العين . الغين . الفاء القاف . الكاف . اللام . الميم . النون . الهاء . الواو . الياء الامير . الرئيس ، نور الدين . القم . ضياء الشمس . اللحم . القامة مع السلام . بعد الظاهر . بين الملل . بالخاصة . في الدار . على الدوام السمن . العسل . الزمان . التين . فصل الصيف . النسيم . فصل الشتاء عند الايجاب . في المدرسة

Թ. Դ Ա Ս

ՓՈՓՈՒՍԱԿԱՆ ԳԻՐԵՐ ԽՐՈՒՄ ԱԼԵԼԵ

55. Փոփոխական գիրերն երեք հատ են. 1, 2, 3 և 4 որոնք եթէ բառի մը արմատական գիրերէն ըլլան, ածանցման, խոնարհման և այլ պարագայի մէջ փոփոխութիւն կը կրեն յաճախ՝ հնչման մեղմութեան, արտասանութեան քաղցրութեան համար: Ասոնց մասին խօսուած է ի կարգին:

ՅԱԽԵԼԱԿԱՆ ԳԻՐԵՐ ԽՐՈՒՄ ԱԼԵԼԵ

56. Արաբերէն արմատ բառի մը սկիզբը, մէջը կամ ծայրը յարեւալիան կամ ածանցական մէկ կամ աւելի գիրեր կ'աւելցուին, որով բառին իմաստը այլ և այլ փոփոխութիւն կը կրէ:

57. Յաւելական գիրերը ընդ ամէնը տասը հատ են.

أ ت س ل م ن ه و ا ی

58. Սոյն գիրերէն 1 և 2 քանի մը բառերու մէջ միայն իբր աւելորդ գործածուած են:

59. Առ ի գիւրութիւն յիշողութեան հետեւեալ նախադասութեանց իւրաքանչիւրին մէջ ամփոփուած են յիշեալ գիրերը, ինչ. 1. سَأَلْتُمُونَهَا ԴՈՒՔ հարցուցիք ինձ զայն, 2. كَلَّمَكَ اللَّهُ الْيَوْمَ تَسَاءُ ԴՈՒՆ այսօր կը մտնաս զայն:

Ժ. Դ Ա Ս

مَوَاقِعُ الْحُرُوفِ الزَّائِدَةِ

ԱԽԵԼՈՐԴ ԳԻՐԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԾՈՒԱԾ ՏԵՂԵՐԸ

60. Ածանցական տառերը արմատականներէն որոշելու գլխաւոր կանոններն ասոնք են.

1⁰. Երեք արմատական գիրերու առջեւ գտնուած 1 ը աւելորդ կ'ըլլայ, ինչ. 1. اشراف կարմիր, 2. اشراف փառաւորագոյն, 3. اهما կարեւորագոյն:

2⁰. Երեք կամ չորս արմատական բառերուն մէջը կամ վերջը գտնուած 1 ը եւս աւելորդ է, ինչ. 1. كتاب ցիրք, 2. قرار որոշում, 3. خال քաղաք, 4. خال օղամանեակ:

3⁰. Բառերուն ծայրը գտնուող 2 ն (ماء مرسوبه) աւելորդ է, ինչ. 1. تجربة փորձ, 2. جزيرة կղզի, 3. هندسة երկրաչափութիւն, 4. مدة միջոց:

4⁰. Եռագիր արմատական բառերուն սկիզբը գտնուած 2 և 3 տ գիրերը աւելորդ են, ինչ. 1. استهزاء ծաղր, 2. استقبل ապագայ, 3. مستنطق հարցախնդիր:

5⁰. Երեք կամ չորս արմատական գիրերու սկիզբը գտնուած 4 ը աւելորդ է, ինչ. 1. مكتب գրասենեակ, 2. դպրոց, 3. مجلس ժողով, 4. محبة սէր, 5. مترجم բարգման:

6⁰. Երեք կամ չորս արմատ գիրերով բառերուն մէջ 2 ն աւելորդ է, ինչ. 1. رفاهية անդորրութիւն, 2. ينبوع աղբերակ, 3. حنزيه խոզ:

70. Երեք կամ աւելի արմատական գիրերէ բաղկացած բառերուն մէջ ւ ը աւելորդ կ'ըլլայ, ինչ. دخول մտնել, سهولة դիւրութիւն, عصفور ճնճուկ:

— Բառին սկիզբը գտնուած ւ ը աւելորդ չկընար ըլլալ, ինչ. واسطة միջոց, وصول հասնիլ:

80. Երեք կամ չորս արմատական բառերուն ծայրը 1 ին, կամ ւ ին և կամ ى գրին հետ միասին գտնուած ը աւելորդ կ'ըլլայ ընդհանրապէս Օրինակ. زيتون. زعفران. سكران:

3. ZRUZUNY

Հետեւեալ բառերուն արմատները նշանակել աւելորդ գիրերը յայտարարելով.

طالم. فقير. كاتب. مقتول. حقارة. اخبار. مکتوب. احمرار. وكالة. مهندس تعليم. محكمه. اسوداد. مفتاح ورود. سكران. استقراض. موسم. كراهية سلسلة. حدوث. ضرورة. وجيف. دعوى. مستور. تقدم. منبع. عرفان استخراج. مظلوم. اثبات. مسجد. رحيم. مركب. متسلسل. مشربة. ولادة مُنكر. استقرار. مسكين. مستحفظ. خطاب. نقصان. مسكن. منقار مستأجر. محتوم. سكوت. التفات. مواجبه. وزير. اسبوع. ملي. وَسَوْسَة. وجدان. مُعَلِّم. عُريان. سلطان

Ժ Ա. Դ Ա Ս

هَزَبِي. ԿԱՄ ՁԵԻ ٱلْوَزْنُ

61. Արաբերէն իւրաքանչիւր բառի կազմութիւնը սահմանելու համար հետեւեալ եղանակը հնարուած է: Որ և է բառի մը արմատական ու յաւելուածական գիրերը, ինչպէս նաեւ ճայնանիշերը, կրկնակը եւն. մի առ մի զրուցելու տեղ, բառին ճիշտ ձեւը կը կազմուի առ յաւելուածական գիրերով, որոնց ամէն մէկը եռազիր բառի մը արմատական գիրերուն տեղ կ'ըմբռնուի, և եթէ սահմանելի բառը աւելորդ գիր ունենայ, յիշեալ ձեւին վրայ կ'աւելցուի իր ճայնանիշովն հանդերձ:

Օրինակ. ԳԵԱԼՆ է բառին ձեւն է ԿԵԱԼՆ կը տեսնուին ճիշտ տեղը նշանակուած ճայնանիշերն և աւելորդ գիրը:

հոս ալ ինչպէս կ'երևի, սահմանելի բառին (منظرة) համեմատ ձեւակերտելով ԳԵԱԼՆ վրայ աւելցուած են սկիզբը Կ և վերջը Ե գիրերը, ճայնանիշերն ալ նոյնութեամբ:

62. Բառի մը արմատական Ա. գրին կ'ըսուի ԳԵԱԼՆ

عين الفعل   »   Բ.   »   »
لام الفعل   »   Գ.   »   »

27

63. Քառագիր արմատականներուն համար յ որ եւս աւելցնելով կըլլայ *فعل*, և այն ատեն առաջին յ ին կըրթուի *لام الفعل الأولى* և Բ.ին *الفعل الثانية* և եւ թէ բառը հինգ գիրէ բաղկանայ, երրորդ յ ըն ալ կ'աւելցուի որ *لام الفعل الثالثة* կը կոչուի:

Օրինակ *جَوَهَرَ* բառը *فَعَلَّ* ձեւով է.
 » *فَعَلَّ* » *جَرَدَحَلْ*

4. ZRUZUNY

Հետեւեալ բառերուն ձեւերը (وزن) նշանակել.

طالب = فاعل طالب

طالب . مکتوب . تبليغ . دخول . مداخلَة . قسمة . انقسام . محکم
 محکرم . منکمة . محاکمة . مُحکَم . تحکيم . حاکم . استِحکام . حکمة
 حکيم . حکماء . صيَاد . تدکرة . ذکر . دَعْوَى . عُرْيَان . ظُهُور . دَفْتَر
 دِرْهَم . عَيْن . ترجمة . اذن . انكسار . مُسْتَقْبَل . مِقْرَاض . افْتِخَار
 مطْبَخ . سكران . وَجيف . اسْتِرْحَام . بُلبُل . حَيْرَان . يَضَاء
 أَرْحَم . مسْئُول . زلزلة . وسيلة . زُبُور . عنكبوت . مَسْرَّة
 عُصْفُور . عَنَدَايِب . مِجْمَرَة . يَتْتَوْتَة . قِرْمِز . غَضْبَان . جِيد

Ժ Բ. Դ Ա Ս

ԱՆՈՒՆ, ٱلْأَسْمُ

64. Արաբերէն անունները առնուազն երեք և առ առսուերն հինգ արմատական գիրէ կը բաղկանան:

65. Բացառութիւն են սա մի քանի անունները, *أَب* հայր, *أَخ* եղբայր, *حَم* անեք, *فَم* բերան, *يَد* ձեռք, *دَم* արիւն (1):

66. Անունները երկու կարգի կը բաժնուին.

Ա. — Արմաս կամ Պարզ *مُجَرَّدٌ* կամ *أَصْلِيٌّ*

Բ. — Ածանցեալ *ذُو الْزِيَادَةِ* կամ *مَزِيدٌ فِيهِ*

67. Արմաս են այն անունները որոնց մէջ աւելորդ գիր չգտնուիր:

68. Ատոնք երեք տեսակ են.

1. *ثَلَاثِيٌّ* եռագիր, ինչ. *فَلَك* երկիւնք,

2. *رُبَاعِيٌّ* քառագիր » *بَرْزَخ* պարսանոց, վիհ,

3. *خَمَاسِيٌّ* հնգագիր » *سَفْرَجَل* սերկեւիլ:

69. Ածանցեալ են այն գոյականները, որոնց մէջ աւելորդ գիրեր կան: Այս տեսակ բառեր մինչեւ եօթը

(1) Ատոնք ալ իսկապէս եռագիր են. ծայրի գիրերնին յազաւուած է: *أَبُو*, *أَخُو*, *دَمُو*, *يَدِي*, *فَوَّة*, *حَمُو*.

գիրէ կը բաղկանան, ինչ. كِتَابٌ գիրք, مَكَاتِبٌ բղթակցութիւն, إِسْتِغْفَارٌ բողոքիւն խնդրել:

Առաջին երկու բառերուն արմատը ک ت ب , իսկ վերջնայնը غ ف ر է:

Ժ Գ. Դ Ա Ս
ԱՐՄՍՏ ԲՅՈՒՆԲ

Պ 0 . Եռագիր արմատական անունները տասը ձեւ (وَرْنَ) ունին .

Ձեւ	Օրինակ
1. فَعَلَ	قَمَرَ լուսին
2. فَعُلَ	رَجُلٌ երիկմարդ
3. فَعِلَ	لَعِبَ խաղ
4. فَعَلَّ	شَمَسَ արեգակ
5. فَعَلِ	عَنَبَ խաղող
6. فَعِلِ	إِبِلٌ ուղտեր (հաւաքական անուն)
7. فَعِلْ	رَجُلٌ nsf
8. فَعُلْ	لُعَزٌ հանելուկ
9. فَعُلْ	أُذُنٌ ականջ
10. فَعُلْ	قُفْلٌ կղզականք

Պ 1 . Քառագիր արմատականները վեց ձեւ ունին .

Ձեւ	Օրինակ
1. فَعَلَّ	خَرَدَلٌ մսնանեխ
2. فَعَلَّ	دَرَهَمٌ դրամ, չափ կոտոյ
3. فَعَلَّ	حَضْرَمٌ ագոխ
4. فَعَلَّ	دِمَقْسٌ մեխափ
5. فَعَلَّ	قَنْدٌ ոզնիք
6. فَعَلَّ	طُحْلَبٌ մամուռ

Պ 2 . Հնգատառ արմատական անուններն այ չորս ձեւ ունին .

Ձեւ	Օրինակ
1. فَعَلَّ (فَعَلَّلَ)	سَفَرَجَلٌ սերկետի
2. فَعَلَّ (فَعَلَّلَ)	جِرْدَحَلٌ ձոր
3. فَعَلَّ (فَعَلَّلَ)	قُدَاعِمٌ վիրխաւի ուղտ
4. فَعَلَّ	جَحْمَرَشٌ խիստ պառուս, զառամ:

Պ 3 . Ածանցեալ անունները բազմաթիւ ձեւեր ունին: Անոնք կազմուած են եռագիր, քառագիր կամ հինգագիր արմատ բառերու վրայ գիրեր աւելցուելով:

♁ 7. 7 Ա Ս

الْمَقْصُورُ وَالْمَنْقُوصُ وَالْمَمْدُودُ وَالصَّحِيحُ

74. Անունները իրենց վերջաւորութեան համեմատ չորս տեսակի կը բաժնուին. 1. مقصور, 2. منقوص, 3. ممدود, 4. صحيح:

75. Անունները կը կոչուին այն անունները որոնց վերջի գիրը կը վերջանայ Ա, ինչ. أَفَصًا. գաւազներ:

76. Անունները կը կոչուին այն առողջ անուններն է որ միշտ բառին վերջը կը գտնուի, ինչ. قَوَى. دَعَوَى. երկիւղածութիւն, աստուծոյ աստուծոյ (1):

77. Անունները կը կոչուին այն անունները որոնց վերջը կը գտնուի Ս, ինչ. فَتَوَى. ճարտար, ճարտարութիւն, ճարտարութիւն:

78. Անունները կը կոչուին այն անունները որոնց վերջը կը գտնուի Ս, ինչ. فَتَوَى. ճարտար, ճարտարութիւն, ճարտարութիւն:

(1) Անունները կը կոչուին այն անունները որոնց վերջը կը գտնուի Ս, ինչ. فَتَوَى. ճարտար, ճարտարութիւն, ճարտարութիւն:

79. Անունները կը կոչուին այն անունները որոնց վերջին գիրը կը վերջանայ Ա, ինչ. أَفَصًا. գաւազներ, ճարտար, ճարտարութիւն, ճարտարութիւն:

— Այս կարգի բառերը թէ որ անորոշ բնութիւն, ճարտարութիւն չեն ընդունելով վերջը իրենց գրին երկու գաւազներ կը տրուին, ինչ. قَاضٍ. مُحَامٍ. Լն:

80. Անունները կը կոչուին այն բառերուն որոնք միշտ կը վերջանան Ա:

Անունները կը կոչուին այն բառերուն ճարտար գտնուած այն անունները որոնց վերջը կը գտնուի Ս, որով ճարտար, ճարտարութիւն, ճարտարութիւն:

81. Անունները կը կոչուին այն անունները որոնց վերջը կը գտնուի Ս, ինչ. فَتَوَى. ճարտար, ճարտարութիւն, ճարտարութիւն:

5. Z R U Z U Ն Գ

Վերոյիշեալ չորս տեսակ անունները որոնց հետեւեալ բառերուն մէջէն.

- أَعْمَى . بَيْضَاء . بِنَاء . الْمَشْتَرِي . دار الفناء . وزراء . جزاء
- مروءة . الْمَرَضِي . نِسَان . زيارة . الرخاء . السَّاعِي . ظَبْيٌ
- الْمَرْيَبِي . غَنِيٌّ . الْعَالِي . جار السوء . شَرُّ الْبَلَاء . مَعْنِي . قَوِيٌّ
- رَحِيٌّ . الرَّاوِي . الْمُسْتَعْنِي . غاز . هُدَى . الهوى . الأذى

Ժ Ե . Դ Ա Ս

الْمُدَّكَّرُ وَالْمُوْتُّ

Ս Ե Ռ

82. Արաբերէնի մէջ սեռը երկու է . արական (مُدَّكَّرٌ) և իգական (مُوْتٌّ) :

83. Արու սեռին վերաբերող բոլոր անձանց և անասնոց անունները արական են, ինչ . رَجُلٌ երկվարդ, جَمَلٌ ուղիս :

84. Իգական սեռի վերաբերողներն ալ իգական են, ինչ . إِمْرَأَةٌ կիկն, نَاقَةٌ մասակ ուղիս :

85. Իրերո՞ւ անուններն ալ կա՛մ արական են և կա՛մ իգական : Օրինակի համար . قمر, كتاب, درس արական են, իսկ, دُنْيَا, مدرسة իգական :

86. Կենդանեաց իգական սեռին պատկանող անունները բուն իգական (مُوْتٌّ حَقِيقِيٌّ) և իրերու իգական անունները պիտակ իգական (مُوْتٌّ مَجَازِيٌّ) կը կոչուին :

87. Իգականի նշանը երեք է .

1. مَرْبُوطَةٌ . تا, օրինակ . رَحْمَةٌ, հանի, جَدَّةٌ

2. الف مقصورة » بُشْرَى աւետիս, فَتْوَى վնիռ .

3. الف ممدودة » صَحْرَاءُ դատոս, سَوْدَاءُ սեւ :

— Այս երեք իգականացուցիչ նշանները աւելորդ ըլլալով բառին վերջը կը գտնուին :

88. Իգական են նաեւ .

Ա. Մարդուս զոյգ անդամները՝ մեծաւ մասամբ, ինչ . عَيْنٌ աչք, أُذُنٌ ականջ, يَدٌ ձեռք, رَجُلٌ և قَدَمٌ nsf, كَتِفٌ ուս ևն :

Բ. Վաղաքներու և ցեղերու (قبيلة) անունները, ինչ . مِصْرٌ եգիպոս, مُصْرَبٌ Մուսար (Արաբ ցեղի մը անուն) :

Գ. Հեգական տառերը . آَلَاءٌ . آَلَائِفٌ .

Դ. Անկանոն յօքնակիները, ինչ . كُتِبَ գիրքեւ,

قُرِئَ գիտուքիւնք, أَطْرَافٌ կողմեր :

89. Աստուծէ զատ կան առանց իգականացուցիչ նշանի քանի մը անուններ ալ, որոնք լեզուին մէջ իբր իգական կը գործածուին :

Գլխաւորները ասոնք են .

արեգակ, شمس արեգակ, دار, տուն, ارض, գետին, երկիր, نار, կրակ, جَهَنَّمَ, երկինք, سماء, դոյլ, دَلْوٌ, ԲՈՐ, بَيْتٌ, ԲՈՎ, رِيحٌ, Կ, نَفْسٌ, դոխ, فُلٌ, գաւազան, عَصَا, պատերազմ, حَرْبٌ, ԲԱԺԱՍ, كَأْسٌ .

Ասոնք مؤنث سماعي (Անկանոն իգական) եւ կը կոչուին :

6. Z P U Z A Ն Գ

Հետեւեալ անուանց մէջէն որոշել արականներն ու իգականները հարկ եղած բացատրութեամբ .

شجرة . عالم . منارة . نعمة . تقوى . انسان . جارية . نملة . الدعاء . جوهر

(*) Ասոնք իբրեւ արական եւս կը գործածուին :

96. Չորս կամ աւելի գիրէ բաղկացեալ բառերուն ծայրի *صورة* և *الف مقصورة* երկուորականի մէջ *ى* կը փոխուի, ինչ. *مَعْنَى* իմաստ, *مَعْنَيَانِ* երկու իմաստ. *جُبَلِي* յոյ կիճ, *جُبَلَيَانِ* երկու յոյ կիճ:

97. Չորս բառի մը (*Տե՛ս թիւ 78*) ծայրի կը ճատուած *ى* երկուորականի մէջ նոյնութեամբ կը գըրուի, ինչ. *قَاضٍ* դատար, *قَاضِيَانِ* երկու դատար:

98. Չորս բառի մը (*Տե՛ս թիւ 80*) ծայրի հնարգանթէ որ արմատական ըլլայ, անփոփոխ կը մնայ, ինչ. *إِبْدَاءٌ* սկիզբ, *إِبْدَاءَانِ* երկու սկիզբ:

99. Եթէ իբր իգականի նշան աւելորդ եղած ըլլայ, *و* կը փոխուի, ինչ. *صَحْرَاوَانِ* անապատ, *صَحْرَاءٌ*:

100. Եթէ այդ հնարգանթ ուրիշ արձատ գրէ մը փոխուած ըլլայ, այն ատեն երկու կերպով ալ կրնայ երկ. ըլլալ, ինչ. *سَمَاءَانِ* երկիմբ, *سَمَاءٌ* կամ *سَمَاوَانِ* կամ *سَمَاوَانِ*:

101. *أَب* հայր, *أَخ* եղբայր, բառերուն կը ճատուած *و* գիրը երկուորականի մէջ կը գրուի, ինչ. *أَبَوَانِ*, *أَخَوَانِ* երկու եղբայր, *أَخَوَانِ* (1) *أَبَوَيْنِ*:

(1) *أَب* բառին պէս կան մի քանի անուններ եւս որոնց երկուորականը չէ՛ թէ միեւնոյն տեսակէն երկու հատ, այլ որ *և* իցէ կերպով իրարու հետ տանջութիւն մը ունեցող տարբեր սեռէ կամ առարկայէ զոյգ մը կը նշանակէ. *և* այդ պարագային արական անունէն կը կազմուի երկուորականը, ինչ. *وَالدَّانِ* հայր *وَالدَّيْنِ* հայր ու մայր (*ու՛ր թէ երկու հայր*). *مَشْرِقَانِ* երկու արեւ, *مَشْرِقَانِ* երկու արեւ, *مَشْرِقَانِ* երկու արեւ, *مَشْرِقَانِ* երկու արեւ, *مَشْرِقَانِ* երկու արեւ, *مَشْرِقَانِ* երկու արեւ:

7. Z R U Z U N Գ

Հետեւեալ անունները երկուորական ընել.

سنة. ابن. رجل. فتوى. يوم. رَحَى (ծեղնողաց). كريمة. قاضي. شفة (српнлѣ). مُمْتِ. انشاء. رسالة. سَخِي. زوج. قَرِيَّة. أَعْمَى. خَيْب. سفينة. هواء. صحيفة. مُقْتَد. ليلة. قِسْم. جَدَّة. (նախ). كسلان. يضا. حائط. يد. جارِيَّة. ضَرْبَة. مَنْزِل. بَيْدَاء (անապատ). فَم. بَاء.

Ժ Ը. Դ Ա Ա

الْجَمْعُ

102. Յոքնակին երկու տեսակ է կանոնաւոր յոթնակի (*مَكْسَرٌ*) և անկանոն յոթնակի (*جَمْعٌ سَالِمٌ*) կամ (*جَمْعٌ تَكْسِيرٌ*):

103. Կանոնաւոր յոքնակին այն է, յորում եզակի բառին ձեւը փոփոխութիւն չի կրեր, այլ ծայրը մասնիկ մը կ'աւելցուի. իսկ անկանոն յոքնակին կը կազմուի եզակիին ձեւը փոփոխելով՝ զիրերու յաւելումը կամ յապատմանը և ձայնանիշներու փոփոխութեամբ:

104. Կանոնաւոր յոքնակին երկուքի կը բաժնուի. Ա. Արականի կանոնաւոր յոքնակի *الْمُدَّكَرُ السَّلَامُ* Բ. — Իգականի կանոնաւոր յոքնակի *الْمُوَثَّثُ السَّلَامُ*

կը ջնջուի յորքնակիի մէջ Քարհա ձայնանիչը պահե-
լով, ինչ. مَصْطَفَى քնտրեալ, مَصْطَفَيْنَ քնտրեալ:

113. Նորնպէս բառին ալ ծայրի Ի ն կը ջըն-
ջուի գնարաւ ձայնանիչովը միտան. ինչ. الْقَاضِي դատա-
ւորը, الْقَاضُونَ դատաւորները. أَرْسَلَ اللَّهُ الطَّاعُونَ. Էրբ արբարիտները բազմացան, Ասուած դրկեց ժանտամանը:

8. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Հետեւեալ բառերուն մէջէն յորքնակի ընել անոնք
որ սոյն կանոնին կը հպատակին:

Օրինակ كثيرون كثير
كثير . حفيد (բոռ) . مِضْرِي . اخ . مُنْكَر (ուրացող) . مخصوص
عسكر جاهل . مُرْسَل (առաքեալ) . ضِعْف . اعظم . احمر كريم
مُرْضِع . رجل . فاضل . خبيث . ساكن . غلام . اب . ضَيْف (հիւր)
هاد (ուղիղ ճամբուն առաջնորդող) . تلميذ . مكتوب . مُعَلِّم
يتيم (որք) . مطلوب . كسلان . خال (մտերմաբար) . تابع . بيضاء
حاكم مأمور ملك . مُسْتَعْدِم . سنة . أصفر (դեղին) . عابد . اعور
مظلوم . أَعْمَى (կոյր) . صابر (համբերող) . صالح والد سارق
رسول خاش (երկիւղած) . مُرْشِد . أَعْلَى . كَذَّاب (ստախոս)
عطشان . مؤمنة . مُسَافِر . شريك . مهندس . قبطي . اكبر . جَوْعَان

Ի . Դ Ա Ա
جَمْعُ الْمَوْتِ السَّالِمِ

ԻԳԱԿԱՆԻ ԿԱՆՈՆԱԽՈՐ ՅՈՐԿՆԱԿԻ

114. Եզակիին ծայրը ات մասնիկը աւելցնելով
կանոնաւոր իզական յորքնակի կ'ըլլայ, ինչ. مَرْضِعَةٌ սննու-
կանուց, مَرْضِعَاتٌ սննուներ, (1) ام մայր (1), امَّاتٌ մայրեր (անասնոց):

115. Այսպէս յորքնակի եզոյ բառի մը վերջա-
ւորութիւնը ուղղականի մէջ տարնալով, իսկ միւս բո-
լոր հոլովներուն մէջ գնարայով կը կարգացուի, ինչ.
المَرْضِعَاتُ, և Հայց. ու Սեռ. المَرْضِعَاتُ :

116. Այս կանոնով յորքնակի կ'ըլլան.

1. Կանանց յատուկ անունները, ինչ. فَاطِمَةٌ,
مَرِيَمَاتٌ, مَرِيَمٌ, فَاطِمَاتٌ :

2. Աւելորդ (تاء التانيث) ու վերջաւորող
բառերը, ինչ. مُؤْمِنَةٌ հուսացեալ կին, مُؤْمِنَاتٌ հուսաց-
եալ կիներ, صَادِقَةٌ պարմուրթին, صَادِقَاتٌ պարմուրթիւն (2):

(1) Սոյն բառին յորքնակին امَّاتٌ կ'ըլլայ, երբ բանա-
ւորներու մայր նշանակէ:

(2) Այս կանոնէն կը զարտուղին امْرَأَةٌ կին, شاة մաքի,
شَفَاء երբունք, امَّة ազգ, امَّة ժողովուրդ բառերը:

— Եզակիին ծայրը գտնուած աւելորդ ճն կը ջնջուի յորքնակիին մէջ :

3. الف مقصورة և الف ممدودة ու վերջաւորած և-գական անուններ, ինչ. صَحْرَاءُ անապատ, صَحْرَوَاتٌ անապատներ. حُمَى ջերմ, حُمَيَاتٌ ջերմեր :

4. Իրերու նուազական անունները, ինչ. جَبِيلٌ լեռնակ, جَبِيْلَاتٌ լեռնակներ :

5. Երեքէ աւելի գիր ունեցող աներեւոյթներէն և հնգատառ անուններէն ումանք եւս այս կանոնով յորքնակի կ'ըլլան, ինչ.

كَمَالٌ կասարելութիւն, كَمَالَاتٌ կասարելութիւնք .

اِحْسَانٌ շնորհ, اِحْسَانَاتٌ շնորհներ .

حَمَامٌ բաղնիք, حَمَامَاتٌ բաղնիքներ .

سَجَلٌ արձանագրութիւն, سَجَلَاتٌ արձանագրութիւններ .

اصْطَبَلٌ ախոռ, اصْطَبَلَاتٌ ախոռներ :

117. مقصور և منقوص բառերուն յորքնակիները ճիշտ երկուորականի մէջ եղած փոփոխութիւնները կը կրեն. Ուստի կ'ըսուի.

عَصَا գաւազան, عَصَوَاتٌ գաւազաններ .

رَحَى ձեռնադաց, رَحِيَّاتٌ ձեռնադացներ .

اِنْشَاءٌ շարադրութիւն, اِنْشَاءَاتٌ շարադրութիւններ :

118. فَعْلَةٌ ձեւով գոյականները յորքնակի եղած ատեն իրենց երկրորդ գիրը Վարկա մը կ'առնէ, ինչ.

جَهَةٌ նակաս, جَهَاتٌ նակասներ .

سَجْدَةٌ երկրպագութիւն, سَجَدَاتٌ երկրպագութիւնք :

119. Սակայն فَعْلَةٌ ձեւով ածականները և այն բառերը, որոնց Բ. գիրը ւ կամ ي է, անփոփոխ կը մնան յորքնակի մէջ, ինչ.

ضَخْمَةٌ խոտր, ضَخْمَاتٌ խոտրներ .

عَوْرَةٌ կիւն, عَوْرَاتٌ կիւներ .

صِيْحَةٌ աղաղակ, صِيْحَاتٌ աղաղակներ :

9. Z R U Z U N Գ

Հետեւեալ անունները կանոնաւոր արական կամ իգական յորքնակի յատուկ մասնիկով յորքնակի ընել բառին տեսակին համեմատ.

Օրինակ معجزات, معجزات, كاتب, كاتبون

معجزة. كاتب. جدّة. شاعر. فاضل. ساعة. صورة. كريم. زوجة

خدمة. موجود. سماء. بُحَيْر (ծովակ). مُجْتَهِد (զանաւեր). مشغول

عادة. ضربة. زينب. آلة. شاهد. مسطرة. سيّدة. نوبة. خائف. لغة

مُسَافِر. راضٍ. مُتَمَكِّن. عامل. دُفَيْتِر. خيَاط. مُسَلِم. مقلوب. ثمرة

مسعود. محبوس. اسطوانة. مُرْتَب (գրաւար). بِضْعَةٌ. صياد (որսորդ)

مُترجم. حسنة. متشكر. زربية. سامع (ուկիլի). كُتَيْب (գրիպ)

صفة. عارف. باقية. مجروح. شامي. فَرِح (գուարթ). قطعة

Ի Ա . Դ Ա Ս

ԱՆԿԱՆՈՆ ՅՈՒՆԱԿԻ *جَمْعُ التَّكْسِيرِ*

120. Անկանոն յոքնակին կը կազմուի եզակի բառին սկիզբը, մէջը կամ վերջը գիրեր աւելցնելով և կամ իրմէ գիր պակսեցնելով, ինչ.

Եզակի	Յոքնակի
قلم գրիչ,	أَقْلَامُ գրիչներ.
جار գրացի,	جِرَانُ գրացիներ.
حُسْنُ գեղեցկութիւն,	مَحَاسِنُ գեղեցկութիւններ
كتاب գիրք,	كُتُبُ գիրքեր.
نُسْخَةٌ օրինակ,	نُسُخٌ օրինակներ,
عَنْكَبُوتُ սարդ,	عَنَابِكُ սարդեր:

121. Անկանոն յոքնակինները շատ ձևեր (اوزان) ունին. անոնցմէ չորսը նուազական Յոփնակի (*جَمْعُ الْقِلَّةِ*) իսկ բոլոր մնացեալները Բազմաւորական Յոփնակի (*جَمْعُ الْكَثْرَةِ*) կը կոչուին:

122. Նուազական յոքնակի չորս ձևերն են' أَفْعُلُ ʾأَفْعَالٌ, ʾأَفْعَلَةٌ, ʾأَفْعَلَةٌ, ʾأَفْعَلَةٌ. որո՞ք երե/են մինչեւ աստղ կը նշանակեն, իսկ միւս ձևերը՝ տասնէն աւելի, ինչ. حَرَقُ գիր. ʾأَحْرُفٌ գիրեր (3—10 հատ), իսկ حُرُوفٌ գիրեր (տասնէն աւելի) ʾسَيْفٌ սուր, ʾأَسْيَافٌ սուրեր (3—10 հատ), ʾسُيُوفٌ սուրեր (տասնէն աւելի):

123. Սակայն միայն մէկ տեսակ յոքնակի ունեցող բառերուն համար նուազական յոքնակիի առանձին ձև չկայ, այլ իրենց միակ յոքնակին երեքէ վեր ո՞ր և է թիւ կը ցուցնէ անխտիր:

124. Կան յոքնակի բառեր որոնք կրկին անգամ յոքնակի (*جَمْعُ الْجَمْعِ*) կրնան ըլլալ, ինչ.

Եզ.	Յք.	Կրկ. Յոք.
سوار ապարանջան,	أَسْوَرَةٌ	أَسَاوِيرُ ապարանջաններ.
ظُفْرٌ եղունկ,	أَظْفَارٌ	أَظْفِيرٌ եղունգներ.
بيت տուն,	بُيُوتٌ	بُيُوتَاتٌ տուններ:

Ի Բ . Դ Ա Ս

125. Բազմաւորական յոքնակին գլխաւորաբար տասնըվեց ձևեր ունի, որք են.

Չեւ	Օրինակ	Եզ.
ef.	ef.	
فَعَلَ	حُمُرٌ կարմիրներ,	حَمَرَاءُ
فَعُلَ	كُتُبٌ գիրքեր,	كِتَابٌ
فَعِلَ	صُورٌ պատկերներ.	صُورَةٌ
فَعَل	قَطَعَ կտրներ,	قِطْعَةٌ
فَعَلَةٌ	قَضَاءٌ դատարներ,	قَاضٍ
فَعَلَةٌ	قَرَاةٌ գրագիրներ,	كَاتِبٌ

فِئَلَةٌ	فِيْلَةٌ	փիղեր ,	فَيْلٌ
فُعُلٌ	رُكَّعٌ	երկրպագուներ ,	رَاكِعٌ
فُعَالٌ	حِرَاسٌ	պահապաններ ,	حَارِسٌ
فَعَلَى	مَرَضِيٌّ	հիւանդներ ,	مَرِيضٌ
فِعَالٌ	جِبَالٌ	լեռներ ,	جَبَلٌ
فُعُولٌ	قُلُوبٌ	սիրտեր ,	قَلْبٌ
فُعَلَاءٌ	شُعْرَاءٌ	բանաստեղծներ ,	شَاعِرٌ
أَفْعَلَاءٌ	أَنْبِيَاءٌ	մարգարեներ ,	نَبِيٌّ
فِعْلَانٌ	غُلْمَانٌ	մանչեր ,	غُلَامٌ
فُعْلَانٌ	قُضْبَانٌ	ցուպեր ,	قَضِيبٌ

Մայրագոյն Յոխնակի مُنْتَهَى الْجُمُوعِ

126. Բազմաւորական յոքնակիներէն դատ կան նաև կոչուած **أَفْصَى الْجَمْعِ** կամ որ նոյնն է **مُنْتَهَى الْجُمُوعِ** յոքնակիները, որոնց տրորոյ գիրը 1 է և ուրկէ ետքը ետքը երկու կամ երեք գիր ալ կը գտնուի, ինչ .
 كَرَّاسِيٌّ քրասներ, مَسَاكِينٌ խեղներ, صَحَائِفٌ հօրեր, دَرَاهِمٌ քոռներ, فِرَاعِنَةٌ փարաւոններ :

127. Այս տեսակ յոքնակիները միւսներուն պէս երկրորդ անգամ ալ յոքնակի չեն կրնար ըլլալ :

Ուստի **مُنْتَهَى الْجُمُوعِ** ը յոքնակիի վերջնական ձեւն է : ԳիՏԵԼԻՔ. — Անկանոն յոքնակիները աւելի վարժութեամբ և ի հարկին բառարանի դիմելով կարելի է սորվիլ :

إِسْمُ الْإِنْسِ الْجَمْعِيٌّ

128. Կարգ մը անուններ կան որոնց մէկ հատը միայն հասկնելու համար ծայրը օ մը կ'աւելցուի, ինչ . شَجَرَةٌ ծառ մը կամ մէկ ծառ , وَرَقَةٌ քերք մը , سَبْرَةٌ մը . պտուղ մը : Այս տեսակ անուններ առանց օ ի և **إِسْمُ الْإِنْسِ الْجَمْعِيٌّ** զած ատեն յոքնակի կը նկատուին և կամ **شَبْهُ الْجَمْعِ** կը կոչուին :

Օրինակ **أَنَا أَحِبُّ أَكْلَ التَّمْرِ عَلَى الشَّجَرِ** ծառին վրայէն պտուղ ուտելը կը սիրեմ ես : **شَجَرٌ لَمْ يَأْكُلْ** և յոքնակի ի մաստով գործածուած են :

129. Ազգի մը, ցեղի մը վերաբերող մէկ անհասը հասկնելու համար յաճախ ծայրը կրկնակով օ մը կ'աւելցուի, ինչ . **أَرْمَنِيٌّ** Հայ մը , **عَرَبِيٌّ** Արաբացի մը :

10. Z R U Z ԱՆ Գ

Հետեւեալ յոքնակիներուն մէջէն սխալները ուղղել պէտք եղած բացատրութիւնը տալով .

- حَاذِرُونَ (ներկաներ) . مَكْتُوبَاتٌ . شَارِعَاتٌ (փողոցներ) . مَفْهُومُونَ
- مَأْمُورُونَ . موجوداتٌ . جَارِحُونَ . مُعَلِّمُونَ . مُعَلِّمَاتٌ . بَرَكَاتٌ . أَسْمَرُونَ
- طَالِبُونَ . محكومون . طالباتٌ . مُدَرِّسُونَ . صَلَوَاتٌ . تَابِعُونَ . كَسَلَانُونَ
- مَغْلُوبُونَ . مغلوباتٌ . احمدون . عطشانون . مُهَمَّاتٌ . غُلَامُونَ . أَحْدَابُونَ
- غَضَبَانُونَ . محصولون . أَيِّضُونَ . كَاتِبَاتٌ . يَبِضَوَاتٌ . أَصْغَرُونَ . عَزِيَانُونَ

Ի Գ. Դ Ա Ս

ՀՈՒՈՎՈՒՄ ʿԱՐԱԲ (1)

130. Արաբերէնի մէջ բառերը կը հօլովին՝ ո՛չ թէ ծայրերնին գիր աւելցուելով, այլ ծայրի ձայնա- նիշերուն փոփոխմամբը:

131. Հօլովելի բառերը ʿԱՐԱԲ կը կոչուին, ինչ- պէս անունները, ածականները, ելին:

132. Այն բառերը՝ որոնց վերջաւորութիւնը ան- փոփոխ կը մնայ, ʿԱՐԱԲ կ'ըսուին:

— Դերանունները, նախագրութիւնները և մակ- բայներէն ոմանք ʿԱՐԱԲ են, ինչ. ʿԱՐԱԲ ʿԱՐԱԲ ʿԱՐԱԲ կամ ո՛վ որ, ʿԱՐԱԲ ʿԱՐԱԲ, ելին:

133. Արաբերէնի մէջ հօլովը երեք է. ուղղական (رَفَع), հայցական (نَصَب) և սեռական (جَرَّ կամ ʿԱՐԱԲ):

134. Ուղղական հօլով բառին ʿԱՐԱԲ, հայցականին՝ ʿԱՐԱԲ, իսկ սեռականին ʿԱՐԱԲ կ'ըսուի:

135. Հօլովը կը կազմուի երեք ձայնանիշերով.

— և — ը ուղղականին յատուկ են,

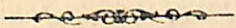
— և — ը հայցականին » »

— և — ը սեռականին » »

(1) ʿԱՐԱԲ Գրականական լուծում ալ կը նշանակէ:

136. Տրական, Բացառական եւ Գործիականը ճիշտ սեռականին պէս կը վերջաւորին, միայն թէ ա- տոնց սկիզբը նախգրիներ եւս կը գտնուին:

137. Տրականին սովորական նախագաս մասնիկ- ներն են ʿԱՐԱԲ (անճնական գերանունի առջեւ ʿԱՐԱԲ). բացառականինը ʿԱՐԱԲ, իսկ գործիականինը ʿԱՐԱԲ և կամ ʿԱՐԱԲ բառը:

Ի Դ. Դ Ա Ս

ԿՈՆՈՆՍՏԱՆՈՐ ՀՈՒՈՎՈՒՄ

Ռոշիյ Յօդով Անուն Եզակի

Անորոշ Անուն Եզակի

Ռ. ՈՂԳ. ʿԱՐԱԲ ʿԱՐԱԲ	Ռ. ʿԱՐԱԲ ʿԱՐԱԲ. ʿԱՐԱԲ ʿԱՐԱԲ
Հայց. ʿԱՐԱԲ »	ʿԱՐԱԲ » (1)
Սեռ. ʿԱՐԱԲ ʿԱՐԱԲ	ʿԱՐԱԲ ʿԱՐԱԲ. ʿԱՐԱԲ ʿԱՐԱԲ

138. Անկանոն յորճակները (جمع تكسير) եւ իգա- կանի կանոնաւոր յորճակները (جمع مؤنث سالم) այսպէս կը հօլովուին. միայն թէ այս վերջիններուն հայցակա- նը ճիշտ սեռականին պէս կ'ըլլայ, ըստ որում ՄԱՐԻՆԱ չեն կրնար առնել:

(1) Հայցականի մէջ ʿԱՐԱԲ կ'աւելցուի յօգ չունեցող այն ա- նորոշ անունին ծայրը որ ʿԱՐԱԲ ʿԱՐԱԲ ʿԱՐԱԲ չվերջաւորի: (Տե՛ս թիւ 30):

Օրինակ

Որոշեալ Անուն
Յոքնակի

Անորոշ Անուն
Յոքնակի

Ուղղ. الْمَعْلَمَاتُ վարժուհիները

Ո. مُعْجَزَاتٌ հրաշքներ

Հայց. الْمَعْلَمَاتِ »

Հ. مُعْجَزَاتٍ »

Սեռ. الْمَعْلَمَاتِ վարժուհիներուն

Ս. مُعْجَزَاتٍ հրաշքներուն

139. Երկուորականները և արականի կանոնաւոր յոքնակիները հետեւեալ կերպով կը հոլովին:

Երկուորական

Ա.ր. կանոնաւոր Յոք.

Ուղղ. كَاتِبَانٌ երկու գրագիր

Ո. كَاتِبُونَ գրագիրներ

Հայց. كَاتِبِينَ » »

Հ. كَاتِبِينَ »

Սեռ. كَاتِبِينَ երկու գրագիրի

Ս. كَاتِبِينَ գրագիրներուն

140. Թէ՛ երկուորականին և թէ՛ յոքնակիին մէջ հոլովակերտ տառերը բառին ծայրի նէն առաջ գըտնուած ا, و, ي գիրերն են: Իսկ ները անփոփոխ կը մնան և կապակցութեան (إضافة) մէջ կը ջնջուին:

141. Երկուորականի և կանոնաւոր արական յոքնակիի մէջ հայցականն ու սեռականը միեւնոյն վերջաւորութիւնը ունին:

Ի Ե. Դ Ա Ս

ՉՍԲՏՈՒՂԻ ՀՈԼՈՎՈՒՄ

142. Ինչ ինչ վերջաւորութեամբ բառեր հոլովման մէջ ընդհանուր կանոնէն կը զարտուղին:

143. Ա. الف مقصورة ու վերջաւորող թէ՛ յատուկ և թէ՛ հասարակ անունները երեք հոլովի մէջ ալ անփոփոխ կ'ըլլան: Օրինակ.

Եզակի

Ուղղ. عَيْسَى Յիսուս. الْعَصَا գաւազանք. فَتَى երիտասարդ.

Հայց. عَيْسَى » . الْعَصَا » . فَتَى » .

Սեռ. عَيْسَى Յիսուսի. الْعَصَا գաւազանին. فَتَى երիտասարդի.

144. Ա.յ տեսակ բառերու ինչ հոլով ըլլալը նախադասութեան իմաստէն կը հասկցուի: Օրինակ.

Ուղղ. هَذِهِ عَصَا ասիկա գաւազան մըն է

Հայց. كَسَرْتُ عَصَا գաւազան մը կոտրեցի

Գործ. ضَرَبْتُ بِعَصَا գաւազանով զարկի

145. Բ. ي ու վերջաւորող բառերուն ուղղ. և սեռականը նոյնն են, իսկ հայցականը Փնթրիս ճայնանիչը կ'առնէ: Օրինակ.

Եզակի

Ուղղ. الْقَاضِي դատաւոր. الْمُحَامِي փաստաբանք

Հայց. الْقَاضِي » . الْمُحَامِي »

Սեռ. الْقَاضِي դատաւորին. الْمُحَامِي փաստաբանին

146. Ա.յ կարգի բառեր եթէ անորոշ ըլլան, ուղղականի և սեռականի մէջ իրենց ծայրի ي ն կը յապաւուրի, իսկ հայցականի մէջ կը մնայ նոյնութեամբ. Օրինակ.

Եզակի

Ուղ. قَاضٍ դասա որ (փոխանակ ի) قَاضِي

Հայր. قَاضِيًا »

Սեռ. قَاضٍ դասա որի (փոխանակ ի) قَاضِي

147. Գ. Եթէ անունին ծայրը՝ ստացական գերա-

նունածակոտին՝ եզակի առաջին գէղին յատուկ Կ գիրը (بَاءٌ أُمَّتْ كَلِمٍ) գտնուի, այն անունը երեք հոլովի մէջ ալ անփոփոխ կը մնայ և հոլովակերտ ձայնանիշերը բոլորովին կը կորսուին:

Այսպէս كتاب բառը սոյն ստացականով միասին կըլլայ كِتَابِي գիրքս, և հոլովուած ատեն հետեւեալ միօրինակ ձեւը կ'ունենայ.

Ուղ. هَذَا كِتَابِي ասիկա իմ գիրքս է

Հայր. حَفِظْتُ كِتَابِي գիրքս պահեցի

Բաց. فَهَمْتُ مِنْ كِتَابِي գիրքէս հասկցայ:

11. Z R U Z U N Գ

Հոլովել հետեւեալ բառերը:

نَسَخَةٌ . تَلْمِيذٌ . كِتَابَانِ . مَعْلَمُونَ . الْهَدْيِ . ابواب . باقى . رجل

ليال (գիտերներ) . زكرياء . النفي . دَعْوَى . حُكَمَاء . سَمَاوَات . دنيا

نبات . النَّوَى . كافي . مُوسَى . الْمَفْتِي . مأمورون . بَشْرَى . الْمُدَّعِي

الرَّضَى . مؤمنات . طَرْفَان . مُحْسِنُونَ . الباقي . رَحَى . صادقان

Ի Զ. Դ Ա Ս

ՀԻՆԳ ԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒ ԲՅՑՍՈՒԻԿ ՀՈՂՈՎՈՒՄԸ

148. Հոլովման բացառիկ ձեւ մը ունին հինգ անուններ, որք են. أب հայր, أَخ եղբայր, حَم աներ, فَوْ բերան, և ذُو տէր:

149. Այս անուններուն ծայրը բացառաբար գիրը աւելցուելով կը հոլովուին՝ պայմանաւ որ անունի կամ դերանունի մը յատկացեալ ըլլան:

150. Ուղղականի մէջ و, հայցականի մէջ | եւ ս'ուականի մէջ ى կ'առնեն: Օրինակ.

Դերանունի հետ	Սնունի հետ
Եզակի	Եզակի
Ո. أَبُو իր հայրը	Ո. أَبُو بَكَرٍ Պեգիրին հայրը
Հ. أَبَاهُ »	Հ. أَبَا بَكَرٍ » »
Ս. أَبِي իր հօրը	Ս. أَبِي بَكَرٍ » հօրը
Եզակի	Եզակի
Ո. فَوْك fու բերանը	Ո. أَخُو زَيْدٍ Զայնին եղբայրը
Հ. فَاك »	Հ. أَخَا زَيْدٍ » »
Ս. فَيْك fու բերնիդ	Ս. أَخِي زَيْدٍ » եղբօր

151. فم բառը ուղ ալ կը գրուի այսպէս ۞ եւ այն ատեն սովորական կանոնով կը հոլովի:

152. ذُو Բառը առանձին չգործածուիր, այլ միշտ գոյականի մը հետ կ'ըլլայ, ինչ.

Ո. ذُو مَالٍ մեծասուն (ինչքի տէր)

Հ. ذَا مَالٍ »

Ս. ذِي مَالٍ մեծասան:

— ذُو Ին իգականը ذَات Կ'ըլլայ:

ԳԻՏԵԼԻՓ. — Բայ ի շօ Բառէն միւսները առանձին կամ յօդով գործածուած ատեն ճայնանիշով կը հօլովին սփորական կանոնին համեմատ, ինչ.

أَخٌ, أَخًا, أَخٌ. أَبٌ, أَبًا, أَبٌ.

أَخٌ բերանը, أَلْحَمُ աները ևն:

12. Z R U Z U N Գ

Հետեւեալ նախագասութիւնները արաբերէնի թարգմանել՝ բայը խնդիրէն առաջ դնելով ըստ ընդհանուր կանոնի.

Յարգէ (أَكْرِمُ) հայրդ: Տեսայ (رَأَيْتُ) եղբայրդ: Յակօրին հայրը մեռաւ (مَاتَ): Անոր աները սպաննուեցաւ (قُتِلَ): Եղբայրդ եկաւ (جَاءَ): Քու հօրմէդ: Լուս (اغْسِلْ) ձեռքերդ (երկ.): Եղբայրը ճամբորդեց (سَافَرَ): Յովսէփին հայրը կուլայ (يُنْكِي): Իր հօրը տունը: Մի՛ երեքներ (لَا تَحْرُكْ) ստեղերդ (երկ.): Գնա (إِذْهَبْ إِلَى) եղբորդ: Բերանդ բաց (افتح)

Ի Է. Դ Ա Ս

غَيْرُ الْمُنْصَرَفِ ԲՍՈՒՅՐ ԵՐԿՀՈՒՈՎ

153. Կամ مِنَ الصَّرْفِ Կօչուին այն բառերը որոնք չեն առներ և ոչ ալ Կսրէ, որով իրենց սեռականը ճիշտ հայցականին պէս կ'ըլլայ:

154. Են հետեւեալները. غير المنصرف

1. Օտար լեզուէ եկամուտ (أَعْجَمِي) յատուկ անունները, ինչ. اِبْرَاهِيمُ Աբրահամ, اَدْرِيْسُ Ադամ, اَدَمُ Ադամ, اِبْرَاهِيمُ Աբրահամ, اِبْرَاهِيمُ Գալուսթ, اِبْرَاهِيمُ Գալուսթ(1):

2. Իգական սեռի վերաբերող յատուկ անունները, ինչպէս նաև իգականացուցիչ օով (تاء التانيث) վերջաւորող արու անձանց և տեղւոյ յատուկ անունները, ինչ. مَكَّةُ, طَلْحَةُ, حَمْرَةَ, فَاطِمَةُ, مَرْيَمُ:

3. Աւելորդ ան ով վերջաւորեալ յատուկ անունները, ինչ. رَمَّضَانُ, عُثْمَانُ, سُلَيْمَانُ:

4. Բարդ յատուկ անունները, ինչ. بَعْلَبَكُ Պաալպէֆ, حَضْرَمَوْتُ (Սմէնի մեջ քաղաք մը):

5. Դիմաւոր բայի ձեւ ունեցող յատուկ անունները, ինչ. أَحْمَدُ, شَمْرُ, يَزِيدُ:

(1) Բացասութիւն են نُوحٌ Նոյ, شَيْثٌ Սեթ, لُوطٌ Լուտի նման եւագլիւ անունները, որոնց միջին զիրը անձայնանիշ է:

6. Իտյնպէս فَعَلَ ձեւով եղողները, ինչ. عُمُر :

7. Կէրով ածականները (1), ինչ. أَكْبَرُ
մեծագոյն, اَيْضُ սպիտակ, اَعْرَجُ կաղ :

8. Կէրով այն ածականները, որոնք فَعْلَى
ձեւով իգական կ'ըլլան, ինչ. سَكْرَانُ զիւնով, عَطْشَانُ
ծարաւի, حَيْرَانُ հիացող :

9. Իգականի ստղ կամ երկար աղիւծով վեր-
ջաորուած բառերը, ինչ. دَعْوَى դաս, اَلْبَيْتُ աւելիս,
اَهْلِيَا անապատ, اَطْبَاءُ բժիշկներ, اَعْمَاءُ գիտուններ :

10. Կէրով բաշխական թուական-
ները, ինչ. ثَلَاثُ երեքական, ثَمَانُ երկերկու, ثَمَانُ երեքական :

11. Բազմաորական յորճնակները (مُنْتَهَى الْجُمُوعِ)
ինչ. مَسَاجِدُ մզկիթներ, مَفَاتِيحُ բանալիներ, دَرَاهِمُ դրամներ,
مَدَارِسُ դպրոցներ, قَنَادِيلُ կաներկներ :

ԳիՏԵԼԻՔ. — վերոյիշեալ բառերուն մէջէն հա-
սարակ անուն մը կամ ածական մը երբ որոշիչ յօդ-
(ال) ունենայ, և կամ ուրիշ բառի մը Յասկացեալ
ըլլայ, այն ատեն գասրա կ'առնէ միւս սովորական ա-

أَفْعَى. ինչ. غير المنصرف գոյականները أَفْعَلُ (1)
իժ, اَرْتَبُ նապաստակ, և ըն :

նուններուն նման, ինչ. اِشْتَرَيْتُ بِاللَّزَاهِمِ դրամով զնեցի,
جَلَسْتُ فِي أَحْسَنِ الْمَجَالِسِ ժողովներուն յաւազոյնին մէջ բազ-
մեցայ :

13. Z R U Z A N Գ

Հետեւեալ բառերուն մէջէն غير منصرف եղողները
նշանակելու .

مُخَلَّفًا . افضل . اسحق . بسايتين . معاوية (Մուավիյի) . اوقات .
ارمل (արմի) . اعمى . همدان (Համսան) . جربان (հոսի) . خديجة
عمران (բարգաւսնու) . سواحل احمر . محمد . اكثر . اجدل (նուսակ)
ندمان . اسماعيل . ازرق (կապոյ) . قوس قزح (ծիածակ) . داود . سماء
عيسى . هود . يشكر . سوداء . زحل . الوان . حدائق . عزيان
أخصب (բերրի) . دوران (դառնալ) . أنبياء . يمن . سداس . مروان

ԻԸ. Դ Ա Ս

المُضَافُ إِلَيْهِ

155. Յասկացուցիչ կը կոչուի այն անունը որ
բանի մը որուն վերաբերիլը կը յօւցնէ :

— Յատկացուցիչին վերաբերած բառին Յասկաց-
եալ (مُضَاف) կ'ըսուի :

156. Յատկացուցիչը սեռական հոգով (مَجْرُور)
կ'ըլլայ և յատկացեալէն անմիջապէս ետքը կը դրուի
միշտ, ինչ. سَكَّانُ الْقَاهِرَةِ Գահիրէի
բնակիչները :

157. Յատկացեալը ո՛չ յօդ և ո՛չ ալ تونين
կ'առնէ: Յօդը յասկացուցիչին վրայ կը դրուի, ինչ.
نُورُ الْقَمَرِ Լուսնին լոյսը, صَاحِبُ الْيَتِيمِ անք սեքը:

158. Եթէ յատկացուցիչը յատուկ անուն ըլլայ, յօդը
բոլորովին զանց կ'առնուի, ինչ. أمُّ مُوسَى Մովսէսի մայրը:

14. Z R U Z A N Գ

Արաբերէնի թարգմանել .

Աշակերտին գիրքը: Դրան բանային: Լերան բնակիչները:
Դրացոյն աղջիկը: Արեգական ջերմութիւնը: Դպրոցին դըռ-
նապանը: Վարդին հոտը: Կենդանիին ուժը: Ծառին ճիւղերը:
Զքաւորութեան վիշտը: Ծաղիկներուն թերթերը: Մարդուն
հագուստները: Փիղին պատիճը: Հարուստներուն առնները:
Ծովուն ալիքները: Բաղաքին դռները: Յովսէփին քոյրը:
Դասին ժամանակը: Ճամբորդներուն ժամանումը: Անտառին
առիւծը: Գետին եղերքը: Նոյի տապանը:

Ի Թ. Դ Ա Ս

ԿԱՊԱԿՅՈՒԹԻՒՆ ٱلْإِضَاقَةُ

159. Կապակցութիւնը երկու տեսակ է.
Ա. ٱلْإِضَاقَةُ الْمَعْنَوِيَّةُ, որուն մէջ յատկացուցիչը բանի
մը որուն ըլլալը կը յայտնէ, ի վերեւ նշանակուած
օրինակներուն պէս:

Բ. ٱلْإِضَاقَةُ ٱلْلَفْظِيَّةُ, որ ինչ ինչ ածականներու իրենց
խնդիրին հետ ունեցած կապակցութիւնն է, ինչ.
خَالِقُ ٱلْعَالَمِ Աւարիչ աշխարհի, أَحَبُّ ٱلْخَيْرَاتِ ամենապիտոյ բարեաց:

160. Այս երկրորդ տեսակէ կապակցութեան
յատկացեալը կրնայ յօդ առնել: Օրինակ .

ٱلسَّالِكُ ٱلطَّرِيقِ ٱلْبَاطِلِ մոլոր համբուն հետեւող:

161. Իւր ցածր կարգէն տեսակ մը կապակ-
ցութիւն ևս կայ, որուն մէջ յատկացուցիչը յատկաց-
եալին տեսակը, ինչ նիւթէ ըլլալը կը յուցնէ: Այս-
պիսի կապակցութեան մէջ առանց յօդի եզրը յատ-
կացուցիչին առջեւ مِنْ նախդիրը լռելեայն կ'իմացուի:
ինչ. (خَاتَمٌ مِنْ ذَهَبٍ) (այսինքն خَاتَمٌ ذَهَبٌ) ոսկի մատանի,
(مُشَطٌّ مِنْ عَاجٍ) (այսինքն مُشَطُّ عَاجٍ) փղոսկրէ սանճ:

15. Z R U Z A N Գ

Արաբերէնի թարգմանել .

Արաբին մեծութիւնը: Տաքութեան ստախճանը: Այծին
կաթը: Մէքքէի դատաւորը: Զիւն սանձը: Եզրօրդ գիրքը:
Դատաւորին ծառան: Յօրին համբերութիւնը: Սոխակին
դալլալիկը: Առիւծին մանչիւնը: Գալլին ոտնումը: Շան հա-
ջիւնը: Զիւն վրնջիւնը: Եզան պոռոչիւնը: Ազանիւնին
մնչիւնը: Բրդէ անկողին և բամպակեայ (قطن) բարձ: Վար-
ժուհեաց պարոցը: Պաղտատ քաղաքը: Ոսկի ժամացոյց: Մե-
տաքեայ զգեստ: Արծաթ բաժակ:

L. Դ Ա Ս

ՅԱՏԿԱՅՈՒՅԻՉ ԵՒ ՅԱՏԿԱՅԵԱԼ (Շար.)

162. Երբ յատկացուցիչի մը յաջորդէ ուրիշ յատկացուցիչ մը, այսինքն յատկացեալէ մը ետքը թէ որ յաջորդաբար երկու յատկացուցիչ գտնուի, որոշիչ յօդը վերջինին վրայ միայն կը դրուի, ինչպէս.

عَدَدُ نَجُومِ السَّمَاءِ երկինքի աստղերուն քիւր :

163. Եթէ յատկացեալը անորոշ ըլլայ, յատկացուցիչին վրայ յօդ չդրուիր, ինչ . قِطْعَةٌ لَحْمٍ մսի կտոր մը, پագաւորի մը որդին :

164. Երբ յատկացեալ մը երկուորական կամ կանոնաւոր արական յոգնակի ըլլայ, կապակցութեան մէջ ծայրի ը կը ջնջուի, ինչ . يَدَا الْوَالِدِ . (اضافة) . بَنُو آدَمَ . (ب) يدان الولد (ف) . sqուն երկու ձեռքը . Ադամայ որդիք : بَنِينَ آدَمَ , بَنُونَ آدَمَ . (ف) بَنِي آدَمَ :

165. Եթէ ստացական գերանուն-ածականին (ضمير اضافي) եղակի առաջին գէղը (ي) յատկացուցիչ ըլլայ, իր յատկացեալին ծայրի գիրը գաւառայով կը կարգացուի ամէն հոլովի մէջ, ինչ . مِنْ مَنْزِلِي : ունս : منزلِي . Լին : Լին :

16. Շ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Արաբերէնի թարգմանել .

Տանը գրան բանալին : Տղուն երկու ձեռքը : Իշխանին սրբւոյն քննութիւնը : Քաղաքին պահապանները : Աղջկան հօրը փափաքը : Ճշմարտութեան վկաները : Նեղոսի երկու ափունքին վրայ (علي) : Քրիստոսի ծնունդը : Անձրեւին կաթիլները : Ծառերուն տերեւները : Գիշերուան խաւարը : Կատուին երկու աչքերը : Զուրի գաւաթ : Դրացուհիին պարտէղին ծաղիկները : Վարդի գոյն : Պանիրի կտոր մը : Աղջկան գլխուն մազերը : Փետուրէ հովանար : Մարդու մը պատմութիւնը :

17. Շ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Սխալները ուղղել պէտք եղած բացատրութեամբ .

معلمين المدرسة . اهل مصر . الحياة الانسان . عَقْرَ بَيْنِ السَّاعَةِ مسلمون الهند . ساحل بحر . قائلين الحق . البلاد العجم . مُسْتَخْدِمِينَ الديوان . ساكنون الجزيرة . خط السكة الحديد . في الطريق الحياة مفتاح الباب المخزن . قطعة حجر . الواجبات الولد . كَفْتَانِ الميزان وظائف المعلمون . شوارع المدينة . جيش المصريون . زمان التعلم . بَيْنِ سلسلتين جبال . في الخط المطرية (طارطيا) . بنون اسرائيل

L A. Դ Ա Ս

Ա. Ծ. Ա. Կ. Ա. Ն. اَلصِّفَةُ

166. Արարելէնի մէջ ածականը գոյականէն ետքը կը դրուի միշտ և անոր մէկ հանգամանքը կը ցուցնէ, ինչ. رَجُلٌ فَاضِلٌ առաքինի մարդ, اَلْكِتَابُ الْمُنْفِيْدُ օգտակար գիրքը:

— Ածական ունեցող գոյականը ԿՐ ՎՍՈՒԻ:

167. Ածականը իր գոյականին հետ կը համաձայնի թուով, սեռով և հոլովով. ինչպէս նաև որոշեալ կամ անորոշ պարագային մէջ, ինչ.

فَارِثٍ مَّارِقٍ մը, اِمْرَاَةٌ صَالِحَةٌ քարի կին մը, الْمَوْمِنُونَ الْمُحْسِنُونَ բարեբար հաւատացեալները,

اَلْمُصَنَّفَانِ الْمَشْهُورَانِ երկու համբաւաւոր մատենագիրները, رَأَيْتُ رَجُلًا طَوِيْلًا երկայնահասակ մարդ մը տեսայ:

168. Ածականը իգական կ'ըլլայ ըստ ընդհանուր կանոնի ծայրը օ մը աւելցնելով, ինչ.

مُفِيْدَةٌ	»	مُفِيْدٌ
مُحْسِنَةٌ	»	مُحْسِنٌ
طَوِيْلَةٌ	»	طَوِيْلٌ

169. Իրերու անունները երբ անկանոն յօքնակի ըլլան, իրենց ածականը եզակի իգական կը դրուի, ինչ. قُلُوبٌ طَاهِرَةٌ մաքուր սիրտեր, كُتُبٌ نَفِيْسَةٌ ընկր գիրքեր:

170. Այսպիսի յօքնակի անուանց ածականները երբեմն յօքնակի եւս կ'ըլլան, ինչ.

اَشْجَارٌ مُثْمِرَةٌ կամ اَشْجَارٌ مُثْمِرَاتٌ պտղատու ծառեր, اَلْاَحْجَارُ الصَّغِيْرَةُ մանր քարեր:

171. Անձ նշանակող թէ՛ արական և թէ՛ իգական յօքնակի անուններուն ածականները յոխնակի կը դրուին, ինչ. اَلْمُعَلِّمُونَ اَلْاَكْرَامُ ազնիւ ուսուցիչներն,

رِجَالٌ مُّحْسِنُونَ բարեբար այրեր, نِسَاءٌ مُّحْسِنَاتٌ բարեբար կիներ(*)

18. Z R U Z A N Գ

Արարելէնի թարգմանել.

Ընդարձակ տուն: Մեծ լիւ: Խելացի կին: Չանասէր աշակերտ: Ընդարձակ անտառներ: Երկայն քանակ: Ազքատ մարդիկ: Նոր աշխարհը: Մարդկային կեանքը: Չանազան ստաիճաններ: Հնազանդ աշակերտներ: Պզտիկ կատու մը: Լուսաւոր արեւը: Չուարթ ազջիկ: Խորունկ ջրհոր մը: Վիրտաւորաւ կ'իներ: Հիւսիսային բեւեռը: Կտորած գաւաթներ: Հասուն պտուղներ, Գնայուն կենդանի մը: Այրեցեալ գօտին: Երկար ճամբորդութիւններ: Բարձր լեռներ: Արագ շարժում:

(*) Ասանց ածականը եզակի իգական գնել, օրինակի համար رجال محسنة. نساء محسنة գրել այնքան ընդունելի չէ: Մաքուր ոճով գրուածքներու մէջ վերել ցոյց տրուած ձեւն է որ աւելի կիրարկուած կը տեսնուի:

L F. Դ Ա Ս

Ա. Ծ Ա. Կ Ա Ն (Շար.)

172. Եթէ ածական մը երկու կամ աւելի գոյականներու միանգամայն վերաբերի, թուով ու սեռով անոնց հետ կը համաձայնի: Օրինակ.

أَخَذْتُ الْقَلَمَ وَالْكِتَابَ ևոր գիրքն ու գրիչը առի,
إِشْتَرَيْتُ الدَّوَاةَ وَالْمَحْفَظَةَ الْكَبِيرَةَ ևեժ կաղամարն ու տուփը գնեցի:

173. Թէ որ ածականին գոյականները տարբեր սեռով ըլլան, ածականը արական կը գրուի, ինչ.

جَاءَ بُطْرُسُ وَمَرْيَمُ الْعَاقِلَانِ Խեղացի Պետրոսը եւ Մարիամը եկան,
كُوِيَ الْبَنُونَ وَالْبَنَاتُ الْمُجْتَهِدُونَ Զանաւեք մանչերն ու աղջիկները վարձատրուեցան:

174. Յատուկ անուն մը թէ որ ածական ունենայ, որոշիչ յօդը ածականին վրայ միայն կը գրուի, ինչ.
يَسُوعُ الْمَسِيحُ Օձեայն Յիսուս:

19. Z R A Z A Ն Գ

Հաւատարիմ կին: Առօրեայ լուրեր: Նոր գիրքեր: Ծովային պատերազմներ: Երկայն ձեռք: Երկչոտ նապաստակ: Գարնանային ծաղիկներ: Ստախօս անձեր: Մաքուր կաղամար: Աղնիւ կլններ: Մեծն Աղեքսանդր: Խոշոր քարեր: Յիմար աղջիկներ: Սողոմոն իմաստունը: Զանազան հիւանդութիւնք: Հիւանդ այր մը եւ կին մը: Գորովալից հայր մը եւ մայր մը: Հարուստ տղայ մը եւ աղջիկ մը:

L Գ. Դ Ա Ս

ՅԱՏԿԱՅԵԱԼԻՆ ԱԾԱԿԱՆԸ

175. Թէ որ յատկացեալը ածական ունենայ, ածականը յատկացուցիչէն ետքը կը գրուի՝ իր գոյականին հետ ամէն կերպով համաձայնելով, ինչ.
مِطْرَةٌ تَلْمِيذِ الطَّوِيلَةِ ասակերսին երկայն Բանակը:

Ինչպէս կը տեսնուի, الطَّوِيلَةُ ածականը ուղղական, որոշեալ եւ իզական եղած է իր գոյականին՝ مِطْرَةٌ ինչպէս:

176. Եթէ յատկացեալին հետ ստացական ածական եւս գտնուի, որականէն առաջ կը գրուի գոյականին ծայրը կցուելով, ինչ. أَمِيرُنَا الْمَحْبُوبُ ևեր սիրելի իշխանը:

177. Իսկ յատկացուցիչին ածականը իրմէ անմիջապէս վերջը կը գրուի՝ ընդհանուր կանոնին համեմատ, ինչ. جَوَائِزُ الْأَوْلَادِ الْمُجْتَهِدِينَ ասխատսաւեք տղոց մրցանակները:

20. Z R A Z A Ն Գ

Արարերէնի թարգմանել.

Աշակերտաց նոր զգեստները: Յակօրին հիւանդ մայրը: Գահիրէի հին տունները: Տղուն ձախ ձեռքը: Հիւանդ ուսուցչին մայրը: Դրացիին սիրուն կատուն: Լիբանանու հովանուստ

անտառները : Եգիպտոսի աւազուտ ճամբաները : Իշխանին հպարտ տղաքը (اولاد) : Դպրոցին անգլիացի ուսուցիչը : Պալատին մեծ դուռները : Խիտլներուն բարձրագոյն վարժարանը : Տանը հարաւային կողմը :

21. Z R A Z A N Գ

Սխալները ուղղել պէտք եղած բայատրութիւնները տալով .

بلدة صغيرة . جرائد سياسي . المرأة العاقل . اللغة عربية . بنت خائف
رجال كذاب . الاخبار يومية . في الايام ماضٍ . نساء شريفة . الرجال
العاقله . شمس منير . البنات المتكبرة . الرائحة الكريه . عقابات الابدية
رجال متراخي الايام معدودات . المعلمون المشهورين . الملوك القديمين
بقرات سمينة . طلبة مطيعين . أناس كثيرين . نهان كبيرة . جمعية
اقتصاد الخيري . انهار كبيرة . المدرسة الكبرى . الاولاد الصغيرة . نفس
حليم . البنات العفيف . رجال شيوخ . ايام معدودة . الاصول الجديد
اشخاص كذابين . الارض اليابسة . التلميذتان المجتهدات . نارحام
أجسام مُحنط . الذكاء المصرية . الوحوش الضارية . الوالدان الشاردون
الفتيات العريثون . الْحُكَّامُ الظَّالِمَانِ . الأمطار غزيرون . الكأس
الذهبي . في اليوم والساعة المحددة

L Դ . Դ Ա Ս

ԹՈՒԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆ ԱՆՄԱՆՆԵՐԸ

128 . Թուական ածականները բանի մը քանակութիւնը կը ցուցնեն , ինչ . عَشْرَةَ أَيَّامٍ sawar or :

129 . Քանակութիւն ցուցնող թուականները հետեւեալներն են .

Արական	Իգական	Արական	Իգական
1	وَاحِدَةٌ	11	أَحَدَ عَشَرَ
2	إِثْنَانِ , إِثْنَيْنِ	12	إِثْنًا عَشَرَ
3	ثَلَاثٌ , ثَلَاثٌ , ثَلَاثَةٌ , ثَلَاثَةٌ		إِثْنِي عَشَرَ
4	أَرْبَعَةٌ	13	ثَلَاثَةَ عَشَرَ
5	خَمْسَةٌ	14	أَرْبَعَةَ عَشَرَ
6	سِتَّةٌ	15	خَمْسَةَ عَشَرَ
7	سَبْعَةٌ	16	سِتَّةَ عَشَرَ
8	ثَمَانٍ , أَلْتَمَانِي . ثَمَانِيَةٌ	17	سَبْعَةَ عَشَرَ
9	تِسْعَةٌ	18	ثَمَانِيَةَ عَشَرَ
10	عَشْرَةٌ	19	تِسْعَةَ عَشَرَ

(*) أَحَدٌ եւս մեկ , մեկը ըսել է . տասնաւորի հետ է կամ առանձին կը գործածուի :

Լ Ե. Դ Ա Ս

ԹՈՒՍԿԱՆ ԱՇՍԿԱՆ (Շար.)

Քսանէն վեր եղած գլխաւոր թիւերը (عقود).

Ուղ. Հայց. և Սեռ.

Ուղղ.

20	عِشْرُونَ	عِشْرِينَ	100	مِئَةٌ كَامِلَةٌ مِائَةٌ
30	ثَلَاثُونَ	ثَلَاثِينَ	200	مِائَتَانِ
40	أَرْبَعُونَ	أَرْبَعِينَ	300	ثَلَاثُمِائَةٍ كَامِلَةٌ ثَلَاثُمِائَةٌ
50	خَمْسُونَ	خَمْسِينَ	1000	أَلْفٌ
60	سِتُونَ	سِتِينَ	2000	أَلْفَانِ
70	سَبْعُونَ	سَبْعِينَ	3000	ثَلَاثُ آلَافٍ, ثَلَاثَةُ آلَافٍ
80	ثَمَانُونَ	ثَمَانِينَ	50000	خَمْسُونَ أَلْفًا
90	تِسْعُونَ	تِسْعِينَ	100000	مِائَةُ أَلْفٍ

180. Տասնաւորներուն հետ միաւոր գործածուած ատեն, միշտ միաւորները տասնաւորներէն առաջ կը յիշուին և քսանէն վեր եղողները, շաղկապով կը կապուին իրարու հետ, ինչ.

عِشْرُونَ وَخَمْسَةٌ քսանըհինգ,

ثَمَانِيَةٌ وَخَمْسُونَ յիսուներուք:

ԳԻՏԵԼԻՔ.— Արաբացիք բազմաթուանշանի մը միաւորէն սկսելով յաջորդաբար մեծ թիւերը կը գրեն և այնպէս ալ կը կարդան. Օրինակի համար 1896 թիւին նախ միաւորը, յետոյ տասնաւորը, ապա հարիւրաւորը և վերջը հազարաւորը կը գրեն սապէս.

سِتَّةٌ وَ تِسْعُونَ وَ ثَمَانِمِائَةٌ وَ أَلْفٌ

— Սակայն Հայերէնին պէս ալ կրնայ մեծ թիւէն սկսելով յաջորդաբար փոքրագոյն թիւերը գրուիլ (*), կարգացուիլ այսպէս.

أَلْفٌ وَ ثَمَانِمِائَةٌ وَ سِتَّةٌ وَ تِسْعُونَ

Այս վերջին եղանակը աւելի ժողովրդականացած է:

22. Լ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

Հետեւեալ թուանշաններուն արաբերէնները գրել.

3. 8. 12. 16. 22. 31. 43. 57. 64. 68. 75. 79. 86
 99. 102. 111. 113. 119. 134. 175. 181. 250. 346
 417. 525. 618. 1860. 1888. 1896. 1907. 1908. 2000
 3162. 3210. 7080. 9089. 15000. 60000. 200000

Լ Զ. Դ Ա Ս

ԲԱՅՈՐԶՈՒԿ ԹՈՒՍԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԻՐԵՆՅ ԳՈՅՍԿԱՆՆԵՐՈՒՆ

ՀԵՏ ՀԱՄԱԶՈՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

181. Բացարձակ թուականները սովորաբար իրենց գոյականէն (معدود) առաջ կը գրուին, ինչ.

تِسْعَةٌ أَشْهُرٌ ինը ամիս:

(*) Բայց քսանըմկէն մինչեւ քսանըինը եղած թիւերուն միաւորները միշտ առաջ կը գրուին:

182. Գոյականէն ետքն ալ կրնան գրուիլ, ինչ.
أَلْفُصُولٌ أَلَا زَبَابَةٌ չորս եղանակները :

183. Երեքէն մինչեւ տասը թուականներուն գոյականը յոխնակի սեռական (مَجْرُور) կ'ըլլայ, ինչ.
ثَلَاثَةٌ رِجَالٌ երեք այր, عَشْرَةٌ كُتُبٌ տասը գիրք :

184. Տասնըմէկէն մինչեւ իննսունըինը եղած թիւերուն գոյականն ալ եզակի հայցական (منصوب) կ'ըլլայ, ինչ.
أَحَدٌ عَشْرٌ كَوَكَبًا տասնեւմէկ տասը,
ثَلَاثُونَ وَتِسْعُونَ جَمَلًا իննսուկ եւ ինը ուղս :

185. Իսկ հարիւր և հազար թիւերուն գոյականը եզակի սեռական (مَجْرُور) կ'ըլլայ, ինչ.
مِائَةٌ كِتَابٌ հարիւր գիրք, مِئَتًا رَجُلٌ երկու հարիւր մարդ,
أَلْفٌ قَامٌ հազար գրիչ :

23. Շ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Արաբերէնի թարգմանել .

Երեք օր : Տասը տուն : Եօթը հզարայր : Հարիւր ուզտ : Վեց ամիս : Ինը շարաթ : Երեք ուսուցիչ : Հինգ ծառայ : Քառասուն ձիաւոր : Եօթը հարիւր աշակերտ : Քսան և հինգ տետրակ (دفتر) : Չորս հարիւր քսան և վեց օր : Քսան և ինը գիր : Չորս սրտորգ : Տասն և հինգ գաս : Ութը գիրք : Երկու հարիւր շարքի վրայ (علي) : Երկու ընկերներ : Տասներկու առաքեալ : Չորս տղայ : Երկու հազար զինուոր : Երեսուն գինար : Հինգ հազար մարդ :

Լ Է . Դ Ա Ս

ԹՈՒՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐԵՆՑ

ԳՈՅԱԿԱՆՈՅ ՀԵՏ (Շար.)

186. Բացարձակ թուական ածականները իրենց գոյականին հետ կը համաձայնին՝ անոր եզակիի մէջ ունեցած սեռին համեմատ : Այսինքն եթէ գոյականը եզակիին մէջ արական է, թուական ածականն ալ արական կը գրուի, իսկ եթէ գոյականը իգական է, ինքն ալ իգական կ'ըլլայ :

187. Թուականներուն իգականը ընդհանուր կանոնին հակառակ ըլլալով առանց ՝ ի է, իսկ արականը ՝ ու վերջաւորուի : Օրինակ بَنَاتٌ եօթը աղջիկներ : Ահա بِنْتٌ բառը իգական ըլլալուն, իրեն թուական ածականն ալ իգական سبع եղած է՝ ծայրի ՝ ն ջնջուելով :

188. Քսանէն սկսեալ՝ մէկ կամ աւելի զրոյով վերջաւորող միաթուանչան գլխաւոր թիւերը (عقود) իգականի մէջ անփոփոխ կը մնան, ինչ.
عِشْرُونَ أَمْرًا քսան կին,
أَلْفٌ لَيْلَةً հազար գիշեր :

24. Շ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Արաբերէնի թարգմանել .

Հինգ տարի : Քսան և չորս ժամ : Երկու զպրոց : Եօթը օր և ութը գրիչեր : Հինգ վայրկեան : Հարիւր թերթ և հազար գրչածայր : Երեսուն երեք տարի : Յիսուն կին : Քառասուն եկեղեցի : Եօթը կով : Հինգ մանչ և վեց աղջիկ : Չորս կին : Քսան և մէկ մաքի : Երեք հարիւր վաթսուն և հինգ օր : Հինգ ժամ, քառասուն և ութը վայրկեան, և քառասուն երկվայրկեան : Հազար քաղաք : Տասներկու աթոռ :

Լ Ը. Դ Ա Ս

ԴՍՍԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆ *الْعَدَدُ الْوَصْفِيُّ*

189. Միաւոր թիւերուն արմատը *فَاعِل* ձեւին վերածելով դասական թուական կը կազմուի, ինչ. *خمسة* հինգ, *خامس* հինգերորդ:

— Դասականները գոյականին քանիւրորդ ըլլալը կը ցուցնեն և ասոնք են.

ԱՐԱԿԱՆ		ԻԴԱԿԱՆ
(1) <i>أَوَّلٌ</i>	առաջին	<i>أَوَّلِي</i>
<i>ثَانٍ</i>	երկրորդ	<i>ثَانِيَّةٌ</i>
<i>ثَالِثٌ</i>	երրորդ	<i>ثَالِثَةٌ</i>
<i>رَابِعٌ</i>	չորրորդ	<i>رَابِعَةٌ</i>
<i>خَامِسٌ</i>	հինգերորդ	<i>خَامِسَةٌ</i>
<i>سَادِسٌ</i>	վեցերորդ	<i>سَادِسَةٌ</i>
<i>سَابِعٌ</i>	եօթներորդ	<i>سَابِعَةٌ</i>
<i>ثَامِنٌ</i>	ութերորդ	<i>ثَامِنَةٌ</i>
<i>تَاسِعٌ</i>	իցներորդ	<i>تَاسِعَةٌ</i>
<i>عَاشِرٌ</i>	սասներորդ	<i>عَاشِرَةٌ</i>

(1) *حَادِي* (*حَادِيَةٌ* իւ.) եւս առաջին ըսել է, բայց բար-դուլեան, այսինքն տասնաւորի հետ միայն կը գործածուի:

ԱՐԱԿԱՆ

ԻԴԱԿԱՆ

<i>الْحَادِي عَشْرٌ</i>	տասնըմէկերորդ	<i>الْحَادِيَّةُ عَشْرَةٌ</i>
<i>الثَّانِي عَشْرٌ</i>	տասներկուերորդ	<i>الثَّانِيَّةُ عَشْرَةٌ</i>
<i>الثَّالِث عَشْرٌ</i>	տասներեքերորդ	<i>الثَّالِثَةُ عَشْرَةٌ</i> և և.

ԼԹ. Դ Ա Ս

ԴՍՍԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆ (Շար.)

190. Գիտնէն սկսեալ՝ մէկ կամ աւելի զրոյով վեր-ջաւորած միաթուանչան թիւերը դասականին մէջ որ եւ է փոփոխութիւն չեն կրեր, այլ միայն իրենց սկիզբը որոշիչ յօդ (*ال*) կը դրուի սովորաբար, եւ երկու սեռի համար ալ անխտիր կը գործածուին, ինչպէս. *العِشْرُونَ* քսաներորդ, *الْأَلْفُ* հազարերորդ, *السَّنَةُ* քառասներորդ տարին:

191. Բացարձակ և դասական թուականներուն մէջ քսանըմէկէն մինչեւ քսանըիցը եղած թիւերը ան-փոփոխ են ամէն հոլովին մէջ (1), ինչ. *الْحَادِي عَشْرٌ* և կամ *الْحَادِيَّةُ عَشْرَةٌ* քսանըմէկերորդ նազր:

(1) Բացառութիւն է քսաներկու (*اثناعشر*) բացարձակ թուականը:

192. Դասական թուականները իրենց գոյականին հետ ամէն պարագայով ալ կը համաձայնին, ինչպէս. **قَرَأْتُ الْفَصْلَ الثَّانِيَةَ** երկուրդ ատիւն. իննսուներորդ հասուածը կարդայի:

Դասականներն եւս առանց յօդի կրնան գործածուիլ, ինչ.

ԱՐՍԿԱՆ	ԻԳՂԿԱՆ	
حَادِي وَعَشْرُونَ	حَادِيَةٌ وَعَشْرُونَ	քսանըմէկերորդ
ثَانِي وَعَشْرُونَ	ثَانِيَةٌ وَعَشْرُونَ	քսաներկուերորդ

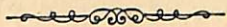
193. Բացարձակ թուականները բաշխական իմաստ կ'ունենան կրկնուելով, ինչ. **جَاءُوا اثْنَيْنِ** երկերկու եկան, և կամ **فَعَلْ** և **فَعَلْ** ձեւի վերածուելով, ինչ.

أَحَادَ	كَلِمَاتٍ	մէյսեկ, մի առ մի
ثَنَاءً	مَثْنِي	երկերկու
خَمَاسَ	مَخْمَسَ	հինգ հինգ:

25. Հ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

Արարերէնի թարգմանել.

Առաջին օրը: Երկրորդ ամիսը: Վեցերորդ տարին: Տասնըիններորդ դարը: Տասներորդ անգամ: Երրորդ սըպագրութիւնը: Եօթներորդ նամակը (رسالة): Տասնըմէկերորդ աղջիկը: Տասներկուերորդ էջը: Յիսուներորդ տարին: Իններորդ ժամը: Երեսուներորդ աշակերտուհին: Տասնըվեցերորդ գլուխը: Առաջին կինը: Եօթնասուներինգերորդ աստիճանը: Տասնութերորդ գիշերը:

Խ. Դ Ա Ս

ԴԵՐՍՈՒՆ ԱԼՅՄԻՐ

194. Դերանուն կ'ըսուի այն բառը որ անունի մը տեղը կը դրուի զայն չկրկնելու համար, և ևս ունի թիւ, դէմի և սեռ.

195. Դէմքը երեք է.

Առաջին դէմք	متكلم
Երկրորդ »	مُخَاطَبٌ
Երրորդ »	غَائِبٌ

196. Անձնական դերանունը երկուրի կը բաժնուի. Անջատ (مُنْفَصِلٌ) և կցելի (مُتَّصِلٌ):

1. ԱՆՋԱՏ ԱՆՉԱՆԱՆ ԴԵՐՍՈՒՆՆԵՐ

	ԵԶ.	ԵՐԿ.	ՅԲ.
Ա. ԴԷՄՔ	أَنَا ևս	— (1)	نَحْنُ մեք {ar. } իգ.
Բ. ԴԷՄՔ	أَنْتَ դու	أَنْتُمَا երկուցիդ	أَنْتُمْ դուք
	أَنْتِ »	أَنْتُمَا »	أَنْتُنَّ »
Գ. ԴԷՄՔ	هُوَ ան	هُمَا ան երկուք	هُمُ անոք
	هِيَ »	هُمَا »	هُنَّ »

(1) Առաջին դէմքի դերանունները երկուորականի համար առանձին բառ մը չունին. իրենց յօքնակին կը գործածուի ի հարկին:

2. ԿՅԵԼԻ ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

ԱՌՍՁԻՆ ԴԷՄՔ

ԵՁ. ى	զիս, իմ, ինձի	} Թէ՛ արական և թէ՛ իգական
ՅՔ. َ	զմեզ, մեր, մեզի	

ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԷՄՔ

Արական	Իգական
ԵՁ. َ	ك
ԵՐԿ. َ	كَمَا
ՅՈՒՔ. َ	كُنَّ

ԵՐՐՈՐԴ ԴԷՄՔ

Արական	Իգական
ԵՁ. َ	هَا
ԵՐԿ. َ	هَمَا
ՅՈՒՔ. َ	هُنَّ

197. Անջատ դերանունները ենթակայ եւ կամ ստորոգելի կ'ըլլան միայն :

198. Կցելի դերանունները իբր յատկացուցիչ և խնդիր կը գործածուին անուններուն, բայերուն և նախադրութեանց ծայրը աւելցուելով, ինչ . كَتَابُكُمْ անոնց գիրքը, قَامِمْ ԿԱՅԻՆ ԳՐԵՑ, أَمَامَهُ անոր առջեւ :

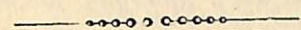
199. Կցելի դերանունները, որոնք միանգամայն

ստացական ածականներ են, ստացողին սեռովն ու թիւովը կը դրուին միշտ :

26. Z R A Z A N Գ

Արարերէնի թարգմանել .

Իմ մայրս : Բու ձեռքդ : Իր զլուսը : Քոյրդ : Մեր եղբայրը : Բու անձդ : Իր կեանքը : Ձեր մայրը : Անունդ : Իրինց տունը : Իր կինը : Գիրքդ : Մեր մարմինը : Ձեր ինչքերը : Անոր (իգ.) զբաղումները : Ան երկուքին (երկ.) վկայութիւնը : Բու հայրդ : Իր (իգ.) որդիքը : Անոնց (իգ.) դէմքը : Բու բերանդ : Իրինց աշակերտները :

ԽԱ. Դ Ա Ս

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆ (Շար.)

200. Կցելի դերանունները أَيًّا բառին հետ միատին կը գործածուին, երբ բայէն առաջ անցնին, կամ անկէ հետու գտնուին, և կամ առանձին կիրարկուին, ինչ . أَيَّاكَ نَسْتَعِينُ ԳԵ՛Ղ Կ'ԵՐԿՐԱՅԱԳԵՆԻ ԵՒ ՔԵ՛ՂՄԻ օգնութիւն կը հայցենք . وَأَنَا وَأَيَّاكُمْ անոր տուի զայն, և մեք կամ դուք :

201. Եղակի սուղին դէմքի դերանունը (Գ) ըսյի մը խնդիր եղած ատեն՝ իրմէ առաջ ن մը կ'աւելցուի,

որուն نونُ أَلْوَقَايَةِ կըրսեն, ինչ. سَاعِدُونِي զիս գրեց, օգնեցե՛ք ինձ:

202. Եթէ սոյն գերանունը գոյականին ծայրը գտնուի, անձայն (سَاكِن) կ'ըլլայ: Սակայն فَتْحَةٌ ուլ ալ կընայ կարգացուիլ, ինչ. مَا نَابِيسَطُ يَدِي إِلَيْكَ. Կամ اَيْدِي اَيْدِي անոք քացող չեմ:

203. Թէ որ իր նախորդ գիրը | կամ ى րլլայ, այն ատեն فَتْحَةٌ ուլ կարգաւ անհրաժեշտ է, ինչ. مَوْلَاىَ Sk'r իմ, عَلِيّ իմ վրաս:

204. Կցելի երրորդ դեմք գերանուններուն ضَمَةٌ կը փոխուի كَسْرَةٌ ի, եթէ իրենցմէ առաջ և կամ ى գիրը րլլայ, ինչ. فِي يَسْتَهْمِ իրենց ցան մեջ, اَعْلَيْهِ անոր վրայ, اَمِنْ اَمِنْ ան երկուքին, مِنْ لَطْفِهِ անոր շնորհքին:

27. Z R U Z A N F

Արարերէնի թարգմանել.

Իր եղբորմէն (ن. նախորդով): Քու ոտքերովդ (երկ.): Գաւազանս: Իրենց հօրը առջև: Իմ մեղքերս (خطايا): Մաքրէ (تَطْفَن) ձեռքերդ: Ան երկուքին դէմքին վրայ: Անոր բերնին մէջ: Իրենց եղբորը տունը: Անոր (իգ.) մազը: Իր (իգ.) երկու թուռները: Իրենց ծնողացը (J նախորդով): Ան երկուքին խօսքէն: Իր (իգ.) երկու մուճակներովը (حذاء): Իր աղջիկները: Անոր գլխուն վրայ: Եղբայրներս և քոյրերս: Ան երկուքին (իգ.) հայրը: Անոր երկու աչքը:

ԽԲ. Դ Ա Ս

ՅՈՒՅՈՒԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆ ۱۰ اِسْمُ اَلْاِشَارَةِ

205. Յուցական գերանունները, որ միանգամայն ցուցական ածականներ ալ են, անձ մը կամ իր մը ցոյց տալու կը ծառայեն, և հետեւեալներն են,

ԱՐԱԿԱՆ ԻԳԱԿԱՆ

ԵԶ.	ذَا	այս, աս, ասիկա	ذِي	‘ ԶԻ	‘ ԶԻ	‘ ԶԻ
ԵՐԿ.	} ուղ. հյց. սեռ.	ذَان	այս երկուքը	تَان	‘ ԿԱՆ	‘ ԿԱՆ
		ذَيْن	այս երկուքը, այս երկու քին	تَيْن	‘ ԿԱՆ	‘ ԿԱՆ
ՅՈՒԲ.		اَوْلَا	այս, ասոց	اَوْلَاء	‘ ԿԱՆ	‘ ԿԱՆ

206. Ասոնց վրայ هَا մը կամ պարզապէս هَا մը կ'աւելցուի յաճախ որ هاء التثنيه (ուշագրութիւն հրատարակ) կը կոչուի, ինչ.

ԱՐԱԿԱՆ ԻԳԱԿԱՆ

ԵԶ.	هَذَا	անա' այս, կամ այս	هَذِهِ	‘ ԶԻ	‘ ԶԻ
ԵՐԿ.	} ուղ. հյց. սեռ.	هَذَان	» այս երկուքը	هَاتَان	‘ ԿԱՆ
		هَذَيْن	» . . .	هَاتَيْن	‘ ԿԱՆ
ՅՈՒԲ.		هَؤُلَاء	» այս, ասոց	هَؤُلَاء	‘ ԿԱՆ

207. Յուցական գերանունները չեն հոլովուիլ,

ի բաց առեալ երկուորականը՝ որուն ուղղականը ان, իսկ միւս հոլովները ن, մասնիկը կ'առնեն:

208. Յուցականները թէ՛ իբր գերանուն և թէ՛ իբր ածական՝ իրենց վերաբերած գոյականին հետ սեռով ու թուով կը համաձայնին, ինչ. هَذَا الرَّجُلُ այս մարդը, هَذِهِ الْبَيْتُ այս աղջիկը, هُوَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ այս անձերը, هَذِهِ أُمِّي այսիկա մայրս է:

ԽԳ. Դ Ա Ս

ՅՈՒՅԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆ (Շար.)

209. Անշոնց առարկայ, իր նշանակող յոքնակի անուններուն հետ գտնուող յուցական ածականը եզակի իգական կը գրուի, ինչ. هَذِهِ الْكِتَابُ այս գիրքեր:

210. Յուցական ածականը սովորաբար իր գոյականէն առաջ կը գրուի, և գոյականն ալ յօդ կ'առնէ, ինչպէս կը տեսնուի վերի օրինակներէն:

211. Պարզ յուցական գերանուններուն ծայրը երկրորդ դէմքի գերանուն (ك, كُن) կը կցուի, և այն ատեն քիչ մը աւելի հեռուն գտնուած առարկան կը յուցենն, ինչ. ذَاكَ այդ, اس, اسիկա, ذَانِكَ اس երկուքը, أُولَئِكَ اسոց եւայլն:

212. Դա յուցականին և كին միջեւ Լ գիրը գրուելով ալ կը գործածուի յաճախ. ذَاكَ كَمَا ذَاكَ այն, ան, և որուն իգականն է تِلْكَ:

هَذَا այս, اس, اسիկա (մօտը եղողին համար, لِلْقَمَرِيِّ) لِلْمُتَوَسِّطِ... ذَاكَ այդ, اس, اسիկա (քիչ մը հեռուն եղողին) لِلْبَعِيدِ) այն, ան, անիկա (ամենէն » » »

28. ՇՐԱՀԱՆԳ

Արարերէնի թարգմանել.

Այս գիրքը: Այն կինը: Այս ծագիկները: Այս կաղամարը: Այս գիշեր: Այս գետերը: Այս դպրոցը: Այն քաղաքը: Այս կենդանիները: Այն պարտէզը: Այս մանուկները: Այս երկու ուսուցիչները: Այս կիները: Այս լեռները: Այս վարժուհիները: Այս երկու էջը: Այս տուները: Այս սպարանքներուն դուռները: Այս հովիւներուն ոչխարները: Այս ճամբորդներուն բեռները: Այս բանակներուն զօրավարները:

ԽԴ. Դ Ա Ս

ՅԱՐԹԲԵՐԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆ اِلَّا سَمِ الْمَوْصُولِ

213. Յարարերական գերանուններն են اَلَّذِي որ, այն որ, مَنْ ո՛վ որ, مَا ինչ որ:

214. **الَّذِي** թէ՛ անձանց և թէ՛ իրաց համար կը գործածուի :

215. **مَنْ** միայն անձանց, իսկ **مَا** իրաց համար կը գործածուի : **ثَظْفَرَ** օ՛վ որ համբեռե, կը յաղթանակե. **وَجَدْتُ مَا طَلَبْتُ** գտայ ինչ որ կը փնտռեի (փնտրուածս գտայ) :

216. **مَنْ** և **مَا** անխփփփու են, և երկու սեռի համար ալ անխտիր կը գործածուին :

217. **الَّذِي** յարաբերական գերանունին ամբողջութիւնը :

ԱՐԱԿԱՆ

ԻԳԱԿԱՆ

ԵԶ. **الَّذِي** որ, այն որ **الَّتِي**

ԵՐԿ. **الَّذَانِ** . . . **الَّتَانِ** (ուղ. **الَّذَيْنِ** . . . **الَّتَيْنِ** (հյգ. սեռ.)

ՅՈՒԲ. **الَّذِينَ** որոնք, անոնք որ **الَّذِي** կամ **الَّذَاتِي**

218. **الَّذِينَ** յարաբերականը արու սեռանց յոքնակիներուն յատուկ է, իսկ **الَّذِي** կամ **الَّذَاتِي** յոքնակի իգականներուն տեղ կը գործածուի :

ԳԻՏԵԼԻՒԲ. — Յարաբերական գերանունները անհոլով (**مبني**) են՝ բացի **الذي** գերանունին երկօրականէն, որ ուղղականին մէջ **ان** ու և միւս հոլովներու մէջ **ين** ու կը վերջաւորի :

29. Z R U Z U N Գ

Արաբերէնի թարգմանել .

Ըսէ (**قُلْ**) ինչ որ կ'ուզես (**تُرِيدُ**) : Այն մարդը որ մեկնեցաւ (**اِذْ طَلَّقَ**) : Տեղեկացուր ինձ (**اَخْبِرْنِي**) ինչ որ տեղի ունեցաւ (**جَرِي**) : Անոնք որ զիս կը սիրեն (**يُحِبُّونَنِي**) : Ինձ կը հետեւին (**يَتَّبِعُونَنِي**) : Վաճառականը որ ծախեց այս սպորանքները : Այսօր ո՛վ գուրս ելաւ : Ո՞վ են այս անձերը : Ի՞նչ է անունդ : Այն ձին որ գողցուեցաւ (**سُرِقَ**) : Ո՞վ որ ծուլութիւն ցանէ (**يَزْرَعُ**) աղքատութիւն կը հնձէ (**يَحْصُدُ**) : Ձեր պզտիկ աղջիկներուն անունները ի՞նչ են : Այն աշակերտները որոնք կ'աշխատին (**يُجْتَهُدُونَ**) դպրոցին մէջ :

ԽԵ. Դ Ա Ս

ՅԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆ (Շար.)

219. Յարաբերական գերանունը որոշեալ անուն մը կը յարաբերէ, ուրկէ անմիջապէս ետքը կը դրուի և քուով ու սեռով կը համաձայնի անոր, այսինքն յարաբերեալին հետ, ինչ. **أَوْلَادُ الَّذِينَ مَاتَ** այն տղան որ վեռաւ :

الرَّجَالُ الَّذِينَ سَيَّأُتُونَ, այն պառաւը որ մեռաւ,
 الَّذِينَ سَيَّأُتُونَ, այն մարդիկը որ պիտի գան :

220. Երբ յարաբերեալը ինչ նշանակող յորճակի բառ մը ըլլայ, յարաբերականը եղակի իգական (التي) կը դրուի ընդհանրապէս, ինչ. **الْكَلِمَاتُ الَّتِي كُتِبَتْ** այն բառերը որ գրուեցան, **الْمَصَائِبُ الَّتِي أَصَابَتْكُمْ** այն աղէտները որ ձեզի պատահեցան :

221. Յարաբերական գերանունը տրաբերէնի մէջ անփոփոխ ըլլալով, հայերէն այն նախադասութիւնները, որոնց մէջ յարաբերական գերանունը հոլովուած է, արաբերէնի թարգմանուած աստեղծ իրմէ ետքը եկող բային ծայրը սոյն տրաբար անձնական գերանուն մը կ'աւելցուի յարաբերականին համաձայն : Զոր օրինակ՝ սա խօսքը . այն մարդը զոր երկ տեսայ, **سَأَلْتُكَ** կը թարգմանուի Արաբերէնի՝ **الرَّجُلُ الَّذِي رَأَيْتُهُ أَمْسَ** (բառական թարգմանութեամբ՝ այն մարդը որ տեսայ զայն երկ) : **الصَّادِقَانِ الَّذَانِ زُرُّهُمَا** այն երկու բարեկամները որոնց այցելեցի (բառ առ բառ, այն երկու բարեկամները որ այցելեցի ան երկուսին) :

Խ Զ . Դ Ա Ս

ՅԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԳԵՐԱՆՈՒՆ (Շար .)

222. Եթէ յարաբերականը՝ անունի մը յատկացուցիչ, կամ նախադրութեան մը խնդիր ըլլայ, անոնց ալ ծայրը նոյնպէս անձնական գերանուն մը կ'աւելցուի, ինչ. **أُولَئِكَ الَّذِينَ أَبُوهُ مَرِيضٌ** այն տղան որուն հայրը հիւանդ է . (բառ առ բառ . այն տղան որ անոր հայրը հիւանդ է) :

Վաճառականը որուն հոլ էն ապրանքները, (բառ առ բառ . այն վաճառականը որ անոր հոլ էն ապրանքները) :

223. Եթէ յարաբերականը նախդիր ունենայ, նախդիրը անձնական գերանունին վրայ կը դրուի . ինչ . **جَاءَتِ الْمَرْأَةُ الَّتِي كَلَّمْتِكُ عَنْهَا** եկաւ այն կինը որու մասին խօսեցայ ձեզի (բառ առ բառ . եկաւ այն կինը որ խօսեցայ ձեզի անոր մասին) : **الْمَنْزِلُ الَّذِي نَزَلْنَا فِيهِ** այն տունը ուր խօսեցանք :

224. Եթէ յարաբերեալը անորոշ ըլլայ, արաբերէնի մէջ յարաբերական գերանունը զանց կ'առնուի : Օրինակ . **هَذَا مَرْكَبٌ وَصَلَ مِنَ الْهِنْدِ** ահա ասիկ ցաւ մը որ Հնդկաստանէն եկած է :

Այս խօսքին մէջ **مَرْكَبٌ** բառը անորոշ ըլլալուն իրմէ ետքը **الَّذِي** յարաբերականը չէ դրուած : Մինչդեռ ո-

րոշեալ խնամտով դորձածուած պարագային սապէս պի-
տի դրուէր . անա' այն ցաւը
որ Հնդկաստանէն եկած է , կամ այս է այն ցաւը որ Հնդ-
կաստանէն եկած է :

30. Z R U Z A N Գ

Արաբերէնի թարգմանել .

Այն տունը զոր գնեցի (اشتریت) : կը սիրեմ (أَحِبُّ)
այն մարդը որ արգարուծեամբ կը դործէ (يَعْدِلُ) : Այն զի-
տութիւնը զոր դու ստացար (اِكْتَسَبْتَ) : Այն քաղաքները
զորս նա այցելեց (زَارَ) : Այն համակը (رسالة) զոր մենք
կարդացինք (قَرَأْنَا) : Այն երկու հիւանդները՝ որոնց այցե-
լեց (عَادَ) : Աստուած ստեղծեց (خَلَقَ) այն սովն բաները
(جميعَ الأشياءِ) զորս կը տեսնենք (نَرَى) , և զանոնք որ
չենք տեսներ (لَا نَرِي) : Այն ախիլինը որուն ես գրեցի
(حَبَسَ) : Այն զողբող զորս իշխանը բռնատարկեց (كَتَبْتُ) :
Այն մարդիկը որոնց մասին (عن) նախզիրով խօսեցայ քեզի :
Այն փոքրիկ պարտէզը (جَنِينَةً) ուր մասնք (دَخَلْنَا) : Այն
տշակերանները որոնց մրցանակներ տրուեցան (أُعْطِيَتْ) : Այն
կիներ որոն տնտեսներ մեզու : Այն գնդակը որով կը խա-
ղայինք (كُنَّا نَلْعَبُ) : Քայրս որուն հետ կը բնակիմ (اسْكُنُ) :

31. Z R U Z A N Գ

Հետեւեալ նախադասութեանց մէջէն սխալները
ուզղել .

جاءَ الولدُ التي عَلَّمَتْهُ . من يُنيرُ العقلَ هو العلم . عَلِمَكَ وَأَدَبَكَ
هم الحُصَلتان التي تَسُودُ بها . الرجالُ اللّاتِي يتكلمونَ بالحقِّ يتبعون .
أَيْنَ الجوائزُ الذين كسبتَها . الاولادُ اللّذين نَشْفَقُ عليهم . ما مات
مَنْ تركَ علمًا . لماذا هذه الاشخاصُ يُكْرَمُونَ حيث يذهبون . لا تُرسل
اولادَكَ إِلَّا الى المدارس اللّاتِي تَمَّ نظامهم . من المعلوم بالتجربة أَنَّ
الحيوانات الذين يحسّوهم الناسُ في الاماكنِ المخصّصينَ بذلك لا يعيشوا
زمانًا طويلًا . القاهرة والاكندرية هم المدينتان الذين لهنّ الشهرة
في البلادِ المصريّة . الرجل الذي سَرَقُوا نَقودَه . اللّذين فتحا دمشقَ ابو
عُبَيْدَة وخالد بن الوليد . الحواسُّ الخمسة هو السمع والبصر والشمّ
والذوق واللمس . الكلمة التي تنطق بها تصير اسيرًا له .
المدارسُ اللّاتِي يتعلّمُ فيهنّ آدابٌ قليلا في ايماننا . المرأتان التي
أشتهرتا بالشّعري في الجاهلية الحنساء والخزاف . الحُصَلتان اللّذين
يُضِلُّونَ اغلبَ الناسين هما الإعجابُ وحبُّ الفخفخة . في مصر
من الآثارِ مَنْ يدهشُ الابصارُ من ذلك الهرمانُ اللّذين هَرَمَ الدهرُ
وهم قتيان

Խ Է . Դ Ա Ս

Բ Ա Յ   أَلْفَعْلُ

225. Բայ կ'ըսուի այն բառը որ բան մը ընել ,
ըլլայ կը ցուցնէ :

226. Արաբերէն բայերուն նախնական ու ամենէն
պարզ ձեւը կատարեալ եղակի արական երրորդ դէմքն է,
և ըստ այնմ բայերը երկու կարգի կը բաժնուին . Պարզ
կամ Արմաս (مَجْرَدٌ) և Յաւերական կամ Ածանցեալ
(مَزِيدٌ فِيهِ) :

227. Պարզ կամ արմատ բայերը երկու տեսակ
են. Եռագիր առանձին (ثَلَاثِي الْمَجْرَدِ) և Քառագիր
առանձին (رُبَاعِي الْمَجْرَدِ) :

228. Եռագիր առանձին է այն բայը որուն կա-
տարեալ եղակի արական Գ. դէմքը երեք գիրէ կը
բաղկանայ, ինչ. ضَرَبَ զարկալ, عَلِمَ զիտցալ :

229. Քառագիր առանձին կ'ըսուի այն բային,
որուն կատարեալ եղակի արական Գ. դէմքը չորս գիրէ
կը բաղկանայ, ինչ. تَرَجَّمَ բարգմանեց : (1)

230. Յաւերական կամ ածանցեալ բայերը ե-
ռագիր կամ քառագիր արմատ բայերէն կը կազմուին

(1) Արմատական հինգ գրով բայ չկայ :

ածանցական գիրերու յաւելմամբ, և որոնց կատարեալ
եզ. արական Գ. դէմքը չորս, հինգ և կամ վեց գիրէ
կը բաղկանայ, ինչ. تَوَسَّوْسَ մեծարեց, اِسْتَاذَنَ քելագոր-
ւեցալ, اِسْتَاذَنَ արտօնուիլն խնդրեց :

Խ Ը . Դ Ա Ս

Պ Ա Ր Զ Ե Ռ Ա Գ Ի Ի Բ Ա Յ Ե Ր

231. Արաբերէնի մէջ պարզ եռագիր բայերը ի-
րենց կատարեալին ու ներկային արմատական Բ. գրին
(عَيْنِ الْفَعْلِ) ձայնանիշին նայելով վեց լծորդութիւն (بَابِ)
կը կազմեն, և ասոնք են .

Օ Ր Ի Ն Ա Կ

Չ Ե Ր

Ներկ .	Կաթ .	Ներկ .	Կաթ .	
يَنْظُرُ	نَظَرَ	يَفْعَلُ	فَعَلَ	1
يَضْرِبُ	ضَرَبَ	يَفْعَلُ	فَعَلَ	2
يَفْتَحُ	فَتَحَ	يَفْعَلُ	فَعَلَ	3
يَعْلَمُ	عَلِمَ	يَفْعَلُ	فَعَلَ	4
يَقْرُبُ	قَرَّبَ	يَفْعَلُ	فَعَلَ	5
يَحْسِبُ	حَسَبَ	يَفْعَلُ	فَعَلَ	6

232. Գառազիր արմատականը մէկ լծորդութիւն միայն ունի .

ՕՐԻՆՍԱԿ		Ջ Ն Ի	
Ներկայ	Կա՛ս .	Ներկայ	Կա՛ս .
يُخْرِجُ	دَخَرَجَ	يُفَعِّلُ	فَعَّلَلَ

ԳիՏԵԼԻՔ Ս. — Վերոյիշեալ վեց լծորդութիւնները անկանոն են . այսինքն բայի մը ո՛ր լծորդութենէն ըլլալը վարժութեամբ կրնայ գիտցուիլ և կամ բառգրքի միջոցաւ :

Բ. — Բայերուն մեծագոյն մասը Ս. և Բ. լծորդութենէն է, իսկ վեցերորդ լծորդութեան վրայ գացող շատ քիչ բայ կայ :

Գ. — Կան բայեր որ երկու, երեք լծորդութեամբ ալ կրնան գործածուիլ միեւնոյն խմաստով :

Դ. — Երրորդ լծորդութենէն եղող բայերուն արմատական երկրորդ կամ երրորդ գերը սա ^أ ح خ ع غ ه هազազային գիրերէն մին պէտք է ըլլայ, ինչ . ذَهَبَ զնաց (ներկան ԻճԷԲ ԻճԷԲ), (ներ. ԻճԷԲ ԻճԷԲ), (ներ. ԻճԷԲ ԻճԷԲ) :
հարցուց (ներ. ԻճԷԲ ԻճԷԲ) :

Ե. — Հինգերորդ լծորդութեան վրայ միայն չեզոք բայեր կը խոնարհուին, ինչ . كَرُمَ գեղեցկացաւ, ազնիւ, վեհանձն եղաւ :

Զ. — Բայեր կան որ տարբեր լծորդութեամբ խոնարհուելով տարբեր նշանակութիւն կ'ունենան . օրինակ՝ قَتَعَ արմատականը թէ որ երրորդ լծորդութեան պէս قَتَعَ կարգացուի (աներեւոյթը قَتَوُع), մուրալ կը նշանակէ : Իսկ եթէ չորրորդ լծորդութեան պէս قَتَعَ արտասանուի (աներե . قَتَاعَةٌ), շատանալ, բաւականանալ կը նշանակէ, ինչ . عَزَّ مَنْ قَتَعَ ذَلَّ مَنْ قَتَعَ յարգելի է այն անձը որ փոշով կը բաւականանայ, անարգ կ'ըլլայ այն որ կը մուրայ :

ԽԹ. Դ Ա Ս

ԱՄԱՆՅԵԱԼ ԲԱՅ الْمَزِيدُ

233. Եռագիր և քառագիր արմատականներուն վրայ մէկ կամ աւելի գիր աւելցուելով կը կազմուին եռագիր ածանցեալներ (مَزِيدٌ آلثَلَاثِي) եւ քառագիր ածանցեալներ (مَزِيدٌ آلرُبَاعِي) :

Ս.յս կերպով կազմուած բայերը նախնական խմաստէն տարբեր նշանակութիւններ կը ստանան :

Եռագիր արմատականէ ածանցեալ բայեր .

ՕՐԻՆԱԿ		Ջ Ե Ի		
Ներկայ	Կաս .	Ներկայ	Կաս .	
يُكْرَمُ	أَكْرَمَ	يُفْعَلُ	أَفْعَلُ	} Կակ աւելորդ գրով
يُعَلِّمُ	عَلَّمَ	يُفْعَلُ	فَعَلَّ	
يُضَارِبُ	ضَارَبَ	يُفَاعَلُ	فَاعَلَّ	
يَكْسِرُ	انْكَسَرَ	يَنْفَعَلُ	انْفَعَلَّ	} Կակ աւելորդ գրով
يَجْتَمِعُ	اجْتَمَعَ	يَقْتَعَلُ	اقْتَعَلَّ	
يَحْمَرُ	احْمَرَّ	يَفْعَلُ	افْعَلَّ	
يَتَّقَمُّ	تَقَمَّ	يَتَفَعَلُ	تَفَعَّلَ	} Երկու աւելորդ գրով
يَتَشَارِكُ	تَشَارَكَ	يَتَفَاعَلُ	تَفَاعَلَّ	
يَسْتَرْحِمُ	اسْتَرْحَمَ	يَسْتَفْعَلُ	اسْتَفْعَلَّ	
يَحْدُوذِبُ	احْدُوذِبَ	يَفْعُوْعَلُ	افْعُوْعَلَّ	} Երկու աւելորդ գրով
يَجْلُوذُ	اجْلُوذَ	يَفْعُوْلُ	افْعُوْلَّ	
يَحْمَارُ	احْمَارًا	يَفْعَالُ	افْعَالَّ	

Քառագիր արմատականէ ածանցեալ բայեր .

ՕՐԻՆԱԿ		Ջ Ե Ի		
Ներկայ	Կաս .	Ներկայ	Կաս .	
يَتَخَرَّجُ	تَخَرَّجَ	يَتَفَعَّلُ	تَفَعَّلَ	} Մէկ աւելորդ գրով
يَخْرُجُ	اَخْرَجَ	يَفْعَلُّ	افْعَلَّ	
يَقْشَعُرُ	اقْشَعَرَ	يَفْعَلُّ	افْعَلَّ	} Երկու աւելորդ գրով

Տ. Դ Ա Ս

الصَّحِيحُ وَالْمُعْتَلُ

234. Արարերէն բայերը արմատական գիրերուն տեսակին համեմատ երկուքի կը բաժնուին ճիշտ եւ մեղմ .

235. ճիշտ կը կոչուին այն բայերը, որոնց արմատը փոփոխական գիր (حروف العلة) չպարունակեր :

236. Կը կոչուին այն բայերը, որոնց արմատական գիրերէն մին կամ երկուքը و, ى, ۛ փոփոխական գիրերէն են .

أَفْعَلُ الصَّحِيحِ

237. صحیح եղող բայերը երեք տեսակի կը բաժնուին **مُضَاعَفٌ** եւ **مَهْمُوزٌ**, **سَالِمٌ** նուին :

1. **سَالِمٌ** կը կոչուին այն բայերը, որոնց արմատ գիրերուն մէջ ո՛չ հնարձակ կայ եւ ո՛չ ալ նոյնատեսակ երկու գիր, ինչ. **ضَرَبَ** զարկաւ, **سَلِمَ** ազատեցաւ :

2. **مَهْمُوزٌ** կը ըսուի այն բայերուն, որոնց արմատ գիրերէն մին հնարձակ է, ինչ. **أَخَذَ** առաւ, **سَأَلَ** հարցուց, խնդրեց, **قَرَأَ** կարդաց :

3. **مُضَاعَفٌ** են այն բայերը, որոնց արմատական գիրերէն երկուքը նոյնատեսակ են, ինչ. **فَرَّ** փախաւ, **زَلَزَلَ** սասանեցաւ :

ԾԱ. Դ Ա Ս

أَفْعَلُ الْمُعْتَلِّ (Շար.)

238. **مُعْتَلٌّ** կոչուած բայերը չորս տեսակ են.

لَفَيْفٌ, **نَاقِصٌ**, **أَجْوَفٌ**, **مِثَالٌ** :

1. **مِثَالٌ** են այն բայերը, որոնց արմատական առաջին գիրը **و** կամ **ی** է, ինչ. **وَرَدَ** հասաւ, **يَسَّرَ** դիւրացաւ :

2. **أَجْوَفٌ** են այն բայերը, որոնց արմատական երկրորդ գիրը **ا**, **و**, **ی** գիրերէն մին է, ինչ. **قَالَ** ըսաւ, **عَوَرَ** միականի եղաւ, **غَيَّدَ** դիւրաբեխ եղաւ :

3. **نَاقِصٌ** կը կոչուին այն բայերը, որոնց արմատական երրորդ գիրը փոփոխական տառերէն մէկն է, ինչ. **عَفَا** ներեց, **رَضِيَ** հաւանեցաւ, հասնեցաւ, **سَخُوَ** առատան ձեռն եղաւ :

4. **لَفَيْفٌ** են այն բայերը, որոնց արմատական գիրերուն երկուքն ալ փոփոխական են :

Ատոնք երկու տեսակ են.

Ա. **لَفَيْفٌ** մեքուք, որուն փոփոխական գիրերը իրարմէ անջատ են, ինչ. **وَقَى** պահպանեց :

Բ. **لَفَيْفٌ** մեքուք, որուն փոփոխական գիրերը իրարու քով կը գտնուին, ինչ. **طَوَى** ծալեց, **قَوَى** զօրացաւ :

32. Z R U Z A N F

Որոշել թէ հետեւեալ բայերուն իւրաքանչիւրը վերոգրեալ երեք տեսակներէն (اقسام سبعة) ո՞րն է.

امل. يُمن. قول. طِبَّ. ظَلَمَ. عَفُو. قلب. اذى. بؤس. سير.
امن. هول. كرامة. زوج. سؤال. ميل. ورود. كلام. نية.
دوا. وجود. نمو. صيرورة. ضرر. أمر. خلل. دعوى.

وَأَلِي . أَكَل . دَوْر . قَتَوَى . بُشْرَى . شَدَّة . اِدْب . بَدَاءَة . نَصْرَة .
 دَبْدَبَة . وِرَاثَة . اُنْس . قِيَام . وِفَا . مَرُور . وَسُوسَة . وَصُول .
 رِضْوَان . اِحْمِرَار . اِدَى . فِك . نَسِيَان . وَصِيَة . حَاجَة . وَحْي .
 رَوَايَة . قُوَة . سَكُوت . دَغْدَغَة . شَهَادَة . مَنْ اَطَاعَ اَلْهُوَى هُوَى .
 نَوْبُ اَلْتَقَى لَا يَلِي . مَنْ جَدَّ وَجَدَ

ԾԲ. Դ Ա Ս

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ ԲԱՅԻՑ ԿՆՐԻՖ՝ ԱԼ ԲԱՅԻՑ

239. Արարելին դիմաւոր բայերը խոնարհման տե-
 սակէտով երեք գլխաւոր ձեւ ունին . Կասարեայ
 (الْمَاضِي), ներկայ (المُضَارِع) և Հրամայական (الْأَمْرُ) :
 Միւս բոլոր ժամանակներն ու եղանակները ասոնցմէ կը
 կազմուին նախագաս մասնիկներով և օժանդակ բայով :

240. Կասարեայը (الماضي) կատարուած , անցած
 գործ մը կը յայտնէ :

241. Ներկան (= անորոշ-ներկայ المضارع) հիմայ
 կատարուող կամ ապագային մէջ ըլլալու գործողու-
 թիւն մը կը յայտնէ :

242. Հրամայականը (الامر) գործողութեան կա-
 տարումը կը հրամայէ :

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ ՆՍՐ օգնել ԲԱՅԻՑ

Ն Ն Ր Կ Ա Յ	Կ Ա Տ Ա Ր Ե Ա Լ
(...Ա) أَنْصُرُ կ'օգնեմ	օգնեցի (ت...)
(...Ե) تَنْصُرُ կ'օգնես	օգնեցիր (ت...)
(...Ի) يَنْصُرُ կ'օգնի	օգնեց (ت...)
(...Ո) نَنْصُرُ կ'օգնենք	օգնեցինք (ن...)
(...Մ) تَنْصُرُونَ կ'օգնեք	օգնեցիք (م...)
(...ՈՆ) يَنْصُرُونَ կ'օգնեն	օգնեցին (وا...)

Հ Ր Ա Մ Ա Յ Ա Կ Ա Ն

(...Ա) أَنْصُرُ	օգնե՛
(...ՈՆ) أَنْصُرُوا	օգնեցե՛ք

33. Հ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

Այսպէս խոնարհել հետեւեալ բայերը բերանացի
 և գրաւոր .

خروج . طلب . كَتَبَ (գրել) . تَرَكَ . حَكَمَ . قَتَلَ . شَكَرَ . طَبَخَ
 (եփել) . نظر . تَفَحَّحَ (փչել) . دخول . نقش (նկարել) . سكوت .
 بلوغ (հասնիլ) . نشر . حصول (գոյանալ , հասնիլ) . رسم
 (գծել) . طلوع (ծագիլ) . فرق (բաժնել , զաւեիլ) :

Ծ Գ . Դ Ա Ս

ԴԻՄԱԽՈՐ ԲԱՅ (Շար .)

243. Արաբերէնի մէջ բաց ի հրամայականէն իւրաքանչիւր ժամանակ եւ եղանակ տասնըչորս բառէ (صينة) կը բաղկանայ Բ. և Գ. դէմքերուն երկուորականներովն ու իգականներովը ի միասին :

244. Հրամայական եղանակը վեց բառէ կը բաղկանայ :

245. Բայերուն ամենէն պարզ և նախնական ձևն է կատարեալ եզ. արական Գ. դէմքը , որուն վրայ աւելցուելով այլևայլ գիրեր միւս դէմքերը կը կազմուին (1) :

246. Արաբերէն բոլոր լծորդութեանց բայերն ալ անխտիր միեւնոյն վերջաւորութեամբ կը խոնարհին :

(1) Բայերուն խոնարհման եղանակին մէջ արաբացի քերականներուն վաղուց ի վեր ընտրած դասաւորումին հետեւած ենք . այսինքն բային երրորդ դէմքէն սկսելով նըշանակուած են յաջորդաբար Բ. եւ Ա. դէմքերը : Սոյն լեզուի համար ինչ ինչ տեսակէտով այս ձեւը աւելի լաւ եւ յարմարագոյն է , Այսու հանգերձ բային իւրաքանչիւր դէմքը այնպիսի կարգով մը դասաւորած ենք որ ձախէն դէպ ի աջ կարդացուած ատեն ճիշտ հայերէն խոնարհման ձեւովը կ'ըլլայ :

ԽՈՆԱՐՀՄԱՆ ԱՄԲՈՂՁԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐ ՆՍՐ ԲԱՅԻՆ

Կ Ա Տ Ա Ր Ե Ա Լ الماضي

Ա. ԴԷՄՔ	Բ. ԴԷՄՔ	Գ. ԴԷՄՔ	
օգնեցի نَصَرْتُ	օգնեցիր نَصَرْتَ	օգնեց ներք. نَصَرَ	} Արական
	... نَصَرْتُمْ	... نَصَرْنَا	
օգնեցինք نَصَرْنَا	օգնեցիք نَصَرْتُمْ	(1) օգնեցին ներք. نَصَرُوا	} Գական
	... نَصَرْتُمْ	... نَصَرْتُمْ	
	... نَصَرْتُمْ	... نَصَرْنَا	} երկ.
	... نَصَرْتُمْ	... نَصَرْنَا	

Ն Ե Ր Կ Ա Յ المَضارع

Ա. ԴԷՄՔ	Բ. ԴԷՄՔ	Գ. ԴԷՄՔ	
կ'օգնեմ أَنْصُرُ	կ'օգնես تَنْصُرُ	կ'օգնէ يَنْصُرُ	} Արական
	... تَنْصُرَان	... يَنْصُرَان	
կ'օգնենք أَنْصُرُوا	կ'օգնեք تَنْصُرُونَ	կ'օգնեն ներք. يَنْصُرُونَ	} Գական
	... تَنْصُرِينَ	... تَنْصُرُ	
	... تَنْصُرَان	... تَنْصُرَان	} երկ.
	... تَنْصُرَان	... يَنْصُرَان	

(1) Կատ . յոք . ար . Գ . դէմքին յոքնականացուցիչ մասնիկը եղող 9 ին ասֆեւը աւելորդ | մը կը գրուի 9 շողկապին հետ չզփոթելու համար զայն :

ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ   الْأَمْرُ

Իգական

Արական

أُنْصِرِي   օգնե՛

أَنْصُرْ   եղ.

أَنْصُرَا   երկուսիդ օգնեցե՛ք

أَنْصُرَا   երկ.

أَنْصُرْنَ   օգնեցե՛ք

أَنْصُرُوا   յոք.

Գիճեցիք. — Առաջին դէմքը երկուորականի յատուկ ձև է չունի, և իր արականն ու իգականը միեւնոյն են :

34. Հ Ր Ա Ղ Ա Ն Գ

Արարերէնի թարգմանել .

Գրեցի, գրեցիր, գրեց, գրեցինք, գրեցիք, գրեցին :
Կը մտնեմ, կը մտնես, կը մտնէ, կը մտնենք, կը մտնէք,
կը մտնեն : Նստանք, նստաք, նստան : Նստէ՛ և գրէ՛ :
Լսեցի, լսեցիր, լսեցինք : Հասայ, հասար, հասանք, հասան :
Կերայ, կերար, կերաւ, կերանք, կերան : Կը բաժնեմ,
կը բաժնենք, կը բաժնես, կը բաժնէք : Գիտեմ, գիտես,
գիտէ, գիտենք, գիտէք, գիտեն : Խմեցի, խմեցինք,
խմեցիք : Բացի, բացիր, բացին : Թողուցի, թողուցիր,
թողուցին. թողէ՛ք : Գիտցայ, գիտցաք : Կը թողում, կը
թողուս, կը թողու, կը թողունք, կը թողուք, կը թողուն :

Ծ Դ . Դ Ա Ս

صِيغَةُ الْمُضَارِعِ

ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐԿԱՅԻ

247. Կատարեալին եղակի արական Գ. դէմքին առջեւ ا ت ن ى գիրերը (أَحْرَفُ الْمُضَارِعَةِ) աւելցնելով ներկան կը կազմուի .

ا	եղ. Ա.	դէմքին յատուկ է, ինչ .	أَكْتُبُ	կը գրեմ
ت	» (1) Բ.	»	تَكْتُبُ	կը գրես
ن	» Գ.	»	يَكْتُبُ	կը գրէ
ى	» Ա.	»	نَكْتُبُ	կը գրենք

248. Ներկային յոք. արական երկրորդ և երրորդ դէմքերուն վերջը կ'աւելցուի նաև و ن , իսկ իգականներուն ن մը, ինչպէս նաև երկուորականներուն ان , և եղ. իգական Բ. դէմքին ծայրը ين կը կցուի, ինչ . تَكْتُبُونَ կը գրեք, يَكْتُبُونَ կը գրեն . تَكْتُبِينَ կը գրեք (իգ.), يَكْتُبِينَ կը գրեն (իգ.) . تَكْتُبَانِ դուք երկուսդ կը գրեք . تَكْتُبِينَ դուք (իգ.) կը գրես :

(1) ت ن երրորդ դէմքին իգական եղակին և երկուորականին յատուկ նշանն է միանգամայն :

249. Ներկան ապառնի տեղ եւս կը գործածուի: Սակայն բուն բացարձակ ապառնին կը կազմուի ներկային սկիզբը *سَوْفَ* կամ *سَوْفَ* մասնիկը աւելցուելով: Առաջինը գալիք մօտաւոր ժամանակի մը մէջ, իսկ երկրորդը՝ հեռավոր ապագայի մը մէջ գործողութեան կատարուիլը կը ցուցնէ, ինչ. *سَوْفَ يَعْلَمُ*, *سَيَعْلَمُ* պիտի գիտնայ:

ԾԵ. Դ Ա Ս

صِيغَةُ الْأَمْرِ

ԿՍ.ՉՄՈՒԹԻՒՆ, ՀՐԱՄԱՅՈՒՆԻ

250. Ներկային սկիզբի գիրը (حرف المضارعة) եւ ծայրի ձայնանիշը ջնջելով հրամայականը կը կազմուի, ինչ. *يُحَارِبُ* կը *يُحَارِبُ* կը պատերազմի, *يُتَزَوِّجُ* կը *يُتَزَوِّجُ* կը թարգմանէ, *يُتَزَوِّجُ* կը *يُتَزَوِّجُ* կը թարգմանէ:

251. Եթէ ներկային երկրորդ գիրը առանց ձայնանիշի ըլլայ, այն ատեն սկիզբը | մը կ'աւելցուի գնահատականով, ինչ. *يَفْتَحُ* կը բացայ, *يَفْتَحُ* կը բաց: *يَضْرِبُ* կը զարնէ, *يَضْرِبُ* կը զարնէ:

252. Սակայն թէ որ մէջտեղի գիրը (*عين الفعل*) *سَأَلْنَا* ըլլայ, վերագիր | ը *سَأَلْنَا* կը կարգացուի, ինչ. *يَنْظُرُ* կը նայի, *يَكْتُبُ* կը գրէ, *يَكْتُبُ* կը գրէ: *يَنْظُرُ* կը նայի, *يَنْظُرُ* կը նայի:

253. Բացառութիւն են *أَخَذَ* եւ *أَكَلَ* բայերը, որոնց հրամայականը կ'ըլլայ *أَخِذْ* հրամայի, *أَخِذْ* ա՛ն, *أَكِلْ* կե՛ր:

ԳԻՏԵԼԻՖ. — *أَفْعَالٌ* ձեւով ածանցեալ բայերուն հրամայականին | ը միշտ վարկանով կ'ըլլայ, ինչ. *يُكْرِمُ* կը մեծարէ, *يُكْرِمُ* մեծարէ:

35. ՀՐԱՀԱՆԳ

Հետեւեալ ներկաներէն իրենց հրամայականները կազմել.

- يَطْرُدُ . يَشْرَبُ . يَحْسِبُ . يَحْفَظُ . يَشْكُرُ . يَقْسِمُ . يَتَزَوَّجُ .
 يَشْرَبُ . يَرْتَبُّ . يَعْلَمُ . يُخَاطَبُ . يَعْمَلُ . يَسْعُ . يَذْكُرُ .
 يَعِدُ . يَطْلُبُ . يَبَاحِثُ . يَذْهَبُ . يَدْعُ . يُفْهِمُ . يَسْتَغْفِرُ .
 يَفْصَلُ . يَدْحَرُجُ . يَنْشَرِحُ . يَكْرُمُ . يَقْطَعُ . يَزِنُ (կը կռնէ)
 يَخْبِرُ . يَسِرُ . يَوْسُمُ . يَضَعُ . يُسَاعِدُ . يَهَبُ

36. ZRUZUNY

խոնարհել հետեւեալ բայերը.

Ա. Նծորդութենէն .

النظر (նայի) . القعود . الذكر (յիշել) . المزج (խառնել) . السقوط
(իջնալ) . القدر (կարողանալ) . الخلق (ստեղծել) . الربط .

Բ. Նծորդութենէն .

الضرب (զարնել, ծեծել) . الكسر (կոտրել) . العرفان (գիտնալ)
النزول (իջնել) . الغسل (լուալ) . الجلوس . الكسب (շահիլ) .

Գ. Նծորդութենէն .

الفتح (բանալ) . الجمع (ժողովել) . الذهب (երթալ) . المنع
(մոտրել) . القطع (կտրել) . الشغل (զբաղիլ) . الذبح (մորթել)
الظهور (յայտնի ըլլալ, երեւիլ) .

Դ. Նծորդութենէն .

العلم (գիտնալ) . الشرب (խմել) . الفهم (հասկնալ) . القبول
(ընդունիլ) . الحفظ (պահել) . الركوب (հեծնել) . التعب (յոգնիլ)

Ե. Նծորդութենէն .

الصعب (դժուարանալ) . السهل (դիւրանալ) . الخشنة (կարծր ըլլալ)
الحسن (ազնիւ ըլլալ) . القرب (մօտենալ) . الكرم (արքայ)

Զ. Նծորդութենէն .

الحسبان (կարծել) . الوِزْث (ժառանգել) . اليبس (չորնալ) . اليأس .

ԾԶ. ԴԱՍ

ՉԱՐՏՈՒՂԻ ԲԱՅԵՐ

254. Բաց ի Սաղիսն եղողներէն՝ միւս վեց տեսակ բայերը (Տե՛ս էջ 86, 87) խոնարհման ժամանակ արմատ գիրերուն մէջ փոփոխութիւններ կը կրեն :

ԿՍՏՍՐԵՍԱԻՆ ՄԷՋ ՓՈՓՈԽՄՈՒՆՔ

255. مضاعف եղող բայի մը կրկնակը կատարեալին մէջ կը կորսուի յոֆնակի իզական Գ. դէմքէն ըսկըսեալ, և նոյնատեսակ գիրերը առանձին կը գրուին, ինչ, مَدَّتَا , مَدَّتْ , مَدَّوَا , مَدَّآ , مَدَّ (սարածեց, երկարեց) . مَدَّوَا , مَدَّوَا , مَدَّوَا , مَدَّوَا (իզ.) , مَدَّوَا , مَدَّوَا , مَدَّوَا , مَدَّوَا .

مَدَّوَا , مَدَّوَا , مَدَّوَا , مَدَّوَا (իզ.) . مَدَّوَا , مَدَّوَا , مَدَّوَا , مَدَّوَا . مَدَّوَا , مَدَّوَا , مَدَّوَا , مَدَّوَا .

256. اجوف բայի մը | ը յոր . իզական Գ. դէմքէն սկսեալ կը ջնջուի, և եթէ արմատական երկրորդ գիրը 9 ըլլայ, նախորդ գրին ձայնանիշը փոխուի, ինչ. قَالَ րսալ (իզ.) , مَدَّوَا , مَدَّوَا , مَدَّوَا , مَدَّوَا (արմ. قَوْل . قَوْلًا , قَوْلًا , قَوْلًا , قَوْلًا) , مَدَّوَا , مَدَّوَا , مَدَّوَا , مَدَّوَا .

مَال հակեցաւ, միտեցաւ (արմ. مَيْل), مِلْن հակեցան (իգ.),
مِلْت հակեցար, مِلْتُ հակեցայ, مِلْنَا հակեցանք, ևլն:

257. Բացառութիւն են خَوْف և نَوْم բառերը,
որոնց արմատը 9 ըլլալով հանդերձ խոնարհման ատեն
իրենց սկիզբի ձայնաձիշը գաւսրայի կը փոխուի եւ
կ'ըսուի, . خَفْتُ վախցայ, نَمْتُ քնացար, ևլն:

258. ناقص և لقيف եղող բայերուն ծայրի փո-
փոխական գիրը (حرف العلة) խոնարհման ատեն մերթ կը
յապաւուրի և մերթ ուրիշ գրի կը փոխուի իր վերաբե-
րած լծորդութեան (بَاب) համեմատ:

37. Z R A Z A N Y

Արաբերէնի թարգմանել.

Հսի, ըսիր, ըսաւ, ըսինք, ըսիք, ըսին: Գտաւ (وَجَدَ),
գտայ, գտար, գտանք, գտաք, գտան: Վախցայ, վախցար,
վախցաւ, վախցանք, վախցաք, վախցան: Առաւ (أَخَذَ),
առիր, առի, առիք, առին: Քնացայ, քնացար, քնացաւ,
քնացանք, քնացաք, քնացան: Կարծեց (ظَنَّ), կարծեցի,
կարծեցինք, կարծեցիք, կարծեցին: Մերժեց (رَدَّ), մերժե-
ցին, մերժեցի, մերժեցինք, մերժեցիր, մերժեցիք: Փախաւ
(فَرَّ), փախայ, փախար, փախանք, փախաք, փախան:

Ծ Է Դ Ա Ս

ՆԵՐԿԱՅԻՆ ՄԷՋ ՓՈՓՈԽՄՈՒՆՔ

259. مضاعف եղող բայի մը կրկնակը կը վեր-
նայ իզական յոֆ. երկրորդ և երրորդ դէմքերուն մէջ
և նոյնատեսակ գիրերը առանձինն կը գրուին, ինչ.
مَدَّ կը սարածե, կ'երկարե, تَمَدَّدْنَ կը սարածեք (իգ.), تَمَدَّدْنَ
կը սարածեն (իգ.):

260. Արմատական առաջին գիրը թէ որ 9 ըլ-
լայ (مثال واوي), ներկային մէջ կը ջնջուի, ինչ. وَعَدَّ
խոսացաւ, يَعِدُّ կը խոսանայ. وَلَدَّ ծնու, يَلِدُّ կը ծնի:

261. Եթէ առաջին գիրը 5 ըլլայ (مثال يائي),
ջջնջուիր, ինչ. يَسَّرُ դիւրացաւ, يَسِّرُ կը դիւրանայ.
يَسَّسَ չորցաւ, يَسِّسُ կը չորնայ:

262. Կան բայեր, որոնց 9 ը ջջնջուիր ներկային
մէջ. Ատոնց կարգէն են مضاعف եղողները և հինգե-
րորդ լծորդութեան բայերը, ինչ. يَوَدَّ սիրեց, يَوَدُّ կը
սիրե. يَوَجَّهُ յարգելի եղաւ, يَوَجِّهُ յարգելի կ'ըլլայ:

263. اجوف եղող բայերուն մէջտեղը գտնուած
9 ը, 1 ը և կամ 5 ն իզական յոֆ. երկրորդ և երրորդ
դէմքերուն մէջ կը ջնջուի խոնարհման պահուն, ինչ.
يَقُولُ կ'ըսե, يَقُلْنَ կ'ըսեն (իգ.), يَقُلْنَ կ'ըսեք (իգ.):

يَخَافُ կը վախնայ, يَخْنَنُ կը վախնան (*իգ.*), تَخَفْنَ կը վախնաք (*իգ.*): يَزِيدُ կ'աւելցայ, يَزِدْنَ կ'աւելցան (*իգ.*), يَزِدْنَ կ'աւելցաք (*իգ.*):

264. ناقص եղող բայի մը ծայրի փոփոխելի գիրը (و կամ ی) կը ջնջուի արական յոֆնակի երկրորդ եւ երրորդ դեմքերուն մէջ, ինչ. يَرْضَى կը հանի, يَرْضُونَ կը հանին, تَرْضُونَ կը հանիք: يَرْمِي կը նետէ, يَرْمُونَ կը նետեն, تَرْمُونَ կը նետեք (1):

Եթէ արմատական վերջի գիրը 3 ըլլայ, եզ. *իգ.* երկրորդ դեմքին մէջ ی է կը փոխուի, ինչ. يَدْعُو կը կանչէ, تَدْعِين կը կանչես դուն (*իգ.*):

38. Z R A Z A N F

Արաբերէնի թարգմանել.

կը բանամ, կը բանաս, կը բանայ, կը բանանք, կը բանաք, կը բանան: Թարգմանեցի, Թարգմանեցիր, Թարգմանեց, Թարգմանեցինք, Թարգմանեցիք, Թարգմանեցինք: Ըսաւ (قال), ըսին, ըսի, ըսիր, ըսինք, ըսիք, Քնացաւ (نام), քնացայ, քնացար, քնացանք, քնացաք, քնացան:

(1) Եթէ արմատական Բ. գրին ձայնանիշը գաւարն ըլլայ, յօքնակի մէջ տարմալ կը փոխուի:

կը սիրէ (يُحِبُّ), կը սիրես, կը սիրենք: կը ջանայ (يَسْتَعِي), կը ջանան, կը ջանաք, կը ջանամ: Սիրեց (أَحَبَّ), սիրեցին, սիրեցի, սիրեցիր, սիրեցինք, սիրեցիք: կը տեսնէ (يَرَى), կը տեսնեն, կը տեսնեմ, կը տեսնենք, կը տեսես, կը տեսնէք: կը ծախէ (يَبِيعُ), կը ծախեմ, կը ծախես, կը ծախենք, կը ծախէք, կը ծախես (*իգ.*):

ՇԸ. Դ Ա Ս

ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆԻՆ ՄԷՋ ՓՈՓՈՒՄՈՒՆՔ

265. مضاعف եղող բայերուն հրամայականին ծայրի գիրը երեք տեսակ ձայնանիշով ալ կրնայ կարգացուիլ, ինչ. يَضُنُّ կը կարծէ, ظُنُّ կարծէ', يَفْرُ կը փախչի, فَرَّ կամ فَرَّ փախի'ր:

266. Նոյնատեսակ գիրերը անջատ ձեւով ալ կրնան գործածուիլ: Այն ատեն սկիզբը ըստ կանոնի 1 մը կ'աւելցուի, ինչ. أَظُنُّ կարծէ', أَفْرَرُ փախի'ր:

267. اجوف եղող բայերուն արմատական երկրորդ գիրը կը ջնջուի եւ երկու գրով կը գրուի, ինչ. يَقُولُ կ'ըսէ, قُلُ րսէ' (փոխ. قَوْلُ է) يَنَامُ կը քնացայ, نَمَ քնացի'ր (» نَامُ է) يَبِيعُ կը ծախէ, بَعِ Ծախէ' (» بَيْعُ է)

268. Սակայն երկուորականներուն, ինչպէս նաև արական յոքնակիրն և իգական եղակիրն մէջ կրճատում տեղի չունենար: Օրինակ.

բսէ'	قُلْ	վախցի'ր	خَفْ	ծախսէ'	بِعْ	երզ.	} Արական
...	قُولَا	...	خَافَا	...	يِعَا	երկ.	
բսէ'f	قُولُوا	վախցէ'f	خَافُوا	ծախսցէ'f	يِعُوا	յբ.	} Իգական
...	قُولِي	...	خَافِي	...	يِعِي	երզ.	
...	قُولَا	...	خَافَا	...	يِعَا	երկ.	
...	قُلْنَ	...	خَفْنَ	...	يِعْنَ	յբ.	

269. ناقص եղող բայի մը ծայրի փոփոխելի գերը հրամայականին մէջ կը ջնջուի, ինչ. یرمی կը նեսէ', یرم նեսէ'. یخشی կը վախնայ, اخش վախցի'ր:

270. եթէ բայը مفروق և لفيف ի տեսակէն ըլլայ, ըստ կանոնի սկիզբի և վերջի գերը ջնջուելով՝ հրամայականը մէկ գիրէ կը բաղկանայ, ինչ.

ներկայ	Հրամ.
يَقِي կը պահպանէ	ق պահպանէ'
يَرِي կը տեսնէ	ر տեսնէ'
يَدِي փրկանք կուտայ	د փրկանք տուր:

يَأْنِي قِ فَكَ مَايَقْرَعُ قَفَاكَ ո՛վ որդեակ, զգոյ՛ց պանի՛ք բերանդ այնպիսի խօսքի որ գլուխդ (ծոծրակ) կը հարուածէ:

39. Ն Ր Ա Ն Ա Ն Գ

Արարերէնի թարգմանել.

վախցի'ր (ներ. يَخَافُ), վախցէ'ք: Լ'աց (ներ. يَنْكِي). կանչէ' (ներ. يَدْعُو), կանչեցէ'ք: Լա'ց (իգ), Լացէ'ք: Եղի'ր (ներ. يَكُونُ), եղէ'ք: Նետեցէ'ք: Ծախսէ' (ար. և իգ.), ծախսեցէ'ք: Համրէ' (ներ. يَعْذُ), համրեցէ'ք: Կերէ'ք եւ խմեցէ'ք: Արտօնէ' (ներ. يَأْذَنُ), արտօնեցէ'ք: Վճարէ (ներ. يَفِي), վճարեցէ'ք: Տե'ս (ներ. يَرِي), տեսէ'ք: Գնէ' (ներ. يَشْتَرِي), գնեցէ'ք: Կռնէ' (ներ. يَزِنُ), կռնեցէ'ք (երկ. և յոք.): Քնացի'ր (ներ. يَنَامُ), քնացէ'ք: Սիրէ' (ներ. يَحِبُّ), սիրեցէ'ք: Պահուըտէ' (ներ. يَخْفَى) պահուըտեցէ'ք (ար. եւ իգ.):

ԻՍՆՈԹՈՒԹԻՒՆ. — Ա. ռ ի գլուխը թիւն ուսանողայ վերոյիշեալ զարտուղի բայերուն իւրաքանչիւր տեսակին ամբողջական խոնարհումը ցոյց տրուած է հետագայ էջերուն մէջ:

ՀՐԱՄ. الامر	հերթ. المضارع	ԿԱՏ. الماضي		
	կը սարածէ يُمَدُّ يُمَدَّان يُمَدُّون	սարածեց مَدَّ مَدَّا مَدُّوا	Արական	Գ. Գ.
	տեմէ تُمَدُّ تُمَدَّان يُمَدُّون	մեճտ مَدَّتْ مَدَّتَا مَدَّدْنَ	Իգական	Գ. Գ.
սարածէ՛	մեճ مَدَّ	մեճտ مَدَّتْ	Արական	Բ. Գ.
...	մեճա مَدَّا	մեճտեմա مَدَّتَمَا	Արական	Բ. Գ.
սարածեցէ՛f	մեճա مَدُّوا	մեճտեմ مَدَّدْتُمْ	Արական	Բ. Գ.
...	մեճի مَدِّي	մեճտին تُمَدِّي	Իգական	Բ. Գ.
...	մեճա مَدَّا	մեճտեմա تُمَدَّتَا	Իգական	Բ. Գ.
...	ամեճն أَمَدُّون	մեճտեն تُمَدَّدْنَ	Իգական	Բ. Գ.
	ամեճ أَمَدُّ	մեճտ مَدَّدْتُ	Ա. Գ.	
	նեմէ نَمَدُّ	մեճտա مَدَّدْنَا	Ա. Գ.	

ՀՐԱՄ. الامر	հերթ. المضارع	ԿԱՏ. الماضي		
	կ'արտոնէ يَأْذَنُ يَأْذَنَانِ يَأْذَنُونَ	արտոնեց أَذِنَ أَذِنَا أَذِنُوا	Արական	Գ. Գ.
	տաճն تَأْذَنُ تَأْذَنَانِ يَأْذَنَنَّ	աճնտ أَذِنَتْ أَذِنْتَا أَذِنَنَّ	Իգական	Գ. Գ.
արտոնէ՛	աճն أَيْذَنُ	աճնտ أَذِنْتُ	Արական	Բ. Գ.
...	աճնա أَيْذَنَانِ	աճնտեմա أَذِنْتَمَا	Արական	Բ. Գ.
արտոնեցէ՛f	աճնա أَيْذَنُونَ	աճնտեմ أَذِنْتُمْ	Արական	Բ. Գ.
...	աճնի أَيْذَنِي	աճնտին أَذِنْتِي	Իգական	Բ. Գ.
...	աճնա أَيْذَنَانِ	աճնտեմա أَذِنْتَمَا	Իգական	Բ. Գ.
...	աճն أَيْذَنَنَّ	աճնտեն أَذِنْتَنَّ	Իգական	Բ. Գ.
	աճն أَذِنُ	աճնտ أَذِنْتُ	Ա. Գ.	
	նաճն نَأْذَنُ	աճնտա أَذِنْنَا	Ա. Գ.	

ԿԱ. Դ Ա Ս

հարցուց իմ օրինակ. և մեծաբան

ՀՐԱՄ. ամր	մարց. ԿԵՐ.	մաքի. ԿԱՏ.		
	Կր հարցնէ ԻՍԱՆ ԻՍԱՆԱՆ ԻՍԱՆՈՆ	հարցուց ՏԱՆ ՏԱԼԱ ՏԱԼՈՒ	Արական	Գ. Դ.
	ՏԱՆ ՏԱՆԱՆ ԻՍԱՆՆ	ՏԱԿ ՏԱԿԱ ՏԱՆՆ	Իրական	Գ. Դ.
հարցո՛ւր(*) ԻՍԱՆ ... ԻՍԱԼԱ հարցուցէ՛ք ԻՍԱՆՈՒ	ՏԱՆ ՏԱՆԱՆ ՏԱՆՈՆ	ՏԱԿ ՏԱԿՄԱ ՏԱԿՄ	Արական	Բ. Դ.
... ԻՍԱԿԻ ... ԻՍԱԼԱ ... ԻՍԱՆՆ	ՏԱԿԻՆ ՏԱԿԱՆ ՏԱՆՆ	ՏԱԿ ՏԱԿՄԱ ՏԱԿՄՆ	Իրական	Բ. Դ.
(*) Առն թային հրա- մայականը իմ ԿՐԱՄ :	ԱՏԱՆ ՆԱՆ	ՏԱԿ ՏԱԿԱ		Ա. Դ.

ԿԲ. Դ Ա Ս

կարդաց իմ օրինակ. և մեծաբան

ՀՐԱՄ. ամր	մարց. ԿԵՐ.	մաքի. ԿԱՏ.		
	Կր կարդայ ԻՐԱ ԻՐԱՆ ԻՐԱՆՈՆ	կարդաց ՐԱ ՐԱՆ ՐԱՆՈՒ	Արական	Գ. Դ.
	ՐԱ ՐԱՆ ԻՐԱՆՆ	ՐԱԿ ՐԱԿԱ ՐԱՆՆ	Իրական	Գ. Դ.
կարդա՛ ԻՐԱ ... ԻՐԱՆ կարդացէ՛ք ԻՐԱՆՈՒ	ՐԱ ՐԱՆ ՐԱՆՈՆ	ՐԱԿ ՐԱԿՄԱ ՐԱԿՄ	Արական	Բ. Դ.
... ԻՐԱԿԻ ... ԻՐԱՆ ... ԻՐԱՆՆ	ՐԱԿԻՆ ՐԱԿԱՆ ՐԱՆՆ	ՐԱԿ ՐԱԿՄԱ ՐԱԿՄՆ	Իրական	Բ. Դ.
	ՐԱԿ ՐԱԿԱ	ՐԱԿ ՐԱԿԱ		Ա. Դ.

Կ Գ. Դ Ա Ս

լսուսացաւ ۛ وَعَدَ ۛ օրինակ ۛ Է مثال

الامر ۛ ԶՐԱՄ.	المضارع ۛ ԿԵՐ.	الماضي ۛ ԿԱՍ.	
	կը լսուսանայ يَعِدُ يَعِدَان يَعِدُونَ	լսուսացաւ وَعَدَ وَعَدَا وَعَدُوا	Արական Գ. Դ.
	تَعِدُ تَعِدَان يَعِدُن	وَعَدَتْ وَعَدْتَا وَعَدْنَ	Իգական Գ. Դ.
լսուսացիր ۛ ԵԸ ... ۛ ԵԸ լսուսացե՛ք ۛ ԵԸ	تَعِدُ تَعِدَان تَعِدُونَ	وَعَدَتْ وَعَدْتُمَا وَعَدْتُمْ	Արական Բ. Դ.
... ۛ ԵԸ ... ۛ ԵԸ ... ۛ ԵԸ	تَعِدِينَ تَعِدَان تَعِدْنَ	وَعَدْتِ وَعَدْتُمَا وَعَدْتُنَّ	Իգական Բ. Դ.
	أَعِدُ نَعِدُ	وَعَدْتُ وَعَدْنَا	Ա. Դ.

Կ Դ. Դ Ա Ս

լսաւ ۛ قَالَ ۛ օրինակ ۛ Է اجوف

الامر ۛ ԶՐԱՄ.	المضارع ۛ ԿԵՐ.	الماضي ۛ ԿԱՍ.	
	կ'ըսէ يَقُولُ يَقُولَان يَقُولُونَ	լսաւ قَالَ قَالَا قَالُوا	Արական Գ. Դ.
	تَقُولُ تَقُولَان يَقْلُن	قَالَتْ قَالَتَا قُلْنَ	Իգական Գ. Դ.
ըսէ՛ ۛ ԵԸ ... ۛ ԵԸ ըսէ՛ք ۛ ԵԸ	تَقُولُ تَقُولَان تَقُولُونَ	قُلْتُ قُلْتُمَا قُلْتُمْ	Արական Բ. Դ.
... ۛ ԵԸ ... ۛ ԵԸ ... ۛ ԵԸ	قُولِي قُولَا قُلْنِ	قُلْتِ قُلْتُمَا قُلْتُنَّ	Իգական Բ. Դ.
	أَقُولُ تَقُولُ	قُلْتُ قُلْنَا	Ա. Դ.

ԿԵ. Դ Ա Ս

Կանչեց ճառն օրինակ. Գրեց

ՀՐԱՄ. الامر	ԿԵԲ. المضارع	ԿԱՍ. الماضي	
	Կը կանչէ يَدْعُو	Կանչեց دَعَا	Արական Գ. Դ.
	Կանչեց يَدْعُوَان	Կանչեց دَعَا	
	Կանչեց يَدْعُونَ	Կանչեց دَعَا	
	Կանչեց تَدْعُو	Կանչեց دَعَت	Իգական Գ. Դ.
	Կանչեց تَدْعُوَان	Կանչեց دَعَتَا	
	Կանչեց يَدْعُونَ	Կանչեց دَعَوْنَ	
Կանչեց أَدْعُ	Կանչեց تَدْعُو	Կանչեց دَعَوْتُ	Արական Բ. Դ.
... أَدْعُوا	Կանչեց تَدْعُوَان	Կանչեց دَعَوْتُمْ	
Կանչեց أَدْعُوا	Կանչեց تَدْعُونَ	Կանչեց دَعَوْتُمْ	
... أَدْعِي	Կանչեց تَدْعِين	Կանչեց دَعَوْتُ	Իգական Բ. Դ.
... أَدْعُوا	Կանչեց تَدْعُوَان	Կանչեց دَعَوْتُمْ	
... أَدْعُونَ	Կանչեց تَدْعُونَ	Կանչեց دَعَوْتُمْ	
	Կանչեց أَدْعُو	Կանչեց دَعَوْتُ	Ա. Դ.
	Կանչեց نَدْعُو	Կանչեց دَعَوْنَا	

ԿԶ. Դ Ա Ս

Կանչեց Գրեց Գրեց Կանչեց

ՀՐԱՄ. الامر	ԿԵԲ. المضارع	ԿԱՍ. الماضي	
	Կր Կանչեց يَقِي	Կանչեց وَقِيَ	Արական Գ. Դ.
	Կանչեց يَقِيَان	Կանչեց وَقِيَا	
	Կանչեց يَقُونَ	Կանչեց وَقُوا	
	Կանչեց تَقِي	Կանչեց وَقَت	Իգական Գ. Դ.
	Կանչեց تَقِيَان	Կանչեց وَقَتَا	
	Կանչեց يَقِينَ	Կանչեց وَقِينَ	
Կանչեց ق	Կանչեց تَقِي	Կանչեց وَقَيْت	Արական Բ. Դ.
... قَا	Կանչեց تَقِيَان	Կանչեց وَقَيْتُمْ	
Կանչեց قُوا	Կանչեց تَقُونَ	Կանչեց وَقَيْتُمْ	
... قِي	Կանչեց تَقِينَ	Կանչեց وَقَيْت	Իգական Բ. Դ.
... قِيَا	Կանչեց تَقِيَان	Կանչեց وَقَيْتُمْ	
... قِينَ	Կանչեց تَقِينَ	Կանչեց وَقَيْتُمْ	
	Կանչեց أَقِي	Կանչեց وَقَيْتُ	Ա. Դ.
	Կանչեց تَقِي	Կանչեց وَقَيْنَا	

ԿԷ. Դ Ա Ս

ՀՐԱՄ. الامر. قَوِي قوي. ԿՍՏ. الماضي

ՀՐԱՄ. الامر	المضارع. ԿՍՐ.	الماضي. ԿՍՏ.		
	կր զօրանայ يَقْوِي يَقْوِيَانِ يَقْوُونَ	զօրացաւ قَوِيَ قَوِيَا قَوُوا	Արական	Գ. Դ.
	տօյ تَقْوِي تَقْوِيَانِ تَقْوِينَ	տօյտ قَوِيَتْ قَوِيَتَا قَوِينَ	Իգական	Գ. Դ.
զօրացի՛ր	ափօ اَقْوِي	գօյտ قَوِيَتْ	Արական	Բ. Դ.
...	ափօյա اَقْوِيَا	գօյտմա قَوِيَتَمَا		
զօրացէ՛ր	ափօւ اَقْوُوا	գօյտմ قَوِيْتُمْ		
...	ափօյ اَقْوِي	գօյտ قَوِيَتْ	Իգական	Բ. Դ.
...	ափօյա اَقْوِيَا	գօյտմա قَوِيَتَمَا		
...	ափօյն اَقْوِينَ	գօյտն قَوِيْتَنَّ		
	ափօյ اَقْوِي	գօյտ قَوِيَتْ		Ա. Գ.
	նփօյ نَقْوِي	նփօյա نَقْوِيَا		Ա. Գ.

40. Z R A Z A N Գ

Հետեւեալ բայերը բերանացի և գրաւոր խոնարհել իւրաքանչիւրը նախընթաց զարտուղի բայերուն տեսակին համեմատ.

مَرَّ، يَمُرُّ، عَدَّ، يَعُدُّ، ظَنَّ، يَظُنُّ، فَرَّ، يَفِرُّ، أَحَبَّ، يُحِبُّ.
 أَكَلَ، يَأْكُلُ، أَلَفَ، يَأْلَفُ، أَسَفَ، يَأْسَفُ، أَمَلَ، يَأْمَلُ.
 سَمِعَ، يَسْمَعُ، لَأَمَ، يَلْأَمُ، بَسَّ، يَبْسُ، رَأَى، يَرَأَى.
 بَدَأَ، يَبْدَأُ، خَطِيَ، يَخْطِي، بَرَى، يَبْرَأُ، جَزَأَ، يَجْزَأُ.
 وَجَبَ، يَجِبُ، وَجَدَ، يَجِدُ، وَسَعَ، يَسَعُ، وَقَعَ، يَقَعُ.
 طَالَ، يَطُولُ، كَانَ، يَكُونُ، خَافَ، يَخَافُ، نَالَ، يَنَالُ.
 رَضِيَ، يَرْضَى، عَفَا، يَعْفُو، أَعْطَى، يُعْطِي، رَمَى، يَرْمِي.
 وَفَى، يَفِي، وَلِيَ، يَلِي، وَدَى، يَدِي، وَعَى، يَعِي.
 طَوَى، يَطْوِي، نَوَى، يَنْوِي، حَيَّى، يَحْيَى، لَوَى، يَلْوِي.

ԿԸ. Դ Ա Ս

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ ԿԱՅ ԵԿԱԼ ԲԱՅԻՆ

ՀՐԱՄ. الامر	ԿԵՐ. المضارع	ԿԱՏ. الماضي	
	կր տեսէ	տեսաւ	Արական Գ. Դ.
	ԻՐԻ	ՐԱՅ	
	ԻՐԻԱՆ	ՐԱՅԱ	
	ԻՐՈՆ	ՐԱՅՈՒ	Իգական Գ. Դ.
	ԿՐԻ	ՐԱՆ	
	ԿՐԻԱՆ	ՐԱՆԱ	
	ԻՐԻՆ	ՐԱՆԻՆ	Արական Բ. Դ.
ա՛ւ	ԿՐԻ	ՐԱՆԻՒ	
...	ԿՐԻԱՆ	ՐԱՆԻՄԱ	
տեսէ՛ք	ԿՐՈՆ	ՐԱՆԻՄ	Իգական Բ. Դ.
...	ԿՐՈՆԻՆ	ՐԱՆԻՒՆ	
...	ԿՐՈՆԻԱՆ	ՐԱՆԻՄԱՆ	
...	ԿՐՈՆԻՆ	ՐԱՆԻՆԻՆ	Ա. Դ.
	ԱՐԻ	ՐԱՆԻՒ	
	ԿՐԻ	ՐԱՆԻՄԱ	

ԿԹ. Դ Ա Ս

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ ԿԱՅ ԵԿԱԼ ԲԱՅԻՆ

ՀՐԱՄ. الامر	ԿԵՐ. المضارع	ԿԱՏ. الماضي	
	կուգայ	եկաւ	Արական Գ. Դ.
	ԻՅԻ	ԿԱՅ	
	ԻՅԻԱՆ	ԿԱՅԱ	
	ԻՅԻՈՆ	ԿԱՅՈՒ	Իգական Գ. Դ.
	ԿԻՅԻ	ԿԱՅԻՒ	
	ԿԻՅԻԱՆ	ԿԱՅԻՄԱ	
	ԻՅԻՆ	ԿԱՅԻՆԻՆ	Արական Բ. Դ.
եկո՛ւր	ԿԻՅԻ	ԿԱՅԻՒ	
...	ԿԻՅԻԱՆ	ԿԱՅԻՄԱ	
եկե՛ք	ԿԻՅԻՈՆ	ԿԱՅԻՄ	Իգական Բ. Դ.
...	ԿԻՅԻՆԻՆ	ԿԱՅԻՄԻՆ	
...	ԿԻՅԻՆԻԱՆ	ԿԱՅԻՄԻՄԱ	
...	ԿԻՅԻՆԻՆ	ԿԱՅԻՄԻՆԻՆ	Ա. Դ.
	ԱՅԻ	ԿԱՅԻՒ	
	ԿԻՅԻ	ԿԱՅԻՄԱ	

271. Երբեմն բայերուն ներկային և հրամայականին ծայրը կրկնակով և կամ առանց կրկնակի յ գիրը կ'աւելցուի որ բային իմաստին սաստկութիւն տալու կը ծառայէ :

272. կրկնակով եղած ին կ'ըսուի نون التوكيد المشددة և միւսին ալ نون التوكيد المخففة : Այս վ'երջինը առանց ձայնանիչի է, և երկ. և իգ. յոքնակիներուն ծայրը չգրուիր :

273. Սասկացուցիչ նով վերջաւորող ներկային վրայ մերթ ստորասական և մասնիկը կը դրուի, ինչ . لِيَجْحَنَّ الْمَجْتَهِدُ ջանասերը հարկաւ պիտի յաջողի :

274. Սոյն սաստկացուցիչ ն մասնիկը կը գործածուի ա'յն պարագային երբ խօսքը հաստատական ապառնի իմաստով է, կամ հարցական, կամ արգելական հրամայական եւ կամ ըզձական ձեւով, ինչ . اَسْرَعِي لَأَضْرَبَنَّ ասուգիւ քեզ պիտի ձեծեմ, اَلَا تَدْمَنُّ Իբրեւ չե՞ս զղջար, لَا تَكْذِبَنَّ Իմ' ստեր, لَا تَدْمَنَنَّ Իրանի՞ր քե զղջաս :

275. Երբ բային ծայրը կրկնակով ն մասնիկը դանուի, երկուորականներուն և արական յոքնակիներուն յ երբ կը ջնջուին : Եւ իգ. յոքնակիներուն ծայրը երկուներուն միջեւ | մը կ'աւելցուի :

276. Յոքնականացուցիչ ցը եւ եզ. Իգական Բ. դէմքին Են կը ջնջուին :

ՍՍ.ՍՏԿԵՑՈՒՅԻՉ Ն ՈՎ. ՆԵՐԿԱՅԻՆ ԽՈՆԱՐՀՈՒՄԸ

Անձայնանից			
թերեւ ն ով		Կրկնակ ն ով	
يَنْصُرُنْ	անուոս պիտի օգնէ	يَنْصُرَنَّ	} Արական Գ. Դ.
.	.	يَنْصُرَانْ	
يَنْصُرُونْ	անուոս պիտի օգնեն	يَنْصُرُونَ	} Իգական Գ. Դ.
.	.	تَنْصُرُونَ	
تَنْصُرُونَ	.	تَنْصُرَانْ	} Արական Բ. Դ.
.	.	يَنْصُرَانْ	
تَنْصُرُونَ	անուոս պիտի օգնես	تَنْصُرُونَ	} Իգական Բ. Դ.
.	.	تَنْصُرَانْ	
تَنْصُرُونَ	անուոս պիտի օգնեմ	تَنْصُرُونَ	} Իգական Բ. Դ.
.	.	تَنْصُرَانْ	
أَنْصُرُونَ	անուոս պիտի օգնեմ	أَنْصُرُونَ	} Ա. Դ.
تَنْصُرُونَ	անուոս պիտի օգնեմ	تَنْصُرُونَ	

ԾԱՆՈԹ.— Վերոյիշեալ ن մասնիկը հրամայականին հետ ալ միեւնոյն եւ եղանակով կը գործածուի :

Հ Բ . Դ Ա Ս

أَلَامْرُ بِاللَّامِ

ԵՐՐՈՐԴԻ ԴԷՄՔ ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆ

277. Ներկային երրորդ դեմքին թէ՛ արականին եւ թէ՛ իգականին վրայ ل մասնիկը (لام الأمر) աւելցնելով եւ վերջի արմատական գրին ձայնանիշին հետ երկուորականներուն եւ արական յօքնակիին ن երը ջնջելով երրորդ դեմք հրամայական կը կազմուի սապէս .

Արական	Իգական
لِيَكْتُبُ բո՛ղ գրե	لَتَكْتُبَ
لِيَكْتُبَا երկուեցին բո՛ղ գրեց	لَتَكْتُبَا
لِيَكْتُبُوا անոց բո՛ղ գրեց	لَيَكْتُبُنَّ

278. Սոյն մասնիկը ներկային առաջին գէմքին հետ եւս կրնայ գործածուիլ , ինչ . لَنَكْتُبُ գրե՛ցք :

279. Եթէ ل մասնիկին առջեւ օ կամ ف

գիրը և կամ ثُمَّ բառը գտնուելու ըլլայ , ل ինչպէս ձայնանիշը կը յապաւուի , ինչ .

فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا   բո՛ղ քիչ խնդան ու ցաս լան :

ԱՐԳԵԼԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆ

280. Ներկային երկրորդ դեմքին արականին և իգականին վրայ لا մասնիկը (لا الناهية) աւելցնելով եւ ծայրի արմատ գրին ձայնանիշին հետ ըստ կանոնի ները ջնջելով արգելական հրամայական կը կազմուի սապէս .

Արական	Իգական
لَا تَكْتُبُ մի՛ գրե	لَا تَكْتُبِي
لَا تَكْتُبَا երկուեց մի՛ գրեք	لَا تَكْتُبَا
لَا تَكْتُبُوا դուք մի՛ գրեք	لَا تَكْتُبُنَّ

41. Հ Ր Ա Յ Ա Ն Գ

Հետեւեալ խօսքերը արարերէնի թարգմանել խնդիրները բայէն վերջը գնելով .

Օգնե՛նք : Մի՛ աճապարեք (ար . և իգ .) : Մի՛ մտնէք (ար . և իգ .) : Ձեռքդ վեր մի՛ վերցնեք : Մի՛ գրէք (ար . և իգ .) : Թո՛ղ ան գրէ : Մի՛ բանաք դուռը : Նստի՛նք վայրկեան մը : Մի՛ բարկանաք (ար . և իգ .) : Մի՛ նստիք այս

տեղ (مَوْضِع) : Մի՛ պոռաք դրացիին տղոցը պէս (مِثْل) : Թո՛ղ
 դուրս ելնեն աշակերտները այս տեղէն : Մի՛ պատուէք
 թուղթը : Յարգեցէք ձեր ուսուցիչները : Շնորհակալ ըլ-
 լանք այս բարերարներուն : Մի՛ բարձրացներ ձայնդ այս
 փողովին մէջ : Սիրէ՛ հայրենիքդ : Դո՛ւրս ելէք (ար. եւ
 իգ.) : Մի՛ լար պղտիկ տղու պէս : Մի՛ վատնէք ձեր դը-
 րամները (دراهم) : Ոտք ոտքի վրայ (على) մի՛ դներ ուսուց-
 չիդ առջեւ (أَمَامَ) :

Հ Գ . Դ Ա Ս

الْبِنَاءِ لِلْمَجْهُولِ

ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆ ԲԱՅԻ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԱՏԱՐԵԱԼԻՆ ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆԸ

281 . Պարզ եռագիր բոլոր բայերը մէկ կերպով
 կրաւորական կը շինուին . կատարեալին առաջին
 գրին ձայնանիշը սաւմաւյի եւ երկրորդ գրինն ալ
 զաւարայի փոխելով, այսինքն فعل ձեւին վերածելով
 կրաւորականը կը կազմուի, ինչ .

كَسَرَ կոտրեց, كَسَرًا կոտրուեցաւ

أَكَلَ կերաւ, أَكَلًا կերուեցաւ

قَاتَلُوا սպանցեցին, قَاتِلُوا սպանուեցան

282 . Պարզ բառագիր բայերը فَعَّلَ ձեւով կրաւ-
 ւորական կ'ըլլան, ինչ .

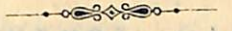
تَرَجَّمَ բարգմանեց, تَرَجَّمًا բարգմանուեցաւ :

283 . Ածանցեալ (= յաւելական) բայերուն կա-
 տարեալը կրաւորականի կը փոխուի եզ . Գ . դէմքին
 վերջընթեր գրին ձայնանիշը զաւարայի և անկէ առաջ
 գտնուած ձայնանիշերը սաւմաւյի փոխելով, ինչ .

أَسْتَخْرَجَ դուրս հանեց, أَسْتَخْرَجًا դուրս հանուեցաւ .

أَكْرَمَ պատուեց, أَكْرَمًا պատուուեցաւ .

أُسْتُكْشِفَتْ أَمْرِيكَا فِي الْقَرْنِ الْخَامِسِ عَشَرَ لِلْمَسِيحِ Գրիստոսի
 սասնրինգիւրոգ դարուն գտնուեցաւ Ամերիկա :

Հ Դ . Դ Ա Ս

ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆ ԲԱՅԻ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ (Շար.)

ՆԵՐԿԱՅԵՐՆ ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆԸ

284 . Պարզ եռագիր բայերուն ներկային
 սկզբնատառին ձայնանիշը սաւմաւյի եւ վերջընթեր
 գրին ձայնանիշն այ միանդամայն մարկաւյի փո-
 խելով, այսինքն فَعَّلَ ձեւին վրայ կրաւորականը կը
 կազմուի, ինչ . يَطَّلَبُ կը պահանջե, يُطَّلَبُ կը պահանջուի .

يَفْتَحُ կը բանայ, يُفْتَحُ կը բացուի :

285 . Քառագիր արմատականներուն ներկային
 առաջին գիրը արդէն սաւմաւ ըլլալուն իր նմաններուն

պէս միայն վերջընթեր գրին ձայնանիշը Քարհայի կը
փոխուի կրաւորականին մէջ, ինչ .

يُتْرَجُ կը թարգմանէ, يُتْرَجُ կը թարգմանուի :

286. Ածանցեալներուն առաջին գրին ձայնանիշը
սաւմնայի և վերջընթեր գրինն ալ Քարհայի փոխելով
կրաւ. ներկան կը կազմուի, ինչ .

يُسْتَخْرَجُ դուրս կը հանէ, يُسْتَخْرَجُ դուրս կը հանուի :

ԳիՏԵԼԻՖ Ա. — Կրաւորական բայը հրամայական
(الامر الحاضر) չունի :

Բ. — Կրաւորական բայերուն խոնարհումը ճիշտ
ներգործականներուն խոնարհման պէս է .

4 Ձ. Հ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

Հետեւեալ նախադասութիւնները Արաբերէնի
թարգմանել՝ անուն բային բայէն ետքը դնելով .

Զինուորը վերաւորուեցաւ : Մարդը ստեղծուեցաւ :
Ծառին ճիւղը կտրուեցաւ : Այս մարդիկը պիտի բանտար-
կուին : Ինչո՞ւ համար այս անձերը չեն (չ) մեծարուիր :
Շրք կը ջանուի բամպակը : Ինչո՞ւ վաճառուեցաւ (Իգ .)
այս սպասուհին : Ծնողքը կը յարգուի : Ազգասները կե-
րակրուեցան (اطم) : Հանքը գետնէն դուրս կը հանուի : Այս
առարկաները շուկայէն (سوق) կը գնուին (եզ . Իգ .) :

Հ Ե . Դ Ա Ս

ԶԱՐՏՈՒՂԻ ԲԱՅԵՐՈՒՆ ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆԸ

Կ Ա Տ Ա Ր Ե Ա Լ

287. مضاعف եզող բայերուն մէջ կրկնակին
(تشديد) պատճառաւ կրաւորականին յատուկ գնարան
Գ. գէ՛ւքին մէջ կրճատուած կ'ըլլայ, իսկ յո՛վ. իզա-
կանէն սկսեալ նոյնատեսակ գիրերը անշատ կը գըր-
ուին գնարանին հետ միասին, ինչ . رُدُّ (մերժուեցաւ) ,
رُدُّوا , رُدُّوْا , رُدَّتْ , رُدَّتَا , رُدَّتَا , رُدَّتَا (Իգ .) ,
رُدَّتْ , رُدَّتَا , رُدَّتَا , رُدَّتَا (մերժուեցան (Իգ .) ,
մերժուեցար , մերժուեցայ , մերժուեցանք , եւլն . .

288. اجوف եզող բայերուն մէջ գտնուած | ը
կը փոխուի ى ի որ Գ. գէ՛ւքին իզական յոխնակիէն
սկսեալ կը կրճատուի, ինչ .

قَلَنْ , قِيلْتَا , قَيْلْتَا , قَيْلْتَا , قَيْلْتَا (բուեցան(Իգ .)
قَلْتْ , قَلْتْ (բուեցար , բուեցայ , եւլն . .

يَعْنُ , يَبَعْتَا , يَبَعْتَا , يَبَعْتَا , يَبَعْتَا (ծախուեցաւ) ,
يَبَعْتَا , يَبَعْتَا , يَبَعْتَا , يَبَعْتَا (Իգ .) ,
يَبَعْتَا , يَبَعْتَا (ծախուեցար , ծախուեցայ , եւլն . .

أَجَابَ պատասխանեց , أَجِيبْ պատասխանու եցաւ :

289. ناقص եւ لفيف եզող բայերուն ծայրի ար-

մատական Կ գիրը Գ գէմքին արական յոհնակիին մէջ կը ջնջուի, եւ իզական յոհնակիէն սկսեալ երկար ի կը հնչուի, ինչ .

دُعِيَ (կանչուեցաւ, հրաւիրուեցաւ), دُعِيَ, دُعُوا, دُعَيْتَ, دُعَيْتَا (կանչուեցան (իգ.), دُعَيْتَ կանչուեցար, ևն . .

رُمِيَ (հետեւեցաւ), رُمِيَ, رُمُوا, رُمَيْتَ, رُمَيْتَا, رُمِينَ, رُمِينَ (հետեւեցան (իգ.), رُمَيْتَ հետեւեցար, رُمَيْتُمْ հետեւեցաք, ևն . .

Հ Զ . Դ Ա Ս

ՉԱՐՏՈՒՂԻ ԲԱՅԵՐՈՒՆ, ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆԸ (Շար.)

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

290 . Արմատական առաջին գիրը եթէ հնարգաղիմ (مهموز الفاء) ըլլայ, կրաւորականի մէջ ւ ը օ ի կը փոխուի, ինչ .

يَأْكُلُ կ'ուսէ, يُوَكَّلُ կ'ուսուի,
يَأْخُذُ կ'առնէ, يُوَخِّدُ կ'առնուի .

291 . مثال եզրու բային օ ը կրաւորական ներկային մէջ ջնջուիր, ինչ . يَضَعُ կը դնէ, يُوَضِّعُ կը դրուի . يَلِدُ կը ծնի (ներգ.), يَوْلِدُ կը ծնի (= կը ծնուի) .

292 . اجوف եզրու բային մէջ գտնուած օ ը և Կ ն յ կը փոխուին, իսկ յոքնակի իգական Բ. և Գ. գէմքերուն մէջ կը ջնջուին, ինչ .

كَلَّمَ կ'ըստես, كَلَّمَ կ'ըստուիս, كَلَّمْتُ կ'ըստուիք (իգ.)
يَسِعُ կը ծախէ, يَسِعُ կը ծախուի, يَسِعُنَّ կը ծախուին (իգ.)

4 Յ . Հ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

Հետեւեալ խօսքերը արաբերէնի թարգմանել բային ետքը դնելով տէր բայիները և անոնցմէ յետոյ խնդիրները .

Անոնք սպաննուեցան և թաղուեցան : Բասն հոգի (شخص) սպաննուեցաւ : Այս տունը անցիալ տարի շինուեցաւ : Յովսէփ իր եղբայրներէն ծախուեցաւ : Մեր քաղաքին մէջ նոր պալատ մը պիտի շինուի : Ո՛վ որ պատուէ, կը պատուուի : Այս երկու աղաքը առաքինութեան մէջ կը թուեցան (երկ.) : Ոճրագործը պիտի սպանուի : Ընթրիքի (عشاء) հրաւիրուեցանք (الى նխգ.) : Անոնք օտար երկիրներ աքսորուեցան (الى նխգ.) : Սպաննուածին գլուխը (جثة) գտնուեցաւ (իգ.) : Վիրաւորեալը (الجريح) հիւանդանոց փոխադրուեցաւ (نقل) : Դժնդակ (أضال) հիւանդութենէ մը վարակուեցան (ب նխգ.) :

Հ Է. Դ Ա Ս

ԿԱՑԱՐԵԱԼԻՆ ԲԱՅՍՍԱԿԱՆ ՁԵԻԸ

293. Բայի մը կատարեալին սկիզբը ما մաս-
նիկը աւելցնելով բացասական ձևը կը կազմուի, ինչ.
չգրեց, مَا كَتَبَ مَافِهِتُ آلَدَرْسَ դասը չհասկցայ:

ՆԵՐԿԱՅԻՆ ԲԱՅՍՍԱԿԱՆԸ

294. Ներկային բացասական ձևը կը կազմուի
սկիզբը لَا մասնիկը դնելով, ինչ. لَا يَكْتُبُ չի գրեր,
لَا أَفَهُمُ չեմ հասկնար:

295. Ներկան ما մասնիկով եւս բացասական
(نفي الحال) կ'ըլլայ, որ բուն ներկայ ժամանակի մէջ
գործողութիւնը կը ժխտէ, ինչ. مَا يَكْتُبُ չի գրեր կոր:

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ ԼԻՏՆ ԲԱՅՍՍԱԿԱՆ ՊԱԿԱՍԱԿՈՐ ԲԱՅԻ

չեմ	لَسْتُ	չես	لَسْتَ	չի	لَيْسَ
		...	لَسْتُمْ	...	لَيْسَا
չեմք	لَسْنَا	չեք	لَسْتُمْ	չեց	لَيْسُوا
		...	لَسْتُمْ	...	لَيْسَتْ
		...	لَسْتُمْ	...	لَيْسَتَا
		...	لَسْتُمْ	...	لَيْسَنَّ

44. Հ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

Հետեւեալ նախադասութիւնները արաբերէնի
թարգմանել ըստ օրինի խնդիրները բայէն վերջը դնելով:

Դպրոց չգնաց: Ո՛չ կ'ուտէ և ո՛չ կը խմէ: Այս տղան
ո՛չ դաս սորվեցաւ (دَرَسَ) և ո՛չ ալ խաղաց (لَعِبَ): Ինչո՞ւ
համար ((إِذَا)) դասդ չես սորվիր կոր: Ձեմ կրնար: Ձի
կրցաւ: Ձինք կրնար: Ձեմ պատասխաներ: Ձպատաս-
խանեցի: Այսօրուան թերթը չկարդացի: Առանց (بِدُونِ)
պատճառի մի՛ խնդաք: Ինչո՞ւ հոս չես նստիր: Ձեմք
գիտեր թէ ս'ըր կ'երթանք: Ձեմ կարծեր որ ան (أَنَّ) գայ:
Խոտը քարոտ գետնի վրայ չբուսնիր: Ինծի նամակ չզրկեց
(أَرْسَلَ. 1 նխդ.): Աղջիկները եկեղեցի չգացին: Քու
տնկած կաղնիդ (այն կաղնին զոր դուռն անկեցիր) չէ մեծցած
(نَمَى): Անոնք կ'ըսեն գիտցածնին ու չգիտցածնին (ինչ որ
գիտեն և ինչ որ չեն գիտեր):

Հ Ը. Դ Ա Ս

ՉԱՐՄԱՅՍԱԿԱՆ ԲԱՅ ۞ فِعْلٌ التَّجِبُّ

296. Չարմացական բայը երկու ձև ունի.
1. مَا أَفْعَلَهُ. եւ 2. أَفْعَلِنَ بِهِ. Ասոնք չեն խոնարհուիր:
297. Սոյն երկու ձևերուն ծայրը գտնուած

դերանունը միայն կը փոփոխի զարմացման առարկային
(الْمَتَّعِبُ مِنْهُ) թիւին, դէմքին և տեւին համեմատ, ինչ.

مَا أَجْهَلُ بِهِ كամ աւրչափ սգեհ է.

مَا أَجْهَلُ بِهِمْ كամ անոնք ո՛րքան սգեհ են.

298. Դերանունին տեղ պարզ անուն եւս կրնայ
ըլլալ, օրինակ .

مَا أَقْبَحَ الْكَذِبُ սուսը ի՛նչ սգեղբան է.

أَكْرَمُ بَرِيدٍ Զայն ո՛րչափ պատուաւոր է.

أَفْعَالُ الْمَدْحِ وَالذَّمِّ

ԳՈՎԵՍՏԻ ԵՒ ՊԱՐՍՍԻ ԹԱՏՈՒԿ ԲԱՅԵՐ

299. Կան մի քանի միադէմ բայեր, որոնց մի-
այն եզակի Գ. դէմքը կը գործածուի:

Գլխաւորները ասոնք են,

Արական		Իգական
نَعِمْتُ	յաւ է	نَعِمْتُ
بَسْتُ	գեհ է	بَسْتُ

Օրինակ. نَعِمَ الرَّجُلُ زَيْدٌ Զայն յաւ անձ մըն է

بَسَتِ الْمَرْأَةُ جَارَتَكَ Քու գրացուհիդ չար կից մըն է:

45. Z R U Z A N F

Հետեւեալ զարմացական խօսքերը արաբերէնի
թարգմանել վերոյիշեալ երկու ձեւերով.

Առաքինի մարդը ս՛րչափ երջանիկ է: Զար մարդը
ս՛րքան թշուառ (شَقِي) է: Գիտութիւնը ս՛րչափ օգտակար է:
Ո՛րչափ զիւրին է այս դասը: Ի՛նչ գեղեցիկ է պարտէզնե-
րուն կանաչութիւնը: Կուսնին ծագումը ս՛րչափ գեղեցիկ է
գիշերը (فِي اللَّيْلِ): Այս մարդուն կենցաղը (عَيْشَةً) ս՛րչափ
մաքուր (تَقِي) է: Քանի գեղեցիկ (جَمِيل) են առաքինու-
թիւնք: Աստուծոյ կարողութիւնը ս՛րչափ մեծ է: Արա-
բերէն լեզուն ս՛րչափ դժուար է օտարներուն համար: Այս
պտլատին անաքը (مَنْظَر) ս՛րչափ գեղեցիկ է: Եզրայրդ ս՛ր-
չափ անհօգ (عَافِل) և ծոյլ է: Քանիօն մեծարելի (كَرِيم)
են բարիները (صَالِح):

46. Z R U Z A N F

Հետեւեալ նախադասութիւնները արաբերէնի
թարգմանել ըստ կանոնի نَسَسَ , نَسَسَ միադէմ բայերով:

Մայրդ բարի կին մըն է: Քու բարեկամդ լաւ երի-
տասարդ (فَقِي) մըն է: Եզրայրդ գէշ մէկն է: Ռամանակը
(دَهْر) լաւ կրթիչ (مُؤَدِّب) մըն է: Ըրածդ գէշ բան է:
Եզրայրդ գաղափարը (رَأْي) գէշ գաղափար է: Ըսածդ ա-
ղէկ է: Անփութութիւնը (التَّوَانِي) գէշ բան է:

ՀԹ. Դ Ա Ս

ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ԲՍԴԱԴԲԵՍԼ ԺԱՄԱՆԵՆԿԱՅ

Ա Ն Կ Ա Ս Ա Ր

300. Արաբերէնի մէջ Անդ. անկատարը կը կազմուի բայի մը ներկային առջեւ *كَانَ* (եր, եղաւ) բայը գնելով: Երկուքն ալ միասին կը խոնարհուին, ինչ. *كَانَ يَكْتُبُ* կը գրէր, *كَانُوا يَكْتُبُونَ* կը գրէին և ըն.

Գ Ե Ր Ա Կ Ա Ս Ա Ր

301. Գերակատարը կը կազմուի բային կասարեային առջեւ *كَانَ* գնելով միևնոյն թուով, գէ՛րբով ու սեռով, ինչ. *كَانَتْ قَدًا * هَرَبَاتٍ* հասած էին, *كَانُوا وَصَلُوا* ան (իգ.) փախեր եր:

Ս Տ Ո Ր Ա Գ Ա Ս Ս Կ Ա Ն

302. Ստորագասականը կը կազմուի ընդհանրապէս *أَنَّ* մասնիկը գնելով ներկային առջեւ, որուն վերջի գրին *سَامِعًا* ձայնանիշը Քարհայի կը փոխ-

(*) *قَدْ* մասնիկը *كَانَ* ին և անոր հետ միասին խոնարհուող բային միջեւ կը գրուի յաճախ:

ուի, և ի. ու Գ. գէ՛րբերուն իգական յոքնակիներէն զատ՝ մասներուն որոնց որ ծայրը *ن* կայ՝ այս պարագային կը ջնջուի, ինչ. *أَنْ يَكْتُبُوا*, *أَنْ يَكْتُبَا*, *أَنْ يَكْتُبِ*, *أَنْ تَكْتُبِي* (իգ. իգ.) *أَنْ يَكْتُبِينَ*, *أَنْ تَكْتُبَا*, *أَنْ تَكْتُبِ* ևն. *أَنْ تَكْتُبِينَ* ան *مِنْ الْمَحَالِ أَنْ يَخْدِمَ* *الْإِنْسَانَ سَيِّدَيْنِ* ևն:

ԵՍՆՅԹ. — Ներկան ուրիշ մի քանի մասնիկ-բառերով ևս ստորագասականի իմաստ կ'ունենայ:

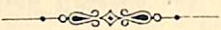
47. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Արաբերէնի թարգմանել.

Կ'երթայի, կ'երթայիր, կ'երթար, կ'երթայինք, կ'երթայիք, կ'երթային: Կը փախչէի, կը փախչէիր, կը փախչէինք, կը փախչէինք, կը փախչէին: Գրած էինք, գրած էիք, գրած էին: Մենք կը խոնարհուեցանք և անոնք կուլային: Կը խոնարհուեցանք (ար. և իգ.): Կ'երգէի, կ'երգէիք, կ'երգէինք: Կ'ուտէիք, ի՞նչ (ماذا) կ'ուտէիր, ի՞նչ կ'ուտէիրք: Եթէ (لَوْ) եկած ըլլար, իրեն կ'ընկերանայի (*): Գնած էի, գնած էիր, գնած էր,

(*) Երբ բայի մը առջեւ *لَوْ* թէսկան շարկապը գայ, յաջորդ բային վրայ *ل* մասնիկը կ'աւելցուի:

գնած էինք, գնած էիք, գնած էին: Եթէ մտիկ ընկր: Եթէ գիտցած ըլլայինք, եթէ գիտցած ըլլար, եթէ գիտցած ըլլային: Ծովուն մէջ կը լուային: Խանութը բացած էր: Թագաւորը գոյն կը սիրէր: Հայրը հին գզեակ (قصر) մը կը բնակէր (հայ. խնդիր): Օրը երկու անգամ կը ջրէի բոյսերը: Եթէ մեզի սիրած ըլլար, եկած կ'ըլլար: Արդեօք (هل) ջրած էիր անկած ծառերդ:

2. Դ Ա Ս

الْمَبْنِيِّ وَالْمُعْرَبِ

303. Դիմաւոր բայերը **مُبْنِي** և **مُعْرَب** անունով երկու կարգի կը բաժնուին:

304. Կատարեալը և հրամայականը միշտ **مَبْنِي** են: Իսկ ներկան **مُعْرَب** է. վասն զի երկու պարագայի մէջ (نصب և جزم) իր վերջի գրին ձայնանիշը փոփոխութիւն կը կրէ, թէ որ բայը սաստկացուցիչ և կամ իգականի ուղի վերջաւորած չըլլայ:

نَوَاصِبُ الْمُضَارِعِ

305. Եթէ ներկային առջեւ **لَنْ**, **أَنْ** և **كَيْ** նախադաս մասնիկ բառերէն մին գտնուի, բային ծայրի ճամուռ ձայնանիշը Մարհայի կը փոխուի, և

لَنْ, **أَنْ** և **كَيْ** գէժքի իգական յոգնակիներէն զատ միւսներուն ծայրի յերը կը ջնջուին (Տե՛ս թ. 302), ինչ.

لَنْ يَكْتُبُوا أَنْ يَكْتُبَ. չպիտի գրեն, **لَنْ** և **يَكْتُبُوا** գրեն:

Ա. **أَنْ** մասնիկը ներկային ամէն գէժքին ընկերանալով անոր խնաստը աներեւոյթի և կամ ստորագասականի կը վերածէ, ինչ. **أَنْ** գրել, **أَنْ** գրեմ.

فَلَوْ أَنَّكَ تَعْلَمُ أَنِّي سِرْتُ أَنْ تَتَلَ مَتَّصُودَكَ կ'ու ճպտակիդ արժանանալդ զիս կ'ու ռախալնի: **أَنَا** և **أَنَا** և **أَنَا** կը մաղբեմ քեզ ու երկու ժամանակ ապրիս:

أَنْ մասնիկը կատարեալին հետ ևս կը գործածուի, եթէ գործողութիւնը անցած ժամանակին մէջ տեղի ունեցած է, ինչ. **أَنَّ** գործը այսպէս ըլլալէն յետոյ:

Բ. **لَنْ** (ոչ երբեք, բնաւ) ժխտական մասնիկը ներկան բացասական աղաւռնի կը փոխէ, ինչ.

لَنْ أَقُولَ. չպիտի խմե երբեք, բնաւ չպիտի ըսեմ:

Գ. **كَيْ** (որպէս զի) ներկան ստորագասական եղանակի կը փոխէ, ինչ. **كَيْ** քարտաւայն կարգա որպէս զի լսեմ:

Դ. **أِذَنْ** (ուրեմն) նախորդ երեք մասնիկներուն պէս ներկային վերջաւորութիւնը նաւայի կը փոխէ, պայմանաւ որ նախադասութեան սկիզբը գտնուի և իրեն ու բային միջեւ ուրիշ բառ մը չըլլայ, ինչ.

أِذَنْ تَدْخُلُ الْجَنَّةَ. սպա ուրեմն դրախտը պիտի մտնես:

ՁԱ. Դ Ա Ս

جَوَازِمُ الْمُضَارِعِ

306. Ներկան ինչ ինչ մասնիկ-բառերու առջեւ գտնուած ատին իր վերջի գրին տաւնա ձայնանիշը կը կրճատուի և ծայրի ներն ալ կը ջնջուին նաւրի պարագային պէս (Տե՛ս թ. 305):

307. جزم ի յատուկ մասնիկ-բառերը տասնըվեց հատ են, որոնցէ չորսը՝ لَمْ, لَمَّا, لَمَّا, لَمْ և لالناهيه և لام الأمر և لَمْ, لَمَّا, لَمَّا, لَمْ միայն մէկ բայի մը կը ներգործեն:

Ա. لَمْ բացասական մասնիկ է որ ներկային իմաստը Անց. կատարեալի կը փոխէ, ինչ.

لَمْ يَكْتُبُ կը գրէ, لَمْ يَكْتُبْ կը չգրեց:

Բ. لَمَّا նոյնպէս բացասական մասնիկ է եւ կը նշանակէ դեռ ոչ. ինչ. لَمَّا يَبْلُغُ. հոգն չտփահաս չեղած մեռաւ, لَمَّا يَجِيءُ դեռ չեկաւ կամ չե եկած*:

(*) لَمَّا մասնիկը կատարեալին և կամ նոյն իմաստով եզոզ բային հետ եւս կը գործածուի, և կը նշանակէ երբ, ինչ. لَمَّا يَكْتُبُ երբոր մեռաւ, لَمَّا يَمُتُ երբոր ջմեռաւ:

Գ. لام الأمر կոչուած ل մասնիկը ներկային Ա. եւ Գ. դէմքերէն կազմուած հրամայականին յատուկ է, ինչ. لَيْتَنُفِقُ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ զիսակեցիկը բո՛ղ ծախսէ իր ինչքէն: لَيْتَنُفِقُ գրեմ, لَيْتَنُفِقْ գրեմ:

Դ. لالناهيه մասնիկը արգելական հրամայականին յատուկ է (տե՛ս էջ 119):

ՁԲ. Դ Ա Ս

الجوازِم (Շար.)

308. Հետեւեալ մասնիկ-բառերը իրենցմէ վերջը յաջորդաբար եկած երկու բայի կը ներգործեն:

Օրինակ

ان تَكْسَلُ تَخْسَرُ. եթէ ան տէսնաւ, կը տուժես.

اذْ مَا تَتَعَلَّمُ تَتَقَدَّمُ. երբ ուսանիս, կը յատաջղիմես.

مَنْ يَطْلُبُ يَجِدْ. փնտաողը կը գտնէ.

مَا } ինչ որ. مَا تَعْمَلُ أَفْعَلْ զուց ի՛նչ որ բնես, եւ ալ կ'ընես.
مَهْمَا }

مَتَى } *երբ* . *مَتَى تَقْرَأُ أَقْرَأُ* երբ որ կարդաս , ես ալ կը կարդամ .
 أَيَّانَ } *ո՛ր ատեն* . *أَيَّانَ تَسْأَلُنِي أَجِبَكَ* ո՛ր ատեն | նձի հար-
 ցնես , կը պատասխանեմ քեզ .
 آيْنَ } *ո՛ր որ* . *آيْنَ تَزْرَعُ جَمِيلًا يَنْفَعَكَ* ո՛ր որ բարիք ցանես ,
 أَنَّى } *»* *أَنَّى تَذْهَبُ تُخْذَمُ* ո՛ր որ երբաս , կը ծառայես քեզ .
 حَيْثَمَا } *ո՛ր տեղ որ* , *حَيْثَمَا تَقْعُدُ أَقْعُدُ* ո՛ր տեղ նստես , ես
 ալ կը նստիմ
كَيْفَمَا *كَيْفَمَا تَجْلِسُ أَجْلِسُ* *كَيْفَمَا* զո՞նք ի՛նչպէս նստես , ես
 ալ անպէտ կը նստիմ .
 أَيُّ شَيْءٍ } *ո՛ր , ի՛նչ* . *أَيُّ كِتَابٍ تَقْرَأُ تَسْتَفِيدُ* ի՛նչ գիրք որ կարդաս ,
 կ'օգտուիս :

Ձ Գ . Դ Ա Ս

جَزْمُ الْمُضَارِعِ الْمُتَمَلِّ (Շար .)

309 . *لِيُثَبِّتَ* մասնիկ-բառերէն (*جوازم*) մին զար-
 տուղի (*متل*) բայի մը առջեւ դառնուի , ինչ ինչ փո-
 փոխութիւն տեղի կ'ունենայ այս վերջնոյն մէջ .

310 . *مضاعف* եղող բային *توحيه* տեսակի գիրերը
كَيْفَمَا կը գրուին , ինչ . *كَيْفَمَا تَقْعُدُ* , *كَيْفَمَا* ,
كَيْفَمَا تَجْلِسُ , *كَيْفَمَا تَقْرَأُ* , *كَيْفَمَا* :

311 . *لِيَرْتَدَّ* կրկնակով ալ կրնայ գործածուիլ , ե այն
 ատեն բային ծայրը երկու եւ երեք տեսակ ձայնանիշով
 ալ կը կարգացուի , ինչ . *لَمْ يَمُدَّ* եւ *لَمْ يَمُدَّ*
 չերկարեց . *لَمْ يَعْصَ* կամ *لَمْ يَعْصَ* չխաժաւ :

312 . *اجوف* եղող բայերուն արմատական երկ-
 րորդ-գիրը (ى , و , ا) կը ջնջուի՝ ի բաց առեալ երկ-
 ուորականները , Բ . ու Գ . դէմքի սրական յօքնակները
 եւ իգական եղակի Բ . դէմքը , որոնց մէջ փոփո-
 խելի գիրերը չեն կրճատուիր , ինչ . *لَمْ يَقُلْ* չըսաւ ,
لَمْ تَقُلْ չըսիր , *لَمْ يَقُلْنَ* , *لَمْ تَقُولَا* , *لَمْ تَقُولَا* ,
لَمْ تَقُولِي , *لَمْ تَقُولِي* , *لَمْ تَقُولِي* , *لَمْ تَقُولِي* ,
لَمْ يَمِيلُوا , *لَمْ يَمِيلُوا* , *لَمْ يَمِيلُوا* , *لَمْ يَمِيلُوا* :

313 . *ناقص* եւ *لغير* եղող բայերուն վերջի
 փոփոխելի արմատ գիրը կը ջնջուի , ինչ .

لَمْ يَرَمِ կը նետէ , *لَمْ يَرَمِ* չնետէց
لَمْ يَرَ կը տեսնէ , *لَمْ يَرَ* չտեսաւ

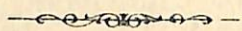
لَمْ يَجْزَ بِهِ ինչ որ բնես , անով պիտի փոխարինուի քեզ :

(*) Այս կրճատումը տեղի կ'ունենայ երկու անձայնա-
 նիչ գիրեր իրարու քով (*التقاء الساكنين*) չըլլալու համար
 (Տե՛ս էջ 8) :

48. Z R U Z U Ն Գ

Հետեւեալ խօսքերուն մէջ գտնուած «խալները ուղղել .

- لم يَرْضَى إِلَّا القانع . مَنْ يَجْتَهِدُ يَنَالُ . ان تصوموا خير لكم .
- لَا تُطِيعُ هَوَاكَ وَيَدُلُّكَ . أَتَيْنَ تَكُونُ أَكُونُ . ماتَ الْغَرِيبَ وَمَلَأَ يَرَى اهله .
- بَيْنَ تَتَدِي أَقْتَدِي . ما تفعلون في الدنيا تَلْقَوْنَهُ فِي الْآخِرَةِ . لَنْ تُحْرَزُونَ
- المِجْدَ إِلَّا بِالْجِدِّ . عَيْشٌ قَنَعًا تَكُونُ مَلِكًا . لَا تَكُونُ حَنْظَلًا فَتُدَاقَ وَتَرْمَى .
- أَرْهَرَ البستانَ وَمَا يَأْتِي الرِّبِيعَ . لَا تَكْذِبْ تَنْجُو . مَنْ تَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ
- نَصْرُهُ . مهما وَصَفَ لِي مِنْ دَوَاءٍ وَلَوْ صَبْرًا أَتَانَاوَلَهُ . أَيُّ كِتَابٍ تَقْرَأُ
- تَسْتَعِيدُ . إِذَنْ تَكُونُ سَعِيدًا . كيفما تكونون يكون قراءكم

27. Դ Ա Ս

ԱՆԵՐԵՒՅԹԻ ԱՆՎՈՐՆԵՐ

314. Արաք . աներեւոյթները երկուքի կը բաժնուին . եռագիր անասական և քառագիր արմասական :

315. Եռագիր արմատական աներեւոյթները շատ ձեւեր (وزن) ունին և անկանոն են . Ինչ . Բն .

բռնել , نَسِيانَ մոռնալ , فِرَارَ փախչիլ , بَشْرَى աւետել , صَهِيلَ վրեջել , يَتَوْتَةٌ ազանիլ , Կւր :

Ամենէն շատ գործածուածները և ֆուլ ձեւերն են :

316. Քառագիր արմատական աներեւոյթը կանոնաւորապէս մէկ ձեւ ունի , որ է , فَعَلَّةٌ . Ինչ . Բն . Բարգմանել , زَلَزَلَةٌ ցնցել , սասանել :

ԱՆՆՈՐՆԱԻՈՐ ԱՆԵՐԵՒՅԹԻ ԱՆՎՈՐՆԵՐ

317. Եռագիր աներեւոյթները սակայն կանոնաւոր ձեւ ունին անուամբ , որ բաղին սկզբը մ յը աւելցնելով կը կազմուի մեղ ձեւին տակ , երբալ = مَدْهَبٌ = ذَهَابٌ . Գալի . Գտնել , مَنظَرٌ = نَظْرٌ . Ինչ .

318. Եթէ սկզբնատառը և ըլլալ (مثال) , այն ատեն անուամբ կը կազմուի , Ինչ . Բն . مَوْعِدٌ = وَعْدٌ . Գտնել , Գտնել = مَوْهَبٌ = وَهْبٌ :

ՁԵ. Դ Ա Ս

ՆԵՐԿԱՅ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ *اسْمُ الْفَاعِلِ*

319. Պարզ եռագիր բայերուն ներկայ ընդու-
նելութիւնը *فَاعِلٌ* ձեռով կ'ըլլայ, ինչ:

كَتَبَ գրել, كَاتِبٌ գրող, գրագիր

قَبُولٌ ընդունիլ, قَابِلٌ ընդունող:

ԱՆՅԵԱԼ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ *اسْمُ الْمَفْعُولِ*

320. Պարզ եռագիրներուն արմատին սկիզբը
աւելորդ ֆ մը և ֆ գրէն վերջը 9 մը գնելով՝ այ-
սինքն *مَفْعُولٌ* ձեռին վրայ կրաւ. անցեալ ընդունելու-
թիւնը կը կազմուի, ինչ:

طَلَبَ խնդրել, مَطْلُوبٌ խնդրուած.

غَلَبَ յարիւլ, مَغْلُوبٌ յարուած.

عَرَفَانَ գիտեալ, مَعْرُوفٌ գիտցուած, հանչցուած:

Ատոնք թէ՛ ածականաբար եւ թէ՛ գոյականաբար
կրնան գործածուիլ:

321. Պարզ քառագիր բայերուն ներկայ ընդու-
նելութիւնը *مَفْعُلٌ* ձեռն ունի, ինչ:

مُتَرَجِّمٌ բարգմանել, مَرَّجِمٌ բարգմանիչ:

مُدَّخِرٌ գլուխ, دَحْرَجَةٌ գլուխ:

322. Ներկայ ընդունելութեան վերջընթեր-
գրին գնաւն ձայնաձայնը վարկայի փոխելով կրաւ.
անցեալ ընդունելութիւնը կը կազմուի, ինչ:

مُدَّخِرٌ գլուխ, مَتَرَجِّمٌ բարգմանուած.

ՁԶ. Դ Ա Ս

الثَّلَاثِي الْمَرْبُودُ فِيهِ

ՅԱԻՆԷԼԱԿԱՆ ԿԱՄ ԱՆԻՄՆՅԵԱԼ ԱՆՆԵՐԵՒՈՅԹ

323. Եռագիր արմատականին վրայ դիր աւել-
ցուելով զանազան նշանակութեամբ յարեղական կամ
ածակցեալ աներևույթներ կը կազմուին, որոնք տաս-
ներկու ձեռ ունին (Տե՛ս էջ 84):

Ա. Ձեռ *أَفْعَالٌ*

324. Կատարեալը *أَفْعَلٌ* և ներկայ ընդ. *مُفْعِلٌ* =

325. Այս ձեռը յաճախ չէզոք բայը ներդոր-
ծականի և ներդործականը անցողականի կը փոխէ, ինչ:
خَرُوجٌ դուրս ելնել, اِخْرَاجٌ դուրս հանել, اِعْلَامٌ գիտնայ, اِعْلَامٌ գիտցնել

ԳԻՏԵԼԻԻՔ. — Ածանցեալ ներգործական բայերուն
ներկայ ընդունելութեան վերջընթեր գրին գաւարն
ձայնանիշը Քնարհասի փոխելով կրաւ. անցեալ ընդու-
նելութիւն (اسم المفعول) կը կազմուի:

326. Եթէ բային արմատական Ա. գիրը ʾ ԸԼԼայ,
افعال ʾմելին վերածուած աստն ى Ի կը փոխուի, ինչ.

պարզ	յաւելակցան	կաս.	ճերկ. ընդ.
أَمَّنْ	إِيْمَانِ	آمَنَ	مُرْمِنٌ

327. Թէ որ Ա. գիրը ʾ ԸԼԼայ, աներեւոյթին
մէջ ى Ի կը փոխուի, իսկ կատարեալին մէջ ʾ Ը նոյ-
նութեամբ կը մնայ, ինչ.

պարզ	յաւել.	կաս.	ճերկ. ընդ.
وَجُود	إِجَادِ	أَوْجَدَ	مُرْجِدٌ

328. Եթէ արմատական Բ. գիրը ʾ կամ ى
ըլլայ, ջնջուելով աներեւոյթին ծայրը ʾ մը կ'աւելցուի,
ինչ.

պարզ	յաւել.	կաս.	ճերկ. ընդ.
دَوْرَ	إِدَارَةَ	أَدَارَ	مُدِيرٌ
مَيْلَ	إِمَالَةَ	أَمَالَ	مُمَيْلٌ

49. Z R U Z U Ն Գ

Հիտեւեալ պարզ եռագիր բայերը افْتَال ʾմելի վե-
րածել, ինչպէս նաև կատարեալը և ներկայ ու անց-
եալ ընդունելութիւնները նշանակել.

• نكرة. بطلان. أثر. قرار. وقوع. يسر. نور. يقن. نسيان. وصول.
خوف. حُب. مدد. جواب. وصية. رضا. وجوب. قناعة

25. Դ Ա Ս

Բ. Զել تَفْعِيل

329. Սոյն աներեւոյթին կատարեալն է
և ներկ. ընդունելութիւնը مُفَعَّل :

330. Այս ʾմելն ալ ընդհանրապէս չեզոքը ներ-
գործականի, և ներգործականը անցողականի կը փոխէ,
ինչ. ۱ սուաջ գալ, սեղի ունենալ, تَحْصِيلَ սահմալ.

خَوْفَ վախնալ, تَخَوُّفٍ վախցնել.
زينة գարդարում, تَزْيِينٍ գարդարել.
عرفان գիտնալ, نَعْرِيفٍ գիտցնել, نَعْرِيفٍ գիտցնել.

331. Եթէ բային արմատական Գ. գիրը ւ, օ, և կամ ى գիրերէն մին ըլլայ, աներեւոյթը *تَعَلَّة* ձևով կը կազմուի, ինչ .

պարզ	յաւ.	կոտ.	ընդ. ներկ.
خطاء վրիպում	تَخْطِئَة	خَطَاءً	مُخْطِئِي
رُبُو սնանիլ, մեծնալ	رَبِيَّة	رَبِي	مُرَبِّ
سَوِيَّة հասաստութիւն	تَسْوِيَّة	سَوَّى	مُسَوِّ

50. Z P U Z A N Գ

Հետեւեալ պարզ եռագիր բայերը *تَمَعِيل* ձևով վերածել, ինչպէս նաև կատարեալը և ներկ. ու անց. ընդունելութիւնները նշանակել .

كمال . شرف . كرم . عُمران . براءة . خراب . جيدة . تمام . يسر . شوق .
وصف . أدب . قدر . عينة . خمن . حق . هنا . رتبة . صفوة .

29. Դ Ա Ս

Գ. Ձև *مُفَاعَلَة*

332. Այս աներեւոյթին կատարեալը կ'ըլլայ *مُفَاعَل* և ներկ. ընդունելութիւնը *مُفَاعِل* =

333. Այս ձևը երկուստեք փոխադարձաբար

կատարուած գործողութեան մը գաղափարը կը յայտնէ սովորաբար, ինչ .

كَتَبَ գրել, مَكَاتِبَة բրթակցիլ .

حَرَبَ պատերազմ, مُحَارَبَة պատերազմիլ :

334. Այս աներեւոյթին տեղ *فِعَال* ձևն եւս կը գործածուի նոյն իմաստով, ինչ .

مُجَادَلَة կամ جَدَال վիճաբանիլ, բանակոխել .

مُصَارَعَة » صِرَاع ըմբռնմանիլ .

335. Արմատական Գ. գիրը թէ որ ւ կամ ى ըլլայ, այդ փոփոխական գիրը յի կը փոխուի, ինչ .

պարզ

յաւել. կոտ. ներ. ընդ.

مُجَازٍ مُجَازِي جَازَى مُجَازَاةَ փոխարինում

كُفَاةٍ كَافِي كَافِي مَكَاةَ բաւել

51. Z P U Z A N Գ

Հետեւեալ պարզ եռագիր աներեւոյթները *مُفَاعَلَة* ձևին վերածելով խոնարհել կատարեալը, ներկան եւ հրահայտականը .

شركة . قبول . خبر . عقب . طوع . اخذ . جوار . ضد . قتل .
طلوع . حصر . بدل . بيع . وفق . دراية . لحظ . سب . مرآة

ՁԹ. Դ Ա Ս

Դ. ՁԵԻ օճԵԿԻԼ

336. Ատոր կատարեալն է օճԵԿԻԼ և ներ. ընդ. օճԵԿԻԼ, ինչ.

պարզ	յաւել.	կաս.	ներ. ընդ.
قطع կտել	أَقْطَعَ	أَقْطَعُ	مُنْقَطِعٌ
قُوت قտել	أَقْتَأَكُ	أَقْتَأُكَ	مُنْقَأُكَ
قَوْد վարել	أَقْتَادُ	أَقْتَادُ	مُنْقَادُ

337. Այս ճեւը ներդարեալանը կրաւորականի և կամ կրաւորակերպ չէզոքի կը փոխէ, ինչ.

كسر կոտել, انكسار կոտուիլ.
 فصل վատել, انفصال վատուիլ.

52. Ն Ր Ա Ն Ա Ն Գ

Հետեւեալ պարզ եռագիրները օճԵԿԻԼ ձեւին վերածելով խոնարհել կատարեալը, ներկան և հրամայականը :

قِسْمَةٌ . دَفْعٌ . ضَمٌّ . فَرْقٌ . بَيْطٌ . شَرْحٌ . حَلٌّ . هَدْمٌ . صَبٌّ .
 سَوْقٌ . عَقْدٌ . قَضَاءٌ . هَزْمٌ . زَوِيَّةٌ . جَمُودٌ . قَلْبٌ . قِيَاسٌ . حُنُوءٌ .

Ղ. Դ Ա Ս

Ե. ՁԵԻ օճԵԿԻԼ

338. կատարեալը օճԵԿԻԼ և ներ. ընդ. օճԵԿԻԼ, ինչ.

պարզ	յաւել.	կաս.	ներ. ընդ.
حريق հրդեհ	أَحْتَرَقَ	أَحْتَرِقُ	مُحْتَرِقٌ
شِدَّة սասկուրիւն	أَشْتَدَّ	أَشْتَدُّ	مُشْتَدٌّ
خَيْرَةٌ նախընտրուիւն	أَخْتَارَ	أَخْتَارُ	مُخْتَارٌ

339. Այս ձեւը յաճախ չէզոքի, երբեմն ալ ներդարեալանի խոնատան աւելի, ինչ.

فخر պարծանք, افتخار պարծիլ.
 شراء գնում, اشتراء գնել.

340. مثال եզող բային առաջին գիրը Ե ի կը փոխուի սոյն ձեւին մէջ, և երկու Ե իրը ի մի աւելի փոփոխուի կրկնակ կ'առնեն, ինչ.

مُتَّحِدَةٌ մենուրիւն, اتَّحَادٌ, اتَّحَدَ

341. Եթէ արմատական առաջին տառը Ե ի կը փոխուի Ս ի, թիւերէն մին ըլլալ, սոյն ձեւին Ս ի կը փոխուի Ս ի, ինչ.

ضرب հարուածել, اضْطَرَّاب հօտանցիլ, յուզուիլ.
 ضرر վնաս, اضْطَرَّار հարկադրուիլ.
 صبر համբերութիւն, اصْطَبَّار համբերել, սոկալ:

342. Իսկ եթէ առաջին տառը د, ذ, կամ ز
 Ըլլայ, աւելորդ են՝ د Ի կը փոխուի, ինչ.
 ذُخْر պաշար, * ادَّخَرَ ամբարել.
 زحمة ամբոխ, ازدحام խոցիլ.
 زيادة եւել, ازدياد աւելնալ:

53. Z R U Z U N F

Հետեւեալ պարզ եռագիրները افتعال ձեւին վե-
 րածելով խոնարհել.

حرمة • شمول • عبوة • منع • جُرْأَة • وصف • يسر • ريب • طرد •
 ذكر • زوج • صلاح • صيد • قوت • ظلم • دعوى • حاجة • طلوع

(*) ذ գիրը د Ի փոխուելով կրկնակ կ'առնէ:

Ղ Ա. Դ Ա Ս

2. Զեի اَفْعَال

343. Այս աներեւոյթին կատարեալն է اَفْعَل և
 ներ. ընդունելութիւնը مَفْعَل :

344. Ընդհանրապէս գոյն կամ մարմնոյ ընա-
 կան թերութիւն նշանակող բառերէն կ'ածանցի սոյն
 աներեւոյթը, ինչ.

պարզ	յաւել.	կաս.	ճեր.ընդ.
حُمْرَة կարմուրթիւն	احْمَرَّار կարմրիլ	احْمَرَّ	مُحْمَرَّ
اعْوَرَّ միականի	اعْوَرَّار միականի ըլլալ	اعْوَرَّ	مُعْوَرَّ

Ի. Զեի تَفَعَّل

345. կատարեալն է تَفَعَّل և ներ. ընդ. مُتَفَعَّل :

346. Այս ձեւը ընդհանրապէս تَفَعَّل անուն
 կրաւորականն է, և մերթ կրաւորակերպ չէզոք կ'ըլ-
 ւայ, ինչ.

تَشَرَّفَ փառաւորել, تَشَرَّفَ փառաւորուիլ.

պարզ	յաւել.	կաս.	ներ. ընդ.
كَبُرَ հպարտութիւն	تَكَبَّرَ հպարտանալ	تَكَبَّرَ	مُتَكَبِّرٌ
رَدَّ մերժում	رَدَّدَ մերժուիլ	رَدَّدَ	مُتَرَدِّدٌ
زَوَّجَ ամուսնութիւն	زَوَّجَ ամուսնանալ	زَوَّجَ	مُتَزَوِّجٌ

54. Z R U Z U N Գ

Հետեւեալ պարզ եռագիրները ի ստորեւ նշանա-
ուած յաւելական ձեւերուն վերածելով խոնարհել :

أَفْعَلَالٌ ձեւով.

سودة • سُمرة • صفرة • بيضة • خضرة • خضل • عوج • غبر • احوال

تَفَعَّلٌ ձեւով.

حكم • نفس • شرف • وقف • يقن • نزول • ادب • جدّة • وهم •
تاج • زينة • حفظ • بسم • درس • فهم • صرف • خلق • بُه

٢ ٢. ٦ ٤ ٥

٢. ٤. ٥. تَفَاعَلٌ

347. կատարեալը تَفَاعَلٌ և ներ. ընդ. փոխ. փոխ.

պարզ	յաւել.	կաս.	ներ. ընդ.
تَبَّعَ հետեւիլ	تَتَّبَعُ մեկզմեկու հետեւիլ	تَتَّبَعُ	مُتَتَّبِعٌ

348. Այս ձեւն ալ ըստ մեծի մասին ղրկել-

րակցական է. երկու կամ աւելի անձանց միջեւ փո-
խադարձաբար գործողութեան մը տեղի ունենալը կը
յայտնէ, ինչ .

عَوْنٌ օգնել, تَعَاوَنَ միմեանց ձեռնու ըլլալ .

خَصْمٌ բեւանութիւն, تَخَاَصُمَ իրարու հետ բեւամանալ .

حَدٌّ հակառակ, تَضَادَّ իրարու հակառակիլ :

349. Երբեմն ալ կեղծել, ձեւացնել իմաստը
ունի, ինչ .

جهل sqհտութիւն, تَجَاهَلَ sqհտ ձեւանալ .

مَرَضٌ հիւանդութիւն, تَمَارَضَ սուտ հիւանդ ըլլալ :

55. Z R U Z U N Գ

تَفَاعَلٌ
Հետեւեալ պարզ եռագիր աներեւոյթները
ձեւին վերածելով խոնարհել .

درك • فوت • قعود • ثأب • وفق • كسل • حُب • علو • ميل •
نقص • دخول • عقب • ولى • يمن • سؤال • عطاء • بعد • ورود

Ղ Գ . Դ Ա Ս

Թ . ՉԵԻ ٱسْتَفْعَال

350. Ասոր կատարեալն է **ٱسْتَفْعَل** և ներ . ընդ . **مُسْتَفْعِلٌ** :

351. Այս ձեւը սովորաբար իր մէջ խնդրելու իմաստը կը պարունակէ և ներգործական է, երբեմն ալ չէզոք, ինչ .

عَفْرَانٌ ٱسْتَفْعَارٌ ցերուս, բողոքիւն խնդրել .

مدد ٱسْتِمْدَادٌ օգնութիւն խնդրել .

ارْسُونِ ٱسْتِئْذَانٌ կամ ٱسْتِئْذَانٌ արտօնութիւն խնդրել .

352. Թէ որ բային արմատական Ա . գիրը և ըլլայ, աներեւոյթին մէջ **ي** ի կը փոխուի, իսկ կատարեալին մէջ **و** ը նոյնութեամբ կը մնայ, ինչ .

պարզ   յաւել .   կոտ .   ներ . րնդ .

مُسْتَوْهَبٌ ٱسْتَوْهَبَ ٱسْتِهَابٌ ցալ, ցնորհել وَهَبَ

مُسْتَيْقِنٌ ٱسْتَيْقِنَ ٱسْتِيقَانٌ գիտակցութիւն يَقِنَ

353. Եթէ արմատական Բ . գիրը և կամ **ي** ըլլայ, ջնջուելով աներեւոյթին ծայրը օ մը կ'աւելցուի . (Տե՛ս ٱفْعَال 142), ինչ .

պարզ	յաւել .	կոտ .	ներ . րնդ .
دَوَامٌ ٱسْتَدَامَ ٱسْتَدَامَ	دَوَامٌ ٱسْتَدَامَ ٱسْتَدَامَ	دَوَامٌ ٱسْتَدَامَ ٱسْتَدَامَ	دَوَامٌ ٱسْتَدَامَ ٱسْتَدَامَ
فَائِدَةٌ ٱسْتَفَادَ ٱسْتَفَادَ	فَائِدَةٌ ٱسْتَفَادَ ٱسْتَفَادَ	فَائِدَةٌ ٱسْتَفَادَ ٱسْتَفَادَ	فَائِدَةٌ ٱسْتَفَادَ ٱسْتَفَادَ
رَاحَةٌ ٱسْتَرَاخَ ٱسْتَرَاخَ	رَاحَةٌ ٱسْتَرَاخَ ٱسْتَرَاخَ	رَاحَةٌ ٱسْتَرَاخَ ٱسْتَرَاخَ	رَاحَةٌ ٱسْتَرَاخَ ٱسْتَرَاخَ

— ներ . ընդունելու թեան վերջը թեր **ي** ն անց . րնդունելու թեան մէջ **ا** ի կը փոխուի, ինչ . **مُسْتَدَامٌ مُسْتَفَادٌ ٱفْعَالٌ** աներին մէջ ալ այսպէս կ'ըլլայ :

56. Z P A Z A N Գ

Հետեւեալ պարզ եռագիր աներեւոյթները **ٱسْتَفْعَال** ձեւին վերածելով խոնարհել .

نُطِقَ . خَبِرَ . حُسِّنَ . كَثُرَ حَمٌّ . هَذَا . وَطَنٌ . خِدْمَةٌ . هَلَكَ . هِدَايَةٌ . فَتَوَى . قَلَّةٌ . دَلَالَةٌ . قَرَارٌ . كَمَالٌ . رَحْمَةٌ . فَهَمٌ . طُلُوعٌ . بَدَأَ . قِيَامٌ دِينَ

Ղ Դ . Դ Ա Ս

Թ . ՉԵԻ ٱفْعِيَال

354. Ասոր կատարեալը կ'ըլլայ **ٱفْعَوَعَلَ** եւ ներ . ընդ . **مُفْعَوِعَلٌ** :

355. Սոյն ձեւը յաճախ առաւելութեան, սաստկութեան գաղափարը կ'արտայայտէ, ինչ .

յաւել .	կաս .	ճեր . ընդ .
اخشيَّشَان	աւելի կարծեանայ , կոտ բլլայ	اخشوشن ^ه փշփշոտն
احديَّاب	տաս կուզ բլլայ	محدوَّدب ^ه միստօր

ԺԱ. Չեի افعوال

356. կատարեալը **افْعُول** և ներ. ընդ. **مَفْعُول** է, **ինչ .**

յաւել .	կաս .	ճեր . ընդ .
اجلواذ	արագ ընթանայ	مجلوَّذ ^ه միջլօտ

ԺԲ. Չեի افعال

357. կատարեալը **افْعَال** և ներ. ընդ. **مُفْعَال** կըլլայ ,

358. Այս եղևու ձեւերն ալ սաստկութեան գաղափարը կը յայտնեն , **ինչ .**

յաւել .	կաս .	ճեր . ընդ .
احمراز	տաս կարմրի	محمراز ^ه միստար
اصفراز	խիս գեղնի	مصفراز ^ه միստար

ԻՍԿՐՈՒԹ . — Յաւելական բայերուն իւրաքանչիւրին սովորական նշանակութիւնը ի վերեւ յոյց արուած է : սակայն անոնք երբեմն տարբեր նշանակութիւններով ևս կը գործածուին , որոնք ի հարկին բառգրքի գիւմելով կրնան գիտցուիլ :

ՂԵ . Դ Ա Ս

الرَّبَاعِي الْمَزِيدُ فِيهِ **ف.Ս.Ս.Գ.Ի.Բ. Ա.Ն.Ե.Ր.Ե.Ի.ՈՅԹ**

359. Գառազիր յարեղակսն կամ ածանցեալ են այն բայերը որոնց արմատական չորս գրերուն վրայ ուրիշ տառեր եւս աւելցուած են :

Ասոնք երեք ձեւ ունին .

Ա. Չեի تَعَلَّل

360. Սոյն աներեւոյթին կատարեալն է **تَعَلَّل** և ներ. ընդ. **مُتَعَلَّل** :

361. Այս ձեւը կրաւորական և կամ կրաւորակերպ չէզոք կըլլայ , **ինչ .**

պարզ	յաւել .	կաս .	ճեր . ընդ .
تَدَحْرَجَ	գլորի	تَدَحْرَجَ	مَدَحْرَجَ ^ه միստար
تَبْرَطَل	կաւառել	تَبْرَطَل	مَبْرَطَل ^ه միստար

Բ. Չեի اَفْعَلَال

362. Ասոր կատարեալն է **اَفْعَلَال** և ներ. ընդ. **مُفْعَلَل** :

363. Այս ձեւը կրաւորակերպ չէզոք է , **ինչ .**

յաւել .	կաս .	ճեր . ընդ .
احرنجم	խոնի , հաւառի	محرنجم ^ه միստար

Ղ Ձ . Դ Ա Ս

Գ. ՁԵԻ أَفْعَالٌ

364. Ասոր կատ. أَفْعَلَّ և ներ. ընդ. مُفَعَّلٌ է :

365. Այս ձևը ուժգնութեան գաղափարը կ'արտայայտէ, ինչ.

յաւել.	կաս.	ներ. ընդ.
أَقْشَعِرَّار	أَقْشَعِرَّ	مُقَشَّعِرٌ
أَضْمَحِلَّال	أَضْمَحِلَّ	مُضْمَحِلٌ

366. Քառագիւր և յաւելական բայերուն իւրաքանչիւրին անցեալ ընդունելութիւնը նոյն բային կանոնաւոր աներեւոյթն (مصدر ميمي) է միանգամայն, ինչ.

أَنْطَلَقَ = مُنْطَلَقٌ մեկնում

أَسْتَقْبِلُ = مُسْتَقْبِلٌ ապագայ, գալիք :

367. Անց. ընդունելութիւնները տեղական եւ ժամանակական անուն ալ կ'ըլլան, ինչ.

أَهْوَجَ تَصْلِيَةً, أَهْوَجَ مَصْلِيَةً

أَصْطَلَمَ { ընդհարում (qorawg) } مُصْطَلَمٌ բանակէտ, համբար .

أَجْتَمَعَ հաւաքուի, مُجْتَمِعٌ ժողովասեղի կամ հաւաքման ժամանակ :

ՂԷ. Դ Ա Ս

بِنَاءِ الْمُرَّةِ وَالنَّوْعِ

368. Կրբեմն եռագիւր աներեւոյթ մը فَعْلَةٌ ձևով իր բային հետ կը գործածուի՝ գործողութեան մէկ անգամ կատարուած ըլլալը ցոյց տալու համար և اسْمُ الْمُرَّةِ կը կոչուի, ինչ. يَأْكُلُ فِي الْيَوْمِ أَكْلَةً որ մեկ ժում կերակուր կ'ուտէ. شَرِبْتُ شَرْبَةً ունայ մը խմեցի :

369. Եթէ բայը քառագիւր կամ ածանցեալ (= յաւելական) ըլլայ, իր աներեւոյթին ծայրը ة մը կ'աւելցուի, ինչ. أَكْرَمْتُهُ أَكْرَامَةً մեկ անգամ պատուեցի զինքն :

370. Եթէ աներեւոյթը ة ով վերջաւորած ըլլայ, այն ատեն իրմէ վերջը وَاحِدَةً թուականը և կամ لَاغَيْرَ, لَا قَيْتَهُ مَلَاقَاةً وَاحِدَةً մեկ հանդիպում մը ունեցայ անոր հետ կամ մեկ անգամ միայն հանդիպեցայ անոր. أَجَبْتُهُ إِجَابَةً فَقَطَّ մի անգամ եւեր պատասխանեցի իրեն :

371. Իսկ فَعْلَةٌ ձևը միեւնոյն պարագային մէջ բային գործողութեան կերպը, եղանակը կը ցուցնէ և այն ատեն اسْمُ النَّوْعِ կը կոչուի, ինչ. هُوَ يَمْشِي مَشْيَةً الْمُخْتَالِ մի անգամ անցնելու կը կոչուի :

ՂԸ. ԴԱՍ

الْأَسْمَاءُ الْمُسْتَقَّةُ

ԱՆՄԱՆՅ ԲԱՌԵՐ

372. Ներկայ և անցեալ ընդունելութիւններէն
 (اسم المفعول և اسم الفاعل) զատ պարզ եռագիր բայերէն
 կ'ածանցին նաև Գրական Ածական (الصِّفَةُ الْمُسْتَبَهَّةُ),
 Բարդասական Ածական (اسم التَّفْضِيلِ), Ժամանակա-
 կան Անուն (اسم الزَّمَانِ), Տեղական Անուն (اسم الْمَسْكَانِ)
 և Գործիական Անուն (اسم الآلَةِ):

373. Ներկայ ընդունելութեան մէջ և فَاعِلٌ է,
 (Տե՛ս թիւ 319), ինչ.

والدُّ և ծնիւ, وَلَا دَّة

والأمرُ և հրամայող (փոխ. الأمرُ):

374. مضاعف եղող բառին արմատ Գ. գիրը
 ներկայ ընդունելութեան մէջ կրկնակով կ'ըլլայ, ինչ.

ذَامٌ և պարսաւել, ذَامٌ և պարսաւող (փոխ. ذَامٌ):

ذَالٌ և ճանակել, ذَالٌ և ճանակիչ (փոխ. ذَالٌ):

375. اجوف եղող բառին Բ. գիրը և Ե կը
 փոխուի, ինչ.

قَائِلٌ և խօսող, قَوْلٌ և խօսք.

بَاعِعٌ և վաճառող, بَيْعٌ և վաճառում.

ՂԹ. ԴԱՍ

صِيغُ الْمُبَالَغَةِ (تضار.)

376. Պարզ եռագիր բայերուն ներ. ընդունելու-
 թիւնը (اسم الفاعل) գերազատկան աղևաղ ձեւեր ունի,
 որոնք յաճախութեան և սաստկութեան գաղափարը
 կ'արտայայտեն:

Գլխաւոր ձեւերը հետեւեալներն են.

2ել	Օրինակ
فَعَّالٌ	كَذَّابٌ usախօս
فَعَّالَةٌ	عَلَامَةٌ ներհուն, շատ գիտուն
مَفْعَالٌ	مَقْوَالٌ նոռումբան
فَعُولٌ	صَبُورٌ երկայնամիտ
فَعِيلٌ	رَحِيمٌ բազմագութ
فَعِيلٌ	صِدِّيقٌ ամենահաւասարիմ

333. Սա *فَعَال* *մեղին վրայ եկող խել մը բառեր՝ որ և է արհեստով, գործով մշտազբազ անձեր կը նշանակեն և այն ատեն اسم منسوب (վերաբերական Ածական) կը կոչուին, ինչ.*

خَبْرٌ հաց, *خَبَّازٌ* հացագործ.
حَمَلٌ բեռցնել, *حَمَّالٌ* բեռնակիր.
جَمَلٌ ուղտ, *جَمَّالٌ* ուղտապան:

57. Z R A Z A N Գ

Հետևեալ բառերէն *فَعَال* ձեռով արհեստատորներուն անունները կազմել.

زيت . سمن . بيع . جزر . فِلاحة . صرف . طبخ . سَقَى .
عطر . مِلاحة . دَلِك . حصد . حَكَّ . بزر . قصب . خِياطة .
برد . جراحة . حديد . نجارة . باب (بوب) (արտատը)

Ճ. Դ Ա Ս

ԱՆՅԵԱԼ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ *اسم المفعول*

338. Կրատորական անց. ընդունելութիւնը *مَفْعُول* *մեղով կըլլայ (Տե՛ս թիւ 320), ինչ.*

أخذ առնել, *مَأخُودٌ* առնուած.
وَجَدَ գտնել, *مَوْجُودٌ* գտնուած, ներկայ.
مَدَّ երկարել, *مَمْدُودٌ* երկարեալ:

339. *اجوف* բառին 9 ը ջնջուելով անց. ընդունելութիւնը *مَفْعُول* *մեղը կը ստանայ, ինչ.*

خَوْفٌ երկիւղ, *مَخْوفٌ* երկիւղալի (*փոխ. Խ*)
قَوْلٌ խօսք, *مَقُولٌ* խօսուած (*» Խ*)

340. *ناقص* եղող բառին Գ. գիրը թէ որ 9 ըլլայ, կրկնակ կ'առնէ, ինչ.

دَعْوَةٌ կոչել, հրաւիրել, *مَدْعُودٌ* հրաւիրեալ:

341. *بِئْت* Գ. գիրը *ی* ըլլայ, *مَفْعُول* *մեղին աւելորդ 9 ը Խ փոխուելով կրկնակ կ'առնէ և զինքը նախորդող գիրը զատարայով կը կտրուցուի, ինչ.*

بِنَاءٌ շինել, *مَبْنُوءٌ* շինուած (*փոխ. Խ*).
رَوَايَةٌ պատմել, *مَرْوُوءٌ* պատմուած (*փոխ. Խ*):

58. Z R A Z A N Գ

Հետևեալ եռագիր արմատականներուն ներ. և անց. ընդունելութիւնները գտնել.

جمع . ظلم . منع . زيادة . عرفان . سرور . يأس . بيع .
أَكْر . وصول . مليون خصوص . سؤال . جَرَّ . أمر . رعاية

Ճ Ա. Դ Ա Ս

ԴՐԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆ, ^{اَلصِّفَةُ الْمَشْبَهَةُ}

382. Դրական ածականը, որ ընդհանրապէս չէզոք բայերէ կ'ածանցի, անունի մը որպիսութիւնը, մէկ հանգամանքը կը ցուցնէ և տեւողական վիճակի մը գաղափարը կը բովանդակէ իր մէջ. ինչ.

كَبِيرٌ մեծ, حَسَنٌ գեղեցիկ, فَرِحَ զուարթ:

383. Դրական ածականը զանազան ձեւեր ունի, որոնց գլխաւորներն են.

2ել	Օրինակ
فَعَلٌ	صَعِبٌ զժուար
فَعُلٌ	ضِيقٌ ցիւղ
فَعُلٌ	صَلْبٌ կարծր, պինդ
فَعَلٌ	حَسَنٌ գեղեցիկ
فَعِلٌ	خَشِنٌ կարծր, խիստ
فَعِيلٌ	قَبِيحٌ սգեղ
فَعَالٌ	جَبَانٌ երկչոտ
فُعَالٌ	شَجَاعٌ քաջ, կտրին
فَعْلَانٌ	سَكْرَانٌ զինով
فُعْلَانٌ	عُرْبَانٌ մերկ

Ճ Բ. Դ Ա Ս

ԴՐԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆ (Շար.)

384. Դրական ածականներուն մէջ ամենէն շատ գործածական ձեւերէն մին է ^{فَعِيلٌ} ձեւը:

385. Թէ որ բառին Գ. գիրը ւ ըլլայ, Կ է փոխուելով կրկնակ մը կ'առնէ ^{فَعِيلٌ} ձեւին մէջ. ինչ.

عَلُوٌ բարձրութիւն, عَلِيٌّ բարձր

قُوَّةٌ զօրութիւն, قَوِيٌّ զօրաւոր, ոյժով:

386. Բնական քերուքիւն, զարդ և կամ գոյն նշանակող բառերը ^{أَفْعَلٌ} ձեւով գրական ածական կ'ըլլան, ինչ.

يَاضَةٌ ներմակութիւն, أَيْضٌ ներմակ.

كُومِي կուրութիւն, أَعْمَى կոյր.

صُفْرَةٌ դեղնութիւն, أَصْفَرٌ դեղին.

طُرُشَةٌ խլութիւն, أَطْرَشٌ խուլ:

387. Այս ձեւով գրական ածականները ^{فَعْلَاءٌ} ձեւին վրայ իգական կ'ըլլան, ինչ.

ար. իգ.

أَيْضٌ ներմակ, يَيْضَاءٌ

أَعْمَى կոյր, عَمِيَاءٌ

391. Սոյն **أَفْعَل** ձեւը գերազրականի իմաստով եւս կը գործածուի յատկացուցիչի մը հետ, և կամ **مِنْ** նախդիրով: Այս վերջին պարագային մէջ բաղդատական բառին վրայ **أَنْ** յօդն ալ կ'աւելցուի, ինչ.

մարդոց ամենէն գիտունը, **أَعْلَمُ مِنَ النَّاسِ** կամ **أَعْلَمُ النَّاسِ** անիկա ամենէն պատուական մարդն է: **هُوَ أَفْضَلُ رَجُلٍ**

ԵՄԵՆՈԹ. — Ածականին քովը **جِدًّا** (յոյժ, խիստ), **كَثِيرًا** (շատ), **لِلْغَايَةِ** (վերջին ծայր, չափազանց), բառերէն մին աւելցուելով, Բացարձակ Գերադրական կը կազմուի, ինչ. **عَظِيمٌ جِدًّا** խիստ մեծ, **لِلْغَايَةِ** չափազանց **كَبِيرًا** հարուստ:

60. Z R U Z U N Գ

Հետեւեալ բառերը բաղդատական ածականի վերածել.

- كَبْر . قُرْب . عِلْم . حَق . صِغَر . صَعُوبَة . صَدَق . شَدَة . قَلِيل .
- لِاقَة . يُسْر . لَزُوم . خَفِيف . وَضُوح . عَزِيز . طَوِيل . قَوِي .
- جُودَة . رَضِي . جَلِيل . لَذِيذ . احْمَرَار . اسْتِقَامَة . اِكْرَام .
- اِيضَاص . عِدَاوَة . سَوَاد . اِعْتِبَار . اسْتِخْرَاج . حَاجَة

Ճ Դ . Դ Ա Ս

إِسْمًا لَزِمًا وَالْمَكَانِ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐ

392. Եռագիր պարզ բայերէն ժամանակական և Տեղական Անուններ կը կազմուին **مَفْعَل** ձեւով, որ գործողութեան ժամանակը կամ տեղը կը նշանակէ, ինչ.

جَبَلٌ յղութիւն,	مَجْبَلٌ յղութեան ժամանակ,
طَبَخٌ եփել,	مَطْبَخٌ խոհանոց.
صَبٌّ բափել,	مَصَبٌ գետաբերան.
شَتَا՞ ձմեռել,	مَشْتِي՞ ձմեռոց:

393. Եթէ բային ներկան զանազան ունենայ, եւ կամ արմատական Ա. գիրը չ ըլլայ, ժամանակական և տեղական անունը **مَفْعَل** ձեւով կ'ըլլայ, ինչ.

- مَجْلِسٌ նիստ, ժողովասեղի. (يَجْلِسُ ներք.), բազմիլ, جُلُوس
- مَنْزِلٌ իջեւան. (يَنْزِلُ ներք.), նշուլ, نَزُول
- مَوْعِدٌ խոստանալ, وَعَد կամ ժամանակը:
- مَغْرِبٌ արեւ-մուսկ, مَشْرِقٌ արեւելիք

— Բացառութիւն են՝ مَغْرِبٌ արեւ-մուսկ, مَشْرِقٌ արեւելիք

մուսժ , مَسْجِدٌ մզկիթ , աղօրասեղի , مَجْزُرٌ սպանդանոց
բառերը , որոնց ներկային 'իջին գրին (عين الفعل) ձայնանիշը
գասարա չէ :

394 . Բառագիրներուն , ինչպէս նաև յաւելա-
կաններուն ժամանակական և տեղական անունները ի-
րենց անցեալ ընդունելութենէն կը կազմուին (Տե՛ս էջ
156) , ինչ .

անց . րնդ .	աներեւոյթ
مَدْحَرَجٌ բաւալելու սեղը կամ ժամանակը	(مَدْحَرَجَةٌ)
مُسْتَشْفَى հիւանդանոց ,	(مُسْتَشْفَاءُ)
مُنْحَدَرٌ զառիվար ,	(مُنْحَدَارٌ)

395 . Երբեմն Տեղական Անուն կը շինուի مَفْعَلَةٌ
ձևով եւս , և մերթ բազմութեան , առատութեան
գաղափարը կը յայտնէ , ինչ .

أَسَدٌ սաիւժ ,	مَآسِدَةٌ սաիւժներու բնակավայրը .
سَبْعٌ զօղան ,	مَسْبَعَةٌ գազաններու առաս զճնուած սեղը .
كِتَابٌ գիրք ,	مَكْتَبَةٌ մասենադարան , գրասուն :

61. Z R U Z A N Y

Հետևեալ բառերն ժամանակական և տեղական
անուններ շինել վերոյիշեալ ձևերով .

- جمع حکم . نبعان . وقوع . طبع . قرار . ملح . حفلة .
 هلاك . كَوْن . زيارة . بدأ . خزانه . تَذ . برطلة . وجيل .
 التقاء . ورود . حطّة . ولادة . استخراج . حلّ . سير . رمي .
 اعتماد . وضع . يسر . انطلاق . وقوف . ارتقاء . جَرِي . اتقان

Ճ Ե . Դ Ա Ս

اسْمُ آلا لَةٍ ԳՈՐԾԻՍԿԱՆ ԱՆՈՒՆ

396 . Գործիք նշանակող անունները պարզ ե-
ռագիր բայերէն կ'ածանցին հետեւեալ երեք ձևերով .

1. مَفْعَلَةٌ 2. مَفْعَالٌ 3. مَفْعَلَةٌ

Օրինակ՝	حَفَرَ բրել ,	مَحْفَرٌ բրիչ .
	سَنَّ սրել ,	مِسن յեսան .
	فَتَحَ բանալ .	مِفْتاح բանալի .
	كَنَسَ աւելլ ,	مَكْنَسَةٌ աւել .
	قَرَضَ կտրել ,	مَقْرَاضٌ մկրաս :

397 . եթէ բային արմատական Ա. գիրը ւ ըլլայ, Կի կը փոխուի, ինչ .

وزن կտուի, ميزان կօխօք:

398 . եթէ Գ. գիրը ւ կամ Կ ըլլայ, Կի կը փոխուի, ինչ .

روية հայիլ, سبغنة, امرأة հայելի, (مفعلة ձեւին վրայ)

كحي Խարանի, արդկել, مكواة արդուկ (» » »)

62. Z R U Z U N Գ

Հետեւեալ բառերէն գործիք նշանակող անուններ չինել .

مفعّل ձեւին վրայ .

ثقب . دفع . كحل . قطع . برد . حرث . نجل . ابرة .
قص . وجر . حور . همز . رود . بضع . حك . وسم .

مفعال ձեւով .

صباح . ضرب . قضب . زرق . عروج . نشارة . وزوب .
سوك . قلع . طمر . أشر (սղոցել) . زليج .

مفعلة ձեւին վրայ .

ملح . لعقة . لحنف . صقل . ريح (روح արմատը) . طرقة .
شرب . قط . قلي . شواء . صفوة . رقي . برية .

ՃԶ. ԴԱՍ

اسمُ التَّصْغِيرِ ԱՆՈՒՆ ԱՆՈՒՆ

399 . նուազական անունը կը կազմուի ֆեւիլ, ֆեւեւիլ, ֆեւեւիլ :

400 . եռագիր բառերը ֆեւիլ ձեւով նուազական կըլլան (*), ինչ .

نهر գետ, نهير գետակ .

رجل մարդ, رجيل մարդուկ .

حسن գեղեցիկ, حسين գեղեցիկ .

باب դուռ, بوبه դռնակ .

401 . Գառագիրները ֆեւեւիլ ձեւով նուազականի կը փոխուին, ինչ .

دفتري պզտիկ սեռակ, دفتريه սեռ .

قاسمير կարմիր, احيمير կարմուկ :

ԳԻՏԵԼԻՔ . — فاعلة և فاعل ձեւով բառերուն աւելորդ Կ յի կը փոխուի, ինչ .

* Անհուլով (مبنى) բառերէն նուազական անուն չկրնար չինուիլ :

كاتب գրագիր, فارسونهار փոփրիկ գրագիր, եւայլն .

خادم ծառայ, خويدم փոփրիկ ծառայ .

ذابة չորփոսանի, ذويبة ննի, գետուն :

402. **فُعَيْيل** Հինգ գիրէ բաղկացած բառերը

ձեւով նուազական կ'ըլլան, ինչ .

عصفور ննդուկ, عصيفير փոփրիկ ննդուկ .

قرطاس սեռակ, قرائطيس փոփրիկ սեռակ .

قنديل կանթեղ, قنيديل փոփր կանթեղ :

403. Այս կարգի բառերուն վերջին գիրը կը

ջնջուի, եթէ ա'բողջ հինգ գիրերն ալ արմատական ըլլան . ինչ .

سفيرج փոփրիկ սերկելի, سفرجل սերկելի .

63. Z R U Z U N Y

Հետեւեալ բառերը նուազականի վերածել .

جبل قلم جيش عبد درهم عالم كلب . بلبل .

مكتوب . جوهر . شاعر . صغير . زهر . مسكن . ثعلب .

افضل . اسد . تلميذ . دجاجة . شي . عارف . رسالة . جَحْمَرَش

Ճ Է. Դ Ա Ս

الاسم المنسوب **վերսբերականն ԱՆՍԿԱՆ**

404. **վերաբերական ածականը կը կազմուի բառին վերջը կրկնակով Կ մասնիկը աւելցնելով, որուն նախորդ գիրը գասրայով կը կարգացուի, ինչ .**

شمس արեւ, شمسي արեգակնային .

مسيح Գրիսու, مسيحي Գրիսունեայ .

مصر Եգիպտոս, مصري Եգիպտացի .

بحر Ծով, بحري Ծովային :

405. Եթէ բառին ծայրը աւելորդ զատուի, ջնջուելով վերաբերականի մասնիկը կ'աւելցուի, ինչ .

مادة նիւթ, مادي նիւթական .

عادة սովորութիւն, عادي սովորական :

— Սակայն سنة (սարի), և كرة (գունէս), لغة (բաւառ) ի նման բառերուն վերաբերական ածականը (բառական) لغوي (գնճաճէ), كروي (սարեկոսն), سنوي կ'ըլլայ :

Իսկ Գիւղ նշանակող قريّة բառին վերաբերականը قروي (գիւղային) է :

406. **فَيْلَةٌ** անուով բառերուն աւելորդ էն ալ կը զեղջուի վերաբերական ածականի մէջ, և երկրորդ գրին գնարն ձայնանիչը Քարհայի կը փոխուի, ինչ.

مَدِينَةٌ քաղաք, مَدَنِي քաղաքային.

سَفِينَةٌ ցաւ, سَفِينِي ցաւային:

— **مُضَاعَفٌ** բառն ու **طَبِيعَةٌ** բառն ու **مُضَاعَفٌ** բառն ու **طَبِيعَةٌ** բառն ու կը զեղջուի, որոնց **ي** գիրը չյայտարարուի, ինչ.

حَدِيدٌ երկաթ, حَدِيدِي երկաթայ.

حَقِيقَةٌ հումարսութիւն, حَقِيقِي հումարս.

طَبِيعَةٌ բնութիւն, طَبِيعِي բնական:

ՃԸ. ԴԱՍ

ՎԵՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆ (Շար.)

407. **أَرْضٌ مَمْدُودَةٌ** կը զեղջուի գտնուած էն վերաբերական ածականի մէջ, և կը փոխուի, ինչ.

صَحْرَاءٌ անապատ, صَحْرَاوِي անապատական

عَدْرَاءٌ կոյս, عَدْرَاوِي կուտական:

408. Թէ որ բառին ծայրի էն արմատական գրէ մը փոխուած ըլլայ, երկու կերպով ալ վերաբերական ածական կը շինուի, ինչ.

سَمَائِي Կամ سَمَاوِي երկնային.

شِتَائِي » شِتَاوِي ամեռնային

(*) مَائِي » مَاوِي ջրային, կապուտակ:

409. Իսկ եթէ բառին վերջը սուղ ալիճ (**الف مقصورة**) գտնուի, և կը փոխուի ընդհանրապէս, ինչ.

مُوسَى Նովսէս, مُوسَوِي մովսիսական.

دُنْيَا աշխարհ, دُنْيَوِي աշխարհային:

— Սակայն հինգ կամ աւելի գրէ բազկացեալ բառերուն ծայրի սյգ ալիճը կը ջնջուի վերաբերական ածական եղած տեսն, ինչ.

مُضْطَفِي ընտրեալ, مُضْطَفِي րնտրելոց յատկ:

64. Z P U Z A N Գ

Հետեւեալ բառերէն վերաբերական ածական շինել.

- ارض . حلب . دُرَّة . شام . عمل . صين (Silk) . ابتداء .
- تونس . بنفسج . بر . فتوى . بيضاء . ملك . ذممة . ملة .
- حُبْلِي . معني . بخارا . جزيرة . نبات . صورة . مولى . عيسى .
- صميم . مكة . معدن . ضرورة . نبى . مجبور . اخوة . فتى .

(*) Սին բառին վերաբերականը **مَاهِي** ևս կ'ըլլայ:

Հ Թ . Դ Ա Ս

Տ Է Բ Բ Ա Յ Ի 'أَفَاعِلٌ

410. Տէր բային գործողութիւն մը կատարողը, կամ բային արտայայտած վիճակը կրողն է :

411. Տէր բային ուղղական հոյով (مرفوع) կ'ըլլայ և բայէն անմիջապէս ետքը կը դրուի, ինչ .

هَلَفَ بِأَخِيكَ قَدِيمًا, եղբայրդ զնաց, مَاتَ الْمَرْيُوطُ մեռաւ, حَدَّثَ الْمُؤَرِّخُ պատմագիրը պատմեց :

412. Բայը տէր բային հետ սետով կը համահունչի հետեւեալ պարագաներուն մէջ .

ա) եթէ տէր բային բուն իգական (مؤنث حقيقي) է, բայն ալ իգական կը դրուի, ինչ . جَاءَتْ أَمْرَأَةٌ կիս մը եկաւ, بَاضَتِ الدَّجَاجَةُ հաւը ածեց :

բ) Թէ որ տէր բային պիտակ իգական (مؤنث مجازي) ըլլայ, բայը կրնայ արական կամ իգական դրուիլ . Իգական դրուիլը նախամեծար կը սեպուի, ինչ .

طَلَعَ الشَّمْسُ کամ طَلَعَتِ الشَّمْسُ արեւը ծագեցաւ :

գ) Եթէ տէր բային անկանոն յորճակի (جمع تكسير) ըլլայ, բայը եզակի արական կամ իգական կրնայ

դրուիլ, ինչ . قَامَتِ الرَّجَالُ کամ قَامَ الرَّجَالُ մարդիկը ոսֆի ելան . انْصَرَفَ الْجَوَارِي کամ انْصَرَفَتِ الْجَوَارِي աղախիները մեկնեցան (*):

Դ. — Բուն իգական տէր բայի մը եթէ իր բայէն հետոս դրուած ըլլայ, կրնայ բայը արական ալ դրուիլ, իգական ալ, ինչ . حَضَرَ الْقَاضِيَّ أَمْرَأَةٌ, կամ جَاءَتْ أَمْرَأَةٌ الْقَاضِيَّ կիս մը դասաւորին ներկայացաւ :

Հ Ժ . Դ Ա Ս

Տ Է Բ Բ Ա Յ Ի (Շար.)

413. Երկուորական և յորճակի արական տէրբայիններուն բայը եզակի արական կը դրուի, ինչ .

حَضَرَ الْخَصْمَانِ երկու հակառակորդները ներկայացան, جَاءَ الْمُعَلِّمُونَ ուսուցիչները եկան :

Այսպէս ուրեմն կ'ըսուի .

եջ .	եղբայրդ զնաց	أَخُوكَ	} ذَهَبَ
երկ .	երկու եղբայրներդ գացին	أَخَوَاكَ	
ՅՈՒԲ .	եղբայրներդ գացին	أَخْوَاتِكَ	

(*) کَلَوْنِي الْبِرَاغِيثُ լուերը զիս կերան ի նման խօսքի ձեւերն անընդունելի զարտուղումներ են :

414. Իգական երկուորական, ինչպէս նաև կանոնաւոր յոքնակի իգական տէր բայիին վերաբերած բայը եղակի իգական կը գրուի, ինչ. قَامَتِ امْرَأَتَانِ երկու կիները ոսֆի ելսն. جَاءَتِ الْمُعَلَّمَاتُ վարժուհիները եկան.

415. Եթէ բայը տարբեր սեռով երկու տէր բայի ունենայ, բայը եղակի գրուելով քովը գտնուած առաջին տէր բայիին հետ սեռով կը համաձայնի, ինչ. جَاءَ رَجُلٌ وَامْرَأَةٌ կին մը եւ մարդ մը եկան.

Մարիամ եւ Ահարոն Մովսէսի դեմ խօսեցան :

65. Z R U Z A N Գ

Հետեւեալ նախադասութիւնները արաբերէնի թարգմանել տէր բային բայէն ետքը գնելով.

Ուսուցիչը եկաւ : Հայրդ գնաց, Մայրս հիւանդացաւ : Արեգակը կը ծագի : Երկու աշակերտներ գպրոցէն փախան : Ծառերը պտուղ տուին (أَثْمَرٌ) : Կիները ըսին : Երկու գողեր ջորի մը գողցան : Դուրը (ذَلُ) հորը ինկաւ : Քոյրս մեռաւ : Տղաքը ծառը կը կտրեն : Այս երկու ուսանողները (طالِب) իրենց գասերուն կ'աշխատին : Աստղերը կը փայլին : Այս կնոջ հաւը ամէն օր հաւկիթ մը կ'ածէ : Ուր գացին երկու վկաները : Տիկիները այսօր պիտի ներկայանան : Որդիք կը յաջորդեն (يَخْلَفُ սեռի խնդրով) իրենց հայրերուն : Աղջիկն ու իր հայրը մեկնեցան : Մարիամ եւ իր եղբայրը (شقيق) հագուեցան : Կոչնականները սեղան նստան :

ՀԺԱ. Դ Ա Ս

ՏԷՐ ԲԱՅԻՆ ԱՌԱՋ ԴՐՈՒՄԸ

416. Տէր բային եթէ բայէն առաջ գրուելու ըլլայ, բայը անոր հետ սեռով ու քուով միանգամայն կը համաձայնի, և այն ատեն مُبْتَدَأً (ենթակայ) անունը կը արուի իրեն (*). օրինակ.

եկու մարդ սանարը ելսն աղօթելու (وَأَقْبَعَهُ) . الْمُعَلِّمُونَ يَقُولُونَ . ուսուցիչները կ'ըսեն. اَللَّامِدَةُ خَرَجُوا առակերտները դուրս ելան.

աղջիկները սենեակը կ'աւրեն :

417. Եթէ տարբեր սեռով երկու ենթակայ գտնուի, բայը արական երկուորական կը գրուի. իսկ եթէ երկուքէ աւելի ըլլայ, այն ատեն բայը արական յոքնակի գրուելու է, ինչ. الرَّجُلُ وَامْرَأَتُهُ سَمِعَا մարդը եւ իր կինը լսեցին. يَعْقُوبُ وَشَقِيقَتُهُ وَأَبْنَتُهُ قَدُوا Յակոբ եւ իր քոյրն ու աղջիկը հասան :

(*) Բայէն առաջ գտնուած այդ ուղղ. անունը արաբերէնի մէջ կը կոչուի, որ է հայերէն ենթական : Տե՛ս էջ 185 :

418. Թէ որ ենթական՝ անասուն կամ իր նշանա-
կող յօքնակի անուն մ'ըլլայ, բայը եզ. իգական կը գրուի,
ինչ. **النَّضَائِلُ تَمَالُ جَزَاءَهَا** շուկերը կը հաջեն: առաքինութիւնք իրենց վարձը պիտի ստանան (*):

66. Z R U Z A N Y

Հետեւեալ նախադասութիւնները արարերէնի
Թարգմանել ենթական բայէն առաջ գնելով.

Աղանին թուս: Ուսուցիչները գացին: Տղաքը (صبيان)
կը խաղան: Թագաւորները իրարու հետ կը պատերազմին
(يُحَارِبُ): Այս աղջիկները կտորեցին հայելին: Աշխարհի
ունայնութիւնները վերջ մը ունին (زُولُ): Տգէտները կ'այ-
պանեն ամէն ինչ որ չեն գնահատեր: Կատունները պանիրը
գողցան: Մարդը և տղան իշուն վրայ հեծան: Խոյը եւ
հորթը խեթկեցին զայն: Թագաւորը և իր երկու նախա-
րարները մեկնեցան: Մարիամ և Մատթէոս (مَتَّى) իրենց
քայրը կանխեցին (سبق): Գիշերն ու ցերեկը միմեանց կը
յաջորդեն: Բոլոր մարդիկ պիտի մեռնին:

(*) Սակայն անասունն նշանակող յօքնակի ենթակային
բայը երբեմն յօքնակի ալ կընայ գրուիլ:

67. Z R U Z A N Y

Հետեւեալ նախադասութեանց մէջ գտնուած
սխալները ուղղել.

يُزهر الأشجار في فصل الربيع . اختصما رجلان على ضيعة . يجتمع
الجنود على الثغور . يكثر الاسماك في البحار . يسعد حقيقة المرأة التقية
و يسعد غيرها . الألفة ينفي الكلفة . يبكي الاولاد عند ادنى مما كسه .
مرَّ على آلهرام سنوات طويلة . تام الغافلون وأمنية يطلبهم . الدنيا
يفر طاليها . ينطلق باكرأ التلميذة المجتهدة الى المدرسة ويتم فيه
واجباتها بكل همة . قمن المؤمنات . يحتاج المجاز الى اعتناء زائد . وفدوا
عليه رؤوس القبائل . قام آلاميون علي العباسيين . يكثر الامطار في الشتاء .
فضجتا الثمرتان . انهزموا العساكر . ندما المذنبان . يمكنن النسوة
في البيوت . فرت المسجونون من الحبس . ما يملكه اليد يكرهه النفس .
يخاف الخادما ان يقمن وحدهن في البيوت

ՃԺԲ. Դ Ա Ս

ԱՆՈՒՆ ԲԱՅԻ(*) *نَائِبُ الْفَاعِلِ*

419. Արարերէնի մէջ կրաւորական բային ենթակային կ'ըսուի *نائب الفاعل* (անուն բայի), ինչ. *قَتَلَ الْمَلِكُ* գողը սպաննուեցաւ. *كُتِبَتْ رِسَالَةٌ* նամակ մը գրուեցաւ,

420. Ներգործական բային սեռի խնդիրը կրաւորականին անունն բային (= տէր բայի) կ'ըլլայ, ուղղական հոլովի փոխուելով.

Ներգ. օրինակ՝

خَلَقَ اللهُ الْإِنْسَانَ Աստուած ստեղծեց մարդը.

Կրաւ. օրինակ՝

خَلِقَ الْإِنْسَانَ մարդը ստեղծուեցաւ.

421. Եթէ ներգործականը բայը մէկէ աւելի հայց. խնդիր (*مفعول به*) ունենայ (**), կրաւորականի մէջ առա-

(*) Կրաւորական բային ենթակային՝ անունն բայի ըսել յարմար գտաւեցինք առ ի զանազանութիւնս:

(**) Արարերէնի մէջ կարգ մը ներգ. բայեր կան որ երկու, մինչև իսկ երեք հայց. խնդիր միանգամայն կ'առնեն:

ջին խնդիրը միայն ուղղականի կը փոխուի, իսկ միւսները անփոփոխ կը մնան, ինչ. *رَزَقَ الشَّعْبُ خَيْرًا* ժողովուրդը բարեօժ լեցուեցաւ. *أُعْطِيَ السَّائِلُ دِرْهَمًا* մուրացիկին դրամ տրուեցաւ:

— Վերոյիշեալ երկու նախադասութեանց մէջ *الشَّعْبُ* և *السَّائِلُ* մէյմէկ անունն բայի են:

422. Անուն բային՝ իր բային հետ համաձայնութեան պարագաներու մէջ ճիշտ ներգործական և չէզոք բայերուն տէր բային պէս է:

ԳիՏԵԼԻՄ. — Բայէն և իր տէր բայիէն կամ անուն բայիէն կազմուած խօսքը ըստական նախադասութիւն (*جُمْلَةٌ فعلية*) կը կոչուի. որուն սկիզբը կը գտնուի բայը:

68. Հ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

Հետեւեալ նախադասութիւնները արարերէնի թարգմանել՝ կրաւ. բայը առաջ դնելով.

Միտը կ'ուտուի և ջուրը կը խմուի: Այս գիրքը երեք մասի կը բաժնուի: Կետար սպաննուեցաւ Մերակոյտին մէջ: Գիրքը թարգմանուեցաւ (*له* հարցականով): Այս գրամները Պոլսոյ մէջ կոխուեցան: Կինը վերաւորուեցաւ: Մայրերը կը յարգուին: Երկու աշակերտ զպրօցէն արտաքսուեցան: Այս առարկաները շուկայէն կը գնուին: Այս անձերը կը մեծարուին ուր որ (*حيث*) երթան: Գողին երկու ձեռքը կտրուեցաւ: Գեղեցիկ նամակ մը գրուեցաւ: Գողերը

բանտ կը դրուին: Ապտինի (عابدين) հրապարակը երկու պալատ պիտի շինուի: Անոր ընկերը հաւատարիմ կարծուեցաւ: Հիւանդը մեռած (ميت) գտնուեցաւ:

69. Z P U Z A N F

Հետեւեալ նախադասութեանց մէջէն սխալները ուղղել.

هذه البيوت لا يسكن . و وضع القاتلون في حبس الدم . يُسَط مائدة الغني للمفقير . خُوف آبنات في الليل . يُوقظون النائمون . أُذركت الفارون قرب تخوم البلد . يمتحن آتلميذات كل شهر . دُعيا أخواك الي غداء آرداع . شُنقا السارقان . ألبس الابرار ثياب الاشرار . يُجلس الامم وسط اولادها . يُجرّد الاشجار من ثيابهم في فصل الخريف ويورقون في فصل آريج . ألبسوا اخواتي ثياباً جديدة . ضربا الكاذبان . لا يفض المكاتيب ولا يقرأون . بلا اذن من اصحابهم . قتل اب خالد . الوالدان مُحترَم . قطعوا اغصان الشجرة . اذا تحاصم اللصان ظهر المسروق . في هذا العصر يُقدّم ذوي الاموال . كسرا مصراعا الباب

ՃԺԳ. Դ Ա Ս

المبتدأ والخبر *USOPPOBETI* եւ *USOPPOBETI*

423. Նախադասութիւն կը կոչուի որ եւ է դատում կամ մտածում, որով բան մը կը հաստատենք կամ կը ժխտենք:

424. Արաբերէնի մէջ նախադասութիւն մը երկու էական մասերէ (եզր) կը ըզղկանայ, որք են եւրպակայ (مبتدأ) եւ *USOPPOBETI* (خبر): եւ՛ էական բայը ըտելեայն կ'իւացուի, ինչ. *الله أكبر* Աստուած մեծ (ե), *اننا كنا كاتبة* ես գրագիր (եմ), *انتم قد نمت* դուք յանցաւ որ (եֆ):

— Ինչպէս օրինակներէն կը տեսնուի, զօրութեամբ խմացուած էական բային ինչ թիւ եւ ինչ գէշք ըլլալը ենթակայէն կը հասկցուի:

425. Ենթական եւ ստորոգելին ուղղական հոլով (مرفوع) կ'ըլլան:

426. Անուն մը, դերանուն մը, ածական մը, նախադրութեամբ խնդիր մը կամ ամբողջ նախադասութիւն մը կրնայ ստորոգելի ըլլալ, ինչ. *العلم نافع* գիտութիւնը օգտակար է, *يوسف في الدار* Յովսէփ տունն է, *الطيب جاء* բժիշկը եկաւ (եկող եկաւ):

ՃԺԴ. Դ Ա Ս

ԵՆԹԱԿԱՆ ԵՒ ՍՏՈՐՈՂԵԼԻ (Շար.)

427. Ենթական որոշեալ կ'ըլլայ և ստորոգելին անորոշ, ինչ. *أَلَا دَبُّ مَحْمُودٍ* կրթութիւնը գովելի է:

428. Ենթական կրնայ անորոշ ըլլալ հետեւեալ պարագաներուն մէջ.

Ա. — Երբ ենթական ածականով մը որակուած ըլլայ, ինչ. *عَبْدٌ مِّنْ مَّوَدَّ مِنْ خَيْرٍ مِّنْ مُّشْرِكٍ* հաւատարմաբար գերի մը լաւագոյն է կոպտակէն (= բազմասուածեան):

Բ. — Երբ խօսքը հարցական կամ ժխտական է, ինչ. *مَنْ فِي الدَّارِ* արդեօք տունը մեկը կա՞յ, *هَلْ أَحَدٌ فِي الدَّارِ* տունը ո՞վ կայ, *مَا أَحَدٌ فِي الدَّارِ* տունը ո՞չ ոք կայ:

Գ. — Մաղթանայ եւ անէծքի վերաբերեալ խօսքերու մէջ, ինչ. *طُوبَى لَهُمْ* ողջոյն ձեզ, *سَلَامٌ عَلَيْكُمْ* երանի՛ք անոնց, *وَيْلَكَ* վա՛յ քեզ:

429. Ստորոգելին որոշեալ կրնայ ըլլալ, պայմանաւ որ ենթական ալ որոշեալ ըլլայ, ինչ.

أَلَا حَسَانٌ بَابُ الْقَلْبِ շնորհը սա է մեր տէրը, *هَذَا مَوْلَانَا* արտին դուռն է:

430. Երբ ենթակայ և ստորոգելի միանգամայն որոշեալ ըլլան, իրենց միջեւ սովորաբար անջատ դե-

րանումն (*ضمير الفصل*) մը կը դրուի՝ ենթակային թուովն ու սեռովը, ինչ. *أَلَيْسَ هُوَ الْآبُ وَالْتَقْوَى هِيَ الْأُمُّ* զիսուքիւնը հայր է եւ բարեպաշտութիւնը՝ մայր:

70. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Հետեւեալ նախադասութիւնները արարերէնի թարգմանել.

Տունը մեծ է: Տղան բարեկիրթ է: Երկաթը ծանր է: Դուռն պարտական է անոր: Ես ծարաւի եմ: Ընկոյզը կլտ է: Մարդը հիւանդ է: Ան թշուառ է: Արդարը երջանիկ է: Ծառը պտղատու է: Դուռն ուրախ է և ան տխուր: Ես յոգնած եմ: Անիկա զբաղեալ է: Դուռն յանցաւոր է: Անիկա իմ ուսուցիչն է: Ես պանդուխտ եմ: Տղան դպրոցն է: Եկեղեցին մէկը չկայ: Ամէն տգէտ յամառ է: Ո՛չ ոք կայ ժողովին մէջ: Ասիկա իմ տղաս է: Պատմութիւնը ժամանակաց վկան է: Տունը օտար մարդ մը կայ:

ՃԺԵ. Դ Ա Ս

ԵՆԹԱԿԱՆ ԵՒ ՍՏՈՐՈՂԵԼԻ ԵՆ ՀԱՄԱԶԱՅԻՆԻ ԹԻԻՆԸ

431. Ստորոգելին եթէ ածական մը ըլլայ, ենթակային հետ թուով ու սեռով կը համաձայնի, ինչ. *أَلَيْسَ هُمَا مُجْتَهِدَانِ* աշխարհս անցաւոր է, *الدُّنْيَا فَايَةٌ* ան երկուքը

աշխատաստե են, *أَلْقَانِعُونَ غَيْثُونَ* սակաւապետները հարուստ են :

432. Թէ որ ստորագելին գոյական ըլլայ, անփոփոխ կը մնայ, ինչ. *كَتَبْتُ لَأَيَّتِي* սակաւապետօրքերը գանձ մըն է անսպառ :

433. Եթէ ստորագելին մէկէ աւելի ենթակայի վերաբերի, երկուորական և կամ յոթնակի կը գրուի՝ ենթականերուն թուոյն համեմատ, ինչ.

أَلْقَانِعُونَ غَيْثُونَ հարուստ ու աղքատը հաւասար են մահուան մեջ :

434. Ենթակային վերաբերող բառը (ածական, յատկացուցիչ) անմիջապէս իր քովը կը գրուի, ստորագելիէն առաջ, ինչ. *نُصِرْتُ بِالْحَقِّ شَرَفٌ* նշուարու բեան յաղթանակը փառք մըն է, *أَلَمْ يُورُوا بِالْحَقِّ شَرَفٌ* մեծ գործերը կը պսակուին մեծ ջանքերով :

71. Z R U Z U N Գ

Արարելէնի թարգմանել հետևեալ նախագատու թիւները

Աստուած մեր արարիչն է : Մեր գրասցուհին հիւանդ է : Ես այս տանը տէրն եմ : Թագաւորը ժողովրդին հայրն է : Տետրակները մաքուր են : Գրիչները կտորած են : Մարդուս կեանքը կարճ է : Ես քեզմէ ուժով եմ : Մաքրութիւնը մարմնոյն անհրաժեշտ է : Այս տղան անոր եղբայրն է : Այս երկու աշակերտները հնազանդ են : Այս աղջիկը ծոյլ է : Այս

տղուն մայրը բարի է : Մեր գրասցիին տղաքը միշտ տխուր են : Այս կիները գերձակուհի են : Քու երկու որդիքդ բարեկերթ են : Այս գատաւորները արգար են : Գլխուները համեատ են : Անիկա իմ գաւազանն է : Մուլութիւնը և անհոգութիւնը երկու մեծ թերութիւններ են :

ՃԺԶ. Դ Ա Ս

مَرْتَبَةُ الْمُبْتَدَأِ وَالْخَبَرِ

ԵՆԹԱԿԱՅԻՆ ԵՒ ՍՏՈՐՈԳԵԼԻՆ ԿԱՐԳԸ

435. Ենթական ըստ ընդհանուր կանոնի ստորագելիէն առաջ կը կը գրուի, ինչ. *أَلْعِلْمُ نُورٌ* գիտութիւնը լոյս է, *أَبَوَاهُ مُؤْمِنَانِ* իր ծնողքը հաւատացեալ է :

436. Հետեւեալ պարագաներուն մէջ սակայն ստորագելին պէտք է ենթակայէն առաջ գնել .

Ա. — Երբ ստորագելին հարցական բառ մըն է և կամ հարցական բառի մը յատկացեալ, ինչ .

أَيْنَ أَبُوكَ ո՞վ ես դուն, *كَيْفَ هُوَ* ան ի՞նչպէս է, *مَنْ أَنْتَ* հայրդ ո՞ւր է, *أَيْنَ مِنْ هُوَ* ան որո՞ւն տղան է :

Բ. — Եթէ ենթական անորոշ, եւ ստորագելին ալ նախագրութեամբ խնդիր (شبه جملة) է, ինչ .

عِنْدِي دِينَارٌ ոսկի մը կայ քոյս (ուճիմ),

أَوْ دِيَّةً مِنْ نَارٍ فِي جَهَنَّمَ ۗ

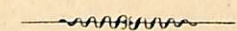
ԳԻՏԵԼԻՔ. — Ինչպէս վերջի երկու օրինակներուն մէջ կ'երեւի, լուրեան իմացուած բայը խօսքին պատշաճութեան համեմատ կայ, կան բառերով կը թարգմանուի: Ուրիշ օրինակ. **لِكُلِّ فِرْعَوْنَ مُوسَى** ամեն Փարաւոնի համար Մովսէս մը կայ:

433. Ենթակայէ և ստորագրելիէ բաղկացած նախադասութիւն մը արարելէնի մէջ անուանական նախադասութիւն (جملة اسمية) կը կոչուի:

72. Z R U Z A N Գ

Արարելէնի թարգմանել .

Դպրոցը ո՞ւր է: Քսակիս մէջ տակի մը կայ: Թուշուները ծառերուն վրայ են: Մովսէս անոր եղբայրն է: Եղբորդ վիճակը ինչպէս է: Ձեր քովը ո՞վ կայ: Այս պատանին ուր՞ն տղան է: Ո՞վ է այս ժարդը: Տունը ո՞վ կայ: Մեր քովը կազմար մը կայ: Ո՞ւր է խոտուճը: Մտալին ճիւղին վրայ աղանի մը կայ: Հայրդ ո՞ւր է: Անիկա պարտէզին գրան սաջիւն է: Անտառին մէջ առիւժ մը կայ: Ես գրիչ մը ունիմ: Որո՞ն գիրքը գպրոցն է: Գրպանդ ի՞նչ կայ: Խօսքիդ իմաստը ի՞նչ է: Առէն բարի գործի (جميل) համար վարձատրութիւն (ثواب) մը կայ: Ժամը քանին է:

73. Z R U Z A N Գ

Հետադաս խօսքերուն մէջ գտնուած սխալները ուղղել հարկ եղած բացատրութեամբ .

الحمد لله . كتاب عندي . المسطرة والقلم مكسورة . كثرة النوم يفسد الصحة . عمتي مريض . يتعلم من يدْرُس . العالم والمتعلم شريك في الخير . العجلة أخ الندامة . أمر بمعروف صدقة . الاطفال عاجز . صاحبك غائبين . حالك كيف . الصدق فضيلة . الايام آثان عُسر و يُسر . الشمس نورها كثيرة . هُنَّ نَائِمُونَ . تلميذ عند المعلم . أَثْمُكَ وَحَمِيكَ راقدون . الأخوان مسافرون . لكل ساقطة لاقط . لك سهمٌ و عليك سهمٌ . اخوك و ابوك و أُمُّكَ خائفة . متى اخوتك ذاهبين . زخارف الدنيا مُفْسِدٌ للعقول الضعيفة . انت هو الجريم . أَلْعِيُونَ ناظرون والقلوب عمياء . الدين النصيحة . يومٌ لك و يومٌ عليك . ويلٌ للمساكين زيده في الدار . عدلٌ ساعة خيرة من عبادة ألف شهر

Լ Ը . Դ Ա Ս

كَانَ وَ أَخَوَاتِهَا

ԿԱՆ ԵՒ ԻՐԵՆ ՆԱՄԱՆԱՆՆԵՐ ԵՂՈՂ ԲԱՅԵՐԸ

438. Արաբերէնի մէջ կարգ մը բայեր կան որոնք افعال ناقصة (բերիմասս, պակասաւոր) կը կոչուին: Վասն զի իմաստնին ամբողջանալու համար ստորոգելի պէտք ունին:

Այդ պակասաւոր բայերն են,

كَانَ եր, եղաւ

صَارَ եղաւ (մէկ վիճակէ ուրիշ վիճակի մը փոխուել կը նշանակէ)

لَيْسَ չէ, չեղաւ (բացասական բայ է)

أَصْبَحَ առտուն եղաւ

أَضْحَى անդրառտուն »

أَمْسَى երեկոյից »

ظَلَّ ցորեկը »

بَاتَ գիշերը »

Ասոնք օրուան այլ և այլ պահերուն՝ գործողութեան տեղի ունենալը, կատարուելը կը նշանակեն (2):

(1) Առաւօտեան յաջորդող պահը՝ մինչեւ ցորեկ:

(2) Սակայն այս բայերը իրենց մասնաւոր նշանակութիւնէն զատ պարզապէս ըլլալ իմաստով եւս կը գործածուին յաճախ, ինչ. بَاتَ الْكَسُولُ حَزِينًا ծոյր սխուր ելաւ (=սխրեցաւ): Մինչդեռ بَاتَ գիշերել, գիշերը բանով մը զբաղած ըլլալ կը նշանակէ:

مَا دَامَ քանի՛ որ, ցո՛րչափ (տեղողութեան գաղափար կուտայ)

مَا زَالَ

مَا بَرِحَ

مَا أَتَفَكَ

مَا فَتَى

} դաւրած չէ

Շարունակութեան գաղափար կը յայտնեն և բացասական ձեւով են:

439. Վերոյիշեալ պակասաւոր բայերով կազմուած նախագասութեանց ստորոգելին հայցական հոլով (منصوب) կ'ըլլայ, իսկ ենթական նոյնը կը մնայ և կը կոչուի ԿԱՆ ին, ԿԱՐ ին ևն. անունը (اسم كان النخ): Օր.

كَانَ فَلَانٌ غَنِيًّا وَ صَارَ فَقِيرًا այն ինչը հարուստ էր եւ աղքատ եղաւ .

أَصْبَحَ الْبُرْدُ شَدِيدًا ցուրտը առաւօտուն սաս-իկ եղաւ (սաս-կացաւ) .

مَا زَالَ مَرِيضًا ան տակաւին հիւանդ է (բառ առ բառ . ան հիւանդ ըլլալէ չէ դադրած) .

إِفْعَلِ الْخَيْرَ مَا دُمْتَ حَيًّا բարիք գործէ ո՛րչափ ասեմ որ ողջ ես .

لَيْسَ إِلَّا سَبِيحًا مَمْدُوحًا բռնապետութիւնը գովելի չէ :

ԳիՏԵԼԻՔ . — Սոյն պակասաւոր բայերէն لَيْسَ և مَا دَامَ միայն կատարեալ ունին: Իսկ վերջի չորս ժխտական բայերն ալ միայն կատարեալ և ներկայ ունին:

74. Z R U Z A N Գ

Արաբերէնի թարգմանել .

Հայրը գերձակ էր : Քայրս հիւանդ էր : Նա արգարա- սէր էր : Քաջ եղիր և երկչոտ մի՛ ըլլար : Անոնք մեզմէ ա- ւելի աղքատ էին : Հնազանդ եղի՛ր : Անհոգ մի՛ ըլլար : Ես զբաղեալ էի : Հովիւը թագաւոր եղաւ : Հպարտ մի՛ ըլլաք : Ան արժանի էր այս մեծ շնորհքին : Ես աղքատ էի և հա- րուստ եղայ : Ո՞վ դատաւորք (أَيُّهَا الْقَضَاةُ) , արգար եղիք : Իմաստուն մարդ մըն էր ան : Անոնք ինծի պարտական (مديون) էին : Անիկա զօրաւոր չէ (لَيْسَ) : Ես հիւանդ չեմ : Յուրազ սաստիկ չէ : Մենք այս մարդէն աւելի աղքատ չենք : Դուք անկեղծ չեա : Բռնաւորը սիրելի չէ : Տունը նոր չէ :

75. Z R U Z A N Գ

Հետագայ նախագասութիւններն եւս վերոյիշեալ պակասաւոր բայերով թարգմանել .

Տանը ⁵ գրան ⁴ առջեւ ³ նստած ² էի : Մայրս ² տակաւին ¹ (ما زال) հիւանդ ³ է : Գիշերը անցուց (بات) դաս սերտելով (= դաս սերտող (دارس) : Աստուած միշտ (لا يزال) կը գթայ : Տօրեկը օգը տաք ³ եղաւ : Տգիտութենէն աւելի աղքատութիւն չկայ : Աղքատը միշտ արհամարհուած է : Գիտունն ու տգէտը հաւասար (سواء) չեն : Շարունակ պաղ ջուրով լո- գանքը առողջութեան օգտակար է : Երջանիկ էի որքան ատեն որ բարեպաշտ եղայ (= շարունակեցի) : Երէկ առաւօտ տխուր էի (կատ) և երեկոյին զուարթ եղայ : Գիշերը քնա- նաչով կ'անցունենք : Ամիսէ մը ի վեր շարունակ զբաղած էի (ما زحمت) :

ՃԺԸ. Դ Ա Ս

إِنَّ وَاخْوَانَهَا

إِنَّ ԵՒ ԻՐԵՆ ՀԱՄԱԴԱՍ ԲԱՌԵՐԸ

440. إِنَّ/ին համագաս մասնիկ-բառերն են՝ لَا և لَعَلَّ , لَيْتَ , لَكِنَّ , كَانَ , أَنْ :

441. Երբ այս մասնիկ-բառերէն մին անուա- նական նախագասութեան մը սկիզբը գտնուի , ենթա- կան ինչոքակաւի կը փոխուի իսկ ստորագելին դարձ- եալ ուղղական կը մնայ՝ كان ին հակագարձը ըլլալով :

— Հայցակամի փոխուող ենթական այն ատեն ան ին , ان ին և ան . անունը (اسم ان الخ) կը կոչուի .

442. إِنَّ և أَنْ համանուն մասնիկ բառեր են : Երկուքն ալ խօսքին իմաստին հաստատութիւն մը կուտան :

443. Նախագասութեան սկիզբը գնարւայով (إِنَّ) կը կարգացուի , և կը թարգմանուի անհարակոյս , ասու զիւ բառերով (*) : Իսկ նախագասութեանց միջեւ

(*) Սական թարգմանութեան ատեն զանց կ'առնուին : ասուս , ինչ . إِنَّ اللَّهَ مُوجِبٌ :

Քանի որ (أَنَّ) կ'արտասանուի, և որ, թէ թարմատար շողկապներուն դերը կը կատարէ, ինչ .

ان الله مع الصّٰبرين անհարակոյս Ասուլած համբերողներուն հետ է, اعْتَقِدْ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَادِرٌ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ կը հաւատամ թէ Ասուլած ամեն բանի կարող է :

444. أَن مասնիկ-բառը իր յարակից բոլոր մասերովը (ստորոգելի և ստորոգեալ) գլխաւոր նախադասութեան բային իբր աէր բայի, անուն բայի, ենթակայ, ստորոգելի կամ ինդիք է, ինչ .

بَلَّغْنِي سَفْرَكَ (بَلَّغْنِي سَفْرَكَ) իմացայ որ համբողջ ես :

تَذَكَّرْ كَوْنَكَ مَخْلُوقًا (تَذَكَّرْ كَوْنَكَ مَخْلُوقًا) զիսցուեցաւ թէ երկիրը կը դառնայ . تَذَكَّرْ أَنَّكَ مَخْلُوقٌ իբեհ' որ արարած ես, և կամ, արարած ըլլալդ իբեհ :

ԳԻՏԵԼԻՒՄ . — Սակայն սոյն մասնիկ-բառը եթէ արմատին բայէն կամ անոր ածանցեալներէն ետքը գտնուի, միշտ գնաւորով կը կարգացուի, ինչ .

قَالَ إِنَّهُ يُقَالُ لَهُمْ կ'ըսուի թէ անոնք, և ինչ .

ՃԺԹ. Դ Ա Ս

إِنَّ ԻՆ ԶԱՄԱԴԱՍ ԲԱՌԵՐԸ (Շար .)

445. كَانَ իբր թէ, որպէս (նմանութիւն ցուցնող), ինչ . كَانَ الْقَلَمُ نُوْرًا զիսուրբիւնը լուսոյ նման է :

446. لَكِنْ բայց, սակայն (հակադրութիւն ցուցնող), ինչ . لَكِنْ أَرَأَيْتَ لِكِنَّ أَخَاكَ كَسَلَانٌ քեզի աշխատաստե կը տեսնեմ, բայց եղբայրդ ծոյլ է :

447. لَيْتَ երանի թէ, իցիւ թէ, (իզձ, բաղձանք ցուցնող), ինչ .

لَيْتَ الشَّيْبَابَ يَعُودُ կամ ԼԵՒԻՏ ԵՐԱՆԻՒ ԹԵ ԵՐԻՍԱՍԱՐԳՈՒ ՔԻՆԵՐ ԷՏ ՂԱՆՆԱՐ :

448. لَعَلَّ թերեւս, գուցէ, մի' գուցէ, (տարակոյս ցուցնող), ինչ . لَعَلَّ أَمْسَوْتُ قَرِيْبًا գուցէ մահը մտաւոր է : لَعَلَّ الصَّديقَ مُقبِلًا թերեւս բարեկամը հասնի :

449. Եթէ վերոյիշեալ բառերուն ծայրը մասնիկը գտնուի սապէս إِنَّمَا, أَنَّمَا, և ինչ . ենթակային վրայ չին ներդրութեք, որով նա ըստ ընդհանուր կանոնի ուղղ . հոյով կը մնայ : Այդ պարագային իրենցմէ վերջը բայական նախադասութիւն ալ կրնայ գալ :

450. إِنَّمَا և إِنَّمَا իմաստի փոփոխութիւն կրե-

լով կը նշանակեն միայն, եւեր: **Օրինակ՝**
 إِنَّمَا فِي الدَّارِ مَعْلَمُكَ sան մեզ միայն ԲՈԼ ռուսացիչդ կայ.
 إِنَّمَا مَرِيضٌ أَبِي հա՛յրս միայն հիւանդ է.
 إِنَّمَا أَرْسَلْتُ إِلَيْهِ دِيَارًا ոսկի մը միայն դրկեցի անոր:

Ճ Ի Դ Ա Ս

ԲԱՅԱՐՉԱԿ ԺԵՏԱԿԱՆ Վ

451. Վ չե, չիք բնաւ. բայցարձակ ժխտական է. այսինքն անձի կամ իրի գոյութիւնը կը ժխտէ բոլորովին: Այս ալ միեւնոյն դերը կը կատարէ պայմանաւ որ ենթական (اسم لا) և ստորագելին անորոշ ըլլան, և ենթական ալ Վ էն անսիջապէս ետքը (ոչ անջատ) գտնուի, ինչ. عَلَى آلاَرْضٍ دَائِمٌ երկրի վրայ մշտաճեւ բան մը չկայ, կամ թէ, ո՛չ մի բան ճեւական է երկրի վրայ:

452. Եթէ ենթական՝ Վ էն անջատ գտնուի, և կամ թէ որոշեալ ըլլայ, ուղղական հոլով կը գրուի ընդհանուր կանոնին համաձայն, ինչ.
 لَا فِي الدَّارِ رَجُلٌ وَلَا أَمْرًا sան մեզ ո՛չ այր կայ եւ ո՛չ ալ կին:

لَا بُطْرُسٌ عِنْدَنَا وَلَا بُولسُ ո՛չ Պետրոս մեր ԲՈՎԵՆ է եւ ո՛չ ալ Պօղոս:

453. Վ ին անունը (ենթակայ) երկու պարագայի մէջ կրնայ գտնուիլ. կա՛մ առանձին բառ (مفرد) կ'ըլլայ և կա՛մ յատկացուցիչ Վ, խնդիր Վ կ'ունենայ:

Առաջին պարագային՝ ենթակայ եզոզ այդ անունը ժնարհալով հայցական (مبني) կ'ըլլայ առանց դաննուի-նի, ինչ. لَا سَيْفٌ أَقْطَعُ مِنَ الْحَقِّ ևեմարտութեւ ասելի հասու սուր չկայ. لَا مُجْتَهِدِينَ خَائِبُونَ ևեխասատեւերը յուսախաբ չեն ըլլար երբէք:

Երկրորդ պարագային՝ այսինքն Վ մասնիկ-բառին անունը եթէ յատկացուցիչ կամ խնդիր ունենայ, թէ՛ որոշեալ և թէ՛ անորոշ հայցական (منصوب) կը գրուի, ինչ. لَا صَاحِبَ جُودٍ مَمْقُوتٌ ո՛չ մի առաստձեռն անձ ասելի է. لَا تَابِعًا هَوَاهُ سَمِيذٌ իր կրից հպատակ ո՛չ մի անհաս երջանիկ է:

76. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Հետագայ նախագաստութիւնները արարելէնի թարգմանել վերոյիշեալ մասնիկ-բառերը իրենց տեղերը գործածելով:

Սրգարեւ ժլատութիւնը պարտաւելի է: Տունը մարդ չկայ: Անտարակոյս բարեկիրթ անձը սիրելի է: Գիտցիր

որ գիտունները ժամանակին ջահերն են: Յիրաւի աշխարհս խարուսիկ (خادع) է: Անտառին մէջ ո՛չ գայլ կայ և ո՛չ ալ առիւծ: Արդարեւ համբերութիւնը դառն է, բայց վախճանը գովելի: Անշուշտ բարիները (صالح) պիտի վարձատրուին և չարերը պիտի պատժուին: Թերեւս (لعل) ճշմարտութիւնը երեւան ելնէ: Իրաւունքը պահանջողը մեղադրելի չէ (لا): Իբր թէ անոր ընկերը տեղեակ է, երանի՜ թէ ուրախութիւնը տեւական ըլլայ: Թերեւս նպատակիս հասնիմ:

77. Z R U Z A N 9

Հետեւեալ նախադասութիւններուն առջև գտնուած Ին մասնիկին տեղը ԿԱՆ ԲԱՅԸ ԴՆԵԼՈՎ ըստ այնմ կազմել նախադասութիւնը .

إِنَّ آلبَابَ مَفْتُوحٌ . إِنَّ عَلِيًّا مَسَافِرٌ . إِنَّ الرِّشِيْدَ عَادِلٌ . إِنَّ الْمُؤْمِنِيْنَ مَسْعُوْدُوْنَ . إِنَّ الْجَهْلَ مَوْتٌ . إِنَّ اللَّهَ وَاحِدٌ . إِنَّ الثِّبَاتَ مُثْمَرٌ . إِنَّ الْمُتَّقِيْنَ بَرِيٌّ . إِنَّ أَيُّوْبَ صَبُوْرٌ . إِنَّ اللَّهَ غَفُوْرٌ وَحَلِيْمٌ . إِنَّ أَبَاكَ مُحْسِنٌ . إِنَّ الْمُجْتَهِدِيْنَ فَرِحُوْنَ

Հետագայ նախադասութեանց առջև գտնուած ԿԱՆ ԲԱՅԸ ԴՆԵԼՈՎ ըստ այնմ վերակազմել զանոնք .

لا ظالمٌ محبوبٌ . لا بنخيلٌ سعيدٌ . لا طيرٌ في الشجرة . لا استبدادٌ ممدوحٌ . لا دارسين في المدرسة . لا فاعلٌ برٌّ مكروهٌ . لا صاحبٌ حقٌّ مذمومٌ . لا آبن سبيلٌ حاضرٌ . لا تباركاً فرضاً متقدّمٌ .

ՃԻԱ. Դ Ա Ս

Բ Ա Յ Ի Ն Խ Ն Դ Ի Բ Ը

454. Խնդիրը բային արտայայտած իմաստը լըրացնելու կը ծառայէ:

455. Արարեբէնի մէջ բային խնդիրը հինգ տեսակ է. مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ , مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ , مَفْعُولٌ بِهِ , مَفْعُولٌ فِيهِ և مَفْعُولٌ مَمَّا :

— Ասոնք ամենքն ալ հայցական հոլով կ'ըլլան .

Սեռի ԽՆԴԻՐ Ե՛

456. Սեռի խնդիրը կը ցուցնէ այն առարկան, որուն վրայ ենթական գործողութիւն մը կը կատարէ: Սեռի խնդիրը ներգործական բային (الْمُتَعَدِّي) հետ միայն կը գործածուի, ինչ. أَكَلْتُ الْوَلَدَ الْشَّمْرَ . տղան կերաւ պտուղը, أَحْتَرِمُ أَبَاكَ , հայրդ:

457. Սեռի խնդիրը բայէն և տէր բայիէն ետքը կը դրուի: Կրնայ անոնցմէ առաջ ալ դրուիլ՝ պայմանաւ որ երկդիմութիւն տեղի չունենայ, ինչ. حَفِظَ الدَّرْسَ التَّلْمِيذُ كَمَا حَفِظَ التَّلْمِيذُ الدَّرْسَ առակերտը դասը գոց քրաւ, ضَرَبَ الْأَمِيرُ أَخَاكَ իբրանը ձեծեց եղբայրդ:

ՃԻԲ. Դ Ա Ս

Ս Ե Ռ Ի Խ Ն Դ Ի Ր (Շար.)

458. Սեռի խնդիրը տէր բայիէն առաջ պէտք է գրուի .

Ա. — Երբ սեռի խնդիրը բային կցուած գերանունն (ضمير متصل) մըն է, ինչ. دَعَانِي فَلَانٌ զիս կսնչեց այն ինչը, اشْتَرَاهُ أَلْتَأَجْرُ վաճառականը զայն գնեց :

Բ. — Եթէ սեռի խնդիրին վերաբերող գերանունը գտնուի տէր բայիին ծայրը, ինչ. بَاعَ الْعَبْدَ سَيِّدُهُ սերը իր գերին ծախեց :

Գ. — Թէ որ տէր բային խօսքին լուստին պահանջմամբը մասնաւորապէս շեշտուած է لَا ԿԱՄ ԻՆՄԱ մասնիկ-բառերով, ինչ. إِنَّمَا ضَرَبَ التَّلْمِيذَ الْمَلِيْمُ ուսուցիչը (եւ ո՛չ թէ ուրիշը) ծեծեց աշակերտը, مَا كَسَرَ الزُّجَاجَةَ إِلَّا أَخُوكَ ո՛չ ոք կոտրեց ապակին, այլ եղբայրդ :

459. Դարձեալ սեռի խնդիրը տէր բայիէն ու բայէն ալ առաջ գնել հարկ անհրաժեշտ է հետեւեալ պարագաներուն մէջ .

Ա. — Եթէ սեռի խնդիրը հարցական բառ մըն է, ինչ. مَادَا تَرِيدُ զո՞վ տեսար, مَنْ رَأَيْتَ զո՞վ տեսար :

Բ. — Եթէ անջատ գերանունն (ضمير منفصل) մըն

է, ինչ. اِيَّاكَ نَبِيْدُ գ՞րեց կը պատենք :

Գ. — Երբ խօսքը պայմանական ձեւով ըսուած է, ինչ. مَنْ تَكْرِمُ يُكْرِمُكَ ո՞վ որ յարգես, ան ալ զքեզ կը յարգի :

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Արարերէնի մէջ կան կարգ մը ներգործական բայեր որ երկու, երեք սեռի խնդիր միանգամայն կրնան առնել, օրինակ .

تَهَيَّأْتُ أَخَاكَ شُجَاعًا եղբայրդ քաջ կարծեցի,

أَشْبَعُ السَّائِلَ خُبْرًا մուրացիկը հացով կոտորեց,

أَعْلَمَ الْمُعَلِّمُ تَلَامِيذَهُ الْعِلْمَ نَافِعًا ուսուցիչը սորվեցուց իր աշակերտներուն զիտուրեան օգտակար ըլլալը (թէ զիտուրեանը օգտակար է) :

78. Հ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

Արարերէնի թարգմանել հետեւեալ նախադասութիւնները .

Պզտիկը կը յարգէ մեծը : Յարգէ հայրդ ու սիրէ եղբայրդ : Ոչխարը կը ճարակէ խոտը : Տեսայ քաղաքը և իր պալատները (تُصَوِّرُ) : Մարդս իր անձին թերութիւնները չտեսներ : Մարդիկ գիտուններուն յարգը (تَدْر) չին զիտեր : Հայրս հիւանդ գտայ : Սէրը թերութիւնները կը ծածկէ : Տղան միայն տեսաւ գողերը : Այս աշակերտը բարի կը կարծէի : Ազքատին (հայց.) դրամ տուի : Դուսն ո՞վ որ սիրես, ես ալ կը սիրեմ : Քանի՞ գերի (عَبْد) գնեցիր : Աստուծակ (հայց.) թողութիւն (عَفْو) կը խնդրեմ : Տնօրէնը աշխատատեղներուն (հայց.) մրցանակ կուտայ :

ՃԻԳ. Դ Ա Ս

ԲԱՑԱՐՁԱԿ ԽՆԴԻՐ الْمَفْعُولُ الْمَطْلُوقُ

460. Արաբերէնի մէջ բացարձակ խնդիր կը կոչուի աներեւոյթ գերբայ մը կամ բայանուն մը որ իր բային հետ կը գործածուի՝ իմաստին հաստատութիւն տալու, կամ գործողութեան եղանակը, քանակութիւնը ցուցնելու համար, և հայց. հոլով կ'ըլլայ, ինչ.

كَلَّمَ اللهُ مُوسَى تَكْلِيمًا usու գիւ Ասուած խօսեցաւ Մովսէսին հետ (բառ առ բառ. Ասուած Մովսէսին հետ խօսելով խօսեցաւ): ضَرَبَتْهُ ضَرْبًا شَدِيدًا անոր սասիկ զարկի, և կամ, անոր սասիկ հարուած մը տուի, ضَرَبَهُ ضَرْبًا անոր երկու անգամ զարկաւ, և կամ, անոր երկու հարուած իջեցուց:

461. Սոյն աներեւոյթ խնդիրը յատկացուցիչի ձեւով ալ կը գործածուի: Այն ատեն յատկացեալը հայցական կը դրուի, ինչ. رَكَعًا كُلَّ التَّرَاكِ գալն բոլորովին լքեց:

462. Բային աներեւոյթին տեղ՝ հոմանիչը կամ իրեն հետ առնչութիւն ունեցող բառը կրնայ գործածուիլ, ինչ. وَقَفَ قِيَامًا nsfի վրայ կեցաւ:

463. Քանակութիւնը ցոյց տալու համար ի հար-

կին բացարձակ թուականներ եւս կը գործածուին, ինչ. شَكَرْتُه ثَلَاثَ مَرَّاتٍ (= ثلاث شكرات) երեք անգամ իրեն շնորհակալութիւն յայտնեցի:

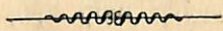
عَالَجَ الطَّيِّبُ أَخِي مَعَالِجَةً وَاحِدَةً (մէկ դարմանում) դարմանեց:

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Բացարձակ խնդիրը բայէն, տէր բայիէն և սեռի խնդիրէն — եթէ ունի — ետքը կը դրուի:

79. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Վերոյիշեալ կանոնին համաձայն արաբերէնի թարգմանել հետագայ տողերը:

Ստատիկ ուրախացայ (ուրախանալով ուրախացայ): Գու գաղտնիքդ լաւ պահէ (գաղտնիքդ պահելով պահէ): Երկիրը օրուան մէջ մէկ շրջան կ'ընէ (يدور): Գիրքը լաւ մը գոց ըրի (حفظ): Տէրը գերին ծանր (شديد) պտտիժով մը պտտեց: Լաւ կերպով վարուեցաւ: Մերուներն թեթեւ ժպիտով մը ժպտեցաւ: Լուսինը ամսուան մէջ քսանըութը անգամ շրջան կ'ընէ: Թշնամիի նայուածքով նայեցաւ ինձի: Գլխովի քալուածքին պէս կը քալէր: Շիտակ խօսք խօսէ և գովելի գործ գործէ: Ան օգտակար կեանք մը սպրեցաւ: Ժամացոյցը երկուք (երկու հարուած دَقَّتَيْنِ) զարկաւ: Ժլատը աշխարհի մէջ աղքատի կեանք կ'ապրի:

ՃԻԴ. ԴԱՍ

ՊՍՏՃԱՌՈՒԿԱՆ ԽՆԴԻՐ *الْمَقُولُ لِأَجْلِهِ*

461. Պատճառական խնդիրը, որուն *مَفْعُولٌ لَهُ* եւս կըսուի, բային գործողութեան շարժառիթը, նըպատակը կը ցուցնէ, և սովորաբար անորոշ հայցական կ'ըլլայ, ինչ. *أَكْرَمًا لَهُ* nsfի ելաւ ի պատիւ անոր :

465. Բային սոյն խնդիրը *ب*, *من*, *ل* նախ գիրներով ալ կը գործածուի՝ սեռական հոլով, ինչ. *قَدِمْتُ خَوْفًا أَوْ مِنْ خَوْفِي* դասի համար եկայ, *جِئْتُ لِلدَّرْسِ* վախնալով կամ վախուս նսայ :

466. Պատճառական խնդիրը՝ հայցական հոլով գրուելու համար պէտք է որ աներեւոյթ դերբայ (*مصدر*) ըլլայ, թէ՛ բային և թէ՛ աներեւոյթին տէր բային նոյնը ըլլալու է՝ իրենց յայտնած գործողութիւնը ընկերակցութեան և մեջ կատարուելու պայմանաւ, ինչ. *ضَرَبْتُ أَيْدِي تَأْدِيًا لَهُ* տալիս ծեծեցի զայն ուղղելու համար (= առ ի ուղղութիւն) :

467. Եթէ այդ երեք պայմաններէն մին պակտի սոյն խնդիրը վերոյիշեալ նախդիրներէն մէկովը կը գործածուի, ինչ.

فَقُمْتُ لِلْأَمِيرِ իջնալին համար nsfի ելայ,

جِئْتُكَ الْيَوْمَ لِعَوْدِي أَمْسَ երեկուան խոսումիս համար այսօր եկայ քեզի, *رَزَيْتُكَ لِمَحَبَّتِكَ أَيَّامِي* քեզի այցելեցի առ իս ունեցած սիրոյդ համար :

468. Եթէ *ال* յօգով որոշեալ ըլլայ, նախդիրով սեռական կը գրուի ընդհանրապէս, ինչ.

عَاقَبْتُ أَبِي لِلتَّأْدِيَةِ տղաս պատճեցի ուղղելու համար :

— Դուն ուրեք հայցական ձեւով ալ կը գործածուի, ինչ. *عَاقَبْتُ أَبِي التَّأْدِيَةَ*.

469. Թէ որ յատկացուցիչի մը յատկացեալ (*مضاف*) է, կրնայ հայցական կամ սեռական գրուիլ հաւասարապէս, ինչ. *فَرَزْتُ خَوْفَ الْقَتْلِ أَوْ لِخَوْفِ الْقَتْلِ* ըսպաննութեան վախէն վախայ :

80. Z R U Z A N Y

Արարերէնի թարգմանել .

Կարեկցութենէն լացու : Վտճառականութեան համար կը ճամբորդէ : Մուլութենէն գասը թողուց : Քաղաքը զարգարուեցաւ ի պատիւ իշխանին : Այգպէս ըրի չարիքէն վախնալուս (*مخافة*) : Մարդիկ մատենագործները կը գլմին գիրքեր վերձանելու (*مطالعة*) համար : Երիտասարդը ծերունին ներկայութեանը չնստաւ (*المجلس*) առ ի քաղաքավարութիւն : Մարմինը զօրացնելու համար գինի կը խմէր : Մահու երկիւզէն (երկիւզի պատճառաւ) վախան :

ՀԻԵ. Դ Ա Ս

ՆԵՐԳՈՅԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ *الْمَفْعُولُ فِيهِ*

470. Ներգոյականը այն խնդիրն է որ գործողութեան ասեւնը կամ սեղը կը ցուցնէ և հայց. հոլով կ'ըլլայ, ինչ. *صَامَ يَوْمًا* օր մը ծով պահեց,

Աղբսանդրիա բնակեցայ օտրի մը: *أَقَمْتُ فِي الْمَكَانِ* Աղբսանդրիա բնակեցայ օտրի մը:

471. Թէ որ ատենը ցուցնէ, *ظَرَفُ زَمَانٍ* (ժամանակական խնդիր), իսկ եթէ տեղը նշանակէ *ظَرَفُ مَكَانٍ* (տեղական խնդիր) կը կոչուի:

472. Ժամանակի, տարածութեան, չափի եւ տեղոյ վերաբերեալ անունները այսպէս հայցական հոլով կ'ըլլան, ինչ. *جِئْتُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ* ուրբար օր եկայ, *يَأْتِي غَدًا* վաղը պիտի գայ:

473. Տեղական անուններէն անոնք որ սահմանափակ տեղ մը, կամ բնակարան մը կը նշանակեն, *فِي* նախդիրով կը գործածուին, որով սեռական հոլովի կը փոխուին ընդհանուր կանոնին համաձայն, ինչ.

قَعَدْتُ فِي الدَّارِ մզկիթին մէջ աղօթեցի, *صَلَّيْتُ فِي الْمَسْجِدِ* տունը նստայ:

ԳԻՏԵԼԻՔ. — *دُخُولُ* մտնել, *زُولُ* իջնել, *وَبَعْدَهُ*, բնակիլ, և նման մի քանի մասնաւոր բայեր բացառաբար առանց *فِي* նախդիրի կ'առնեն իրենց տեղական խնդիրները, ինչ. *دَخَلْتُ الْمَدِينَةَ* քաղաք մտայ, *زَلْتُ الْخَانَ* սպանդուկը իջայ: *سَكَنْتُ السُّوقَ* տուն բնակեցայ:

81. Հ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

Հետեւեալ նախադասութիւնները արաբերէնի թարգմանել.

Ամէն մը մնաց: Կիրակի օրը գացի: Շաբաթ օրը մեռաւ: Ինձմէ երկու կանգուն հեռացաւ: Սմբողջ օրը քաղցի: Վարժարանին գիմացը տուն մը կը բնակեմ: Երկու տարի թագաւորեց: Քաղաքէն փարսախ մը հեռացան: Աջ ու ձախ կը հայէր: Սնցեալ գիշեր գողը սպաննակեցաւ: Հինգ մղոն քաղցի: Իշխանին պարտը քաղաքին հիւսիսային կողմն էր: Պարտէզին առջեւ ժամ մը սպասեցի: Հանքերը երկրին խաւերուն տակ կը գտնուին: Իսլամները Բամազան ամիսը ծով կը պահեն: Սմբողջ ամիս մը բացահայեցայ (تَبَيَّنْتُ) քաղաքէն: Քեզի մեծ եղբորն աջ կողմը մի' նստիր: Նաը իւրաքանչիւր ժամ երկու փարսախ տեղ կ'երթայ: Գահիրէի հարաւային կողմը պտտեցայ:

ՃԻԶ. Դ Ա Ս

ՊԱՐԱԳԱՅԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ *الْمَفْعُولُ مَعَهُ*

474. Պարագայական խնդիր կը կոչուի 3 նախ-
դիրով գործածուած հայցական հոլովը, ինչ.

انصرفت و غروب الشمس արեւուն մայրամուտին ես դարձայ:

475. Բային կամ բայածականին ու իր խնդիրին
միջեւ գտնուած այդ 3 նախդիրը (*وَأَوَّامَسِيَةً*) գործի-
ականի յատուկ *مع* (հետ, իվ) ի իմաստով է և ո՛չ թէ զօ-
գիչ շաղկապ: Վասն զի 3 շաղկապը երկու համապաշ-
տօն բառեր իրարու միացնելու կը ծառայէ. օրինակ՝
سَافَرْتُ وَأَخَاكَ ելբօրդ հետ նամբորդեցի:

هُوَ مُسَافِرٌ وَاللَّيْلَ անիկա այս գիշեր նամբորդ է:

476. 3 ին այսպէս իբր նախդիր գործածուած
ըլլալը երկու պարագաներէ կրնայ հասկնուիլ.

Ա. — Նախադասութեան կազմութեանն. ըստ ո-
րում 3 խօսքին մէջ շաղկապի դերը կատարելու հա-
մար պէտք է որ բայէն ետքը անջատ գերանունն մը
գտնուի բային գէւթովը, ինչ.

سَافَرْتُ أَنَا وَأَخُوكَ ես եւ եղբայրդ նամբորդեցիք:

Հետեւաբար *كَتَبْتُ أَنَا وَخَالَكَ* կը նշանակէ՝ ես եւ

Խալիս գրեցիք, *كَتَبْتُ وَخَالَكَ* ես Խալիսին հետ գրեցի
ըսել է:

Բ. *سَارَ الْقَوْمُ وَالنَّيْلُ* վասն զի խօսքին իմաստէն. վասն զի
խօսքին մէջ 3 ը եթէ շաղկապ նկատուելու ըլլայ, ա-
նիմաստ բան մը կ'ըլլայ (ժողովուրդը եւ Նեղոս պարսեցան):
سَافَرْتُ 3 ին յաջորդող *نيل* բառը իբր պարագայական
խնդիր՝ հայցական ընելով պէտք է սապէս կարգալ.
سَارَ الْقَوْمُ وَالنَّيْلُ որ կը նշանակէ՝ ժողովուրդը Նեղոսի եր-
կայնին պարսեցաւ:

ԳԻՏԵԼԻՖ. — Հարցական *كَيْفَ* և *مَا* բառերէն
վերջը 3 ին հետ միասին գտնուած անուններն ալ նմա-
նապէս հայցական հոլով պարագայական խնդիր են:

82. Շ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

Հետեւեալ խօսքերուն մէջ 3 նախդիրը զանազանել
3 շաղկապէն:

مررتُ بزید وایه . مات المريض و طلوع الشمس . هرب الكاتب والدناير .
استوى الماء والخشبة . كيف حالك والحوادث . جئتُ من البيت
انا وایاه . جاء الامير والجندي . أخذ هذاك وباك . كيف انت وقصنة
من تريد . مالی و الأمر هذا . رأيتك انت ورفيقك ماشين على
شاطئ النيل . ما انت و عبد الله . خرجتُ الى العيد انا وایاه .
اكرم به و اخاه . سلمتُ عليه و جميع من معه . ظهر السحاب ليلاً
والمطر . سافرتُ الى أوربا انا و اخي . ماشأنتك ورجلاً لا تعرفه

Ճ Ի Է . Դ Ա Ս

(*) مَعْمُولُ الْمَصْدَرِ

ԲԱՅՅՈՒՆՆԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

477. Արար. բայանունը (= աներեւոյթ գերբայ) բայարձակ խնդիր չըլլալու պարագային՝ միեւնոյն արմատէն շինուած բային գերը կը կատարէ. այսինքն կրնայ անոր առած խնդիրը ինքն ալ առնել, ինչ.

عَجِبْتُ مِنْ ضَرْبِكَ عَمْرًا Ամրը ծեծելուդ զարմացայ:

478. Չեղոր բայի մը բայանունը իր տէր բային հետ կը կապակցի իբր յատկացեալ, որով տէր բային ալ սեռական հոլով կը գրուի, ինչ.

حَزِنْتُ لِوَدِّ الْأَحِبَّاءِ բարեկամաց հեռացումին համար սխտեցայ:

479. Ներգործական բայէն կազմուած բայանունին հայցական խնդիրը սովորաբար իր տէր բային հետքը կը գրուի, ինչ. لَوْ لَا دَفَعُ اللَّهُ إِلَيْنَا هَلْ كُنَّا երբ Ասուած բռնամին ի բաց չվաներ, պիտի կորուսեինք:

480. Բայանունը երբեմն որոշիչ ال յօդով եւս

(*) Բայանունին, ինչպէս նաև բայածականներուն վերաբերած բառը معمول կը կոչուի որ ոչ միայն հայցական, այլև ուղղական և սեռական ալ կ'ըլլայ:

գործածուելով միեւնոյն պաշտօնը կը կատարէ, ինչ. صَيَّفُ النَّكَايَةِ أَعْدَاءَهُ. ան իր բռնամիտներուն յարկելու անկարող է:

481. Բայանունին յատկացուցիչ եզրը տէր բային եթէ ածական ունենայ, այն վերջինը թէ՛ ուղղական և թէ՛ սեռական կրնայ գրուիլ, ինչ.

نَمَّرَنِي إِِنْشَادُ أَخِيكَ الصَّغِيرِ պղտիկ եղբորդ ոսանաւորի արտասանութիւնը ինձ հանելի եղաւ:

83. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Հետագայ նախագատութիւնները արտօնութիւնի թարգմանել բայանուններով՝ իրենց խնդիրներուն հետ.

Տխրեցան իրենց բարեկամներուն բացակայութեանը համար: Տղուս յաջողութեանը վրայ զարմացայ (من هو السخري): Պատգամուորը (رسول) շրկելուս զղջացի (على ناس...): Գրողէտներու հետ քու կենակցութեանդ զիտ կը զարմացնէ: Թշնամին գերի վարելուդ զարմացայ: Տունս կենալուդ (اقامة) փախաքող եմ: Այն ծառան արտաքսելուս չեմ զղջար: Եւրոպացին (اهل أوربا) արարներուն՝ իրենց հիւրերը մեծարելուն վրայ կը հիանայ: Ո՛րչափ դառն է մարդոցմէ մուրալ: Մայրդ ուրախացաւ պղտիկ եղբորդ գալստեամբը:

ՃԸ. Դ Ա Ս

مَعْمُولُ اسْمِ الْفَاعِلِ

ՆԵՐԿԱՅ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

482. Ներ. ընդունելութիւնը կրնայ իր ածանցած բային պէս սեռի խնդիր առնել, եթէ ال جوړով որոշեալ ըլլայ, ինչ. هُوَ الطَّالِبُ الْخَيْرَ لِنَفْسِهِ ան իր անձին (ինքզինքին) համար բուրի ուզող է.

هُوَ الْكَاشِفُ جَمِيعَ الْخُطُوبِ Ան բոլոր գործոց գիտակ է:

483. Եթէ ներկայ ընդունելութիւնը անորոշ ըլլայ, այն ատեն միայն սեռի խնդիր կ'առնէ՝ երբ ներկայ կամ գալիք ժամանակի մը յարաբերութիւն ցոյց կուտայ և իրմէ առաջ ալ ժխտական կամ հարցական մասնիկ մը, կամ որակական ածականով անուն մը և կամ ենթակայ մը կը գտնուի, ինչ.

مَا مَرِيئُ صِدِّيقَكَ ضَرَرَكَ բարեկամդ ֆու վնասող ուզող չէ, արդեօք եղբայրդ բան մը կը խնդրէ (= խնդրու՞յ է), هَلْ طَالِبٌ أَخُوكَ شَيْئًا արդեօք քո քակրի մասին խօսելու մտքով ես ֆու եղբայրդ բարբի հրաւիրող եմ:

484. Ներ. ընդունելութեան գերադրական

ձեւերէն (ضَيْغِ الْمَبَالِغَةِ) կան ոմանք որ ճիշտ իրեն պէս կը գործածուին միեւնոյն կանոններով, ինչ.

اِنَّ اللَّهَ سَمِيحٌ دُعَاءَ مَنْ دَعَاهُ ևսուած կը լսէ (= լսող է) և اِنَّ الرَّبَّ غَفُورٌ ذَنْبِ الْخَاطِئِ اَلْتَّادِمِ որբը անոր որ իրեն կ'աղօթէ. ևսուած առասպուլք ներող է զղջացող մեղաւորին մեղացը:

84. Շ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

Հետեւեալ նախադասութիւնները արարերէնի թարգմանել վերողբեալ կանոնաց համաձայն.

Ասիկա է գերին ծախողը: Հայրս իր հիւրերը մեծարող է: Առանձնութիւնը սիրող մարդ մը: Ուղտ նստած մարդու մը հանդիպեցայ: Խալիտ իր մանչը (غلام) կը ծեծէր (ծեծող էր): Երանի իր բարկութիւնը զսպողին (كأظم): Քու ծնողքդ բարիք գործող չէ: Մեր պէտքին համար դրամ գրկողը միթէ դ՞նն ես: Արդեօք գիտնո՞ւ (գիտցո՞ւց ես علم) այս պաշտօնը շինողը: Ուղտ վարող (سائق) մարդու մը պատահեցայ: Արդեօք այցելելի՞ր այս աղքատները հացով սնուցանողին (مطعم): Կրթութեան ճամբուն հետեւողը մեծարանքի արժանի է:

ՃԻԹ. Դ Ա Ս

مَعْمُولُ اسْمِ الْمَفْعُولِ

ԱՆՅԵԱԼ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

485. Անցեալ ընդունելութիւնն ալ իր ածանցած կրաւորական բային դերը կը կատարէ ճիշտ ներկայ ընդունելութեան պայմաններով, ինչ.

هُوَ أَنْتَ الْمَحْمُودُ فَمِنْهُ, դուն արարիք զովելի (անձն) ես, և
مَا مُنِّئِي صَاحِبِكَ شَيْئًا, ընկերոջդ բան մը տուած չե,
وَالْأَرْضُ مُحَاطٌ سَطْحُهَا بِالْهَوَاءِ, երկրիս մակերեսոյքը օդով տըջապատուած է:

مَعْمُولُ الصِّفَةِ الْمَشَبَّهَةِ

ԴՐԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

486. Դրական ածականը այն բային դերը կը կատարէ, ուրկէ ինք կ'ածանցի, ինչ.

جَاءَ رَجُلٌ حَسَنٌ الْوَجْهَ, գեղեցիկ դեմքով (դեմք գեղեցիկ) մարդ մը եկաւ:

487. Իրեն վերաբերող բառը (معمول) իբր տէր բային ուղղական կը գրուի թէ՛ որոշեալ և թէ՛ անորոշ վիճակին մէջ, ինչ. Եղբայրդ գեղադեմ

(դեմք գեղեցիկ) է, زَيْنٌ رَفِيحٌ قَدْرُ أَبِيهِ, Չայիկն հօր արժանիք բարձր է. (բառական թրգմ. Չէյս՝ հօր արժանիք բարձր մեկն է):

488. Դրական ածականին վերաբերող անունը հայցական հոլով ալ կրնայ գրուիլ իբր խնդիր՝ եթէ որոշեալ է, և իբր լրացուցիչ (تعيين)՝ եթէ անորոշ է, ինչ. جَاءَ الرَّجُلُ الْحَسَنُ وَجْهَهُ, կամ جَاءَ الرَّجُلُ الْحَسَنُ الْوَجْهَ, գեղեցիկ դեմքով մարդը եկաւ, և անկա լաւ վարձով է. և անկա դեմքով գեղեցիկ է:

489. Դրական ածականին խնդիրը կրնայ սեռական ալ գրուիլ իբր անոր յատկացուցիչը, ինչ. և Է՛, և Է՛, և Է՛: زَيْنٌ رَفِيحٌ قَدْرُ أَبِيهِ, և Է՛:

490. Իսկ եթէ ածականը յօդ ունենայ և իրեն վերաբերած անունը առանց յօդի ըլլայ, այս վերջինը չկրնար սեռական հոլով գրուիլ: Հետեւաբար յիշալ կ'ըլլայ ըսել. և Է՛: أَنْتَ الْكَرِيمُ يَدِي, և Է՛:

85. Ն Ր Ա Շ Ա Ն Գ

Հետագայ տողերը արաբերէնի վիճակ՝ անց. ընդունելութիւնները նոյնութեամբ թարգմանելով.

Նպատակները զովելի մարդ մը: Ճիւղերը կտրուած ծառը: Ապակին կտրած պատուհանը (نافذة): Պատուհան-

ները գոց (= գոցուած) սենեակը: Ահանջը կտրուած շուն մը տեսանք: Վարքը գովելի մարդը: Տունը այրած (مُحْرَق) մարդուն վրայ ի գուժ շարժեցայ: Անպատճառ պիտի տեսնես դուռը գոցուած տունը: Եզրայրը բանտարկուած մարդը: Ձեռքը կտրուած գոյը տեսա՞ր:

86. ՀՐԱՀԱՆԳ

Արաբերէնի թարգմանել հետեւեալ նախադասութիւնները ըստ օրինի դրական ածականներէն ետքը գնելով խրաքանչիւրին խնդիրը և նշանակելով հօտը:

Գեղադէմ (գէմքը գեղեցիկ) մարդու մը հանդիպեցայ: Բաղարին մէջ գեղեցիկ տեսքով (= տեսքը գեղեցիկ) պարտէզներ կան: Այս մարդը արժանիքով մեծ է: Տեսայ հասակը երկայն մարդը: Աղեքսանդր միջին հասակով և բուրջի գէմքով էր: Բարեմասնութեամբը գովելի անձը: Ասիկա գեղեցիկ բնուարութեամբ (= Բնուարութիւնը գեղեցիկ) տղայ մըն է: Հօրը արժանիքը բարձր երկտասարդի մը ընկերացայ: Այս մանուկները գեղեցիկ գէմքով և տգեղ բարքով են: — (Ահորոս ձեւով) Այս մանուկները գէմքով գեղեցիկ և բարքով տգեղ են: Այս օրիորդը մարմնով վտիտ է: Այս մարդը սերունդով աղնիւ և բարքով գոհեհիկ է:

ՃԼ. Դ Ա Ս

ԲՍՅԱՌՈՒԹԻՒՆ *الاستئناء*

491. Արաբերէնի մէջ բացառութեան մասնիկ-բառերն են՝ *إِلَّا, غَيْرَ, سِوَى, خِلا, عِدا, حَاشَا* :

492. Խօսքին մէջ ընդհանուր գաղափարը ներկայացնող առարկային անունը *مُسْتَنَى مِنْهُ*, իսկ բացառելի կամ բացառեալինը *مُسْتَنَى* կը կոչուի, ինչ: *لَكِنَّ دَاءَ دَوَاءٍ إِلَّا أَلَمَوْنَ* մահէն զոտ ամէն հիւանդութեան դարման կայ:

— Այս խօսքին մէջ *إِلَّا* մասնիկ-բառին առջեւ գտնուած *مَوْ* բառն քաջաւելի կամ քաջաւեալ (*مُسْتَنَى*) է՝ որ ընդհանուր գաղափարը կազմող անունէն վերջը կը դրուի սովորաբար:

493. Եթէ խօսքը բացասական ձեւով է, և ընդհանուր գաղափարին վերաբերող բառը (*مُسْتَنَى مِنْهُ*) շեղուած չէ, բացառելի անունը կրնայ հայցական դրուիլ և կամ *مُسْتَنَى مِنْهُ* եղող բառին հօլովովը, ինչ:

لَا تَظْهَرُ الْكَوَاكِبُ نَهَارًا إِلَّا أَلَدَّيْرَيْنِ أَوْ إِلَّا أَلنَّيْرَانِ աստղերը ցօրեկ ասէն չեն երեւար ի բաց առեալ երկու յուսաւորները (արեւն ու յուսինը):

ՃԼԱ. Դ Ա Ս

ԲԱՅՏԱՌՈՒԹԵԱՆ ՅԱՏՈՒԿ ԿՆ ՄԱՍՆԻԿ-ԲԱՌԲ

491. Վերոյիշեալ մասնիկ-բառերէն ԿՆ հետ դարձածուած բացառեալ անունը երբեք տեսակ կ'ըլլայ .

Ա. — الْمُسْتَثْنَى الْمُتَّصِلُ, ուր խօսքը ամբողջ է (*) և հաստատական ձեւով: Այդ պարագային բացառեալ անունը պէտք է հայցական հոլով դնել, ինչ .

Ամբէն զաս բոլոր մարդիկը զբօսան: — تَمَرَّهَ النَّاسُ إِلَّا عَمْرًا

Բ. — الْمُسْتَثْنَى الْمُنْقَطِعُ, յորում գլխաւոր դադարաւորը կադմոզ առարկային անունը և բացառելին տարասեռ են:

Այն ատեն եւս ԿՆ վերջը եկող անունը միշտ հայցական կը դրուի, խօսքը հաստատական ըլլայ թէ ժըխտական, ինչ . جَاءَ الْجَيْشُ إِلَّا الْمَدَافِعَ բանակը եկաւ ի բաց առեալ բնդանօրները,

مَا جَاءَ الْجَيْشُ إِلَّا الْمَدَافِعَ բանակը չեկաւ, այլ միայն բնդանօրները:

Գ. — الْمُسْتَثْنَى الْمَفْرَعُ, ուր مستثنى منه եզող բառը շօրութեամբ կ'իմացուի և խօսքը բացասական ձեւով է:

(*) Հոս ամբողջ կը նկատուի նախադասութիւնը, և րը مستثنى منه եզող առարկային անունը զեղջուած չէ:

ՃԼԲ. Դ Ա Ս

Այդ պարագային բացառելի անունը կը ճատեալ բառին հօլովովը կը դրուի, ինչ . مَا جَاءَ إِلَّا أَخُوكَ միայն եղբայրդ եկաւ . (բառ առ բառ . մէկը չեկաւ, բայց միայն եղբայրդ):

مَا رَأَيْتُ إِلَّا أَخَاكَ եղբայրդ միայն տեսայ, և Կամ, եղբօրմեզ զաս մէկը չտեսայ: لَا يَسْتَعِيلُ الْعَاقِلُ إِلَّا بِالنَّافِعِ խելացին

օգտակար բանով միայն կը զբաղի . إِلَّا عَلَى أَخِيكَ եղբօրդ միայն բարեւեցի:

ԲԱՅՏԱՌՈՒԹԵԱՆ ՅԱՏՈՒԿ ՄԻԻՍ ԲԱՌԵՐԸ (Շար.)

495. مَا عِنْدِي غَيْرَ سِوَى مَا عِنْدِي ԿՆ մասնիկ-բառերուն վերաբերող անունը միշտ սեռական կ'ըլլայ, ինչ .

مَا عِنْدِي غَيْرَ كِتَابَيْنِ երկու գիրքէ զաս ուրիշ չունիմ:

496. Խակ خَلَا, عَدَا, حَاشَا մասնիկ-բառերուն վերաբերող անունները կրնան անխտիր սեռական ալ դրուիլ, հայցական ալ, ինչ .

رَحَلَ الْمُسَافِرُونَ خَلَا رَجُلٍ أَوْ رَجُلًا բացի մէկ մարդէ միւս ճամբորդները չունեցին:

497. Աստիք مَا (المصدرية) ալ կը

գործածուին և այն ատեն բացառելի անունը հայցական միայն կ'ըլլայ, ինչ. **كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلَا اللَّهَ بَاطِلٌ** Ասուճմէ գաս ամեն ինչ ունայն է, **رَجَعْنَا كُنُفًا مَاعَدَا أَخَانَا أَلْتَّغَيَّرَ** բացի մեր փոքր եղբորմէն ամենքս այ վերադարձանք:

87. **Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ**

Հետեւեալ նախադասութիւնները արաբերէնի թարգմանել **أ** մասնիկ-բառով

Տեսուչը բոլոր աշակերտները (طلبة) հարցաքննեց ի բաց առևալ փոքրերը: Այս գիրքը կարգացի բաց ի վերջին գլուխէն (فضل): Եղբորմէզ զատ ոչ ոք տեսաւ զիս: Բացի հպարտներէն բոլոր մարդիկը կը յարգեմ: Աստուճմէ զատ բոլոր կենդանիք պիտի մեռնին: Փնայիլէն չէ եկած, բայց միայն ուղտերը: Աշակերտները օգտուեցան ի բաց առևալ անհոգները: Նոյնն զատ ո՛չ ոք ազատեցաւ ջրհեղեղէն: Բարի մարդոց հետ միայն կենակցէ: Մէկ դահեկանէն (قرش) զատ գրպանս եղածը մութացկանին տուի:

Եղբորմէզ զատ (سوى) մէկը չյաջողեցաւ: Բաց ի (مَاعَدَا كَمَا مَاخَلَا) երկուքէն բոլոր ճամբորդները մեկնեցան: Ոչ ոք կը հնձէ, բայց միայն (غَيْرٌ) նա որ ցանած է:

ՃԼԳ. Դ Ա Ս

ՈՐԱԿԱԿԱՆ ԿՍՄ ԵՂԱՆԱԿԱԿԱՆ ՄԱԿԻՐԱՅ **أَلْحَالُ**

498. Արտերէնի մէջ մակբայի խմաստով կը գործածուին ածականները որոնք Որակական մակբայ (حال) կը կոչուին, ինչ. **رَجَعَ الْفَارِسُ ظَافِرًا** ձիաւորը յալքական վերադարձաւ:

499. Որակական մակբայները նախադասութեան մէջ տէր բայիլին կամ խնդիրին և կամ երկուքին միանգամայն վերձակը, մէկ հանգամանքը կը ցույցնեն և անորոշ հայցական կ'ըլլան, և ինկյպէս (كَيْفَ) հարցման կը պատասխանեն, ինչ. **جَاءَ الْأَمِيرُ رَاكِبًا** իշխանը հեծեալ (ձիով) եկաւ, **رَأَيْتُهُ مَاشِيًا** ես զանիկա հետիոսն տեսայ, **كَلَّمْتُهُ قَائِمِينَ** երկուքս այ ոտքի կեցած՝ խօսեցայ անոր հետ:

500. Որակական մակբայը ըստ ընդհանուր կանոնի անորոշ կ'ըլլայ, իսկ իրեն վերաբերած տէր բայիլին կամ խնդիրը՝ որոշեալ: Մակայն այս վերջինները կըրնան անորոշ ևս ըլլալ. այն ատեն մակբայը առաջ կը դրուի, ինչ. **جَاءَ نِي رَاكِبًا رَجُلٌ** մարդ մը ինձի եկաւ ձիով:

501. Մակբայաբար գործածուած ածականները իրենց վերաբերած բառին հետ թուով ու սեռով կը համաձայնին, ինչ. **سَاعِدٌ وَالِدَيْكَ مُحْتَاجِينَ** օգնէ ծնողացդ կարօս վրնակնուն մեզ, **انصرفت المذعورون شاكرين** հրաւիրեալները մեկնեցան շնորհակալ ըլլալով:

ՃԼԴ. Դ Ա Ս

Մ Ա Կ Բ Ա Յ (Շար.)

502. Պարզ անուն (اسم جامد) մը, աներևույթ մը կրնայ իբր մակբայ գործածուիլ, ինչ.

أَسَدًا جَمَلُ الْفَارِسِ عَلَيْهِمُ أَسَدًا
յարձակեցաւ անոնց վրայ, صَلَّى سُبُوحًا երեսանկեայ աղօթեց:

— Այսպէս շատ մը անուններ, մինչեւ իսկ նախադրութիւններ անորոշ հայցականի ձեւով մակբայաբար կը գործածուին, օրինակ.

بَرًّا وَبَحْرًا ցամաքեց ու ծովեց,

أَيَّامًا وَنَهَارًا զիշեր ու ցերեկ,

طَوْعًا وَكَرْهًا կամայ եւ ակամայ,

غَدًا վաղը,

قَبْلًا առաջուց,

حَالًا անմիջապէս,

مَعًا միասին:

503. Մակբայը սովորաբար բայէն, տէր բայիէն և խնդիրէն վերջը կը դրուի, ինչպէս կը տեսնուի օրինակներէն:

504. Արարերէնի մէջ անուանական և բայական

նախադասութիւններն եւս եղանակական (=որակական) մակբայի դեր կը կատարեն: Եւ այդ պարագային իրենց առջեւը 9 մը կ'աւելցուի որ واو الحال կամ واو الابتداء և կը կոչուի:

Անուանական նախադասութենէ օրինակ.

وَأَخَذْنَا مَائِدَتَهُمْ دَابَّةً مِّنَ السَّمَاءِ تَاجِيتٌ تَاجِيتٌ
արեւը կը ծագեր) Աղեխանդրիա մտանք,
سَافِرَةٌ وَ قَلْبِي كَيْبٌ սիրս սխուր նամբուդեյի:

505. Եթէ բայական նախադասութիւնը հաստատական է և բայն ալ կատարեալ, 9 ին դրով զմասնիկն ալ կ'աւելցուի:

Բայական նախադասութենէ օրինակ.

وَقَدِمْتُ إِلَىٰ رَبِّي وَأَمَّا رَبِّي فَأَسْكِنُكُمْ
ոսի ելաւ դառնապէս լայով,
سَافِرٌ أَبِي وَقَدْ طَلَمَتِ الشَّمْسُ
նայրս նամբայ ելաւ, երբ արեւը ծագած եւ արդէն:

506. Թէ որ բայը ժխտական է, զմասնիկը չդրուիր, ինչ. زَارَ الْقُدْسَ الشَّرِيفَ وَمَا زَكَبَ
Սուրբ սեղեաց (երուսաղեմ) ուխտի զնաց կենդանիի վրայ չհեծնելով (նե-սինսն):

507. Եթէ բայը ներկայ (مضارع) է, 9 ալ զանց կ'առնուի, ինչ. جَاءَ خَالِدٌ يَضْحَكُ
եսայիս խնդալով եկաւ:

88. Z R U Z A N Y

Արաբերէնի թարգմանել հետեւեալ նախադասու-
թիւնները՝ շեղագիր բառերը որակական մակրայ ընելով .

Թշնափին շարեւ քաղաք մտաւ : Պետրոս նահապետ-
իւմ (شعيب) մեռաւ : Մարգոս Կէր ստեղծուած է : Դատասարր
ջարիի մը վրայ նստած եկաւ : Տղան Նեղոսի մէջ է եղր-եւրմ
(غرق) մեռաւ : Պտուղները ինչ մի՛ սւտեր : Անոնք երկր-
քելով տաճարը մտան : Զօրքերը պատերազմէն յաղթելու
վերադարձան : Հայրս ճամբորդութենէն վառելիքի վերա-
դարձաւ : Ահապարանիւ կտ դարձաւ : Ես անոր հանդիպե-
ցայ՝ երկուսը ինչեւ ըստէն : Յերոնցան (مشمش) փախան :

89. Z R U Z A N Y

Արաբերէնի թարգմանել հետագայ խօսքերը, ուր
շեղագիր նշանակուած են եղանակական մակրայի դեր
կատարող նախադասութիւնները .

Տղան վաղելով եկաւ : Պղտիկ եղծ տրեւր սուսմ խնդրէ :
Քնացած տրեւր գողը ներս մտաւ : Զայրացած վեճակիտ մեջ
(մինչ պայրացած ես) մտաւ մի՛ արձակեր : Թագաւորը նըս-
տաւ թագը ինչեւ : Ես ձիւս վրայ նստած (راكب) գայն բա-
րեւեցի : Յաղթած վեճակիտ մեջ (մինչ յոգնած ես) ջուր մի՛
խմեր : Քաղելով անոր հետ խօսեցայ : Դուք բացած տրեւր
մենք գողցանք ձեզմէ : Անոնք հետեւին ինձի կեանս : Կե-
րակուրը Կէր եղծ տրեւր շեն սուտեր : Պահապանները բացած
Ֆելցին բանտարկեալները փախան :

ՃԼԵ . ԴԱՍ

ԱՐՈՇԻՉ ԿԱՄ ԼՐԱՅՈՒՅԻՉ التَّمْيِيزُ

508. Որոշիչ կամ յրացուցիչ կը կոչուին այն
բառերը որոնք անունի մը կամ թուական անվանի
մը ի նասը կը լրացնեն, ինչ . رَأْفُوذٌ خَلًّا ակառ մը քա-
ցալս , ثَلَاثُونَ رَجُلًا երեսուն մարդ :

509. Լրացուցիչ անունը անորոշ հայցական կ'ըլ-
լայ և լրանայի բառէն վերջը կը դրուի, ինչ .

زَرَعْتُ فَنَآأْنَا وَقَطْنَا մը սեղ բամպակ ցանեցի ,
أَنَا أَكْبَرُ مِنْكَ سِنًا ես քեզմէ մեծ եմ տարիով :

510. Որոշիչները ընդհանրապէս քանակի, չա-
փի, կշիռի և տարածութեան վերաբերեալ բառերէ
կ'ըլլան, ինչ .

كَتَبْتُ عِشْرِينَ سَطْرًا քսան տու գրեցի ,
جَرِيْبٌ كَرَمًا մեկ արտավար այգի ,
عِنْدِي قِنطَارَةٌ نَحَاسًا մեկ կենդիւնար պղինձ ունիմ ,
اِشْتَرَيْتُ قَفِيْزًا قَمَحًا գրիւ մը ցորեն գնեցի :

ՃԼԶ. Դ Ա Ս

ՈՐՈՇԻՉ ԿԱՄ ԼՐԱՅՈՒՑԻՉ (Շար.)

511. Բացարձակ թուականներէն զատ միւս բոլոր անուններուն լրացուցիչը՝ կրնայ լրանալի բառին յատկացուցիչ ըլլալ: Եւ مِنْ նախդիրով ալ կը գործածուի, ինչ. عِنْدِي رَأْفُودٌ خَلٌّ ես սակառ մը բացախ ունիմ ,

كَيْتَارٌ مِنْ حَسَّاسٍ կենդիւնար մը պղինձ :

— Իսկ բացարձակ թուականներուն լրացուցիչին հօշովը կը փոխուի թիւերուն համեմատ (Տե՛ս էջ 62) :

512. Հարցական անորոշ ածականներէն كَمْ ֆանի՞, ո՞րչափ (كَمْ الاستفهامية) բառին որոշիչը եղակի հայցական կ'ըլլայ, ինչ. كَمْ سَطْرًا كَتَبْتَ ֆանի՞ տղ գրեցիր :

513. Իսկ քանակութիւն ցուցնող كَمْ ո՞րչափ, ֆանի՞ (كَمْ الخبرية) բառին լրացուցիչը թէ՛ եղակի և թէ՛ յոքնակի սեռական կը դրուի, ինչ.

كَمْ سَطْرٍ أَوْ سَطُورٍ كَتَبْتَ ես ո՞րչափ տղ կամ տղեր գրեցի :

— Սոյն բառին լրացուցիչը յաճախ مِنْ նախդիրով կը գործածուի, ինչ. كَمْ مِنْ نَجْمٍ فِي السَّمَاءِ կամ երկնքին մէջ ո՞րչափ (stars) աստղեր կան :

90. Շ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

Հետեւեալ նախադասութիւնները արաբերէնի թարգմանել .

Երեք գիրք կարդացի : Տասնըմէկ աստղ տեսայ երկինքը : Բ-նի մը ձէթ գնեցի : Իմ տղ գրքէս հարիւր օրինակ (نسخة) ծախած եմ : Այս մարդը թիզ մը հող չունի (لا يملك) : Հողագործը դաշտերը ցորեն կը ցանէ : Տարին տասներկու ամիս է : Եղբայրդ քեզմէ աւելի քաղաքավար է : Կանգուն մը ասուի (جوخ) ծախեցի : Մէկ մէթր մետաքսեղէնը (حريز) երկու մէթր բրդեղէնէ (صوف) աւելի սուղ է : Մեծ մը սակին արժէքով աւելի բարձր է քան թէ կենդինար մը պղինձը : Գետինը (հայց.) ծառ տնկեցի : Տանը մէջ քանի՞ բնակիչ կայ : Միջերկրական ծովուն մէջ քանի՞ կղզի կայ : Քանի՞ գիւղի հանդիպեցար : Քաղաքը քանի՞ օր կեցար : Ես ո՞րչափ տուն ունէի : Ո՞րչափ աղքատ անօթութենէ կը մեռնի : Ո՞րչափ ծառայ (عبد) կայ հօրս տունը : Դուք ո՞րչափ ստացուածք (مال) ունիս և ուրիշները մէկ դահեկան (قرش) չունին :

Ճ Լ Է . Դ Ա Ս

Կ Ո Չ Ս Կ Ս Ն . *الْمُنَادَى*

514. Կոչական կ'ըսուի այն բառը զոր կ'ուզ-
ղենք անձի մը կամ՝ անձնաւորեալ իրի մը :

515. Արարերէնի մէջ կոչականին սկիզբը
يَا , آيَا , هَيَا , أَي , և آ մասնիկ-բառերէն մին կ'աւելցուի :
Ասոնք հայերէն ո՛վ, ո՛ր, է՛յ, ա՛յ բացադանչական ձայ-
նարկութեանց կը համապատասխանեն :

— Ասոնցմէ ամենէն շատ գործածականը يَا մասնիկն է :

516. Բացադանչական մասնիկ-բառերուն առջև
գտնուող կոչականին վրայ յօդ չգրուիր , ինչ .

يَا نِوَالِی , մտիկ բրե :

517. Կոչականը երկու տեսակ է . Լոկ (*مَفْرُودٌ*)
և Բազմամաս (*مُفْرَدٌ* կամ *إِضَافِيٌّ*) :

518. Լոկ կամ առանձին կը կոչուի կոչականը ,
երբ առանց յատկացուցիչի կամ խնդիրի անուն մըն է :

519. Բազմամաս կ'ըսուի կոչականը երբ յատ-
կացուցիչ կամ խնդիր ունի իբր լրացուցիչ :

520. Եթէ կոչականը առանձին յատուկ անուն
ըլլայ և կամ ծանօթ անձի ուղղուած բառ մը , ուղղա-
կան հոյով կը գրուի առանց դանտիսինի , ինչ .

يَا مُسْلِمُونَ . Ո՛վ Աբրահամ , يَا رَجُلُ . Ո՛վ մարդ ,
ն՛վ Իսլամներ :

521. Իսկ եթէ կոչականը բաղմամաս է և կամ
խօսքը անձանօթ անձի մը ուղղուած , այդ պարա-
գային կոչականը հայցական հոյով (*منصوب*) կը գրուի ,
ինչ . يَا رَبِّ الْعَالَمِينَ . Ո՛վ տիեզերքի Տէր , يَا بَنِي آدَمَ . Ո՛վ որ-
դիւի Ադամայ , يَا طَابِلًا عَلِمًا . Ո՛վ դու , որ ուսում կը խնդրես :

Ճ Լ Ը . Դ Ա Ս

Կ Ո Չ Ս Կ Ս Ն . (Շար .)

522. Եթէ յատուկ անուն կոչականը միակ բառ
մըն է , իր ածականը կրնայ ուղղական կամ հայցական
գրուիլ , ինչ . يَا يَسُوعُ الْمَسِيحُ . Ո՛վ օծեալ Յիսուս :

523. Յատկացուցիչ ունեցող կոչականին ածա-
կանը միմիայն հայցական կ'ըլլայ , ինչ .
يَا عَبْدَ اللَّهِ الْكَرِيمِ . Ո՛վ Ասուծոյ պատուական ծառան :

524. Թէ որ յատուկ անուն կոչականին քով
իբր մակդիր *ابْن* (որդի) բառը գտնուի և անոր յա-
ջորդ բառն ալ յատուկ անուն մը ըլլայ , *ابن* բառը և
կոչականը հայցական հօլով կը գրուին : Այս վերջինը
ուղղական ալ կրնայ ըլլալ , ինչ .

وَعَمْرٍو ۝ ۱۰۱ ۝ يَا يُوسُفُ ۝ بِنَ عَمْرٍو ۝ ۱۰۲ ۝

525. Եթէ Բառը երկու յատուկ անուններու միջեւ չգտնուի, կոչականը ուղղական հոլով միայն կ'ըլլայ, ինչ. **يَا يُوسُفُ ۝ بِنَ مَلِكٍ يَهُودًا** ۝ ۱۰۲ ۝ Եթէ Բառը Բազալուրի ուղիւն:

526. Եթէ կոչականին յատկացուցիչը ստացական դերանունին եղ. Ա. գէմբը (ي) ըլլայ, կրնայ զանց առնուիլ բառին ծայրի գաւառայովը միայն բաւականանալով, ինչ **يَا رَبِّي ۝ كَامٍ ۝ يَا رَبِّ ۝** ۱۰۳ ۝ Եր իմ:

527. Որոշիչ յօդ ունեցող բառ մը թէ որ կոչական ըլլայ, իրմէ առաջ արականի համար **أَيُّهَا** և իգականի համար **أَيَّتْهَا** մասնիկը կ'աւելցուի, ինչ.

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ ۝ ۱۰۴ ۝ Եթէ մարդ, **يَا أَيَّتْهَا الْمَرْأَةُ** ۝ ۱۰۵ ۝ Եթէ կին:

Այս պարագային մէջ կոչականի մասնիկը կրնայ զանց առնուիլ, ինչ. **يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ** ۝ ۱۰۶ ۝ Եթէ մարդ:

ԳԻՏԵԼԻԲ. — **يَا أَيُّهَا اللَّهُ** ۝ ۱۰۷ ۝ Բառին առջեւ **أَيُّهَا** մասնիկը չգրուիր, և կ'ըսուի **يَا اللَّهُ** ۝ ۱۰۸ ۝ Կամ **يَا اللَّهُ** ۝ ۱۰۹ ۝ և ա'լ աւելի **يَا اللَّهُ** ۝ ۱۱۰ ۝ Եթէ Աստուած:

91. Z R U Z U N 9

Արարերէնի թարգմանել.

Ո՛վ տղայ: Ո՛վ իմաստուն մարդ: Ո՛վ անհոգ: Ո՛վ հպարտ, թո՛ղ (دع) չպարտութիւնը: Ո՛վ հաւատացեալն:

( ) Բառը եթէ երկու յատուկ անուններու միջեւ գտնուի, 1 ը կը կրճատուի:

բուն իշխանը: Ո՛վ հայր Յովսէփայ: Ո՛վ հեծեալք: Ինծի հետեւեցէք: Ո՛վ հօրեղբորորդիս, ինծի նոր պիտի այցելես: Ո՛վ ըմբոստ տղայ: Ո՛վ մարդ, օրինակ ա՛ռ (اعتبر) անցեալէն: Ո՛վ դու որ լեռ կ'երես (ո՛վ լեռը ելնող): Ո՛վ իսահակայ հայրը: Ո՛վ սրղիք իսրայէլի, յիշեցէք Աստուծոյ բարիքն առ ձեզ (عليكم): Ո՛վ մայրեր, պարտ է (يجب على) ձեզ ամէն ջանք ընել ձեր զաւակաց կրթութեան համար: Ո՛վ օրիորդք, օգնեցէք ձեր մայրերուն: Ո՛վ սուսան տենջացող, համբերէ. քու բարի նպատակներուդ կ'արժանանաս: Ո՛վ Աստուած, զմեզ հեռացուր մեղքերէ: Ո՛վ մարդ, ձեռքէս բռնէ:

ՀԼԹ. Դ Ա Ս

حُرُوفُ الْجَزْرِ

ՆԱԽԳԻՐ ԿԱՄ ՆԱԽԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

528. Նախդիր կամ նախադրութիւն կ'ըսուին անփոփոխ բառեր և մասնիկներ որոնք անունի կամ դերանունի մը առջեւ դրուելով անոնց զանազան պարագաները ցոյց կուտան:

529. Նախադրութեան վերաբերող բառը կ'ըսուի նախադրութեան խնդիր (مجرد) որ արարերէնի մէջ միշտ սեռական հոլով կ'ըլլայ, ինչ.

النَّجَاةُ فِي الصِّدْقِ փրկութիւնը նամարութեան մեջ է:

530. Բուն նախադրութիւնները հետեւեալներն են .

مِنْ	} բացառականի մասնիկ	ل	համար
عَنْ		حَتَّى	մինչեւ
إِلَى	} տրակ մաս. դեպ ի մինչեւ	وَ	} երդման մասնիկ
عَلَى		تَ	
فِي	} մեջ, միջեւ	مُدَّ	} ի վեր, հետե
رُبَّ		مُنْذَ	
بِ	} տրականի, գործիականի և ներգոյականի մասնիկ	خَلَا	} բաց ի, զս
كَ		عَدَا	
		حَاشَا	

Օրինակ . بِالْعَدْلِ تَعْمُرُ الْبِلَادُ արդարութեամբ երկիրը կը շինուի, عَلَى الْحَجَرِ ակաթի վրայ վրայ քարէն ասեմք, عَلَى الْقَبْرِ ակաթի վրայ վրայ քարէն ասեմք, عَلَى الْقَبْرِ ակաթի վրայ վրայ քարէն ասեմք .

ԳիՏԵԼԻՖ . — Վերոյիշեալ նախադրութիւններէն դուրս կան կարգ մը բառեր որ սեռական խնդրով իրր նախադրութիւն կը դործածուին . قَبْلَ առաջ, بَعْدَ վերջը, فِي միջեւ, تَحْتَ տակը, فَوْق վերը, վրայ, عِنْدَ իով, ասեմք, وَرَاءَ ետեւը, եւն : قُدَّامَ առջեւ, قُدَّامَ առջեւ, قُدَّامَ առջեւ .

ՃԽ. Դ Ա Ս

ՄԻ ՔԱՆԻ ԿԱՆՈՒԹԵԱՆՅ ՎՐԱՅ ՄԱՍՆԱԻՈՐ

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

Բ ԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

531 . Այս նախադրը իր սովորական նշանակութիւններէն զատ, տարբեր լուստներ ալ կուտայ, որոնց գլխաւորներն են հետեւեալները .

1° . — Երդմական մասնիկ է, որ գոյականին սկիզբը կը կցուի, ինչ . بِالله Աստուծոյ վրայ կ'երգնում, بِشَرِّ فِي لَا نَجْزَنَّ وَعَدِي պատուոյս վրայ կ'երգնում թէ պիտի կասարեմ խոստումս :

2° . — Կարգ մը շէզոք բայեր ներգործականի կը վերջն սեռական խնդրով, օրինակ .

Չէզոք ներգործական

ذَهَبَ գնաց, ذَهَبَ بِهِ տարաւ զայն

أَتَى եկաւ, أَتَى بِهِ բերաւ զայն

خَرَجَ դուրս ելաւ, خَرَجَ بِهِ դուրս հանեց զայն

3° . Աւելադրութեամբ لَيْسَ ժխտական բային

ստորագելին հետ կը գործածուի յաճախ՝ զայն սե-
ռականի փոխելով, ինչ. هَذَا بِشَيْءٍ ասիկա բան մը չէ,
مِثْلُ السُّنْتِ միթէ ես չեմ ձեռ Տերը:

و ت ن ԱՆԻԴԻՐՆԵՐԸ

532. Երկուքն ալ երգումի յատուկ նախագաս
մասնիկներ են: 3ը բաց ի դերանունէ թէ՛ յատուկ և
թէ՛ հասարակ անունի հետ կը գործածուի: Իսկ ت ن
միայն الله և դուն ուրեք رَبّ բառերուն վրայ կը
դրուի, ինչ. تَرَبَّ الْكَتْبَةُ ասուած վկայ, وَأَلَّهِ
կ'երդնում Գապայի Տիրոջը վրայ, وَحَيَاتِكَ արեւո՛ղ համար:

ՃԻԱ. Դ Ա Ս

ج ن ԱՆԻԴԻՐԸ

533. Սոյն նախդիրը սեռականով կը ցուցնէ.

1⁰. Պատճառի կամ նպատակի պարագայ, ինչ.

فَرَزْتُ لِلْخَوْفِ վախնալուս համար վախայ:

2⁰. — Սեպհականութեան, վերաբերութեան ի-
մաստն ունի, ինչ. هَذَا أَلْبَيْتُ لِزَيْدٍ այս տունը Զայսինն (է):
المَجْدُ لِلَّهِ փառքը Աստուծոյ (յսուկ է):

534. Սակայն յ նախդիրը բաց ի եզ. Ա. դէմ-
քէն՝ միւս բոլոր կցելի դերանուններուն առջեւ Մարհա
կ'առնէ, ինչ. لَكُمْ, لَكَ, لَنَا ևն:

535. Նմանապէս յ մասնիկը անունի մը առջեւ
Մարհայով կը կարգացուի զարմանք յայտնելու պա-
րագային, և կամ՝ օգնութեան կանչելու յատուկ կո-
չականին (الْمُسْتَعَاثُ بِهِ) առջեւ, իսկ ո՛րու համար որ օգ-
նութեան կը կանչուի, այն անձին (الْمُسْتَعَاثُ لَهُ) անունին
վրայ դրուած յը գնարայով կը կարգացուի, ինչ.

يَا زَيْدُ لِعَمْرٍو ո՛վ զարմանալիք, զարմանալի բա,
يَا لِلنَّاسِ لِلْحَرَامِي ո՛վ Զայս, Ամրին օգնութեան հասի՛ր,
մարդիկ, ինձ օգնութեան հասե՛ք գողին դէմ:

ՃԽԲ. Դ Ա Ա

ՆԱԽԴԻՐԸ .

536. Սկզբնական (الابتدائية) ու նաև բացառականի մասնիկ է . հականիշ *إِلَى* ին՝ որ ցոյց կուտայ բանի մը որոշեալ վախճանը , ինչ . *مِنْ أَسْبُوعٍ إِلَى أَسْبُوعٍ* օրորոյէն շաբթի շաբթ , *اطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنَ الْمَهْدِ إِلَى اللَّحْدِ* մինչեւ գերեզման ուսում խնդրեցե՛ք , *مِنْ نَفْسٍ وَجَسَدٍ* մարդս հոգիէ եւ մտմէն բաղկացած է :

537. Կը նշանակէ նաև .

1⁰. — Ի վեր , օրինակ՝ *عَبَدَ الرَّبَّ مِنْ صِغَرِهِ* սննդկա Ասուծոյ ծառայեց պզտիկութենէն ի վեր :

2⁰. — Բաղդասմամբ , օրինակ՝ *أَيْنَ أَنْتَ مِنْ فُلَانٍ* այն-ինչին հետ բաղդասմամբ դուն ի՞նչ ես , *և կամ* , դուն ո՞րչափ հեռու ես այն ինչ ամէն :

3⁰. — Բնաւ , երբեք *կամ* ոչ ոք՝ *ժխտական* , *արգելական կամ հարցական խօսքերու մէջ* , օրինակ .

مَا أَجَابَنِي مِنْ أَحَدٍ ոչ ոք պատասխանեց ինծի , *هَلْ رَأَيْتَ مِنْ أَحَدٍ لَا يَبْدَأُ مِنْ أَحَدٍ* միեւն մէկը բո՛ղ չըսկսի , *مِنْ أَحَدٍ* միբէ մէկը տեսա՞ր երբեք :

4⁰. — Պատճառաւ , բանէ մը շարժեալ , օրինակ՝ *رَجَعْتُ مِنْ خَوْفِي* վախուսեցի *فَبَقِيَ* հետեւ եկայ , *جِئْتُ مِنْ أَجْلِكَ* ես դարձայ :

538. Ինչ ինչ բայեր *مِنْ* նախդիրով խնդիր կ'առնեն , ինչ . *قَرُبَ مِنْهُ* զայն ինծի ծախսե՛ , *مِنْ* անոր մօտեցաւ , *ضَحِكَ مِنْهُ* զայն ծաղրեց :

ՃԽԳ. Դ Ա Ա

ՆԱԽԴԻՐԸ

539. Աս ալ բացառականի յատուկ նախդիր մըն է : Կը նշանակէ նաև .

1⁰. — Տեղւոյ կամ իրի մը սահմանէն անդին , դուստ , օրինակ՝ *خَرَجْتُ عَنْ أَلْبَدِ* հաղաքէն դուստ ելայ ,

رَمَى السَّهْمَ عَنْ الْقَوْسِ նետը աղեղէն արձակեց :

2⁰. — Փոխանակ , տեղը , օրինակ՝ *عَنْ أُمِّكَ* Վոյստեղից , *عَنْ* փոխ տեղը ծով բռնէ՛ :

540. *سَأَلَ* , *كَشَفَ* , *أَجَابَ* և այլ կարգ մը բայերու խնդիրներուն հետ կը գործածուի , ինչ . *سَمِعَ فُلَانٌ عَنْ ذَلِكَ* ասոր մասին հարցուեցաւ այն ինչին :

كشَفَ عَنْ حَقِيْقَةِ الْمَسْئَلَةِ
խնդրոյն նումարութիւնը երեւան
հանկոյ :

ԳԻՏԵՆԼԻՖ Ա. — عَنْ لَ مِنْ
մի կը փոխուի մօն և մօն
գերանուններուն առջեւ , ինչ .
مِمَّنْ ᵛ.՝մէ կամ որմ որ , مِمَّا ᵛ.՝րկէ կամ ինչ բան որ ,
فِيءِ اَسْتَبْكِن , Ի մօտոյ :

ԳԻՏԵՆԼԻՖ Բ. — لِيْجْعَلِيْ
դիւին և նա ին առջև յիշեալ նախդիրները կրկնակ
կ'առնեն : ինչ . مِنْيْ , مِمَّا , مِمَّنْ :

92. Z R U Z U N Գ

Հետեւեալ խօսքերը արաբերէնի թարգմանել
կամ عَنْ նախդիրը գործածելով իր պատշաճ տեղը .

Գպրոցէն մինչև տուն : Ճշմարտը սուտէն (باطل) զտ-
նադանէ : Անօթութինէն մեռաւ : Այս լուրը արդեօք (هل)
ձե՞զմէ իմացան : Ո՞րմէ իմացաք զայն : Այս տղան առա-
քինի ծնողքէ է : Ինձմէ առածէն մաս մը անոնց տուաւ :
Այն մարդուն քով (բաղգատմամբ) ես ի՞նչ եմ որ : Այն
մարդը ազբատութիւնէ կորսուեցաւ : Այս գիրքը կարգա-
ցած գիրքերուս ամենէն օգտակարն է : Իր քաղաքէն հե-
ռացաւ : Ճշմարտութիւնէ խոտորեցաւ : Այս գործը ծնող-
քէն ծածկեց : Հօրս հրամանովը (عَنْ նախդ.) ըրի ստիկա :
Տնօրէնը հարցաքննեց աշակերտները պատմութեան մէջ (عَنْ
նախ.) : Աջ կողմն (عَنْ նախ.) նստէ : Անշուշտ գոյն պատաս-
խանատու ես եղբորդ մասին :

ՃԽԴ. Դ Ա Ս

حَتَّى نَأْتِيَ رَأْسَ الْبَيْتِ

541. Այս նախադրութիւնը սեռական խնդրով
մերթ ժամանակի պարագայ , և մերթ ալ գործողու-
թեան մը վախճանին հասնիլը կը ցուցնէ , ինչ .

سِرْنَا حَتَّى طَلَعِ الشَّمْسِ
բալեցինք մինչև արեւուն ծագիլը ,
أَكَلْتُ أَلْمَكَّةَ حَتَّى الرَّأْسِ
ձուկը մինչև գլուխը կերայ :

ԳԻՏԵՆԼԻՖ. — Դէտք չէ حَتَّى նախադրութիւնը չը-
փոթել حَتَّى շաղկապին հետ որ կը նշանակէ մինչև անգամ
գոյականի առջեւ , և մինչև որ , որպէս զի՝ բայի առջեւ ,
ինչ . جَاءَ الْقَوْمُ حَتَّى الْآوَلَادُ ժողովուրդը , մինչև անգամ
օղակը եկան , سَارُوا حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ նամբայ բալեցին , մի-
չև որ արեւը ծագեցաւ , جِئْتُ حَتَّى أَزُورَكَ եկայ , որպէս զի
այցելեմ քեզ :

عَلَى نَأْتِيَ رَأْسَ الْبَيْتِ

542. Այս նախադրութիւնը իր սովորական ի-
մաստէն զատ կը նշանակէ նաև .

1⁰. Դեմ, հակառակ, *فِيهِ*. *خَرَجَ عَلَيْهِ* անոր դեմ ելաւ, անոր վրայ յարձակեցաւ :

2⁰. Պարտք, պարտականութիւն, *فِيهِ*.
أَلْفُ دِينَارٍ հազար ոսկի կը պարտիմ,
عَلَى التَّلْمِيذِ أَنْ يَحْتَرِمَ أَسْتَاذَهُ աշակերտը պարտի յարգել իր ուսուցիչը :

3⁰. — *أَنْ* մասնիկին հետ միասին իբր շողկապ գործածուելով պահառ, շարժառիթ կը ցույցնէ, *فِيهِ*.
فَكَذَّبْتُكَ عَلَى أَنْكَ جَوَادٌ քեզի դիմեցի, վասնզի առասանեոց ես :

— Միեւնոյն ձեւը երբեմն ալ բայց, սակայն իմաստով կը գործածուի, *فِيهِ*.

هُوَ صَاحِبُ أَمْوَالٍ عَلَى أَنَّهُ بِخَيْلٍ անիկա հարուստ է, բայց ժլատ :

ՃԻՇ. Դ Ա Ս

التَّوَابِعُ

543. Հետեւորդք կը կոչուին արաբերէնի մէջ կարգ մը բառեր որոնք իրենց վերաբերած նախորդ բառին հոլովովը կը դրուին, և հինգ տեսակ են. վերադարձ (تَوَكُّيَّةٌ), Կրկնում կամ Հաստատում, Բացայայտիչ (بَدَلٌ), Մեկնիչ Յարեցում (عَظْفُ يَمَانٍ) և Շարակցութիւն (عَظْفُ نَسَقٍ) :

التَّمَتُّ

544. Վերադարձ, կամ որ նոյնն է, Որակական Ածականը գոյականէն վերջը կը դրուի և անոր հետ առէն կերպով կը համաձայնի (Տե՛ս Ա. Դաս) : Օրինակ՝
عَدُوٌّ عَاقِلٌ خَيْرٌ مِنْ صَدِيقٍ جَاهِلٍ խելացի բռնավիճ անխելք (սգէս) բարեկամէն լաւագոյն է, *أَلَا مُمٌّ الْخَدْوَةَ* գորովալից մայրը, *أَسْوَدٌ ضَائِرَاتٌ* պահառող առ իւժճներ :

545. Արարեղէնի մէջ վերադարձը երկու տեսակ է. բուն կամ իսկական (*حَقِيقِيَّةٌ*) և պարագայական կամ պատճառական (*سَبَبِيَّةٌ*) :

546. Բռն կամ Իսկական վերադիր կ'ըսուին
այն ածականները որոնք գոյականին որպիսութիւնը կը
ցուցնեն, ինչ . *الرَّجُلُ الطَّيِّبُ* գեղեցիկ քաղաք, *بَلَدٌ طَيِّبَةٌ*
բարեպաշտ մարդը :

547. Պարագայական կամ պատճառական
վերադիր կը կոչուին այն ածականները որ գոյական մը
կ'որակեն՝ անոր մէկ մասնաւոր յատկութիւնը կամ
հանգամանքը ցոյց տալով, ինչ .
الرَّجُلُ الطَّوِيلُ ձեռքը երկայն (= երկայնաձեռն) մարդը :

ՃԽԶ. Դ Ա Ս

Վ Ե Ր Ա Դ Ի Ր (Շար.)

548. Պարագայական վերադիրը միշտ եղակի
կը մնայ : Իր վերաբերած բառին (*متبوع*) հետ միայն
հոշովով և որոշեալ ու անորոշ վիճակին մէջ կը համա-
ձայնի . իսկ իրեն յաջորդ բառին սեռին համեմատ կը
փոխուի, ինչ . *رَجُلٌ حَسَنٌ أَبَاؤُهُ* նախնիք բարի մարդ մը,
رَجُلٌ صَالِحٌ أُخْتُهُ Բոյրը բարի մարդ մը :

549. Արաբերէնի մէջ աներևոյթը կրնայ իբր
վերադիր ածականաբար գործածուիլ, սակայն թուով ու
սեռով անփոփոխ կը մնայ, ինչ . *إِمْرَأَةٌ عَدْلٌ* արդարա-

սեր կին մը, *هُوَ لَا شُهُودَ عَلَيْهِ* անա՛ ասոնք արդարաւեր վը-
կաներ են :

550. Ամբողջ նախադասութիւն մըն ալ որա-
կական ածականի դեր կը կատարէ՝ պայմանաւ որ իր
վերաբերած գոյականը անորոշ ըլլայ, ինչ .

مَرَزْتُ رَجُلًا يَنَامُ (نَائِمًا) Բնացող մարդու մը քովէն անցայ,
لَا تَعْمَلُ عَمَلًا لَا مَنَفَعَةَ فِيهِ օգուտ չունեցող գործ մի՛ ընէր, կամ
մի՛ ընէր այնպիսի գործ մը, որուն մէջ օգուտ մը չկայ :

551. Եթէ վերադիրը՝ տարբեր սեռով երկու
գոյականի միանգամայն վերաբերի, արական կը դըր-
ուի (*Տե՛ս էջ 56*) :

552. Մին բանաւոր էակ և միւսը անասուն
նշանակող երկու գոյականի վերաբերող վերադիրը՝ ան-
ձի անունին հետ սեռով կը համաձայնի, ինչ .

وَجِدَتِ الْجَارِيَةَ وَالْجَمَلَ الضَّائِعَتَانِ կորսուած աղախինը և
ուղջը զգնուեցան :

93. Ն Ր Ա Ն Ա Ն Գ

Վերագրեալ կանոնայ համաձայն արաբերէնի թարգ-
մանել հետեւեալ նախադասութիւնները .

Այս ուսուցիչը հնազանդ տղակերտներ ունի : Անիկա
բնիկ Բերիտցի (*بيروتي*) է : Ափրիկէի բնակչաց մեծագոյն
մասը սեւ գոյնով են : Այս հայրը երկու ըմբոստ տղաք ու-

նի: Եզրպտոսի մէջ բարձր արժանիքով օրէնսգէտի մը հանդիպեցայ: Հնդկաստանի մէջ կապիկները բազմաթիւ են և անոնք սե գոյնով և երկայն պոչով են: Քնացող տղայ մը տեսայ: Այն երկրին բնակիչները երկայնահասակ են: Մի՛ ընեք այնպիսի գործ մը որուն համար զոյժաս: Ազնիւ Յովսէփը և Մարիամը տեսայ: Այն տղաքը դէմքով գեղեցիկ և բարքով գուեհիկ են: Եկեղեցիէն վերադարձող մօրս և քրոջս պատահեցայ: Ո՞ւր է խոտմանը հաւատարիմ մարդը: Հիւսիսի բնակիչները խարտիչահեր և կապոյտ աչքերով են: Մռնչող առիւծ մը լսեցի: Մեր ճամբուն վրայ փոքրիկ աղջկան մը և շունի մը հանդիպեցանք:

ՃԻԷ. ԴԱՍ

ԲԱՂԴԱՏԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆ *اسْمُ التَّفْضِيلِ*

Ասկէ առաջ տեսնուեցաւ (Դաս ԺԳ.) թէ արաբերէնի մէջ եռագիր արմատով բայածականներէն ինչպէս բաղդատական կը կազմուի: Արդ ի ստորեւ կը դնենք անոր՝ խնդրով գործածութեան վերաբերեալ կանոնները:

553. Եթէ բաղդատական ածականը առանց յօդի և առանց յատկացուցիչի է, անփոփոխ կերպով եզակի արական կը դրուի, և բաղդատեալ իրին առջեւ *من* նախդիրը կ'աւելցուի, ինչ.

أَفْضَلُ مِنَ النِّسَاءِ այրերը կիներէն լաւագոյն են,
الْفِضَّةُ أَرْخَصُ مِنَ الذَّهَبِ արծաթը ոսկիէն աւելի ւժան է:

554. Եթէ բաղդատական ածականը առանց խնդիրի՝ որոշիչ յօդով միայն գործածուի, բաղդատելին հետ թուով ու սեռով կը համաձայնի, ինչ.
هَذَانِ الْأَصْغَرَانِ այս երկու փոքրագոյնները,
هِيَ الْمَرْأَةُ الْأَفْضَلَى անիկա ամենէն պատուական կիցն է:

555. Թէ որ բաղդատականը անորոշ բառի մը յատկացեալ ըլլալ, եզակի արական կը դրուի: Իսկ բաղդատեալը՝ բաղդատելի իրին հետ թուով ու սեռով կը համաձայնի, ինչ.
مَرِيَمٌ أَفْضَلُ امْرَأَةٍ Մարիամ ամենէն պատուական կիցն է,
هُمْ أَكْبَرُ رِجَالٍ անոնք ամենէն մեծ մարդիկն են,
هُمَا أَكْبَرُ رَسُولَيْنِ ան երկուքը ամենէն մեծ առաքեալներն են:

556. Իսկ եթէ բաղդատականը որոշեալ բառի յատկացեալ է, կրնայ սեռով ու թուով բաղդատելին հետ համաձայնիլ, և կամ անփոփոխ մնալ, ինչ.

مَرِيَمٌ فَضْلَى النِّسَاءِ Մարիամ կանանց ամենէն պատուականն է,
أَوْ أَفْضَلُهُمْ և բարեկիրք անձինք արանց լաւագոյնն են,

مِنْ الْكَافِرِينَ ۖ لَا نَبِيَّاءَ أَفْضَلُ النَّاسِ أَوْ أَفْضَلُهُمْ ۖ

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Բաղդատականի յատուկ ձեւով շինուած ածականները երբեմն համեմատութեամբ գերադրական եւս կըլլան, ինչպէս վերի օրինակներուն մէջ կը տեսնուի:

ՃԻԸ. Դ Ա Ս

ԲԱՂԴԱՏԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆԻ ՎՐԱՅ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՏԵԼԻՔ

557. Երբ նախադասութիւնը հարցական է, բաղդատական ածականը *من* նախադրութեամբ խընդիրէն վերջը կը դրուի, ինչ. *من آيِهِمْ أَنْتَ أَكْثَرُ مَا لَا* դուն անոնց ո՞րմէն աւելի հարուստ ես:

558. Եթէ բաղդատական ածականը սէր կամ ասեղաքիւն նշանակող ներգործական բայերէն ածանցեալ է, իր խնդիրին վրայ *ل* նախդիրը կը դրուի, ինչ. *مِنْ الْكَافِرِينَ ۖ لَا نَبِيَّاءَ أَفْضَلُ النَّاسِ أَوْ أَفْضَلُهُمْ* իր անձէն աւելի կը սիրէ (= սիրող է) զԱսուած:

559. Իսկ եթէ բայը կրաւորական իմաստով ըլլայ, *إِلَى* նախդիրը կը դրուի, ինչ.

مِنْ الْكَافِرِينَ ۖ لَا نَبِيَّاءَ أَفْضَلُ النَّاسِ أَوْ أَفْضَلُهُمْ ۖ

560. Գիտութիւն, ծանօթութիւն նշանակող բայերէն ածանցուած բաղդատականներուն խնդիրին վրայ նախդիրը կը դրուի, ինչ. *بِأَنَا أَعْلَمُ بِذَلِكَ مِنْكُمْ* ես ասիկա անոնցմէ աղէկ գիտեմ:

561. Ուրիշ ներգործական բայերէ ածանցող բաղդատականները *ل* նախդիրով խնդիր կ'առնեն, ինչ. *أَنَا أَطْلُبُ لِلْحَقِّ مِنْكُمْ* ես ձեզմէ աւելի նեմատուութիւնը փնտրող եմ, *لَا تَكُنْ أَشْرَبَ لِلْخَمْرِ مِنَ الزَّهَادِ* անաւորներէն աւելի արբեցող (= գիւրի խմող) մի՛ ըլլար:

562. Եթէ չէզոք բայերէ ածանցեալ են, նոյն արմատէն շինուած բայերուն խնդիրը կ'առնեն իրենք եւս, ինչ. *هُوَ أَزْهَدٌ فِي الدُّنْيَا وَأَسْرَعُ إِلَى الْخَيْرِ وَأَبْعَدُ مِنَ الشَّرِّ* անիկա աշխարհի մէջ ամենէն աւելի մեկուսացեալ, բարիքի շուսափոյթ եւ չարիքէ հեռացող է:

94. Z R U Z A N 9

Հետեւեալ նախադասութիւնները արարելէնի թարգմանել.

Հողէն արագ: Ուղտէն աւելի ոխակալ: Անիկա միջիւնէն աւելի ազատ է: Էջը կենդանեաց ամենէն համբերատարն է: Մայրը զաւակին վրայ հօրմէն աւելի գորովալից է: Դպրոց-

ները ազոթատեղիներէն վերջը ամենէն նուիրակաւն վայրերն
են: Ո՞վ է բանաստեղծներուն լուսագոյնը: Սիպերիա ա-
մենէն ցուրտ մարզն (كورد) է: Անի առեւտուրի գործե-
րուն ինձմէ աւելի տեղեակ է: Անիկա արիւնէն աւելի կար-
միր է: Պատմիչներէն ս՞րը աւելի ճշմարտախօս է:
Այս տղան իր բոլոր եղբայրներէն աւելի հակամէտ է ուս-
ման: Եգիպտական երկիրը բնակութեան համար ուրիշ տե-
ղերէ աւելի յարմար է:

ՃԻԹ. Դ Ա Ս

ԿՐԿՆՈՒՄ ԿԱՄ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ التَّوَكِيدُ

563. Ո՞ր և է երկբայութեան, սխալ հասկա-
ցողութեան տեղի չի տալու համար նախապէս յիշուած
բառը կրկնելուն կամ մասնաւոր բառով մը շեշտելուն
կրկնում կ'ըսուի, ինչ. قَرَأَتْ قُرْآنَ الْكِتَابِ كُلِّهِ կարդացի,
գիրքը ամբողջովին կարդացի:

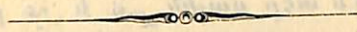
564. Կրկնումը երկու տեսակ է. բառակաւն
(لَفْظِي) և իմաստակաւն (مَعْنَوِي):

565. Ո՞ր և իցէ բառի մը, մինչեւ իսկ նախա-
դասութեան մը կրկնումը՝ բառակաւն կ'ըսուի, ինչ.

ظَهَرَ ظَهَرَ الْحَقُّ երեւան ելաւ, երեւան ելաւ նժամարութիւնը,

نَعَمْ نَعَمْ أَدَا فِعْ عَنِ الْمَظْلُومِ այո՛ այո՛, կեղեքեալը պիտի պատե-
պանեմ:

566. Բային կցուած գերանունը անջատ գերանու-
նով մը կը շեշտուի, ինչ. سَمِعْتُ أَنَا ես ի՛նքս լսեցի,
رَأَيْتُنَا نَحْنُ դուն մեզի՛, մեզի՛ տեսաւ:

ՃԾ. Դ Ա Ս

ԿՐԿՆՈՒՄ (Շար.)

567. Կոչուած կրկնութիւնը կը կազմուի
հետեւեալ բառերով. أَجْمَعُ, جَمِيعٌ, كُلُّ, عَيْنٌ, نَفْسٌ,
(*) كَلَّمَا և كَلَامًا, عَامَّةً

568. Սոյն բառերը միմիայն որոշեալ անուններ-
ու հետ կը դործածուին, և իրենց վերջը գերանուն
մը կը կցուի՝ շեշտուած (مُؤَكَّدٌ) բառին թիւին ու սե-

(*) Կալ արական, իսկ Կալա իգական է: Այս երկու
բառերը երկուորականի յատուկ են, հետեւաբար իրենց
վերջը միշտ երկուորական գերանուն կը կցուի: Ասանց հօշու-
ուած ձեւն է Կալի, Կալի:

ուին համաճայն * , ինչ . جَاءَ آوَلَا مِيرُ تَنْسَهُ أَوْ عَيْنُهُ իւխանը
 ի՛նքը եկաւ , جَاءَتْ السَّتْ نَفْسُهَا أَوْ عَيْنُهَا տիկինը ի՛նքը եկաւ ,
 հայրդ ու մայրդ (= ծնողդ) երկու՛նք ալ
 յարգե , اشْتَرَيْتُ أَلْبَيْتَ كُلَّهُ տունը ամբողջովին գնեցի :

569 . Զօրութեամբ խմայուած և կամ բային կըց-
 ուած դերանուն տէր բային نفس և عين բառերով շեշտը-
 ւելու պարագային , սոյն բառերէն առաջ բային դէմ-
 քովը անջատ դերանուն ՚ը պէտք է աւելցնել , ինչ .

انحنى هم انفسهم Գուց ի՛նքդ ոտի ել , قَمَ أَنْتَ عَيْنِكَ
 անձամբ ներկայացան , مَرَرْتُ أَنَا تَقْسِي Ե՛ս ինքս հանդիպեցայ :

95. Z R U Z A N Գ

Արաբերէնի թարգմանել յետագայ նախագասու-
 թիւնները .

Ան անձամբ եկաւ : Ես ի՛նքս խօսեցայ : Աչակերտները
 բոլորն ալ եկան : Բանասարկուները ամենքն ալ ստախօս են :
 Զանոնք ամենքն ալ տեսայ : Մարդիկ ամենքն ալ Աստու-

(*) Բացառութիւն կը կազմէ جمع բառը , որուն ծայրը
 դերանուն չկցուիր և իր վերաբերած բառին հետ սեռով ու
 թուով կը համաճայնի :

ծոյ ծառաներն են : Դո՛ւք ամենքդ ալ ստքի ելէք : Ուսու-
 ցիչն ու բժիշկը երկուքն ալ : Մարդիկը իրենք անձամբ եկան :
 Հօրդ իրեն գրեցի : Երկու կիներն ալ գացին : Բանակը ամ-
 բողջ եկաւ : Անոնց ամենուն ալ հանդիպեցայ : Երկու եզ-
 բայրդ ալ տեսայ : Կիներն իրենք ևս պատերազմեցան : Թա-
 զաւորը և թագուհին երկուքն ալ եկան :

ՃԾԱ. Դ Ա Ս

اَلْبَدَلُ ԲԱՅԱՅԱՅՏԻՉ

570 . Բացայայտիչ կը կոչուին այն բառերը որ
 խօսքին մէջ ուրիշ բառի մը քով կը գրուին զայն աւելի
 յայտնի և ծանօթ ընելու համար :

571 . Բացայայտուած բառը բացայայտեալ
 (مُبَدَلٌ مِنْهُ) կը կոչուի :

572 . Արաբերէնի մէջ բացայայտիչը չորս տե-
 սակ է .

- 1°. Ամբողջական بَدَلٌ كُلٌّ مِنْ كُلِّ كَلِمٍ كَلِمًا مُطَابِقٌ կամ
- 2°. Մասնական بَدَلٌ بِمَعْضٍ مِنْ كُلِّ كَلِمٍ
- 3°. Վերաբերական بَدَلٌ أَشْتَمَالٌ
- 4°. Ուղղիչ بَدَلٌ مُبَايِنٌ

Ասո՛րք բոլորն ալ բացայայտեալէն ետքը կը դըր-
 ուին և անոր հոլովը կ'առնեն :

ՃԾԲ. Դ Ա Ս

ԲԱՅԱՅԱՅՏԻՉ (Շար.)

573. Ամբողջական բացայայտիչը նախադաս բառին հետ միեւնոյն բանը կը նշանակէ, և կը ծառայէ զայն աւելի յայտնի ընելու, ինչ.

هَاءُ بَطْرُسُ أَخُوكَ եղբայրդ, Պետրոս եկու:

574. Մասնական բացայայտիչը մասնակի կերպով միայն կը բացորոշէ բացայայտեալը, ինչ.

لِوَسْبِطٍ كَيْسُوكَ (բառ. թրգմ. Լուսինը, անոր կեսը խաւարեցաւ.), أَكَلْتُ الرَّغِيْفَ نَلْتَهُ (բառ. թրգմ. նկանակին մէկ երո՞ւրդ մասը կերայ (բառ. թրգմ. նկանակը, անոր մէկ երո՞ւրդ մասը կերայ):

575. Վերաբերական կամ Յասկացուցիչ բացայայտիչը բացայայտեալին մէկ յատկութիւնը կամ իրեն հետ առնչութիւն ունեցող ո՞ր և իցէ մի պարագան կը բացայայտէ, ինչ. سَوْتُهُ (սոխակը, իր ձայնը հանելի է ինձի (բառատկան թրգմ. սոխակը, իր ձայնը հանելի է ինձ). سَرَرَنِي أَخُوكَ مَجِيْهُ (եղբայրդ, իր ժամանումը զիս ուրախացուց):

576. Ուղղիչ (بدل مباين) կը կոչուի՝ անուշադրութեամբ կամ անպարանքով բերնէն ելած սխալ բառի մը տեղ զրուցուած ճիշդ բառը, ինչ. رَأَيْتُ شَيْئًا رُجُلًا (ես տեսայ):

բան... մարդ մը տեսայ, أَكَلْتُ الْبَجِيْنَ الْفَشِيْدَةَ պահիր, չէ... սեր կերայ:

ԳԻՏԵԼԻՒԲ Ա. — Մասնական և վերաբերական բացայայտիչներուն ծայրը՝ բացայայտեալին վերաբերող դերանուն մը կը կցուի, ինչպէս տրուած օրինակներէն կը տեսնուի:

ԳԻՏԵԼԻՒԲ Բ. — Կրնայ բացայայտիչը որոշեալ ըլլալ, իսկ բացայայտեալը անորոշ. և փոխադարձաբար՝ Սակայն եթէ բացայայտիչը անորոշ ըլլայ, հետը ածական մը ունենալու է, ինչ. اِشْتَرَيْتُ الْكِتَابَ كِتَابًا نَفِيْسًا (ես գնեցի գիրքը, բնօր գիրք մը):

ՃԾԳ. Դ Ա Ս

ՄԵԿԵՆԻՉ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ عَظْفُ الْبَيَانَ

577. Մեկնիչ յաւելուած կը կոչուին այն անունները որ խօսքին մէջ ուրիշ բառէ մը ետքը դրուելով, բացորոշ կերպով կը մասնաւորեն, կը մեկնեն զայն, ինչ. ذَهَبَ أَخِي يُوْحَنَّا لَبِسْتُ ثَوْبًا جَيِّدًا (մահաւանդս եղբայրս մեկնեցաւ, ծառայեցի ինձի տակաւին զմեզ, ծառայեցի ինձի տակաւին զմեզ):

578. Մարդու յատուկ անուններէն վերջը եկող մականունները, ինչպէս նաև اب, ابن կամ أم մականիրներով (كُنْيَة) սկսած անուններուն յաջորդ բառը մեկնիչ յաւելուած կը նկատուին, ինչ. زِيَادُ اللَّابَةِ. لِيْنِ عَلِيٍّ زَيْنُ الْعَابِدِينَ, وَأَبُو الْحَسَنِ عَلِيٌّ.

ԾԱՆՅԹ. — عطف بيان եւ بدل مطابق միջեւ փոքր տարբերութիւն մը կայ: Օրինակի համար' جاء أخوك يوسف' եղբայրդ, Յովսէփի եկաւ: Այս խօսքին մէջ يوسف բառը որ բացայայտիչ (بدل مطابق) է, մեկնիչ յաւելուած (عطف بيان) կ'ըլլայ, երբ խօսքը սապէս թարգմանուի « Յովսէփի եղբայրդ եկաւ », ուրկէ կը հասկցուի թէ խօսակիցը ուրիշ եղբայրներ ալ ունի և անոնցմէ Յովսէփի եկած է:

ՀԾԴ. Դ Ա Ս

ԵԱՐՍԿՑՈՒԹԻՒՆ ِعَظْفُ النَّسْقِ

579. Շարակցական կըսուին այն բառերը որոնք իրենց նախորդ բառին կցուած են յետագայ շաղկապներէն մէկով:

وَ եւ, ու, ف եւ, ու, ուսի, անմիջապէս յետոյ, ثُمَّ այնուհետեւ, յետոյ, أَوْ կամ, أم կամ, քէ (հարցականի մեջ), بَلْ այլ, հապա, لَكِنْ բայց, սակայն, لَا ո՛չ քէ, ո՛չ... ո՛չ, حَتَّى մինչեւ իսկ, որպէս զի, մինչեւ ու:

580. Սոյն շաղկապները կը գործածուին համապաշտօն բառեր, և կամ նախադասութիւններ իրարու միացնելու համար, ինչ. الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا. ինչքն ու որդիք ասեւնական կեանքի պերճանքն են, غَيْرِكَ. նախ ինքզինք կրքէ, յետոյ ուրիշ. فَسَلَّمْتُ. նետս մտայ ու բարեւեցի: أَمْ أَلْبَسَ الْإِنْسَانَ الْحَدِيدَ أَمْ أَلْبَسَهُ الْفِضَّةَ أَمْ أَلْبَسَهُ الْوَلَدَ أَمْ أَلْبَسَهُ الْوَلَدَ أَمْ أَلْبَسَهُ الْوَلَدَ. ո՞րը մարդուս աւելի օգտակար է. երկաթը քէ ոսկին:

ՃԾԵ. Դ Ա Ս

581, Բային կցուած կամ զօրութեամբ իմացուած տէր բային (*) գոյական մը շաղկապով միացնելու համար պէտք է բայէն անմիջապէս յետոյ անջատ գերանուն մը աւելցնել՝ բային թուովն ու դէմքովը, ինչ. *حَضْرَتُ أَنَا وَأَبُوكَ* ես եւ հայրդ ներկայացանք:

— Սխալ կ'ըլլայ ուրեմն գրել *حَضْرَتُ* և *أَبُوكَ* ասանկէք: *حَضْرَتُ* և *أَسْكَنْ* և *وَزَوْجُكَ* և *الْجَنَّةِ* ասանկէք: *حَضْرَتُ* և *أَبُوكَ* և *وَزَوْجُكَ* և *الْجَنَّةِ* ասանկէք:

582. Նախադասութեան մէջ շաղկապով միացած առաջինը՝ դերանունն և յաջորդ բառը գոյական երկու խնդիրներ թէոր նախդիր ունենան, երկուքին առջեւ ալ միեւնոյն նախդիրը կը կրկնուի, ինչ.

هَذَا لَكَ وَلَا بِيكَ ասիկա քեզի եւ ճօրդ համար է.

سَلَّمْتُ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ أَقَارِبِهِ անոր եւ իր ազգականներուն բարեկեցի:

583. Թէ որ *حَتَّى* շաղկապով միացած երկու բառեր նախդիր ունենան, իւրաքանչիւրին վրայ ալ նախդիրը կը կրկնուի, ինչ.

تَصَدَّقْ عَلَىٰ الْجَمِيعِ حَتَّىٰ عَلَىٰ أَعْدَائِكَ ամենուն ալ, մինչեւ իսկ բեւսմիներուդ ոյորմութիւն ճուր:

(*) Այսպիսի պարագաներու մէջ տէր բայի մասին ըստուածը անուն բային (*نائب الفاعل*) ալ վերաբերութիւն ունի:

ԾԱՆ. — Հարցական մասնիկ եղող *وَ* երբ *فَ*, *وَ* շաղկապներէն մէկուն հետ գտնուի, անոնցմէ առաջ կը դրուի, ինչ. *أَوَّلًا* և միքի չե՞ն *سَبُعًا* և *أَفَلَا تَذَكَّرُونَ* Արդ միքի չե՞ք յիշեր:

96. Հ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

Արաբերէնի թարգմանել հետեւեալ խօսքերը.

Դասերս ամենքն ալ սերտեցի: Իրին և ընկերոջը շնորհակալ եղաւ: Ներս մտայ ու բարեկեցի: Ինծի այր մը եկաւ և ո՛չ թէ կին մը: Գրի՛չ ունիս թէ տեսարակ: Երեք տարի Դամասկոս բնակեցայ, յետոյ Եգիպտոս վերադարձայ: Լոնտրա և Բարիզ երկուքն ալ այցելեցի: Նոյնինքն մօրդ բարեկեցի: Ո՛վ տղաք, առէ՛ք այս մրցանակները և զանոնք ձեր մէջը բաժնեցէք: Տուները բոլորն ալ այրեցան: Քննիչը աշակերտները ամենքն ալ քննեց: Աստուած Փարաւոնին զրկեց Մովսէսը և իր եղբայրը Ահարոն: Դուն և եղբայրդ դուրս ելէ՛ք: Երկու եղբայրները (*شقيق*), Յովհաննէս և Ռուբէն պատերազմին մէջ սպաննուելով մեռան: Ծնողքնին բացակայ աղջիկները, Իշխանը արդարակորով (*عاد*) քաղաք մը (*بلاد*) այցելեցի:

ՀԾԶ . Դ Ա Ս

الْأَصَوَاتُ كَمَا حُرُوفُ اللَّدَاءِ

584. Չայնարկութիւն կը կոչուին այն բառերը որոնք ո՛ր և է յուզում կա՛մ կիրք յայտնելու կը ծառայեն .
585. Արարերէն գլխաւոր ճայնարկութիւններն են .

أى k', ա'յ

يا n'

أيا n'վ,

هيا k'ն,

أخ ա'խ,

أوا վա'ն, ափսո՞ւ,

آه ա'հ, ո'հ,

أف, أف, أف, أف (զգուանք կը ցուցնէ),

هيات բաբէ . քա՛ւ լիցի, հեռո՛ւ ըլլայ,

هيت لك, հա'պա (կանչելու համար),

هه լոհ', լուրի՛ւն,

هه մի' (արգելելու համար),

هه, هه, هه (սպառնալիք կը ցուցնէ),

هه, هه, هه (ցաւ կը ցուցնէ),

97. Z R U Z A N Գ

Յետագայ խօսքերուն մէջէն սխալները ուղղել .

البقرة مُنَدِّ لِنَهْيا . الصبر محمود عواقبه . إِرْغَبٌ في امرٍ حسنٍ نتأججه . ضاع مني المدواة والقلم الجديدتين . لا تَقْمِ إِلا في البلاد الْعادِلين حُكَّامها . عندنا خادمة رِضاة . إِنْ زِيدْ لا عَمْرُ استاذنا . النَّلاحون الْمُستَمْتَلَة بِحِراة الارض اقوى من الاغنياء الْمُتسَعِّمين بِالراحة التامة . لما أُخْبِرَ أَيُّوبُ ان صبيانه وبناته العزيزات قد ماتوا صبر على المصيبة . يشاع ان الخديوي وقرينته المحبوبة بتان يزوران مدينتنا . ان كل عاقل محب للكمال فكن عاقل في جميع الاعمال . ايها الاولاد لا تطلبون امراً بدون ان تكونون مستحقون له . من لم يكون ثابت في امره لم يزال نادماً . قتل قابل اخوه هابيل حسداً له . قال بعض العلماء ان ابي تمام قاضياً عدلاً .

Արարերէնի թարգմանել յետագայ հատուածները .

98. Z R U Z A N Գ

ՊԱՌՍԻՆ ՈՒ ՀԱԻԸ

Աղքատ պառաւ մը հաւ մը ունէր որ ամէն օր հաւկիթ մը կ'ածէր : Պառաւը մէկ հաւկիթով չբաւարանալու . ուստի

սկսաւ հաւուն կերը աւելցնել՝ կարծելով թէ այս եղանակաւ
օրը երկու կամ երեք հաւելիթ կը ստանայ: Բայց կերին
չատուծիւնը չափազանց գիրցուց հաւը, անանկ որ ամէլէ
դադրեցաւ բոլորովին:

99. շ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

ԿԱՊԻԿՆ ՈՒ ՎԱՃՅԱՆՈՒԱԿԱՆԸ

Նաւու մը մէջ կապիկ մը կը գտնուէր մարդու մը հետ
որ նաւուն մարդոցը գլինի կը ծախէր: Այդ մարդը գինիին
ջուր կը խառնէր, որով շատ ստակ հաւաքեց: Օր մը կապիկը
ձեռք անցուց քսակը, որուն մէջ կը գտնուէր դրամը և կայսին
վրայ ելաւ: Քակեց քսակը և սկսաւ դրամները անդադար
նետել՝ հատ մը ջուրը (ծովը) և հատ մըն ալ նաւուն մէջ,
անանկ որ գումարը կէս առ կէս բաժնեց:

100. Շ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

ԿԱՄԲԻԻՍ ԵՒ ԵԳԻՊՏԱՅԻՔ

Կը պատմուի թէ Կամբիւս խորամանկութեամբ մը յաղ-
թեց Եգիպտացուց: Իր և Եգիպտացուց բանակին շարքերուն
միջեւ դրաւ կատուններ, շուններ, ոչխարներ և այլ կենդա-
նիններ, զորս Եգիպտացիք կը պաշտէին: Երբոր Եգիպտացիք
ատիկա տեսան, պատերազմելէ ետ կեցան և զգուշացան
նետ նետելէ, զի մի՛ գուցէ իրենց չաստուածները զարնեն,
և կռնակներն դարձնելով փախան: Այդպէսով Կամբիւս բոլոր
Եգիպտոսի տիրեց:

Բ Ա Ռ Գ Ր Ք Ո Յ Կ

	ⵍ	Աճապարանօք	مُسْرَعًا
Ա.Վիս		شهر (أشهر، شهر)	
Ա.յծ		عنزة، معزة	
Ա.յպանել		لام، يلام	
Ա.յրած		مُحْرَق، مُحترق	
Ա.յրեցեալ		حَارٌّ (قوت)، արք	
Ա.յցելել		زار، يزور	
Ա.նկեղծ		مُخْلِص	
Ա.նկողին		سَرِير، فراش	
Ա.նհոգ		مُهْمِل، غافل	
Աճապարել		أَسْرَعَ اسْتَعْجَلَ	
		Անհոգութիւն	إِهْمَال، غفلة

(1) Արար. բայերուն կատ. արակ. ևզ. Գ. գէ. լըը նշանակուած է միայն, իսկ ոմանց՝ ներկան եւս:

(2) Գոյականներէն ու ածականներէն շատերուն ան-
կանոն յորնակին նշանակուած է եղակիին քով՝ փա-
կագծի մէջ:

Անհրաժեշտ ضروري
 Անձ (اشخاص) شخص
 Անձրեւ َمَطَر
 Անտառ غابة , أجمة
 Անօթի جَعَان
 Անօթութիւն جوع
 Աշակերտ تلميذ (تلاميذ , تلامذة)
 Աշխատասէր مُجتهد
 Աշխատիլ اجتهد
 Աշխարհ دُنْيَا , عالم
 Աչք عَيْن (أعين , عيون)
 Ապարանք قَصْر (قصور)
 Ապարանջան سوار
 Ապրանք بِضَاعَة (بضائع)
 Ապրիլ عاش , يعيش
 Աջ يَمِين (يمنى . يمين)
 Առանձնութիւն عزلة
 Առաքեալ رسول
 Առաքինի فاضل
 Առաքինութիւն فضيلة

Առիւծ آسد , سبع
 Առօրեայ يَوْمِي
 Աստիճան (رُتَب) رُتَبَة , رُتَبَة
 Աստղ كوكب , نجمة
 Արագ سريع
 Արարիչ خالق
 Արժանանալ نال , ينال
 Արժանի أهل , مُستحق
 Արժանիք , արդ قدر
 Արժէք قِيَمَة
 Արիւն دَم
 Արժաթ فِضَة
 Արհամարհելիլ } حَقِير , ذليل
 Արհամարուած } مُحْتَقَر
 Արհամարհոտ مُزَدَّر
 Արտաքսել طَرَد
 Ափունք , տե՛ս եղերք .
 Աւազուտ مُرْمَل , دَمَلِي
 Աւելցնել زاد , كَثَّر

Բաժակ كأس , قدح
 Բաժնել قَسَم
 Բանալի مفتاح
 Բանակ جيش (جوش) , جند
 Բանսարկու مُنَافِق
 Բանտարկել }
 Բանտ դնել } جَس , سَجَن
 Բանտարկեալ مَحْبُوس , مَسْجُون
 Բարերար مُعْضِن
 Բարեպաշտ تَقِي
 Բարեւել سلم على
 Բարիք نِعْمَة , حَسَنَة
 Բարկութիւն غِيظ , غضب
 Բարձ مَخَلَّة
 Բարձր رَفِيع , جليل
 Բարձր լեռ شَاهِق
 Բարձրագոյն (كبرى) أكبر (كبرى)
 Բարձրացել (عليا) أعلى (هق . هق)
 Բարձրանալ علا

Բացակայութիւն غِيَاب
 Բաւականալ قَبِيع
 Բեռ ثِقَل (اثقال)
 Բեւեռ قُطْب
 Բնակիչ ساكن (سكان)
 Բնակութիւն اِقَامَة
 Բնաւորութիւն خُلُق , شِيْمَة
 Բողոքիլ مُسْتَدِر
 Բողոքիլն بِالْكَلِيَّة
 Բուրդ صوف
 Բունաւոր ظالم
 Բունել اخذ ب , مسك
 Գալ أَنِي , أَقْبَل
 Գալուստ قُدُوم
 Գալլ ذئب
 Գարնանային رَيْمِي
 Գաւաթ قَدَح (اقداح)
 Գեղեցիկ جَمِيل , حَسَن

— տեսքով **بِهِ الْمَنْظَرُ**
Գեա نهر (انهار)
Գետին أرض
Գեղի վարել آسَر
Գիտնալ عَرَفَ، عِلْم
Գիտուն عالم (علماء)
Գիրցներ سَمَن
Գիւղ قَرْيَة
Գլուխ رأس
Գլուխ (Գրքի) باب
Գնալուն ماش
Գնահատել اسْتَحْسَن
Գնդակ كُرَة
Գներ اشْتَرَى
Գոյն لَوْن (الوان)
Գովելի حميد، ممدوح
Գորովալից مُشْفِق، حنون
Գող لَصَّ (لصوص)
Գողնալ سَرَق
Գողուած مُنْطَلَق

Գութը շարժիլ شَفِق
Գուեհիկ قَبِيح
Գտնել وَجَدَ، بَحَد
Գրագէտ أديب (أدباء)
Գրչածայր ريشة
Գօտի (Աշխ.) مِنْطَقَة
Դադրեցներ قَطَعَ، أَبْطَلَ
Դայլայլիկ تَغْرِيد، غَرَدَ
Դաշտ سَهْل (سهول)، حَقْل
Դառն مَرَّ
Դար قَرْن (قرُون)
Դենար دينار
Դեւակ خَيْطَاط
Դէ՛ք وَجْه، صورة
Դիմացը قِبَالَة، تَجَاه
Դիմաւորել اِلْتَقَى، تَلَقَى
Դիմել قَصَدَ، أَقْبَلَ إِلَى، عَلَى
Դունապան بَوَاب

Դրացի جَار (جيران)
Եզ نَوَز
Եղերք شَاطِي، ساحل، ضَفَّة
Ելիւղ (վեր) صَاعِد، طَالع
Ենթադրել فَرَض
Ետ կենալ كَفَّ عَنْ
Երանի طُوبَى
Երբ مَتَى
Երբեմն تَارَةً، طَوْرًا
Երեւան դալ ظَهَرَ
Երիտասարդ فَتَى، شَاب
Երկայն طَوِيل
Երկար مَدِيد
Երկչոտ جَبَان، خَائِف
Երկվարկեան ثَانِيَة
Երկրպագող سَاجِد
Երջանիկ سَعِيد

Զարացած غَضْبَان
Զանազան مُخْتَلِف، مُتَوَوِّع
Զանազանել مَيَّزَ، فَرَّقَ
Զարդարել زَيْنَ
Զարմանալ عَجِبَ
Զարմանք حَيْرَة
Զարմացներ أَعْجَبَ
Զբաղում شُغْل (اشغال)
Զգեստ ثوب (ثياب)، مَلْبَس
Զգուշանալ اجْتَنَبَ، امْتَنَعَ عَنْ
Զղուելի مَكْرُوه
Զինուոր جُنْدِي
Զղջալ نَدِيم
Զուարթ فَرِحَ، بَشُوش
Զօրավար قائِد (قواد)
Զօրացներ تَقْوِيَة
Զօրբեր جُنُود، عَسَاكِر
Զօրաւոր قَوِي، مَيَّان، شَدِيد

Էջ	صَفْحَةٌ صَحِيْنَةٌ	ժամանում	وَصُوْلٌ
Ընդարձակ	وَاسِعٌ مُتَّسِعٌ	ժամ	سَاعَةٌ (ساعات)
Ըմբոստ	عاص	ժամացոյց	
Ընել	فَعَلَ، عَمَلَ	ժլատութիւն	بُخْلٌ
Ընկեր	صاحب، رفيق	ժպտիլ	اِبْتَسَمَ، تَبَسَّمَ
Ընկերանալ	رَافِقٌ		
Թագ	تاج (تيجان)	իմանալ	سَمِعَ
Թագաւոր	ملك	իմաստ	مَعْنَى
Թագաւորել	ملك	իմաստուն	حَكِيمٌ
Թաղել	دَفَنَ	իյնալ	سَقَطَ
Թերութիւն	تَيْبٌ (عيوب)	ինչ, ինչո՞ւ	مَا، ماذا
Թիղ	شَبْرٌ	ինչք	مال (اموال)
Թշնամի	عَدُوٌّ (اعداء)	իշխան	أمير
Թողուլ	تَرَكَ		
Թոռ	حَفِيدٌ	Լողանք	اِسْتِحْمَامٌ
Թռչիլ	طار، يطير	Լողալ	سَبَّحَ
Թռչուն	طَيْرٌ (طيور)	Լուսաւոր	منير

Լուր	خبر (اخبار)	Մազիլ	طَلَعَ، أَشْرَقَ
Լսել, տե՛ս իմանալ		Մախել	باع، يبيع
		Մազիկ	زهرة (ازهار)
Խաղալ	لعب	Մածկել	غَطَى، سَتَرَ، اخْفَى
Խակ	فجّ	Մառայ	خادم
Խառնել (ջուր)	شاب، يشوب	Մերակոյտ	مجلس الشيوخ
Խարտեաչ	أشقر	Մնունդ	ولادة
Խարտիչահեր	اشقر الشعر	Մով բռնել	صام، يصوم
Խաւ	طَبَقَةٌ	Մոլային	بحري
Խաւար	مظلم	Մուլութիւն	كسل
Խեթկել	نطح	Մպտեալ	مُتَسَكِّرٌ
Խեւացի	زكي، عاقل		
Խմել (շրճ)	شرب (شرب)		
Խոյ	كَبَشٌ		
Խոչոր	جسيم، اضخم	Կաթիլ	قطرة
Խոստում	وعد	Կաղամար	دواة، محبرة
Խոտորիլ, շեղիլ	عدّل عن	Կաղնի	سنديان
Խորունկ	عميق	Կարմ	صار، دقل
Խորամանկութիւն	حيلة	Կանանչութիւն	خضرة

կանգուն Զրաց
 կապիկ Գրձ (գրոս)
 կապոյտ Զրոկ
 կատու Գրէ (գրէ)
 կարեկցութիւն Գրէ, Գրո
 կարենալ Գր, Գրո
 կարծել Գր
 կարճ Գր
 կեանք Գր, Գրո
 կենալ Գր, Գրո
 կենակցել Գր
 կենակցութիւն Գր
 կենդանի (ապրող) Գր
 կենցաղ Գր
 կեր Գր
 կերակուր Գր
 կղզի Գր
 կոչնական (ձիւֆ) Գր
 կոխել (գրամ) Գր
 կոտորած Գր

کاشف (ضیوف)
 مکمل
 حصه
 فلاح
 ریح
 مروحة
 راع (رعاة)
 ظمیل
 راحة
 بر
 متکبر
 شمالي
 قبض علی
 زيت
 حصان
 فارس
 خيال
 فارس
 خيال
 بعث
 ارسال

Հատուն Զատուն
 Հարաւարին Զարաւարին
 Հարուստ Զարուստ
 Հարցաքննել Զարցաքննել
 Հալ Զալ
 Հաւատարիմ Զաւատարիմ
 Հաւաքել Զաւաքել
 Հաւնել Զաւնել
 Հեծեալ Զեծեալ
 Հեռանալ Զեռանալ
 Հեռացնել Զեռացնել
 Հետել Զետել
 Հետեւող Զետեւող
 Հետխոտն Զետխոտն
 Հիանալ Զիանալ
 Հին Զին
 Հիւանդ Զիւանդ
 Հիւանդանոց Զիւանդանոց
 Հիւանդութ. (ամրաց) Զիւանդութ.
 Հիւսիսային Զիւսիսային

ذراع
 قرذ (قروذ)
 أزرق
 قطة (قطط)
 رقّة، حنو
 قدر، آمکن
 ظن
 قصير
 حياة، عمر
 آبت، أقام
 عاشر
 معاشره
 حي
 عيشة
 علف
 طعام، طبع
 جزيرة (جزائر)
 مدعو، ضیوف (ضیوف)
 ضرب (գրամ)
 مكسور

Ուժով, տե՛ս Ջերուսոր.
 Ունայնութիւնք օրհաս
 Ուսուցիչ, մدرس, مُدْرَس
 Ուտել ակ, يَأْكُل
 Ուրախութիւն سرور, فرح
 Չաստուած օրհաս (آلهة)
 Չար արհաս شرير, طالح
 Չարիք արհաս شر
 Չարութիւն արհաս سيئة, خبائث
 Չքաւորութիւն արհաս فاقة
 Պալատ արհաս سراي, قصر
 Պահապան արհաս حارس
 Պահապան զօրք արհաս حرس
 Պաղ արհաս بارِد, برَد
 Պանդուխտ արհաս غريب
 Պանիր արհաս جبن

Պաշտել արհաս عبد
 Պառատ արհաս عجزوز
 Պատասխան արհաս صادف
 Պատասխանատու արհաս جاوب عن
 Պատերազմ արհاس ڤال حرب (حروب)
 Պատերազմիկ արհاس ڤال حرب, قاتل
 Պատիճ արհاس خراطوم
 Պատժել արհاس عذب, عاقب
 Պատիւ արհاس اكرام, عزة
 Պատվիչ արհاس مؤرخ
 Պատուել արհاس مزق
 Պարսակելի արհاس مذموم, ذم
 Պարտէզ արհاس روضة, حديقة
 Պզտիկ արհاس صغير (صغار)
 Պէտք արհاس حاجة
 Պղինձ արհاس نحاس
 Պոչ արհاس ذنب (اذناب)
 Պոռակ արհاس صاح, يصيح, زعق
 Պոռուցիւն արհاس خوار

Պարտիկ արհاس تنزه
 Պտուղ արհاس ثمرة (أثمار)
 Ջահ արհاس سراج (سُرَج)
 Ջանասէր արհاس مجتهد
 Ջանք ընել արհاس بدل أجهد
 Ջերմութիւն արհاس حرارة, حر
 Ջրել արհاس أسقى
 Ջրհեղեղ արհاس طوفان
 Սանձ արհاس عنان, لجام
 Սեղան արհاس سفرة, مائدة
 Սենեակ արհاس حجرة, غرفة
 Սերունդ արհاس نسب
 Սերտել արհاس حفظ, تعلم
 Սորվել արհاس علمي
 Սուղ արհاس انتظر
 Սպասել արհاس

Ստախոս արհاس كذاب
 Ստանալ արհاس حصل على, كتب
 Վազել արհاس ركض
 Վարդ արհاس ورد
 Վախնայ արհاس خاف, يخاف
 Վախճան արհاس عاقبة
 Վաճառական արհاس تاجر (تجار)
 Վաստակաբեկ, տե՛ս Յոգնած
 Վատնել արհاس أسرف, صرف
 Վարուիկ արհاس سلك
 Վարակուիկ արհاس أصيب
 Վարք, ընթացք արհاس سيرة
 Վերադառնալ արհاس رجع
 Վերլին արհاس آخبر
 Վերջապէս արհاس في آخر أخيراً
 Վերցնել արհاس رفع
 Վիշտ արհاس ألم

Վկայ   شاهد
 Վկայութիւն   شهادة
 Վճիռ արձակել   حکم ب
 Վտախ   ضئيل ' نحييف
 Վրայ ելնել, տե՛ս Բար-
 քրանալ .
 Վրնջիւն   صهيل
 Ⓢ
 Տաճար   معبد . هيكل
 Տապան (նաւ)   فلك
 Տաք   سخن
 Տդէտ   جاهل (جهلا)
 Տեղեակ   عريف خبير
 Տենչացող   رانغ في
 Տեսնել   رأى ' شاهد
 Տերեւ   ورق ' اوراق
 Տեական ըլլալ   دام ' يادغم
 Տէր   صاحب ' مولى
 Տիկլին   سيده

Տիրել   استولى على
 Տիրելի   حزن
 Տնկել   غرس
 Տպագրութիւն   طبعة
 Տօն   عيد
 Ⓢ
 Յանել   زرع
 Յորեն   حنطة ' قمع
 Ⓢ
 Փախչիլ   فر . يفر ' هرب
 Փախչիլ (կռնակը
 դարձնելով)
 Փալլել   امع
 Փարսախ   فرسخ
 Փափաք   رغبة ' شوق
 Փետուր   ريش
 Փորձել   جرب

Ⓢ
 Բակել   حل ' فك
 Բալուածք   مشية
 Բալող   ماش
 Բաղաք   بلدة ' بلد (بلاد) ' مدينة
 Բաղաքալարութիւն   تادب
 Բանակ   مستورة
 Բար   حجر (احجار ' حجارة)
 Բննել   امتحن ' فحص
 Բննիչ   مفرش
 Բշող   سائق
 Բսակ   كيس
 Ⓣ
 Օգնել   ساعد
 Օգտակար   نافع
 Օգտուիլ   استفاد
 Օտար   اجنبي
 Օրէնսդէտ   فقيه
 Օրիորդ   فتاة

Յ Ա Ն Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր Ա Ե

Հեղական տառեր	1
Չափանիշը	4
Սկսում և դադար (الابتداء والوقف)	6
Երկու անձայնանիշ տառերու զուգադիպումը	8
Ուղղագրական նշաններ	9
Որոշիչ յօդ	11
الحروف الشمسية والقمرية	12
Փոփոխական գիրեր (حروف العلة)	14
Յաւելական գիրեր	14
Աւելորդ գիրերու գործածուած տեղերը	15
Կշիռ կամ Չեւ (الوزن)	17
Ա Ն Ո Ւ Ն	19
Արմատ բառեր	20
المقصور و المنقوص و المدود و الصحيح	22
Սեւ	24
Թիւ	26
Յօքնակներուն տեսակը	29
Արականի կանոնաւոր յօքնակի	30
Իգականի կանոնաւոր յօքնակի	33
Անկանոն յօքնակի	36
Հոլովում	40
կանոնաւոր հոլովում	41
Չարտուղի հոլովում	42

Հինգ անուններու բացառիկ հոլովումը	45
Երկհոլով բառեր (غير المتصرف)	47
Յատկացուցիչ	49
Ա. Ի. Ա. Կ. Ա. Ն.	54
Թուական ածական	59
Բացարձ. թուականին ու գոյականին համաձայնութ.	61
Դասական թուական	64
Դ. Ե. Բ. Ա. Ն. Ո. Ի. Ն.	67
Անձնական և Ստացական դերանուն	69
Յուցական դերանուն	71
Յարաբերական դերանուն	73
Բ. Ա. Յ	80
Պարզ եռազիր բայ	81
Ածանցեալ կամ Յաւելական բայեր	83
الصحيح و المعتل	85
Խոնարհումն բայից	88
Կազմութիւն ներկայի	93
Կազմութիւն հրամայականի	94
Ջարտուղի բայեր	97
Փոփոխումնք կատարեալի մէջ	97
» ներկայի մէջ	99
» Հրամայականի մէջ	101
Խոնարհումն զարտուղի բայերու	104
Խոնարհումն رأى բային	114
Խոնարհումն جاء բային	115
Սաստկացուցիչ (نون التوكيد)	116
Գ. Դ. Է. Ը հրամայականի կազմութիւնը	118
Արդելական հրամայական	119

Կրաւորական բայի կազմութիւնը	120
Ջարտուղի բայերու կրաւորականը	123
Կատարեալին և ներկային բացասական ձեւը	126
Խոնարհումն ليس ժխտական բայի	126
Ջարտացական բայ	127
Գոյեցտի և պարտաւի յատուկ (نعم و بش) բայերը	128
Կազմութիւն բաղադրեալ ժամանակաց	130
Բայերուն مبنی և معرب ժամանակները	132
کواصب կոչուած մասնիկներ	132
جوازم կոչուած մասնիկներ	134
Ա. Ն. Ե. Բ. Ե. Ի. Ո. Յ. Թ	138
Ներկայ և անցեալ ընդունելութիւնք	140
Յաւելական եռազիր աներեւոյթք	141
Յաւելական քառազիր աներեւոյթք	155
بناء المرة و النوع	157
Ածանց բառեր	158
مضاعف և معتل բայերուն ներկ. ընդունելութիւնը	158
Ներկ. ընդունելութեան գերադրական ձեւերը	159
معتل բայերուն անցեալ ընդունելութիւնը	161
Դրական ածական	162
Բաղդատական ածական	164
Ժամանակական և տեղական անուն	167
Գործիքի անուն	169
Նուազական անուն	171
Վերաբերական ածական	173
Տէր բայի (الفاعل)	176
Անուն բայի (نائب الفاعل)	182
Ենթակայ և ստորոգելի (مبتدأ و خير)	185

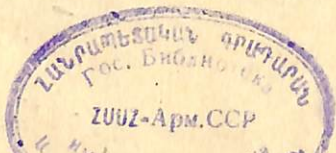
Ենթակային և ստորոգելիին համաձայնութիւնը	187
كان և իրեն համադաս բայերը	192
ان և իրեն համադաս բառերը	195
Բացարձակ ժխտական َلا	198
Բային խնդիրը	201
Սեռի խնդիր	201
Բացարձակ խնդիր	204
Պատճառական խնդիր	206
Ներգոյական խնդիր	208
Պարզայական խնդիր	210
Բայանունին խնդիրը (معمول)	212
Ներկ . ընդունելութեան խնդիրը	214
Անց . ընդունելութեան խնդիրը	216
Դրական ածականին խնդիրը	216
Բացառութեան մասնիկ-բառերը	219
ՈՐԱԿԱՅԱԿԱՆ կամ ԵՂԱՆԱԿԱԿԱՆ ՄԱԿԱՅԱՅ	223
Որոշիչ կամ Լրացուցիչ	227
Կոչական	230
Ն.Ս.ԽԻԻԻ կամ Ն.Ս.Ս.ԽԻՐՈՒԹԻԻՆ	233
Հետեւորդք (التوابع)	243
Վերադիր	243
Բաղդ . ածականի գործածութեան վրայ գիտելիք	246
Կրկնում կամ Հաստատում	250
Բացայայտիչ	253
Մեկնիչ յաւելում (عطف البيان)	255
Շարակցութիւն (عطف النسق)	256
Շ Ա Ղ Կ Ա Պ	257
Չ Ա Յ Ն Ա Ր Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն	260

ՍԻԱԼԱՑՈՅՑ ՑԱՆԿ

Էջ	Տող	Սխալ	Ուղիղ
		مثلاً	مثلاً
7	14	مثلاً	مثلاً
9	4	لَا تَخْشَوُا النَّاسَ	لَا تَخْشَوُا النَّاسَ
25	6	مَضْرُوبٌ	مَضْرُوبٌ
34	21	(աւելցուր)	չիկոսքիւն
35	18	(չնշէ) مِسْطَرَّةٌ բառը	
47	20	شَيْت Սէք	شَيْت Սէք
58	16	...الوالدان	...الولدان
66	11	جَاءَ وَآثْنَيْنِ آثْنَيْنِ	جَاءَ وَآثْنَيْنِ آثْنَيْنِ
100		38րդ . հրահանգին «էջ կատարեալ ժա- ժամանակով դրուած բայերը Սահման . նկերկայի փոխէ՛ :	
104	2	مدّ երկարեց	مدّ երկարեց , surածեց
111	11	ق պահպանէ՛	ق պահպանէ՛
118	2	միեւնոյն և	միեւնոյն իմաստով և
133	6	أَنْ يَغْفُوَ	أَنْ يَغْفُوَ

Էջ	Տող	Սխալ	Ուղիղ
136	1	مَي	مَي
136	2	أَيَّانَ تَسْأَلُنِي	أَيَّانَ تَسْأَلُنِي
139	1	نَسَان	نَسِيَان
139	3	فَعُول	فَعُول
141	11	ածանց. աներևոյթ	ածանցեալ եռագիր աներևոյթ
144	5	خَطَأً	خَطَأً
161	1	مَأْخُوذٌ	مَأْخُوذٌ
169	14	مِحْفَرٌ	مِحْفَرٌ
175	16	عِيسَى	عِيسَى
192	1	ԼԸ. Դաս	ՃԺԷ. Դաս
245	21	Բերիայի (بيروتي)	Բերիայի (حلبى)
255	1	أَكَلْتُ الْجِبْنَ	أَكَلْتُ الْجِبْنَ
260	14	هَيَاتَ	هَيَاتَ

Աստուծոյ զուրս մէկ քանի օրինակներու մէջ եւս քանի մը բառերէ ձայնանիշեր ինկած կան, որոնք կրնան դիւրաւ հասկցուիլ օ

«Ազգային գրադարան»

NL0246780

14. 232